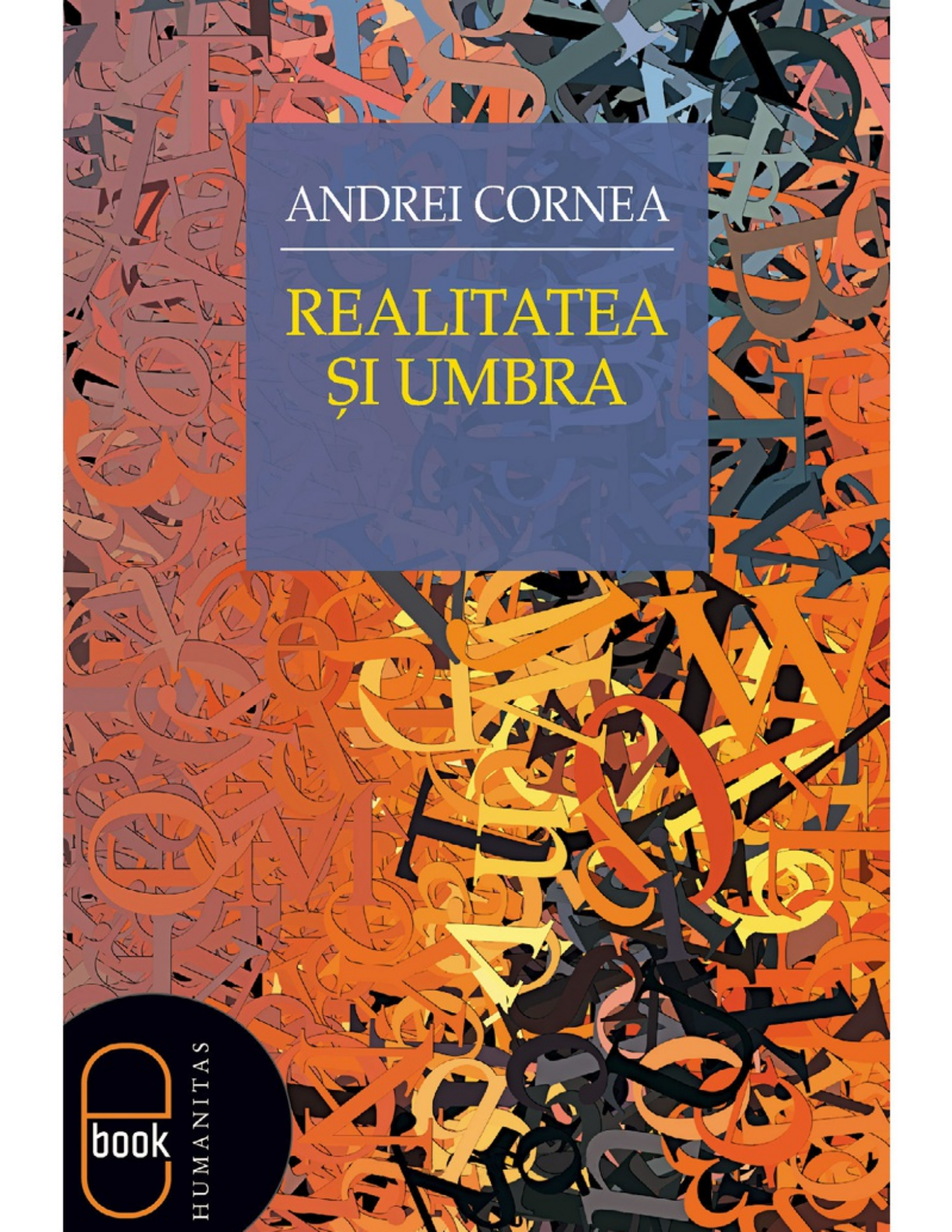

ANDREI CORNEA

REALITATEA
ȘI UMBRA

HUMANITAS

Andrei Cornea s-a născut în 1952. Licență în istoria și teoria artei la Academia de Arte Frumoase (1976). Licență în filologie clasică la Universitatea din București (1980). Doctorat în filologie clasică la Universitatea din București (1994). Muzeograf la Muzeul Național de Artă (1976–1987). Cercetător la Institutul de Istorie a Artei (1987–1990), iar între 1990 și 2006, la Institutul de Studii Orientale „Sergiu Al-George“. În prezent, profesor la Universitatea din București.

Scrieri: *De la portulan la vederea turistică* (Sport-Turism, 1977); *Primitivii picturii românești moderne* (Meridiane, 1980); *Forme artistice și mentalități culturale în epoca romano-bizantină* (Meridiane, 1988); *Scriere și oralitate în cultura antică* (Cartea Românească, 1988; reed. Humanitas, 2006); *Penumbra* (Cartea Românească, 1991; reed. Polirom, 1998); *Platon. Filozofie și cenzură* (Humanitas, 1995); *Mașina de fabricat fantasme* (Clavis, 1995); *Turnirul khazar* (Nemira, 1997; reed. Polirom, 2003); *Cuvintelnice fără frontiere* (Polirom, 2002); *De la Școala din Atena la Școala de la Păltiniș* (Humanitas, 2004); *Când Socrate nu are dreptate* (Humanitas, 2000; trad. fr. Les Presses de l'Université Laval, Canada); *Noul, o veche poveste* (Humanitas, 2008); *Povești impertinente și apocrife* (Humanitas, 2009); *O istorie a neființei în filozofia greacă* (Humanitas, 2010).

Traduceri: Platon (*Republica, Philebos, Theaitetos*), Aristotel (*Metafizica, Despre generare și nimicire*), Plotin (*Opere I-III*).

ANDREI CORNEA

Realitatea și umbra

Foto copertă: © Maigi - Dreamstime.com

© Humanitas, 2013 (ediția print)

© Humanitas, 2013 (ediția digitală)

ISBN: 978-973-50-4025-3 (epub)

EDITURA HUMANITAS

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România

tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51

www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro

Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro

Comenzi telefonice: 0372.743.382; 0723.684.194

ANDREI CORNEA

REALITATEA
ȘI UMBRA

Cuprins

Despre ayutor

Realitatea și umbra

1. Darurile lui 22
2. Picamerele reformei
3. Paliativele
4. Republica ornamentală
5. Primul pas
6. Despre Ghedese și „intelighenții” lui
7. Șpaga
8. Audiența
9. Normal
10. „O chestie socratică”
11. Puterea
12. Când te relaxezi, Osama?
13. Spiritism politic
14. Cântitorii
15. Stalinismul american
16. Hume luat la întrebări
17. Separarea statului de fotbal
18. Vestea cea bună
19. Guvernul de pe sticlă
20. „Katehonții”
21. Galinaceele
22. Procedura, procedura!
23. Viitor alternativ
24. Cearta standardelor universitare
25. Andropauza
26. Comunismul nu e încă istorie
27. O simplă propunere
28. „Răul politic”
29. Intelectualul șovăielnic
30. Marea pervertire
31. Bufnița Minervei
32. Cele două coaliții
33. Finul și nașul
34. A plecat

[35. „Merge și așa“](#)
[36. Opoziția noastră cea de toate zilele](#)
[37. Exponatul Năstase](#)
[38. Liberalii antieuropeni](#)
[39. Aritmetică](#)
[40. Moderatorul ignoranței](#)
[41. Starea de transă](#)
[42. Final de reprezentatie](#)
[43. Capitalismul și criticii săi](#)
[44. „Eternul Gușe“ și „fascinantul Constantinescu“](#)
[45. „Societate civilă“, unde te-ai ascuns?](#)
[46. Punctul de inflexiune](#)
[47. Uuf!](#)
[48. Să nu uităm](#)
[49. Idoli și idolatri](#)
[50. Reforma fără sfârșit](#)
[51. Ce ne-a adus capitalismul?](#)
[52. La moartea marelui pontif al național-comunismului](#)
[53. Trecut – prezent](#)
[54. „Infernul sunt ceilalți“](#)
[55. O obsesie maladiivă](#)
[55. Oculă GDS](#)
[57. „Intelectualii lui Ponta“!?](#)
[58. Partidul „adevăraților români“?](#)
[59. Principiul incertitudinii](#)
[60. Față în față cu noi înșine](#)
[61. „Vechiul“ și „noul“ stângism](#)
[62. Despre Oslo, din perspectivă „iudeo-creștină“](#)
[63. Ăștia și ăia](#)
[64. Cine ne tiranizează?](#)
[65. Căderea dreptei](#)
[66. Mahalaua și viziunea](#)
[67. Grădina lui Candide](#)
[68. Vântul dinspre Apus bate slab](#)
[69. Greșesc popoarele?](#)
[70. Gâștele Capitoliului](#)
[Anexa I Apel pentru respectarea statului de drept și a democrației](#)
[Anexa II Scrisoare deschisă către oficialități ale Uniunii Europene](#)
[Anexa III NU vom vota!](#)

Realitatea și umbra

REALITATEA: zile, nopți, săptămâni, ani, anotimpuri, legi, demonstrații, syndicate, injurii, ordonanțe, hipermarketuri, televiziune, moguli, președinți, isterie, spitale, școli, inflație, moțiuni de cenzură, privatizare, secretare, profesori, miniștri, CNSAS, alegeri, referendumuri, exit-poll-uri, baroni (locali), plagiate, copii, tramvaie, Curte Constituțională, putere, dosare, corupție, ofițeri, ambasadori, intelectuali, DNA, partide, șomaj, prețuri, presă, corporații, boli, viață, țară, eșec, reformă, UE, Biserică, bani, violență...

UMBRA: o grămadă de cuvinte.

În total sunt 67.088 la număr, distribuite în 70 de articole alese dintre câteva sute, scrise în intervalul 1996–2012, în marea lor majoritate apărute în revista 22. Sunt, deci, cum ar veni, 70 de umbre mici care, împreună, formează umbra lungă, continuă, lăsată de realitatea acestei perioade în mintea subsemnatului; sub această umbră îl invit pe cititor, preț de câteva ore.

Nu știu dacă va fi o ședere plăcută. Și – îndrăznesc să cred – asta nu atât din vina umbrei (dacă ar fi așa, n-ar fi mare pagubă), cât din aceea a realității. O realitate care, privită de la oarecare altitudine, pare mai mult o rotire în cerc, fără rost și aparent fără șansă de evadare: aceleași probleme revin mereu, obsesiv: corupția autorităților, turpitudinea morală, iresponsabilitatea, incultura, rățăcirile spiritului public; aceleași soluții sunt adoptate ciclic: instituții anticorupție precum DNA și ANI, independența justiției, modernizarea, reforma, integrarea în Europa. Scor final după încheierea unui ciclu? Prea puțin peste nul. Dar poate cel mai grav este că, atunci când părea că societatea românească are o speranță, că se profilează un avans real, e mereu dată înapoi și trebuie reluat efortul. Cred că nu Miorița e mitul nostru național constitutiv, ci povestea lui Sisif. E vorba însă de un Sisif autohton, care se ignoră pe sine, uitând că a mai împins de multe ori la deal bolovanul, fiind incapabil să învețe din experiența trecută.

Un exemplu: în 1998, un bac la care nu s-a mai putut fura deschidea speranța unui progres decisiv în domeniul educației. (nr. 4) N-a fost să fie. Ministrul de atunci: Andrei Marga. 13 ani mai târziu, aceeași problemă: iarăși bac mai sever decât precedentele, aceeași speranță renăscută (vezi nr. 60) și un alt ministru: Daniel Funeriu. Dar și 13 ani iroșiți. Iar azi, perspectivele de viitor sunt iarăși puțin propice. Să mai reamintim oare și că, în ochii primului menționat, al doilea, cu care cel dintâi ministru ar fi trebuit să se simtă solidar, semăna cu un discipol al lui Goebbels?

Sau: citiți, vă rog, din Anexa I Apelul celor 50 de intelectuali publicat cu ocazia primei suspendări a președintelui Băsescu. Comparați acum cu ceea ce știți din cea de-a doua suspendare (vezi nr. 67, 68, 69, 70). Nu-i așa că totul – manevrele puterii, încălcarea statului de drept, manipularea prin presă – e cam la fel? Din nou cinci ani de zile iroșiți, din nou rotire în cerc între două suspendări. (Doar că a doua oară a fost mai rău!) Nu-i prea mult?

De această blestemată „eternă reîntoarcere a asemănătorului“ mi-am dat seama cu acuitate eu însumi, când m-am apucat să-mi strâng articolele mai vechi și mai noi, să le aleg, să le așez într-o aproximativă ordine cronologică, spre a alcătui volumul de față. Din umbrele locale se compunea un peisaj variat; parcurse separat și detașat, lucrurile aparent se schimbau rapid, realitatea nu stătea în loc. Dar, vai, când articolele au fost clasate împreună, am văzut că eram cu toții precum un om care, rătăcit în pădure, calcă neîncetat pe urmele propriilor pași, ca într-un coșmar, incapabil să găsească drumul cel bun, ba chiar afundându-se din ce în ce mai rău!

Ce-i de făcut? Ce ne lipsește? Busola? Nordul? Și cine să ne trezească din coșmarul „eternei reîntoarceri a asemănătoru-lui“? Nu știu. Nu am un răspuns. Nu am decât întrebări, indignări, reacții, poziționări, disperări, replici, ironii și, din când în când, speranțe. Adică, însumate, aceste micuțe „șaptezeci de umbre“...

*

Față de forma din presă a textelor, am efectuat, ici-colo, câteva mici modificări cosmetice. În trei cazuri, am schimbat titlul inițial. În volum, articolele au fost grupate pe ani (cu excepția primelor două), dar, în cadrul fiecărui an, ordinea prezentă nu este obligatoriu și cea cronologică. Textul care deschide volumul a mai apărut și în cartea mea *Povești impertinente și apocrife*, Humanitas, 2009. Din când în când am pus o notă de subsol, atunci când mi s-a părut potrivit să precizez un detaliu sau când am dorit să fac un scurt comentariu. La finele volumului am adăugat o Anexă cuprinzând trei apeluri colective: primul, semnat și de mine, din 2007, al doilea, din 2012, al redacției revistei 22, al treilea, de asemenea din 2012, semnat, printre alții, și de unii dintre adversarii de idei cu care polemizez în acest volum.

*

Marea majoritate a acestor articole, spuneam, au apărut în revista 22, publicația Grupului pentru Dialog Social. (Am menționat explicit când nu a fost cazul.) Împreună cu oamenii care au scris și scriu această revistă, cu cei care, asigurându-i infrastructura

financiară, au făcut-o să funcționeze și să ajungă la cititori pe hârtie sau, mai recent, online, am trăit de peste două decenii toate exaltările și frustrările realității „ciclice“ la care m-am referit. Am fost și suntem încă, în mod aproape surprinzător pentru starea de vrajbă generalizată din România, o admirabilă familie. Nu voi înșira numele membrilor ei, ca și pe acela al „rudelor“, mai apropiate sau mai îndepărtate, de teamă să nu uit pe cineva: importantă până la urmă a fost contribuția tuturor, fie în ultimul timp, fie în mulții ani scurși din februarie 1990, începând cu numărul 1. Totuși, „capul“ acestei familii 22, din 2005 până în 2013, nu poate rămâne nemenționat: Rodica Palade. Celei care a condus revista cu inteligență, cu tact, cu talent și cu o uimitoare putere de muncă, toată recunoștința, admirația și prietenia mea. De asemenea, sunt recunoscător tuturor celor care au făcut și fac posibile atât existența revistei 22, cât și pe aceea a Grupului pentru Dialog Social – în special lui Radu Filipescu și Magdei Cârneli, fostul și, respectiv, actualul președinte al GDS.

Mulțumesc, în fine, lui Gabriel Liiceanu pentru a-mi fi propus să alcătuiesc acest volum pentru Editura Humanitas. Sper să nu-i dezamăgesc încrederea și prietenia.

3 ianuarie 2013

1. Darurile lui 22¹

¹. Scrisă cu ocazia apariției numărului 1001 al revistei 22.

După ce Domnul Dumnezeu făcu lumea – bine, rău, cum se pricepu moșul –, se prezentară înaintea Lui toate creaturile pentru a-și primi calitățile și defectele. Lucrul e bine-cunoscut și a fost povestit de multe ori în diferite chipuri. Ceea ce însă nu se știe este că și ziarele, revistele, posturile de radio și televiziune – acelea care urmau să existe de-a lungul istoriei în diverse locuri și în felurite momente – veniră și ele, așezându-se la o coadă lungă. Așa că, după ce până și stridiile și libărcile își căpătară ceea ce li se cuvenea, veni și rândul presei.

În față ieși mai întâi un post de televiziune, dispus să dea în direct și un viol.

— O să ai succes, spuse Domnul. Te va privi lumea seară de seară cu răsuflarea tăiată, să vadă dacă a apărut cine a dispărut și viceversa. Dar te vor disprețui intelectualii!

— Bogdaproste! răspunse postul încântat.

Se apropie apoi un alt post, cu trei capete, toate seci.

— Mie ce-mi dai, Doamne? întrebă el înfrigurat pe trei voci.

— Să faci din albă neagră și din neagră albă, să spurci și să lauzi pe cine vrea patronul și de rușine să nu știi!

— Săru' mâna, răspunse postul, sărutându-i Domnului sfânta dreaptă, așa ca exercițiu prealabil.

După un timp, iată încă un post, ceva mai mic, dar vioi și înscris în realitate.

— Eu ce primesc?

— Tu o să ai fete mișto drept prezentatoare, dar nu prea istețe. O să ai și un director mintos, dar care se va pleca precum trestia, după cum bate vântul...

— Nu mă sperie nici un vânt!, mulțumescu-Ți, Doamne.

Urmară rând pe rând și celelalte posturi și jurnale și reviste, toate primindu-și partea menită lor de Înțelepciunea supremă: unele să aibă bani mulți, altele să dea faliment repede, altele să se vândă ieftin, altele să aibă editorialiști valoroși pe care să-i concedieze, altele să lucreze în mod programatic cu nerozi; unele publicații fură înzestrate cu darul de a înjura fără perdea, foarte multe – cu acela de a minți încontinuu. Una, o gazetă săptămânală, primi ambele prețioase daruri în asemenea proporție măreață, încât avea să devină cândva un model de neegalat. Dar și numărul de procese în care urma să fie antrenată avea să ajungă la dimensiuni la fel de mărețe.

În sfârșit, la urmă de tot, sosi și o revistă cam ponosită, dar cu intenții mari și cu
*****ebook converter DEMO Watermarks*****

orgolii și mai mari. (Nu-i dau numele, dar îl cunoașteți – e dintr-o cifră repetată.)

— Mie ce-mi dai, Doamne? Întrebă ea.

— Acuma vii, când tot ce-i bun am dat? Unde ai fost până acum? Întrebă Domnul cu necaz, căci ținea la respectiva în taină.

— Păi, la redacție, la difuzare, la RODIPET, la bancă, la un simpozion despre drepturile omului, la...

— Of, ce să-ți mai dau? Tot ce-i bun s-a isprăvit. Bani n-o să ai, tiraj – meschin, sponsori – pe sponci. Dușmani – din belșug. Te vor călca minerii, te vor înjura gazetele puternice, cinci guverne vor încerca pe rând să te dea afară din sediu. Unii te vor numi „bârlogul lupilor“, alții îți vor striga că ești „arondată Cotroceniului“, mulți te vor ponegri. Pentru unii vei fi „elitistă“; pentru mulți alții – fără rost. Iată ce-ți dau!

— Frumos m-ai cadorisit, n-am ce zice! Poate găsești totuși și ceva bun, răspunse revista, nu prea fericită.

— Vei dura 1001 numere și încă mult pe atât! Încercă Dumnezeu să îndrepte lucrurile.

— Cu mizeria prevestită mai înainte nu văd care-i pricopseala! obiectă revista, care avea replică.

Domnul tăcu puțin, se gândi, se scotoci, privi apoi la ceas văzând că e târziu și că musai să încheie creațiunea universală înainte de Sabat. Zise în fine:

— Bine, îți mai dau ceva, dar nu știu dacă e de bine sau de rău, pentru că toți ceilalți s-au uitat chiorâș la chestia asta... Scoase o arătare palidă și jigărită, parcă stând să-și dea duhul în orice clipă, dar cu ochii frumoși:

— Asta-i Libertatea. Hai, ia-o și du-te odată, că e ora închiderii!

2009

2. *Picamerele reformei*

Scenariul 1

Actul 1: Într-un loc, pe una dintre arterele Bucureștiului aflată într-un precipitat și fundamental proces de restructurare prin grația primarului general, sosesc trei muncitori. Ei sparg caldarâmul cu picamere cu un zgomot asurzitor, împrăștiind nori gigantici de praf. Adică unul dintre ei sparge, în vreme ce restul fumează arătând compasiune. Pentru colegul lor – se înțelege.

Actul 2: Câteva zile mai târziu, trei muncitori se adună să încarce molozul. Unul dă la lopată, ceilalți fumează cu înțelegere; și aceasta tot pentru colegul lor. Apoi situația se schimbă radical: al doilea încarcă, iar ceilalți stau de vorbă, fumează etc. Apoi din nou schimbări, la fel de radicale. Multă înțelegere și compasiune pentru toți colegii.

Actul 3: peste două săptămâni: trei muncitori vin să spargă asfaltul doi metri mai la dreapta. Controlul de calitate sosit de sus, pasămite, a stabilit că prima lucrare s-a făcut rău. În rest, aceleași indicații de regie ca și mai sus.

Scenariul 2

Actul 1. Se elaborează o lege (a privatizării, a învățământului, a pensiilor, a administrației publice etc.) sau se ia o hotărâre guvernamentală sau prezidențială majoră etc; pe scurt, se iau decizii importante ce nu mai suferă amânare. Țara e întoarsă cu fundul în sus, vechiul caldarâm legislativ e făcut praf; picamerele reformei sparg urechile, la întrecere doar cu discursurile avântate ale politicianilor.

Actul 2. Se lucrează la „implementare”: grămada de moloz a „vechiului” scade alene, majoritatea lopeților reformei stau în rastel. Timpul se face cât nemărginirea, banii de la buget sunt fumați de zor, opoziția răcnește, ziarele spumegă. Birocrația, plină de compasiune pentru ea însăși, e servită cu șpăgi, cetățeanul – cu praf în ochi. Între timp lumea bună elaborează noi strategii și se țin colocvii pe tema integrării, modernizării, informatizării, comunicării, globalizării.

Actul 3. După câțiva ani, eventual în altă legislatură, sub un alt guvern. Legea respectivă nu corespunde *acquis*-ului comunitar; de fapt, nu a corespuns niciodată. S-a greșit, trebuie schimbată. Uniunea Europeană ne ceartă. Iar n-avem nu știu ce ne trebuie. Bulgarii au – ce rușine! Din nou sosesc picamerele reformei și integrării.

*

...Între timp, pe stradă, iar au sosit cei trei prieteni binecunoscuți, echipați cu lopeți, picamere, țigări și multă compasiune reciprocă: bine-dispuși și cu chef de vorbă, ei sparg asfaltul abia turnat, azi o idee mai la stânga. Indicațiile de regie – ca la început!

2000

3. Paliativele

„Dumnezeu – ar fi exclamat într-un moment de extaz religios senatorul PDSR Vasile Văcaru – este pedeserist!“ Și cum de n-ar fi – am spune noi –, când a făcut din niște mediocrități cenușii, din niște personaje insignifiante, precum același Vasile Văcaru, ori Ion Solcanu, ori Nicolae Văcăroiu, ditamai senatori, președinți de Cameră ori șefi de partid de guvernământ, prim-miniștri, dotați cu case, automobile, subvenții, ordonanțe, ba chiar și cu idei despre guvernare, numai fiindcă au știut să stea sau să rămână în PDSR! Iar dacă Ființa Supremă are apartenența politică respectivă, decurg cu necesitate și următoarele adevăruri: „minerii au așternut modele florale de 14 iunie 1990“, „Miron Cozma este un model al onorabilității cetățenești, devotat legalității“, „Zaher Iskandarani este un model de integritate“, „Banca Dacia Felix este un model de instituție financiară sigură“, „cifrele dlui Radocea – un model de corectitudine“, iar „comunicatele dlui Nițoiu – un model de promptitudine“.

Când îl ai pe Dumnezeu la tine-n partid (probabil ascuns undeva printre mulții săi vicepreședinți – parcă îi și vezi barba cărunță ivindu-se timid după mustața lui Miron Mitrea), multe devin clare. De exemplu, că Ion Iliescu este un om profund tolerant, un democrat convins, prieten al democraților; cu Dumnezeu la pedesere (și Iosif Sava la tevere), președintele devine un intelectual fin, autorul unor cărți de referință, prieten al intelectualilor; el este oricum un mare om de stat, înzestrat cu clarviziunea de a fi menținut trei ani și jumătate alianța cu PRM și în continuare pe cea cu PUNR, alianță democratică, dovedită a fi fost benefică pentru România din toate punctele de vedere, inclusiv din cel al intrării „în Europa“ și al aderării la NATO. Iar intoleranți, „radicali“, extremiști chiar, ostili reformei, în general „de vină“ pentru „imagine“, sunt „ceilalți“, Opoziția, presa independentă (inclusiv 22, se știe, o revistă plină de „iacobini“, cum se tot lamentează săptămânal amintitul muzicolog teleast).

Un Dumnezeu pedeserist, așadar, și totul se leagă: corupția e economie socială de piață, sărăcia e austeritate controlată, ascunderea adevărului e comisie parlamentară, SRI-ul e grijă pentru calitatea vieții (telefonoanelor ascultate), 22 e Robespierre împământenit, iar „țoapa săltăreață“ – vorba lui Patapievici – e VIP european.

Dar dacă, totuși, nu e așa? Dacă Dumnezeu, acolo sus, în ceruri, e apolitic? Dacă mai e și imparțial? Ba chiar – Doamne ferește – poate că nici creștin-ortodox nu e prea din cale-afară, oricât ar susține contrariul soboarele de preoți întrunite ale Puterii și ale Opoziției, ori „ayatolahii“ cu cruce de la Fundația Anastasia! Așadar, Dumnezeu nu-i ortodox, nu-i creștin, nu-i, de fapt, nici măcar român, necum „bun român“, *dixit* Nae

Ionescu. Cum ar mai putea fi, în aceste condiții, pedeserist?

Sunt, într-adevăr, unele indicii (chiar dacă nu într-un totu doveditoare la această oră) că senatorul Văcaru se înșală. Dumnezeu ar putea să nu fi fost deloc pedeserist, sau, poate, a ieșit pe neașteptate din partidul cu pricina. De pildă: în pofida dezordinii administrative, a listelor cu morți, a întârzierii prezentării rezultatelor etc., la alegeri nu s-a furat cum se cade, iar PDSR-ul a obținut mai puțin consilieri județeni decât CDR (chiar dacă mai mulți consilieri locali). Alegerile legislative de la toamnă se arată, dacă tendința actuală se menține, relativ sumbre pentru partidul de guvernământ. Pentru contracarare, înțelepții săi speră nu doar în negliobiile Opoziției (vor fi și acestea destule!), ca odinioară, ci și în prețul în continuă scădere la țigările Carpați, în victoriile românești de la Euro 96 și în efectul devastator asupra moralului adversarilor al amânării cu o lună a scumpirii metroului. Ținând cu dinții la 3% pragul electoral, înțelepții lui Năstase Adrian și ai lui Hrebenciuc Viorel mai speră și în sprijinul reînnoit și etern neprecupețit al vechilor lor prieteni, marii patrioți și bărbați de stat Funar, Tudor, Surdu. Ce să facă bieții oameni? Când Dumnezeu își depune carnetul de partid, trebuie recurs la paliative...

1996

4. Republica ornamentală

Statisticile cred a ști că marea majoritate a românilor sunt republicani. Eu unul cred că statisticile se înșală: majoritatea românilor sunt orice în afară de republicani, dacă, desigur, vrem să dăm cuvântului „republică“ sensul său serios și adânc. Căci „res publica“ nu se referă, în fond, la prezența sau la absența din simbolistica statului a unui dinast, lipsit practic de orice prerogative executive, ci la existența unui stat cu adevărat al tuturor, unde cetățenii sunt într-adevăr egali în fața legii, dar și a aplicării sale, unde interesele fiecăruia sunt echitabil luate în considerație, pe scurt, unde nu există și nu pot fi concepute privilegii individuale sau colective decât în mod cu totul excepțional. (Din acest punct de vedere, Olanda sau Danemarca sunt cu nimic mai puțin republici decât Elveția.)

Or, ostilitatea pentru spiritul republican înțeles în acest fel – tradițională în societatea românească – nu a fost niciodată mai exacerbată decât în aceste luni, când – în pofida ezitărilor, a bâlbâielilor și a gafelor guvernului Ciorbea – o reformă profundă ar putea amenința să năruie o veritabilă „societate a privilegiilor“.

Ce este comun între minerii care doresc în continuare să plătească electricitatea la un tarif redus și muncitorii de la Roman S.A. Brașov, care pretind să fie scutiți de datoria de a achita nota către RENEL și, prin presiuni la care guvernul cedează în mod penibil, impun MAE o comandă specială? Ce-i alătură pe lucrătorii și pe directorii de la fabrica de avioane Craiova, care nu au izbutit să vândă nici un avion în străinătate, dar au avioane cu care să blocheze șoselele, spre a obține concesiile de la un guvern nesigur și slab, și pe „revoluționarii“ care, din primele zile ale guvernului Ciorbea, au început să ție ca arși atunci când au simțit că urmează unele schimbări nu foarte agreabile pentru ei? Îi alătură și îi apropie dorința de a păstra sau chiar de a lărgi anumite privilegii pe care le au: privilegiul de a produce ineficient în răspărul principiilor pieții, privilegiul de a nu plăti anumite impozite ori acela de a nu fi concediați, așa cum se întâmplă cu alții.

S-a vorbit mult despre privilegiile parlamentarilor sau despre cele ale polițiștilor care obțineau credite avantajoase de la bănci. Dar, la noi, *toate categoriile sociale* visează la privilegii și, dacă pot, încearcă să le obțină pe seama interesului general, vrând să ne convingă fie că ei au anumite „drepturi“ speciale, fie că importanța lor socială este deosebită, fie că starea lor materială este precară. În Parlament s-a propus, de pildă, scutirea de taxe școlare și de admitere pentru copiii membrilor corpului didactic. Pe când vor fi scutiți și copiii șoferilor de a mai plăti biletul de tramvai și

metrou sau cei ai constructorilor de a mai plăti chirie? Și pe când odraslele jurnaliștilor vor avea presa pe gratis?

Recent, Colegiul medicilor a decis că medicii care, din neglijență, incompetență și nepăsare au determinat moartea unui om prea mizerabil material pentru a le umple buzunarele merită doar muștrare și vot de blam cu advertisement. Adică mai nimic. Nici vorbă despre suspendarea, fie măcar o lună, a dreptului de practică. Ce este această infamă judecată altceva decât revendicarea pentru corpul medical a privilegiului oricăruia dintre membrii săi de a nu răspunde pentru eventuala sa mizerie morală?

În fine, dl Dragoș Nicolescu, președintele aceluiași Colegiu, a propus „impozitarea șperțului“ dat adesea de pacient unora dintre medici. În această revendicare care se ascunde sub pretextul fals reformist al „eficientizării actului medical“, în condițiile redusului buget pentru sănătate, nu e nimic altceva decât pretenția cinică la privilegiul de a extorca neîngrădit de lege orice sumă de la pacientul aflat în nevoie. Dar – se va spune – medicii sunt prost plătiți. Așa este, și totuși mulți nu pretind șperțuri. Pe de altă parte, oare marea majoritate a pacienților lor sunt bine plătiți?

Destui s-au indignat de propunerea dlui Nicolescu. Sunt însă o mulțime de oameni care n-ar trebui s-o facă: nici muncitorii care vor salarii fără să producă eficient, nici minerii care plătesc alt preț, mult mai mic, pe kilowatt decât noi ceilalți, nici salariații regiilor autonome, gata să iasă în stradă dacă acestea s-ar privatiza, nici managerii care vor să fie scutiți de la plata datoriilor, nici „întreprinzătorii“ care primesc credite datorită unor legături politice avantajoase, nici „revoluționarii“, nici parlamentarii (destui dintre ei, cel puțin) etc. etc.

În fața acestor neconținute și nerușinate revendicări de privilegii din partea a nenumărate categorii și grupuri simt uneori crescând în mine o pornire iacobină. De acord, renunț la ghilotină! Dar pentru republica noastră ornamentală ar fi nevoie totuși de un guvern hotărât, care să le dea o lecție tuturor celor dispuși să șantajeze societatea și pe cetățean cu pretențiile lor pentru privilegii de tip feudal: anume, lecția că, odată ce am intrat în epoca modernă, a venit vremea ca *republica să fie luată în serios*.

1997

5. Primul pas²

². Vezi și 60 „Față în față cu noi înșine“.

Rezultatele de anul acesta ale examenului de bacalaureat și cele ale examenului de admitere la liceu au fost prezentate de unele publicații cu termeni ca „dezastru“, „catastrofă“, „hecatombă“. Într-adevăr, ce dezastru pentru leneși: să nu mai poți copia! Ce catastrofă pentru candidații frauduloși și complicii lor: să nu se mai afle dinainte subiectele! Și ce hecatombă pentru elevii acelor licee care trebuiau „să iasă bine“ oricum: examinatorii cointeresați nu au mai putut sufla, ca până acum, în timpul examenului!

Examenele nu au fost, totuși, mai grele, prin numărul de materii sau prin dificultatea subiectelor, decât în anii trecuți; au fost doar, cât de cât, cinstite: fiecare candidat, fiecare profesor, fiecare școală a primit cam ceea ce merita și nu ceea ce „i se repartizase“, în funcție de nivelul corupției, de banii smulși de la părinți pentru tot felul de „fonduri de protocol“ sau de așa-zisul „prestigiu“ al liceului (ceea ce însemna de multe ori nimic altceva decât nivelul „relațiilor“ dintre conducere și inspectoratul județean). De abia la anul, odată cu introducerea bacului cu șapte obiecte, se va modifica ceva în substanța acestuia.

Așadar, bacul (ca și admiterea în liceu) a fost, în fapt, un test al adevărului despre mult-lăudatele virtuți ale școlii românești. În domeniul său, el a avut cam același rost și același efect cu liberalizarea prețurilor și retragerea subvențiilor din economie: a lăsat liberă negocierea dintre „cerere“ (în cazul nostru, cerințele examenului) și „ofertă“ (capacitățile și cunoștințele elevilor), fără să mai intervină cu mijloace administrative sau de alt tip (copiat, suflat, fraudă etc.). Rezultatul – în economie – a fost, în general, creșterea brutală a prețurilor, apoi apariția unor stocuri nevandabile și îndatorarea firmelor de stat ori falimentul. În cazul învățământului, efectul imediat este, și aici, un fel de „creștere a prețurilor“: valoarea – simbolică, dar și materială cumva (prin consecințe) – a examenelor respective, în special a bacului, s-a ridicat considerabil, iar posibilitățile de „achiziționare“ a sa din partea multor elevi, în schimbul prestației lor efective, s-au diminuat corespunzător. Unele licee au acumulat deja importante „stocuri nevandabile“, adică absolvenți incapabili să dea bacalaureatul, ba sunt chiar unele la care majoritatea absolvenților sunt în această situație.

Putem continua comparația noastră cu situația din economie, anticipând ceea ce se poate sau s-ar putea petrece în continuare. Cum știm prea bine, în economie, liberalizarea prețurilor, retragerea subvențiilor și alte măsuri financiare nu au fost

*****ebook converter DEMO Watermarks*****

urmate, din păcate, de o susținută reformă economică și de o privatizare suficient de rapidă; întreprinderile de stat au continuat să funcționeze rău și cu mari pierderi, au acumulat datorii, generând blocajul financiar al întregii economii. Ca urmare, investitorii străini au devenit tot mai sceptici, bursa e în declin accentuat și e de prevăzut, în acest moment, că deficitul bugetar va fi mult mai mare decât cel pronosticat.

Ceva similar, *mutatis mutandis*, se va întâmpla și în învățământ, dacă echipa ministerială a dlui Andrei Marga nu va continua, cu multă energie, pe drumul pe care a pornit. Dacă nu vor fi restructurate profund programele și planurile de învățământ și dacă în școală nu va fi promovată calitatea (deopotrivă a elevilor și a dascălilor), multe „întreprinderi“ (școli) vor ajunge falimentare, nereușind să treacă baremurile și să facă față noilor cerințe. Unele vor trebui închise și profesorii mutați sau chiar, în cazuri disperate, concediați, ceea ce, dacă nu se va întâmpla, va reintroduce în sistem ineficiența și risipa de mijloace. Dacă școala primară și gimnaziul nu vor fi radical reformate, ele vor genera „produse nevandabile“ pentru liceu, care, la rândul său, va trimite la bacalaureat, în mare cantitate, tineri incapabili să facă față și deci să fie introduși mai departe în învățământul universitar sau pe piața muncii; sistemul va tinde astfel să se blocheze, oferind ceea ce nu e necesar și nefiind capabil să realizeze necesarul. O mare parte din resursele bugetare și așa mici din învățământ va fi risipită, ceea ce va face ca rezultatele, în condițiile acelorași standarde, să devină tot mai rele de la an la an.

Pe de altă parte, se poate anticipa că, așa cum în economie conducerile multor întreprinderi s-au dovedit nu doar incapabile să promoveze reforma, dar au arătat chiar rea-voință în această privință, coalizându-se cu unele sindicate, tot așa în învățământ destule cadre didactice, directori, inspectori școlari, funcționari în minister nu vor fi dispuși la reformă. Ei vor căuta, prin orice mijloace, inclusiv prin agitații în rândurile elevilor și părinților, să blocheze transformarea unui sistem care, deocamdată, le aduce avantaje.

În ultimă instanță, așa cum spunem că economia românească, edificată de regimul comunist și insuficient schimbată de atunci, este necompetitivă pe piața internă, ca și pe cea externă, tot așa și învățământul nostru, până una-alta, rămâne, în pofida spectacolului mediatic al olimpiadelor internaționale, necompetitiv, profund deficitar, tinzând mai curând să-i descurajeze pe tineri să învețe decât să-i atragă.

Riscul, prin urmare, în învățământ, ca și în economie, este ca reforma să se oprească după primul pas important: liberalizarea, acolo, bacul onest, aici. Cu alte cuvinte, la nivelul spunerii adevărului. Or, știm bine cu toții că a recunoaște adevărul nu-i suficient pentru acțiunea practică; e nevoie și de a-l urma în fapt, de a reconstrui viața concretă

în temeiul său. Altminteri suntem asemănători acelor personaje schizoide dostoevskiene care se știu păcătoase, dar nu pot și nu vor să se împotrivească păcatului. Drama lor poate produce, a produs romane geniale; dar drama noastră nu produce și nu va produce decât o lume mizerabilă.

1998

6. Despre Ghedese și „intelighenții“ lui

Iată o micuță cutie cu chibrituri. Pe o față vedem reprodus un număr vechi din 22 (1996), având portretul expresiv al lui Horia-Roman Patapievici, care, după cum suntem anunțați, răspunde criticilor săi. Dedesubt, editorialul lui Cristian Preda anunță decis „Ion Iliescu nu va candida“! (A candidat și a pierdut.) Pe verso, un desen de Dan Perjovschi: vedem un ins al cărui cap i se rostogolește la picioare. Citim legenda: „intelectualul e de vină“. Cutia se vinde la Green Hours, barul de la subsolul imobilului din Calea Victoriei, unde domiciliază și Grupul pentru Dialog Social și revista 22. Poza – zic eu – exprimă concentrat ce am fost, ce suntem, și, pesemne, ce vom fi noi, cei din GDS și de la revista 22.

*

Este pentru mine un mister să înțeleg cu ce am meritat *noi* notorietatea aproape mitologică pe care am căpătat-o de-a lungul anilor! Ne-am înșelat de multe ori în aprecierile noastre politice, am reacționat dezordonat, ne-am dezbinat, am fost lipsiți de eficiență, nu ne-am meritat decât parțial numele. Exprimată în revista 22, influența noastră reală, luați ca grup și nu ca o sumă de personalități, cel puțin de prin 1992, a devenit extrem de modestă. Nici un partid, nici un om politic important nu ne-a ascultat vreodată atunci când, rar, ne-am exprimat unitar. Nu mai avem, de multă vreme, studii publicate sub sigla noastră. Suntem puțini, câteva zeci de membri (dintre care mulți mai mult cu numele). Suntem săraci, fără SRL-uri, conturi, dividende din afaceri. N-am primit bani de la nici un guvern și de la nici un președinte și nici măcar nu ni s-au oferit, ca să avem ce refuza. Nu suntem finanțați de „forțe oculte“. (Priviți-ne mașina hodorogită ca să vă convingeți!) Judecând lucrurile la proporția lor reală, din 1992 înapoi suntem într-o eternă posteritate a noastră înșine!

Și totuși, e destul să publicăm unul sau două texte-apel, să scriem vreun articol ceva mai paradoxal în revista noastră sau chiar să nu facem nimic... dintr-odată începe să se vorbească pretutindeni despre noi: GDS s-a grăbit, GDS nu s-a grăbit, GDS a greșit, GDS a dres și, neapărat, GDS e „elitist“, n-are priză la „România profundă“! Cândva (pentru FSN) eram un „bârlog al lupilor“, azi, pentru mulți intelectuali stimabili ai generației mai tinere, suntem „încremeniți în proiectul“ lamentabil al „intelectualului harismatic“; pentru alții, *noi* (sau mulți dintre noi) suntem aproape antidemocratici sau „anti-political-correctness“. Ce Dumnezeu o fi cu *noi*?

Sorin Antohi, de pildă, membru GDS de altminteri, se ocupă într-un remarcabil interviu insistent, disproporționat cu *noi* – de parcă lumea chiar s-ar învăța în juru-*ne*: „Vorbesc de intelectualii prooccidentali, mulți dintre ei membri GDS sau gravitând în jurul Grupului și al revistei 22, în alte medii prooccidentale” – precizează el. Are și o explicație „prosopografică” – zice – pentru multele eșecuri politice ale intelectualului român în general: *noi*, cei de la GDS, aparținem unei așa-zise „privilighenții urbane”, adică unii dintre noi provin din nomenclatură și „sunt deci beneficiarii sistemului comunist pentru că au avut acces facil la educație și posturi, de multe ori bucurându-se de stagii externe frecvente, uneori îndelungate”. Nu pricep: oare bursa DAAD, oare bursa Humboldt – obținute prin concurs de la statul german – de care, de pildă, Gabriel Liiceanu, Andrei Pleșu sau subsemnatul am beneficiat în anii '80 au datorat ceva regimului comunist? Oricum, cred că Sorin Antohi, vrând să înțeleagă starea actuală a „României profunde”, *ne* face prea multă onoare, fie și inventând de dragul *nostru* cuvântul „privilighenție”!

Fleacuri, poate, acestea! În schimb, un editorial al meu, „Constantinescu – final fără glorie”, o banală caracterizare a regimului Constantinescu la sfârșit de mandat – făcută de cineva care, timp de doi ani, lucrând la BBC, nu a avut permisiunea de a scrie articole politice –, s-a bucurat, cu adevărat, de un ecou cu totul disproporționat. Ziarul *Național* a preluat hămesit textul integral, fără autorizație, *Jurnalul Național* l-a citat copios, în timp ce *Adevărul*, sub pana măiastră a lui Cristian Tudor Popescu, l-a făcut harcea-parcea (O poșetă în cap, *Adevărul*, 5.01.2001). Motivul? Nu că aş fi spus ceva rău, ci fiindcă aş fi spus ce era de spus abia la urmă, când așa-zisul *nostru* „patron” (Constantinescu), căruia *noi* ne-am fi vândut condeiele, a plecat acasă. Adică n-am avea onoare, fiindcă am dat în cel care *ne*-a miluit, cum s-ar zice!

C.T. Popescu este o glorie a presei, redactorul-șef al celui mai important cotidian național, cu nenumărate apariții la televiziune, un condei neiertător. Sigur, a mai și greșit, ca de exemplu atunci când, în 1999, într-un articol intitulat „Spre West (*sic*) în genunchi”, marele inchișitor stabilește un paralelism aproape perfect între dominația sovietică și acțiunile NATO din Iugoslavia, în stilul „militanților pentru pace” din Occident din anii '70, subvenționați masiv de KGB. Foarte bine, dar eu unul nu prea mă lămuresc cum poate afirma dl Popescu, acum în 2001, că „ziarul *Adevărul* nu a negat nici un moment opțiunea pentru NATO...”. Fiindcă, ori NATO e aidoma cu URSS, și atunci intrarea României în NATO e inacceptabilă, ori nu e, dar atunci povestea sa cu „Westul și genunchii” rămâne numai o genuflexiune ortografică pentru prostii lumea.

Probabil însă că această obsesie a mea pentru logică e numai un moft de „intelighent”, cum adoră să spună C.T. Popescu. Într-adevăr, în articolul de săptămâna trecută (sexist și insultător cât cuprinde, printre altele), C.T. Popescu *ne* confecționează

o identitate de grup infractor: suntem „intelighenții de viță“, sau „șleahta intelighentă“, care am fi fost reprezentați de Emil Constantinescu, pe care l-am servit slugarnic timp de patru ani, după care l-am sfâșiat ca niște „șacali“; tot *noi* am calificat cândva ziarul *Adevărul* ca „nedemocratic“ (era vorba, în fapt, despre atitudini în chestiuni privind minoritățile), l-am tratat tot *noi* pe onorabilul jurnalist drept un „Goebbels“. Pentru povestea cu Goebbels nu răspund personal, în schimb sunt curios (curiozitate de „intelighent“) să știu dacă dl Popescu ar mai sări și azi în apărarea antisemitului Roger Garaudy, pe care, cândva, îl compara cu Descartes, fiindcă, pasămite, ambii aveau îndoieli: filozoful despre existența lui Dumnezeu, ideologul – despre aceea a Holocaustului.

În rest, dl Popescu ne gratulează în fel și chip (nu lipsesc trivialitățile cu iz sexual sau excretoriu), dar nu asta e important. Continui să mă minunez însă: cum de a reușit acel articol puțin însemnat al meu, care ar fi „copiat“ servil ce scrisese *Adevărul*, în plus care n-avea nici coloană vertebrală, să declanșeze atâta zarvă? Să merităm noi chiar atâta exercițiu mediatic, plus reproducere în întregime sau *in extenso* în tiraje de masă?

Până una-alta, „privilighenți“, „intelighenți“, „șacali“, „lupi“ și ce-om mai fi, ne simțim un fel de iudeo-masoni în ediție de buzunar și (auto)critică: suntem obiectul unor resentimente sosite dinspre toate azimuturile. (Sau te pomenești că e o mare iubire refulată?) Orice am face nu-i bine, nu-i la timp, nu-i eficient, nu-i moral, nu-i patriotic. Iar dacă nu facem nimic e cea mai bună dovadă că ascundem ceva grav. Așa că, precum se vede pe cutia de chibrituri, propunem să ni se taie capul!

Dar atenție: dacă nu știți unde să ne găsiți pentru execuție, nu întrebați de ghedese, de douăzecișidoi sau de humanitas. Instituțiile acestea, vai, rămân mediocru cunoscute în „România profundă“. Mai bine luați un taxi și cereți șoferului să vă ducă la bomba Green Hours, căreia i-a mers buhul prin tot orașul pentru cocktailurile sale delicioase!

Succes!³

³. E de reamintit, poate, că Green Hours are necazuri, că Sorin Antohi nu mai e de mult membru GDS, că GDS nu mai are de mult mașină și că amintita cutie de chibrituri e obiect de colecție. Cât despre „privilighenție“, aici nu s-a schimbat nimic, vezi nr. 60 „Față în față cu noi înșine“.

7. Șpaga

Mai e ceva natural-natural în zilele noastre? Mai există ceva – lucru, instinct, gând, aspect etc. – care să nu fie contrafăcut, artificial, deformat, transformat, integrat, dezintegrat, ameliorat – mai ales ameliorat? Hrana, când nu e modificată genetic, e tratată chimic; când nu chimic, e plină de conservanți; și orice ar fi, n-are gust. Nu mai avem sex, ci „gen” – fără gust și acesta –, pe care ni-l construiesc părinții falocrați, patriarhatul ambiental sau noi înșine imbecilizați de o „falsă conștiință”. Bineînțeles, are și „genul” „conservanți” săi – feministele, academice sau mai puțin academice.

Or, dacă limita dintre natură și artificiu a devenit atât de fluidă în chestiuni atât de „naturale” precum hrana și sexul, de ce am rămâne închistați într-o perspectivă îngustă și desuetă în domeniul etic? Se cuvine ca și aici să tratăm fără complexe și inhibiții, într-o perspectivă postmodernă, chestiunea validității normelor.

De ce, de pildă, ar fi șpaga ceva anormal, condamabil moral, incriminat penal, în timp ce mariajul dintre două femei sau doi bărbați ori creșterea copiilor de către părinți de același sex – nu? De ce datul sau luatul de șpagă e rău, dar clocitul de copii în eprubetă e bun, iar a hrăni o lume întreagă cu produse alimentare, fie modificate genetic, fie denaturate chimic, e progresist?

Mai întâi, la noi cel puțin, șpaga este larg majoritară, ceea ce, Doamne ferește, nu s-ar putea spune despre homosexualitate. Această mare majoritate sugerează că ea este un fenomen natural, normal, asociat tradițiilor locale, pe care – nu-i așa – dorim cu toții a le păstra în perioada aceasta de distrugătoare și nivelatoare globalizare. Nu e norma ceea ce e majoritar și excepția, minoritară? Și n-ar trebui ca regula să respecte norma, și nu să i se opună? Dimpotrivă, aceia, foarte puțini, care se încruntă la șpagă, în general care nu fură din banul public, nu înșală, nu mint etc. sunt, după părerea noastră, anormali, poate chiar bolnavi psihic. Probabil că, frustrați fiind în viața intimă, se compensează urându-ne pe noi ceilalți, oamenii normali, inventându-și false superiorități morale pe care nouă pot să ni le refuze. Astfel ei răstoarnă raportul firesc dintre natură și viciu, transformându-și inhibițiile în normă generală, ceea ce reprezintă un act de dominație din partea unei minorități, act inadmisibil într-o societate democratică și pluralistă. Ar trebui ca de ei să se ocupe psihiatrii, sau, în cel mai bun caz, să li se îngăduie să se constituie în minoritate etică, cu dreptul constituțional de a trimite un singur deputat în Parlament!

De altminteri, a lua șpagă demonstrează multe calități pozitive: dragoste pentru familie, spirit gospodăresc, simț de proprietate, ascuțime de minte pentru a evita

flagrantul, în vreme ce a o refuza pune sub semnul îndoielii toate aceste prețioase calități ce ni le dorim cu toții a le avea. Sigur, acum se pretinde că majoritatea liderilor noștri, ori a funcționarilor publici etc. sunt „corupți“. Dar fiindcă au fost aleși democratic sau numiți pe criterii de competență înseamnă că sunt reprezentativi pentru națiune și că, vorba lui Rousseau, șpaga *c'est la volonté générale*. Atunci, cu ce drept să legiferăm împotriva ei?

Apoi cuvântul „corupt“ indică o devianță de la o normă a cărei legitimitate se cere pusă la îndoială. (Propun un colocviu internațional pe această temă, din bani PHARE.) Cine să fie etalonul virtuților noastre? Moise, care a trăit acum 3500 de ani, sau Hrebe, care trăiește și prosperă azi? Nu credem că cineva poate ezita asupra răspunsului corect.

Pe scurt, cer să dezincriminăm șpaga și celelalte delictе conexe. Să restabilim adevărul. Sau, cel puțin, să ne apropiem cât mai mult de acest deziderat măreț. Să mâncăm hrană *aproape* naturală, să facem sex *aproape* natural, să-i iubim chivernisindu-i pe *aproapiții* noștri naturali (soți, soațe, frați, surori, părinți, fini, nepoți, nași de cununie și de botez, cumnați, cuscри, soacre, veri, verișoare, amante etc.), așa cum ne chivernisim pe noi înșine! Trăiască natura!

2003

8. Audiența

Am aflat din surse care nu vor să-și dezvăluie identitatea că Ion Iliescu, președintele tuturor românilor, s-a întâlnit nu demult cu călugărul Vasile, căruia i-ar fi cerut să-i aranjeze o audiență scurtă la Dumnezeu.⁴ Sfântul monah, care încă și acum regretă întâlnirea de taină cu Emil Constantinescu, n-a putut să-l refuze, în numele echidistanței Bisericii Ortodoxe, deși nu era convins că face bine mijlocind. Așa că, în urma intercesiunii vrednicului personaj, după câteva săptămâni (Dumnezeu avea treabă cu inspirarea unui ayatollah), audiența s-a acordat.

4. Reamintesc că, la întâlnirea finală dintre I. Iliescu și E. Constantinescu dinaintea alegerilor prezidențiale din 1996, Constantinescu a invocat un misterios „călugăr Vasile“, cu care s-ar fi sfătuit.

— Ce-i, Ioane? Întrebă Dumnezeu. Sper că nu te-ai supărat pe mine pentru inundații. Ce vrei, încălzirea globală! Nici Dumnezeu nu mai știe ce să facă cu voi!

— Nu, Doamne, nu-i asta!

— Vrei să-l bușesc un pic pe Kucima pentru miile de pelicani care o să moară în Deltă din pricina canalului Bâstroe? Greu nu-i, dar am niște îngerî cârtitori pe la Curtea cerească. Și ei și-au amintit că la voi, la canalul Dunăre–Marea Neagră, au murit pe timpuri zeci de mii de oameni și totuși n-am bușit cam pe nimenea dintre cei vinovați. Știi de asta? Acum, desigur, dacă tu poți să găsești vreun grup ecologist care să susțină că pelicanii sunt mai prețioși decât chiaburii...

— Sunt, Doamne, dar să lăsăm chestia cu canalul. Alt necaz m-a mânat înapoi... Dacă am căpătat har la matală...

— Te plângi tocmai tu, care îți ziceai „liber-cugetător“?

— Ăăă...

— Ei bine?

— Sunt îngrijorat din pricina băieților ăștora ai mei – Adi și Stolo. Oameni i-am făcut pe amândoi din nimic, miniștri i-am făcut, prim-miniștri tot eu i-am făcut. S-au chivernisit și ei cum au știut, și acum – uite cum se scuipă și se păruiesc! Țin la amândoi, că sunt băieți buni la suflet și îmi sunt dragi de parcă ar fi ai mei, dar se mai întovărășesc cu cine nu trebuie și asta-i strică.

— Bine, dar e campanie electorală. Ce-ai vrea să facă?

— Dar chiar așa război fratricid? Parcă sunt Cain și Abel, Iacob și Esau!

— Lasă tu Cartea Sfântă în pace, că te aud îngerii cârtitori! Dar oamenii ăia au ideologii diferite. Unul e social-democrat, altul – liberal.

— Vai de mine! Chestia asta cu ideologia lor diferită e la fel ca aia cu proprietatea:

*****ebook converter DEMO Watermarks*****

un moft!

— Ei bine, și ce-ai vrea să fac? Întrebă Dumnezeu cam săturat de lamentările lui Iliescu.

— Păi, Doamne, ca să se curme cearta care-i învrăjbește pe băieții mei dragi și strică armonia familiei și a nației, dă-mi voie mie să candidez a treia oară! Fă ceva cu Constituția aia. Schimb-o peste noapte printr-o minune. Fă ceva! Știi doar: câștig la sigur. Nația mă iubește și mă vrea. Că, oricum, pentru a fi președinți, tare-s necopți băieții ăștia ai mei, amândoi!

2004

9. Normal

Luni de dimineață, am deschis ziarul și am citit: „PSD–DA, ciomăgeala continuă“. Așadar, Băsescu îl ocărește pe Năstase. (Sau invers.) Normal, ne-am zis, campanie electorală. Unii vor să le ia celorlalți puterea, iar aceștia din urmă nu vor deloc să le-o dea.

Marti am văzut că „ciomăgeala“ se întetise: Năstase îl suduia pe Băsescu, care îl înghesuia pe Geoană. Normal – am zis –, politicienii sunt în război: unii vor să pună mână pe posturile celorlalți –, posturi bune, grase, slujbe de deputați, senatori, miniștri, secretari de stat, prefecți, subprefecți, directori generali, adjuncți, șefi de birou, de gară, de tură, de depozit, de scară, de lift. Mai sunt în joc și bani mulți, cât și vile foarte mari, vile mari, vile mijlocii și mici.

Miercuri, războiul politicienilor continua: intervenise Iliescu, condamându-l pe Băsescu, care fulmina în toate direcțiile înverșunat și în plină vervă războinică. Zburau dintr-o parte și alta a scenei scrisorile deschise, unele dintre ele redactate postmodern cu citate copioase și ridicole din opera și viața adversarului. Normal – ne-am spus –, e în joc și soarta miliardelor venite de la Uniunea Europeană. În ce conturi se vor adăposti majoritatea lor? În ale unora, sau în ale celorlalți? Câteva insulte și falsuri sunt foarte puțin, în definitiv, pentru ca să-ți mărești șansa de a îngriji digurile acestui Rio de Oro.

Joi, pentru un moment, am crezut că s-a schimbat ceva: între timp fiecare dintre adversari declarase că nu se mai pretează la sudalme și că disprețuiește să-și insulte adversarul, oricum nedemn până și de injurii. Numai că, surpriză: aproape imediat potopul sudalmelor a reînceput să se reverse de ambele părți, dovedind că disprețul afișat pentru insultarea adversarului nu era chiar atât de mare. Sau poate adversarul era mai puțin nedemn decât părea. Din nou ne-am zis: vor să-și ia unii altora clanurile de „baroni locali“, rețelele clientelare teritoriale, să-și răpească controlul asupra principalelor posturi de televiziune, ziare. Cum de nu s-ar ciomăgi încă și mai cu sârg? Normal – am spus.

Vineri ne-am simțit obosiți. Sperând într-un weekend mai calm, am luat să citim câteva reviste culturale. Și ce-am văzut cu groază? *Războaie culturale*: Patapievici se păruiește cu Lefter și denunță „clanul Miroiu“, Marino dă în Pleșu, Liiceanu îl spurcă pe Marino, Rogozanu îl face praștie pe Liiceanu, Grigurcu îl toacă pe Cornea, Cornea îl desfigurează pe Grigurcu etc. etc. *Observatorul cultural* versus *Dilema veche*, *Adevărul literar și artistic* versus *Dilema veche*, 22 versus ea însăși...

Un moment, n-am mai înțeles nimic. Ce-i cu „boierii minții“?, cum i-a denumit cineva – un umorist, fără îndoială. Revistele boierilor ăstora sunt mereu pe punctul de a falimenta, editurile lor plătesc drepturi de autor infime (când le plătesc), instituțiile lor sunt la cheremul tuturor politicianilor, premiile literare sunt un moft, influență politică – să ne ferească Dumnezeu, prezență la televiziuni – modestă. Unde-s vilele, mașinile, iahturile, posturile TV ale „boierilor“ ăstora, marile lor averi pe care să și le fure unii de la alții? Unde le e puterea pe care și-o revendică? Ce Dumnezeu vor să-și ia unii altora?

— Pesemne – ne-a spus vecinul care ne cunoștea ofurile și ne înțelegea nedumerirea – *că vor să-și ia bibliotecile...*

— Ah, da, normal! am zis străluminat.

2004

10. „O chestie socratică“

O boală nouă, sau mai exact forma „democratică“ a unei boli vechi, a devenit teribil de virulentă în ultimul timp: impostura intelectuală. Să pretinzi, cu acte calpe ori cu susținere „grea“ în presă și pe „sticlă“, că ești ceea ce de fapt nu ești: intelectual, savant, profesor, că știi multă carte, că ai strâns grămezi de titluri academice, lucrări, doctorate, recunoașteri internaționale, că nu ești doar bogat, baron local, poet de curte etc., ci și altceva, mai geistig – iată o pasiune maladivă care domină tot mai mult și pe care Elena Ceaușescu, una, ar fi înțeles-o bine. Nu le ajunge anumitor personaje că au influență și putere; îi roade la fिकाți că nu le sunt recunoscute puterile spiritului. Averea vizibilă le prisosește, dar la fel și invidia pe averea invizibilă a altora. Pot cumpăra aproape orice, dar orice nu pot cumpăra le strică visele. Abrevieri precum „prof.“, „dr.“, „conf.“ îi fascinează precum o mantră, iar la „acad.“ intră în delir, de parcă ar intra în atingere de-a dreptul cu „das ganz Andere“!

Unii abia știu să vorbească ca un elev mediocru de gimnaziu; primesc în schimb titluri universitare de doctor, sunt adulați și proclamați mari oratori, precum baronul Mischie de Gorj. Alții nu știu să redacteze o teză de doctorat, sunt respinși de un for autorizat, dar își atârnă imediat tăblița de „prof. dr.“, precum Adrian Păunescu, care predă literatura la Universitatea particulară „Spiru Haret“. Alții câștigă titluri universitare acumulând lucrări inexistente sau plagiate, precum Mircea Beuran, fostul ministru al sănătății. Și așa mai departe.

Fie: impostorii sunt impostori. Dar la confecționarea aurei lor de falsă intelectualitate iată că se ostenesc, în ultimul timp, și intelectuali, profesori adevărați, specialiști; iar asta e de neiertat. Ca probă, transcriu următoarele confesiuni publice ale lui Gigi Becali (*Evenimentul zilei*, 15.04.2004):

„— Dane, ce înseamnă filozofie? Mi-a spus că înseamnă iubirea de înțelepciune. Atunci mi-am dat seama că eu sunt filozoful, nu acești filozofi, care ei sunt cititori de filozofie. Sigur că ei s-au născut deștepți, dar citesc filozofie și sunt teoreticieni de filozofie. Eu sunt un practician, pentru că m-am născut filozof... Așa m-a născut mama mea să iubesc înțelepciunea. Nu poți fi un filozof autentic decât dacă te-ai născut. Altfel te numești filozof cititor sau filozof teoretician.“ Cât despre proaspătul consilier politic al lui Becali, Dan Pavel, cel solicitat mai sus să spună ce e filozofia, el e într-adevăr profesor la facultatea de „grele“, precum 22 ori *Sfera Politicii*. Cu multă claritate, deci, ne explică cum s-a becalizat filozofia: „Știți, e o chestie socratică... e ca în dialogurile lui Platon... e vorba de maieutică. Eu scot ceva ce era deja.“

Să fim bine înțeleși: nu contest dreptul nimănui, fie și al ignarului, să facă politică. Analfabetul în Parlament? De ce nu, dacă alți analfabeți, în număr suficient, îl votează! De asemenea, nu contest dreptul nici unui politolog, specialist în imagine etc. să-și vândă serviciile analfabetului. Dar să-l prepare să fie ales drept ceea ce este: analfabet, ștab, patron de club sportiv, nabab, ori ce mai e! Să nu încerce să-l ambaleze cu funde intelectuale și să nu-i stea alături când el își proclamă revelația cu îngâmfarea ignarului – „eu sunt filozoful“! Să nu dea ghes, în fine, analfabetului să-i disprețuiască pe cei care citesc, care scriu, pe cei pentru care mai contează încă o carte de filozofie, de eseistică sau de literatură cu nerozia că pe el „l-a făcut mama filozof“.

Cum oare, când ai scris cândva o carte numită *Etica lui Adam*, în care denunțai răul radical al trădării intelectualilor, ai tupeul să așezi dialogurile lui Platon în context Becali? Ori să-i stai alături lui Gigi fără să roșești, explicându-i ce este filozofia? Dacă omenirea care se recunoaște în Corleone, Nașul, Becali & Co. vrea să-i voteze pe băieții aceștia cu „școala vieții“, s-o facă liniștită. Dar măcar s-o facă pentru ceea ce ei sunt într-adevăr, și nu pentru că „școala vieții“ i-ar institui drept „filozofi practicieni“!

Făceți-l, așadar, dacă puteți, pe Gigi deputat, ministru, poate chiar președinte de republică! Dar lăsați, Dumnezeu, maieutica celor puțini care mai știu ce este! Contribuiți, dacă aveți chef, la marea farsă politică, vindeți-vă serviciile cât mai scump, curtați-l pe patronul Stelei, cerându-i chiar și tricouri pentru copilul microbist, cum a făcut bunul amic și tutore al lui Dan Pavel, profesorul de la Universitatea din Maryland, Vladimir Tismăneanu!⁵ Dacă v-a secăt inspirația politologică, puteți declara, precum iarăși acesta din urmă a declarat despre pitorescul personaj, la care interjecțiile sunt, statistic, reprezentate cu mult peste medie: „*Discursul lui îl văd la frontiera dintre conectarea unui discurs moderat populist cu ideologie creștin-democrată, și aici va fi rolul celor care îl sfătuiesc.*“ Curat rol!

⁵. Între timp, relațiile s-au stricat, iar dl Tismăneanu a regretat gestul de apropiere de G. Becali.

Dar de ce numiți turpitudinea voastră „o chestie socratică“?

2004

11. Puterea

Ați privit cu atenție figura lui Adrian Năstase după anunțarea exit-poll-urilor, pe 12 decembrie? Deși prea prudenții sociologi dădeau fifty-fifty, Năstase, care cunoștea deja adevărul, era livid. Știa că pierduse președinția, știa că pierduse guvernul, știa că poziția sa în partid devenise complet șubredă și că va avea de luptat din greu pentru supraviețuirea sa politică. Dar toate acestea nu erau decât detaliile, decât travestiurile unei singure realități existențiale: pierduse nu atât președinția, guvernul, PSD-ul etc., cât Puterea.

Până în urmă cu câteva ceasuri se credea suveran: învingător în primul tur de scrutin, chiar dacă la o mică distanță, dispunea de o înțelegere cu PUR și UDMR pentru formarea unei majorități, beneficia de un premier desemnat obedient, guvernul era ca și alcătuit. Țara îi era supusă. Cu totul. Toată. Prefecți, primari comunali, consilii județene, agenții ale statului, instituții de sondaje, oameni de afaceri, baroni locali, baroni în general – toți la dispoziție; până și o astroloagă îi prezisese victoria. Resurse imense ale partidului-stat se scurseseră fără limită, ca din butoiul Danaidelor, în campania sa electorală. Televiziunea publică – la picioare. Majoritatea televiziunilor private – preș sub picioare. Afișe pe fiecare stâlp cu chipul său. Președintele Republicii, în disprețul Republicii, alergând de dragul lui în dreapta și în stânga, în cruciș și în curmeziș, ca să-i transfere charisma. Marșul său spre funcția supremă părea irezistibil: nici „stenogramele“, nici acuzațiile de fraudă electorală proferate de adversari nu păreau a-i fi clintit ascendentul. „Europa“ îl agreea, iar adversarul său îndârjit, care părea să nu poată depăși nivelul unui primar general pricinos, stârnea prin „cancelarii“ stupori și aprehensiuni.

Nimic n-a servit. Din seara aceea fatală totul a început să se destrame: protocolul din vreme pregătit pentru a fi semnat cu aliații nu a mai fost semnat, iar aceștia au început să negocieze intens cu inamicul. Gafele au început să curgă din toate părțile: grațierea lui Cozma de către președintele în exercițiu, pe care n-a sesizat-o la timp și de care nu s-a disociat la timp; a venit stupoarea generală, apoi revolta; au urmat bâlbâielile nesfârșite, ridicolul, retragerea grațierii, sfidarea tot mai clară din partea învingătorului, abandonul aliaților, primele voci disidente în partid, lașitatea, incoerența, chiar degringolada... Ce s-a întâmplat? Brusc, lumea a înțeles că Omul mare și tare a pierdut puterea. Că e un om... atât!

Ce este această misterioasă forță – Puterea? Cum de încovoiaie ea spinările unora, cum de înmoaie glasurile altora, cum de elimină obiecțiile cele mai întemeiate, cum de

pune un vâl tot mai des înaintea realității? Prin ce mecanism psihologic îi orbește ea pe cei care o posedă, la fel cum nu o dată amorul (cu care are nu puține asemănări) îi orbește pe îndrăgostiți? Pentru ce un anume fotoliu capitonat, o secretară, niște telefoane, o mașină cu șofer și încă câteva asemenea accesorii induc transa puterii, așa cum vederea iubitei induce transa erotică pentru îndrăgostit? Și de unde provine fascinația pe care o exercită cei care au puterea asupra celor care nu o au? Cum de își pierd aceștia mințile laolaltă cu deținătorul puterii când sunt în proximitatea acestuia? A fi agreat în preajma unui om puternic dă multora sentimentul amețitor că sunt și ei puternici cumva, tot așa cum a fi agreeți în compania unei femei frumoase ne dă sentimentul că suntem noi înșine mai frumoși și mai buni decât în realitate.

Cred că a avea Puterea înseamnă în fond a-i face să creadă pe alții că numai în măsura în care ei te ascultă fără să crâcnească vor avea și ei putere asupra altora, și tot așa mai departe. Paradoxal: sluga „eroului“ se simte devenind el însuși „erou“, și cu cât e mai slugă, cu atât mai „erou“ devine față de alții mai mici! Puterea acționează prin contagiune: supunerea necondiționată a unuia confirmă puterea șefului, dar totodată creează un exemplu pe care încep să-l urmeze și alții. Ca un magnet, Puterea nu doar atrage, dar își și transmite forța din aproape în aproape, magnetizându-i pe rând pe cei din proximitatea sa, care devin surse secundare de putere magnetică pe care o transmit la rândul lor altora și așa mai departe.

De aceea, e suficient ca centrul magnetic să-și piardă pentru un moment forța pentru ca întreg fluidul să înceteze să mai curgă de-a lungul liniilor de subordonare. Lanțul de slugărnicii și vasalități nu se rupe într-un loc anume, ci pe neașteptate încetează să mai existe în toate punctele sale. Desprinși fără preaviz de centrul care a încetat să mai iradieze, foștii valeți se comportă precum niște amanți deziluzionați: se freacă la ochi, se trezesc și redevin ceea ce erau: simpli oameni. Și tot ca mulți amanți deziluzionați, ei nu-și pot stăpâni resentimentele față de cei care i-au fascinat până mai ieri. Devoțiunea, teama și admirația de mai înainte se răstoarnă în contrariile lor. Dar nu defectele reale ale foștilor stăpâni îi îndârjesc acum pe foștii lor sclavi, ci neputința dovedită a acelor de a-i mai ține în sclavie. Astfel, odată emancipate, slugile își urăsc foștii stăpâni pentru că imaginea neputinței acestora le amintește mereu că le-au fost slugi.

Cât timp stăpânul era stăpân, valetul era stăpân și el. Dar când Puterea dispare, se vede cum stau de fapt lucrurile: valetul e numai valet, iar stăpânul – un nimenea. Puterea s-a stins subit ca o lampă, iar fluturii strânși în jurul ei s-au răspândit imediat în noaptea și în neantul din care, de fapt, am ieșit cu toții...⁶

⁶. Opt ani mai târziu, Adrian Năstase era condamnat definitiv de Înalta Curte de Justiție la doi ani de închisoare pentru corupție. După o tentativă ratată de sinucidere, fostul prim-ministru a ajuns la Jilava.

12. Când te relaxezi, Osama?

I se comunică lui Sechelariu că urmează să fie arestat și reținut. Omul se smiorcăie înduioșător și se declară perfect inocent: „Sunt moldoveanul cel mai iubit; Băsescu e de vină!“ Patriciu e reținut și el câteva ore. „Sunt omul de afaceri cel mai onest. Pentru toate, Talpeș e de vină!“ Iacubov iese din pușcărie, eliberat după câteva luni. „Totul a fost o înscenare politică, Puterea e de vină!“ După el, iese fuga și Cozma: „Nu eu sunt de vină că minerii care stăteau atârnați de vocea mea au spart capete și au umplut oameni de sânge, ci Iliescu e de vină“ – se grăbește el să zbiere. Dar nici Iliescu (încă afară) nu se consideră vinovat de nimic dintre cele petrecute între 13 și 15 iunie 1990. „Acuzațiile ce mi se aduc sunt o provocare și o diversiune“ – se indignează el. Cei bătuți – așa-zii „legionari“ care ar fi ridicat „steagul verde“ pe Poliția Capitalei – sunt de vină!

În general, nimeni la noi nu se consideră vinovat personal de nimic, doar poate că va fi fost prea bun, naiv și îngăduitor. Cineva delapidază, comite falsuri, spălare de bani, asociere mafiotă – exemple sunt destule – și se întâmplă, vai, să fie prins. L-ați văzut vreodată pledând vinovat, fie și măcar pentru un cap de acuzare? Nu, omul explică asiduu jurnaliștilor că e cu desăvârșire inocent și arată cu degetul, de regulă, spre alții: diferiți inamici ascunși, presa rău-voitoare, invidia generală, puterea politică nefastă, „Oculă“ și așa mai departe. În vorbele sale, el e o virgină violată de o hoardă de derbedei! Numai că, luați la rând, derbedeii se înfățișează ca tot atâtea virgine, astfel încât rămâi perplex: oare virginele se violează între ele?

Dar să nu credem că această veritabilă „prezumție de iresponsabilitate“ e numai la „vârf“. Trăim cu ea pretutindeni, la toate nivelele și suntem sistematic învățați să-i dăm crezare, atunci când *explicația strict circumstanțială a unor acte este confundată cu justificarea lor morală*. De pildă: un om a furat sau a ucis: ni se sugerează drept justificare, uneori chiar ni se spune explicit, că trăia în mizerie, sărmanul! Un adolescent comite violențe: ni se spune că s-a uitat prea mult la televizor, bietul! Un ins își gătuie consoarta; aflăm că nefericitul bărbat era gelos! Explicațiile sociale au însă creditul cel mai mare: oamenii sunt răi fiindcă o duc greu, nu au avut parte de o educație ca lumea, au fost bătuți la opt ani, au fost modelați de un „anturaj“ nesănătos etc. Concluzia implicită: nu ei sunt de fapt responsabili pentru faptele lor, ci responsabil rămâne „anturajul“, „societatea“, „sistemul“, lumea. Responsabilitatea individuală, sau ceea ce Kant numea „autonomia“ morală a insului, ajunge să fie evacuată în favoarea unor povești siropoase sau a unor scenarii conspiraționiste. Suntem atârnați de voința

altora, suntem marionetele lor – asta, desigur, numai atunci când lucrurile merg rău pentru noi! La bine, dimpotrivă, „ei“ sunt marionetele noastre! Ce simplu!

Dar de ce să ne mai mirăm de ai noștri, când reculul prezumției de responsabilitate se generalizează cu viteză? Iată, în zilele acestea, câteva dintre cele mai bogate țări ale Europei se reînchid în egoismele naționaliste, acuzându-i pe „ceilalți“ – de pildă pe „instalatorul polonez“ sau pe „liberalul anglo-saxon“ – de eșecurile proprii, procedând la fel de iresponsabil, la nivelul lor, precum Iliescu, Cozma și Sechelariu.

Pe deasupra, există și filozofi, precum prea-celebrul Richard Rorty, care, explicând toată această iresponsabilitate drept un progres, declară greșită sau moartă „Tradiția Raționalistă Occidentală“ – aceea care, în particular, considera omul o ființă rațională și, tocmai de aceea, responsabilă moral pentru faptele sale. El scrie: „Problema oamenilor răi este că ei n-au fost atât de norocoși ca noi în privința circumstanțelor educației lor. În loc să îi tratăm drept iraționali pe toți acești oameni care încearcă să-l găsească și să-l ucidă pe Salman Rushdie, ar trebui să-i considerăm ca privați de ceva.“ (Bineînțeles, între timp, s-a mai vorbit și despre un alt mare nenorocos, privat de ceva: Osama bin Laden.) Nu cumva să-i considerați pe toți aceștia, ca și pe emulii lor, deopotrivă stăpâniți de un delir fanatic și totuși responsabili moral pentru crimele lor! Nu cumva să credeți, în spiritul aproape defunctei „Tradiții Raționaliste Occidentale“, că ei, din liberă voință, dau o rea întrebuințare rațiunii lor sau că pur și simplu nu au rațiune! De fapt, ni se spune, ar fi și ei, precum toți ticăloșii lumii, mari sau mici, numai niște „nenorocoși“: oameni cu o copilărie grea, acum privați de siguranță, dar și de... răgaz. Căci – adaugă Rorty – „educația sentimentală (prin care te-ai putea indentifica empatic cu «ceilalți») funcționează numai la nivelul oamenilor care se pot relaxa suficient pentru a asculta“⁷.

⁷ Richard Rorty, *Adevăr și progres*, „Raporturi umane, raționalitate și sentimentalism“, Editura Univers, București, 2005, p. 107.

Când te relaxezi, deci, Osama?

2005

13. Spiritism politic

Uneori mă gândesc că aş vrea mult ca, prin cine ştie ce mijloc spiritist sau prin magie neagră, să invoc spiritele unor mari filozofi şi teoreticieni politici de altădată, ca să le cer sfatul corespunzător situaţiunii ce trăim. Oare mărimile lor ar şti să găsească o soluţie acolo unde mie mi se pare că totul este în ceaţă? Oare ne-ar da răspunsuri luminoase, care să ne dumirească şi, în acelaşi timp, să ne încredinţeze că teoriile lor, pe care le-am studiat cu drag în cărţile lor, ţin şi în viaţă – şi nu în orice viaţă, ci tocmai în aceea de la noi, atât de frumoasă şi veselă cum o ştim?

Ce-ar zice Montesquieu, de pildă, în faţa situaţiunii care se numeşte Ilie Picioruş – ales în mod democratic secretar general adjunct al Consiliului Superior al Magistraturii? Cum ne-ar recomanda teoreticianul separării puterilor în stat să scăpăm de procurorul care l-a trimis pe disidentul Gheorghe Ursu, pentru vina de a fi pitit câţiva dolari în şifonier, la puşcărie, unde a fost ucis în bătaie? Dar John Adams, coautor al Constituţiei americane, cea mai veche din lume din cele în vigoare şi azi, ce-ar avea de spus despre inamovibilitatea magistraţilor care l-au ales cu dragoste şi recunoştinţă pentru meritele profesionale pe acelaşi Picioruş şi cărora nici nu le trece prin gând că s-ar cuveni să-l revoce? Oare amicul lui, Thomas Jefferson, cel cu „Declaraţia de independenţă“, ar fi de acord că şi aceştia ar avea dreptul pe mai departe la „căutarea fericirii“, ca şi când nimic nu s-ar fi întâmplat?

Dar Max Weber ce-ar sfătui-o în numele „statului birocratic sau raţional“ pe Monica Macovei, ministrul justiţiei? Cum să depolitizeze nefericita Ministerul Justiţiei, tribunalele, parchetele şi totodată să respecte „Rechtsstaat“-ul cerut de UE? Ca să rezolve aporia, să-l invocăm mai bine pe Aristotel, că doar şi Grecia (nu doar Germania) e în UE! Ni s-a tot spus de acolo: staţi rău cu justiţia, iar birocrăţia e uriaşă, coruptă şi ineficientă. De acord, dar vă rugăm, ajutaţi-ne: puneţi-l, deci, pe comisarul pentru integrare Scheele să ni-l împrumute pe Max Weber (că pe Kafka ni-l procurăm şi singuri)! Ba nu: înţeleptul respectiv ne va cere să recurgem la „etica protestantă“, iar Teoctist ne va afurisi!

Poate ni-l împrumutaţi atunci pe John Stuart Mill, cel cu libertatea de opinie şi conştiinţă, ca să ne explice ce să facem cu dnii Şeuleanu şi Nicolau, la radioul naţional, respectiv la TVR! După ce ani de zile au slujit obedient puterea PSD, acum critică amestecul noii puteri chiar înainte ca acest presupus amestec să se fi manifestat, invocă echidistanţa şi independenţa politică, protestează în numele libertăţilor şi drepturilor pe care ei le-au insultat. Ce-i de făcut cu ei? Puteţi să-l adăugaţi drept *bonus* şi pe Kant, ca

să ne spună dacă, în pofida „imperativului categoric“, avem îngăduința să-i radem!

Probabil totuși că Traian Băsescu – cum e el iute – s-a consultat deja cu Jean-Jacques Rousseau atunci când a luat la vizite, pe rând, serviciile secrete, poliția, parchetul general și PNA⁸: într-adevăr, îndemnul dat acelor domni, de a-și face datoria, în condițiile în care nu vor mai exista „telefoane“, vine direct de la autorul lui *Émile*: omul, se știe, e bun de la natură, numai societatea (citește „societatea PSD-ului“) l-a înrăit și l-a corupt. Ce-i drept, corupția asta l-a făcut și deștept. Ce părere ai, Jean-Jacques? Tu, care ai afirmat că „omul care cugetă este un animal degenerat“, cum ne sfătuiești să scăpăm de corupția marilor noastre „animale degenerate“? Căci, orice s-ar zice, proști nu-s!

⁸. Un nume mai vechi pentru actualul DNA.

Pe cine să invocăm mai bine? Pe Platon – nu, căci în *acquis*-ul european nu scrie că trebuie să ne conducă filozofii. Pe Dan Pavel – nu, că nu scrie nici că trebuie să ne conducă analfabeții precum discipolul lui, Gigi Becali. Pe Machiavelli – nu, ci îl trimitem mai bine lui Putin. John Rawls? Ne pune să alegem sub „vălul ignoranței“, și atâta așteaptă opoziția! Hobbes? Ne va recomanda un „Leviathan“, și noi credem că abia am scăpat de unul mare! Marx? Mersi, nu, l-am mai probat o dată!

Mă tem, deci, că nu facem mare lucru cu spiritismul politic. Sigur, am putea recurge, pentru consolare, la *Utopia* lui sir Thomas More. Numai că exemplul ilustrului englez arată că, în politică, cine la tinerețe își bagă prea multă filozofie în cap are toate șansele ca la bătrânețe să rămână și fără filozofie, și fără cap!

2005

14. Cântitorii

Poporul român s-a născut nu doar creștin și poet, ci și cântitor. O facem cu artă, cu toții laolaltă în cor, sau, mai adesea, pe grupe, pe voci, pe vârste, pe sexe, pe partide. Guvernul scade impozitele – proteste: pentru unii nu-i bine că nu-i destul, pentru alții nu-i bine că e prea mult. Pentru alții, în fine, e totuna, că oricum nu le plătesc, dar cântesc. Unii se tem că va crește acciza, alții arată că oricât ar scădea impozitul, tot „ăștia“ profită. Câte un jurnalist, uitând în mod suspect de dispariția globalizării, se înmoaie brusc de grija scriitorilor și artiștilor ale căror drepturi de autor vor fi taxate cu un procent în plus; așa-i, îți vine să spui, al nostru Pericle național n-ar fi comis un astfel de gest iresponsabil! Dar acum ce altceva să facă bietul de el față de o nație nerecunoscătoare decât să-și verse îndreptățitu-i năduf pe mistreții din pădure, atunci când și-ar fi dorit zadarnic să și-l verse pe cei din propriul partid? Pe urmă, chestia cu dividendul pentru persoane fizice: că l-au mărit de la 5% la 10% (ca la firme) e rău, deoarece se supără persoanele fizice; dacă nu-l măreau, iarăși nu era bine, că se supărau firmele, adică tot persoanele fizice din ele. Cineva, analist politic serios, a susținut însă că 10% e chiar prea puțin și că ar trebuit să fim taxați cu toții – oameni sau mistreți –, orice am face, cu 16%. „Rezon“!

Există și cârteli de partid: de exemplu, dacă PNL merge bine, unii liberali zic că e bine; alții – mai liberali decât ei – zic că e rău și că se pregătește o dictatură. În consecință – zic cei mai liberali dintre liberali –, hai să sorbim PD-ul și să ne facem cu toții populari. Vorba aceea, din comuniști am devenit liberali; de ce n-am deveni acum populari, cu sorbitul în Europa? Chiar, de ce nu?

Pe de altă parte, toți știm că lupta cu corupția e prioritatea-priorităților; dar când trecem la detalii, cârtim: dacă Băsescu arată pumnul organelor, e de rău, că încalcă independența justiției și a magistraturii; dacă se mulțumește să-și netezească meșa de pe calviție, e rău că nu se implică și, pe deasupra, nici nu „are față de președinte“. Dacă câțiva „baroni“ sunt umflați și arestați, unii spun că e numai de dragul camerelor de luat vederi. Dacă mi ți-i lasă liberi – susțin alții – înseamnă că „ăștia“ sunt complici cu „ăia“. Unii spun că-i bine că miniștrii de acum sunt bogați, fiindcă o să fure mai puțin; alții spun că, dimpotrivă, e rău, fiindcă nu-i înțeleg pe cei săraci. Când ministrul finanțelor (Ionuț Popescu) a declarat că joacă la bursă, unii au zis: e bine că e cinstit și declară, deși legea nu îl obliga. Alții s-au încruntat și au zis: e rău, că e în conflict de interese. Mai bine tăcea și jucător rămânea!

Și apoi, ce fel de corupție – mare, sau mică? Fiindcă aia mică o fi mică, dar e lată cât

Oceanul Atlantic, în timp ce aia mare – zic unii – plutește pe aia mică ca un transatlantic. Când primul ministru s-a plâns că profesorii dau cu sârg meditații fără să declare un bănuț la fisc, reprezentanții lor au zbierat: rușine! Culmea e că nici măcar Genică Boerică, Mischie, Iacubov etc. nu au cerut deocamdată să nu-și mai plătească impozitele. Ei se pretind ușă de biserică, chiar dacă sunt stâlpi de cârciumă. După știința mea, până azi numai purtătorii de cuvânt ai educatorilor neamului au pretins că ei ar avea dreptul să nu plătească impozit pe un venit obținut (a cărui legitimitate în sine nu e contestată de nimeni) fiindcă primesc salarii prea mici, ceea ce e purul adevăr. Cu alte cuvinte – par să fi subînțeles respectivele luminare ale nației –, până ce nu ne veți mări salariile de nu știu câte ori, plus alte drepturi pe care le mai negociem, dați-ne voie să furăm din buzunarul statului! Vă dăm voie, cum de nu, numai să nu spuneți asta copiilor la ora de civism!

Până și sociologii cârtesc unii împotriva altora: dl Kivu de la IMAS zice că e o „corelație statistică” între numărul vo-tanților pe liste suplimentare și numărul voturilor PSD de la alegerile trecute și că, probabil, s-a furat cu autobuzul; dl Lăzăroiu de la CURS zice că ce zice dl Kivu nu e bine și că nu e corelație statistică, ci un „artefact statistic” și că nu s-a furat cu nimica. Dl Kivu răspunde zicând că se înșală dl Lăzăroiu când zice ceea ce zice, că e artefact, dar nu e. Cât despre dna Alina Mungiu, ea cârtește împotriva sociologilor *en masse*, văzând corelații statistice între ei și putere.

Nu ducem lipsă, deci, de subiecte de cârteală, iar firea urâcioasă ne îmboldește. Și apoi, orice ar fi, putem cârti oricând împotriva lui Dumnezeu: ba că e prea cald și secetă, ba că e viscol, ba prea multă zăpadă. Fiindcă Dumnezeu e obișnuit: de multe mii de ani, oamenii tot cârtesc și dânsul nu pare tulburat sau frământat, ci își vede de treabă înainte, distribuind inundații, cutremure, războaie și viscole, numai el știe după ce fel de corelație statistică!

2005

15. Stalinismul american

Nici nu a apucat bine să fie publicat pe site-ul Ministerului Justiției raportul organizației americane Freedom House despre starea corupției în România, că s-au și dezlănțuit atacurile împotriva dnei Monica Macovei (al cărei minister comandase raportul). Ele vin de la grupuri de magistrați contestabili, cum sunt unii dintre cei de la CSM, ori dinspre PNA, instituție solid criticată în raport, și, bineînțeles, vin de la PSD, partidul care a guvernat între 2000 și 2004. Mai îngrijorătoare (deși nu neașteptat) însă este dezlănțuirea unor jurnaliști împotriva raportului. Fie pentru că sunt direct sau indirect vizați, fie din alte motive mai obscure, baronii de presă nu au de ce să fie fericiți de un raport care notează, printre altele, că jurnalismul de investigație este împiedicat de interesele patronatelor din presă, de „amenințări, filaje, ascultări telefonice“, că „se observă o migrație a ziariștilor de investigație de la publicațiile care blochează investigațiile ziaristice (de exemplu de la Adevărul la Cotidianul)“ și că Clubul Român de Presă „apără interesele angajatorilor, dar lasă impresia, prin vocea unor patroni-ziariști, că apără de fapt interesele tuturor jurnaliștilor“.

Toată lumea recunoaște însă că există o problemă cu corupția în România și că, în particular, nu vom intra în UE dacă nu se va face ceva substanțial. Toată lumea recunoaște de asemenea că, deși avem numeroase legi și agenții angajate în combaterea criminalității financiare, a crimei organizate și a corupției, rezultatele efective nu sunt strălucite. De ce?

Exact asta încearcă să arate, pe 175 de pagini, raportul Freedom House. Analiza este cât se poate de serioasă, de profesionistă și de aplicată pe detalii, cu exemple semnificative. Motivul principal al ineficienței strategiei anti-corupție pare a fi absența unei strategii în adevăratul sens al cuvântului: prea multe agenții cu atribuții prea largi sau imprecise, lipsa unei coordonări corespunzătoare, lipsa unor mecanisme eficiente de evaluare a aplicării măsurilor. La aceasta se adaugă, firește, implicarea politică a PSD în timpul guvernării sale. Nimic nou, cu alte cuvinte, așa cum anumite nume celebre, precum cel al lui Șerban Mihăilescu, amintite în raport pentru ilustrarea partizanatului justiției, nu se aud nici ele pentru prima dată în acest context.

Ce propune raportul? În esență – și asta pare să fi declanșat isteria din presă și televiziuni –, un Consiliu de Integritate (CI) care să aibă anumite sarcini de coordonare și de evaluare generală a felului cum diferite organisme specializate (PNA, Curtea de Conturi, Garda Financiară, poliția) luptă împotriva corupției, cât și să urmărească dacă verificarea demnitarilor (declarații de avere, incompatibilități) se desfășoară eficient.

CI ar trebui să fie alcătuit din patru miniștri, un reprezentant al puterii judecătorești, doi reprezentanți ai opoziției și doi ai societății civile (din care unul al presei). „Externii“ trebuie să fie inamovibili și rolul lor este de a controla guvernul în aplicarea strategiei anti-corupție.

Reacția unor jurnaliști, de pildă a ziarului *Adevărul* (18.03.2005, sub semnătura Gabrielei Șerban), a fost aberantă: raportul ar reprezenta „o cvasidemolare a tot ceea ce s-a făcut (în materie de anti-corupție) în ultimii patru ani“, deoarece „politicul (adică puterea) va avea un control total asupra magistraților cu atribuții în domeniul anticorupție“. Fals: mai întâi, *puterea este în minoritate* în ipoteticul CI (4 la 5); apoi, CI nu are rolul de a da ordine procurorilor sau poliției, ci de a le coordona și evalua eforturile generale, alături de cele ale altor instituții, precum poliția, Garda Financiară, Curtea de Conturi, serviciile secrete etc. Nu justiția va fi subordonată politicului, așa cum susține *Adevărul* că ar rezulta din raport, ci strategia anti-corupție va fi subordonată, nici măcar guvernului, ci unei instanțe autonome în care guvernul să aibă un cuvânt de spus, fie și minoritar.

Dar reaua intenție (sau poate, știu eu, prostia) atinge culmea atunci când jurnalista *Adevărului* susține scandalizată, în acord cu șeful ei, Cristian Tudor Popescu (la *Tucă-Show* câteva zile mai înainte), că raportul Freedom House propune „întoarcerea la regimul stalinist“, în sensul că un PNA reorganizat „ar trebui să funcționeze în cadrul Ministerului Public, sub autoritatea ministrului Justiției, om politic și membru al Guvernului“. Or, în fapt, *PNA funcționează chiar și acum în cadrul Ministerului Public*, deoarece este un parchet, iar șeful său, care este procuror, este adjunct al procurorului general. Mai mult, conform Constituției din 2003, art. 123, „procurorii își desfășoară activitatea potrivit principiului legalității, al imparțialității și al controlului ierarhic, *sub autoritatea ministrului Justiției*“. Vasăzică „întoarcerea la regimul stalinist“ s-a realizat deja, e constituțională, a fost aprobată prin referendum, Uniunea Europeană ne-a felicitat, americanii nu s-au opus nici ei, ba ne-au luat și în NATO; numai alde C.T.P., Tucă, Cristoiu și acoliții lor, vigilenți ca întotdeauna, au sesizat mârșăvia care ni se pregătește nouă, o țară avansată și democratică, cu mari succese în edificarea statului de drept!

Curios: pe nimeni nu a deranjat această sintagmă „sub autoritatea ministrului Justiției“ cât timp ministrul Justiției se numea Rodica Stănoiu sau Cristian Diaconescu. Oare ce-or fi pățit „băieții“ noștri deștepți între timp? Că nu le place „autoritatea“ Monicăi Macovei e limpede. Că au început să aibă, pentru prima dată, mici frisoane e iarăși clar. Dar asta nu-i treaba noastră. Cine știe: dacă s-o reforma PNA-ul, fie și după ucazurile „stalinismului american“, poate vom afla mai multe!

2005

16. Hume luat la întrebări

Întâlnesc această maximă a filozofului David Hume: „În actul de întemeiere a oricărei guvernări și de stabilire de mecanisme de control constituțional, fiecare om trebuie presupus ca fiind un nemernic și ca neavând alt scop al acțiunilor sale decât interesul privat.“ Mă gândesc imediat: Bravo Hume! Iată o maximă care ni se aplică foarte bine: ai noștri „băieți“ (și „fete“) sunt nemernici fără îndoială: delapidază fondurile publice, se îmbogățesc pe baza contribuabilului, sunt corupți, cumpără presa, funcționarii publici, miniștrii, cumpără statul. Cu toate astea, spune Hume, interesul public ar trebui să aibă de câștigat din confruntarea acestor interese private egoiste într-un stat liberal în care puterile se controlează reciproc. Separat – nemernicul e nemernic. Sechelariu e Sechelariu. Însumați și controlându-se reciproc, Sechelariu, Mischie, Iacubov, Hayssam, Hrebenciuc și alții ca ei dau cea mai bună republică!

Parcă nu-i bine! Hume, trezește-te! Avem nemernici cu duiumul, avem legi, constituție, puteri separate în stat; îi însumăm, cum recomanzi, pe nemernici cu nemerniciile lor reciproc controlate, și ce iese? O nemernicie însumată, înmulțită, înmițată! Fabula asta: un rău privat e un rău, mult rău privat e un bine public se potrivește cu situațiunea de fapt precum salata la câine și FMI-ul la creșterea salariilor.

Oarecum dezamăgit de filozoful nostru iluminist, totuși decid să-i mai dau o șansă și citesc puțin mai departe: „Prin urmare, este o maximă politică justă că fiecare om trebuie presupus ca fiind un nemernic. În același timp însă, *pare destul de ciudat că o maximă falsă în realitate trebuie să fie adevărată în politică.*“ M-am lămurit! Bravo, Hume! Maxima trebuie să fie *falsă în realitate* pentru ca să fie corectă în politică! Vasă- zică, sistemul politic trebuie astfel conceput încât să presupună că oamenii sunt nemernici, *deși ei, sau majoritatea lor, nu sunt astfel la modul general.* De aceea, lucrurile merg acceptabil: cât timp norma majoritară este onestitatea de fapt, ipoteza nemerniciei aplicată organizării instituțiilor politice duce la rezultate pozitive. Presupui, de pildă, că politicienii vor abuza de funcții și vor încerca să profite. Îi plasezi sub control parlamentar sau judiciar. Te temi că și așa s-ar putea strecura. Permiți libertatea presei care va dezvălui abuzurile. Etc. În final, lucrurile merg spre bine.

Dar ce te faci dacă maxima devine adevărată și *în realitate*? Ce părere ai de asta, dragă Hume? (Tu, fiindcă stai în Iad, ca fost ateu, cred că ți-ai mai depășit între timp naivitățile privitoare la natura umană.) Așadar, ce se întâmplă dacă norma majoritară devine nemernicia? O bancă poate restitui oricând economiile oamenilor, atâta vreme

cât norma majoritară este că ei nu și le retrag în același timp. Dar dacă norma ar deveni că depunătorii ar vrea să-și retragă toți banii deodată, banca s-ar prăbuși. La fel și în cazul nostru: un sistem politic bazat pe controlul reciproc al diferitelor puteri și instanțe presupune ipoteza, adevărat, că oamenii sunt nemernici (așa cum banca presupune că oamenii își vor cere înapoi economiile), dar știe că, în fapt, ei nu sunt nemernici sau măcar că *nu sunt nemernici simultan*, iar destul de mulți nu vor fi niciodată. Dar dacă vor fi toți sau majoritatea nemernici simultan? Dacă ipoteza politică devine fapt normal, majoritar și adevărat de viață? Ce avem atunci?

— Atunci avem România pe calea integrării europene!

2005

17. Separarea statului de fotbal

Spuneți drept: când vedeți sondaje de opinie care, în topul încrederii, îi plasează pe locurile doi și trei pe C.V. Tudor și pe Gigi Becali, nu aveți un moment de panică? Nu vi se usucă gâtul? Nu vă gândiți cu groază cum ar arăta o Românie condusă de unul din aceștia doi? Sau poate de amândoi deodată, dacă așa ceva ar putea fi posibil? Eu unul îmi creez din când în când o reprezentare de acest tip, fie și numai ca exercițiu de fortificare a gustului pentru macabru. Dar mai e ceva:

Nu vă întrebați – fie și *sotto voce* – dacă nu e ceva dubios în democrație, cel puțin în aceea pe care o vedem crescând în jurul nostru? Nu vă trece prin cap ideea nelalocul ei, total incorectă politic, că masele sunt oarbe și surde, că semi-analfabetismul, care se generalizează pretutindeni în lume, înlocuind deopotrivă analfaismul clasic și cultura autentică, este încurajat din plin de graba cu care politicienii vor să cultive „omul de rând“, „omul de pe stradă“ etc.? Iată un exemplu fundamental: de la Traian Băsescu și până la Angela Merkel, a devenit o regulă nescrisă a cârmuirii contemporane prezența mai tuturor șefilor de stat și de guvern la meciurile de fotbal importante ale națiunii lor. Fie că sunt sau nu iubitori ai fotbalului, aceștia e musai să participe – căci „poporul“ o vrea, „poporul“ se simte flatat dacă „boierii“ asudă, zbiară sau măcar șed alături de el în momentele sale de delir colectiv. Această confuzie dintre politică și sport – nemaiauzită în Europa de la împărații bizantini care asistau la cursele de care în hipodrom – e înjosoare. Dar cum să nu triumfe din această confuzie un ins ca Becali, mare preot al noului Moloh? Cum să nu facă el pe filozoful, pe europeanul, cum să nu aibă tupeul să ambiționeze la politica mare în aceste condiții? Bineînțeles, are și sufleri de soi: Dan Pavel, mai recent Dinu Giurescu, Alex Stoenescu. Politicienii demagogi lingușesc gloata, iar intelectualii-lumpen îi lingușesc pe demagogi – nimic nou până aici.

Vedem că se discută astăzi cu înverșunare despre oportunitatea de a avea sau nu icoane ortodoxe în școlile de stat. În discuție este problema separării (cât de mult, în ce condiții, până unde) a statului de religie și biserici. Rezist intrării în această dezbatere propunând o alta, a cărei urgență mi se pare incomparabil mai mare: *separarea statului de sport*. Dacă statul secular nu trebuie să favorizeze o religie sau o credință în defavoarea alteia, cu atât mai puțin ar trebui să favorizeze, prin prezența politicienilor în spectacolele sportive, pe cei ce iubesc sportul (de fapt fotbalul) în raport cu cei care îl detestă sau pur și simplu îi sunt indiferenți sau să pară că preferă credința în valoarea națională a fotbalului în raport cu credința în desăvârșita non-valoare a acestuia. Sunt

cei care au această ultimă credință niște sclifosiți? Nu sunt români adevărați? Sunt o minoritate? Cu atât mai mult trebuie protejați, dacă este să fie protejați cei care nu sunt nici creștini, nici ortodocși, nici „români adevărați“. Să fie sportul numai o distracție, care nu are în vedere valorile ultime, precum religia? Totuși, bățiile de pe stadioane nu sunt o distracție. Cât despre valorile ultime, nu credeți că sunt destui pentru care Ronaldinho e „valoarea ultimă“? Să și-o țină! Dar nu vreau să-i văd pe politicieni dându-și cu părerea în public despre fotbal sau exprimându-și preferințele de club, tot la fel cum nu vreau să-i văd discutând despre Dumnezeu!

Ce e mai grav de mărturisit public în țara asta pentru un om public, fie el politician sau vedetă mediatică? Că, după părerea lui, Cristos a fost un simplu om care n-a înviat, sau că el, politicianul, detestă fotbalul? Nici una, nici alta din afirmații nu e bine-venită, dar mă tem că a doua ar fi chiar un dezastru. Iar asta fiindcă mania fotbalistică nu e o religie, ci a devenit o superstiție fanatică. Dovadă: pe valurile ei se ridică cineva ca Becali. De fapt, nici celălalt val – cel ortodoxist – nu e de ignorat: Becali și-a asumat lesne și un ortodoxism primar și legionaroid. Icoane, fotbal și, desigur, bani zvârliți plebei, iată un amestec cu care se crește un politician de frunte în România. Nu vă încearcă un fior când îl vedeți tocmai pe „Gigi“ urlând împotriva celor care au cerut îndepărtarea icoanelor din clase? Evident, nu icoanele sunt în joc aici, ci urletele; și nici măcar ele, ci, de fapt, gloata care vrea fotbal cu urlete și miros de tămâie.

Oare va trebui odată și odată să purtăm în public culorile Stelei? Desigur, lucrurile nu vor veni de-a dreptul: cine știe, mai întâi drapelele clubului vor fi expuse în clase, iar părinții care le vor privi cruciș, fără respect și vor cere înlăturarea lor vor fi condamnați ca antipatrioți, fanatici, posedați de diavol, atei, iudeo-masoni sau știu eu mai cum. Exagerez? Nici nu-mi doresc altceva.

2006

18. Vestea cea bună

S-a învățat oare ceva din naufragiul politic al lui Adrian Năstase? Mi se pare că aceasta este întrebarea esențială după ce spectacolul mediatic se va fi încheiat. Faptul că un om foarte sus plasat, bogat, puternic trebuie să cadă jos de tot e un vechi scenariu tragic; dar se potrivește sublimul tragediei cu melodrama de Dâmbovița? Oricum, un lucru este deocamdată sigur: Adrian Năstase nu e un personaj tragic: personal el nu a învățat nimic. După ultimele sale declarații, date când a demisionat oficial din funcția de președinte al Camerei Deputaților, convingerea sa pare a fi că nu marile sale erori, avariția uriașă, înfumurarea l-ar fi adus acolo unde este, ci colegii de partid care l-au debarcat din invidie joasă. Dimpotrivă, el se proclamă în continuare o victimă a tuturor. Iar săptămâna trecută, într-un interviu, a încercat să justifice faptul că, pe timpul când era prim-ministru, dosarele de corupție nu au fost promovate deoarece „nu repara mașina în timp ce mergi cu ea“. Cu alte cuvinte, el este omul providențial și indispensabil căruia i se poate îngădui corupția pentru că el e eficient și care are voie să direcționeze mersul anchetelor penale după dorință, pentru că el e un mare conducător.

Dar oare colegii săi, PSD-ul, au învățat ceva? După felul cum, zilele acestea, nu au altă obsesie decât să recâștige președinția Camerei, s-ar zice că nu. Decent ar fi, și chiar profitabil sub raport politic, să renunțe la funcție, de vreme ce chiar ei s-au solidarizat în greșeală cu Adrian Năstase, blocând cererea de percheziție a Parchetului general. Cramponarea de poziții de putere cu orice preț, în orice condiții, incapacitatea de a negocia o retragere ordonată pare că formează tropismul de bază al acestui partid, despre a cărui reformă tot auzim de ani buni. Dacă vor continua tot așa, nu e exclus ca declinul să se amplifice, ca alte personalități – Popescu, Mitrea, Hrebenciuc etc. – să cadă, trăgând după ele un partid nereformabil, a cărui ultimă speranță pare că a redevenit eternul nereformat Ion Iliescu. După părerea mea, PSD nu poate fi reformat. El ar trebui desființat pur și simplu și îngropat suficient de adânc în solul fertil al patriei, pentru ca strigoiul său să nu mai iasă niciodată în politica românească. Un veritabil partid social-democrat nu poate ieși din PSD, ci numai dincolo de PSD.

Ce au învățat, însă, puterea, Alianța? Să fure mai cu fereală? Probabil, dar nu-i deloc destul. Iarăși, nu au învățat destul dacă privim la ambițiile PD-ului, încurajat de Traian Băsescu, de a se lăți oricât se poate, preluând orice fărâme pică de la PSD – primari, consilieri, deputați. Chiar să nu aibă altă ambiție PD-ul, „fratele mai mic“, decât să ia locul „fratelui mai mare“, PSD, pe care l-a urât și invidiat de atâția ani? E pregătit

atunci să-i preia și destinul cu naufragiu cu tot?

Cât despre liberali (sau unii dintre ei), dacă ne luăm după remarcile grețoase ale lui Crin Antonescu la adresa Monicăi Macovei, se pare că nu au înțeles altceva decât că Traian Băsescu și PD-ul sunt prea puternici și că ei, marele partid al Brătienilor, sunt prea slabi. Dacă ar fi înțeles, nu ar fi respins fuziunea și s-ar pregăti de alegeri anticipate, declanșate imediat după raportul de țară din mai. Dar cred că au cu totul alte gânduri. Mă tem, de aceea, că, repede după 1 ianuarie 2007, Monica Macovei va fi concediată: „Maurul și-a făcut datoria, maurul poate să plece“!⁹ Teama lor, pesemne, este ca nu cumva până atunci să cadă „conexiunea Patriciu“. Căci, dacă da, s-ar putea ca supărarea lor (ca și a UDMR-ului) pe ministrul Justiției și șeful DNA să fie, omenște, de înțeles: spaima de răspundere penală.

⁹. În 2007, democrații au fost nevoiți să iasă de la guvernare, iar PNL, condus de Călin Popescu-Tăriceanu, a încheiat o alianță strategică cu PSD, care există și azi sub forma USL.

Să sperăm totuși că a înțeles ceva măcar societatea civilă, opinia publică în general. Anume că nici măcar în România nu e chiar totul posibil și pe orice termen. Că o coalizare a presei, societății civile, autorităților de la Bruxelles poate fi un instrument eficient pentru reforma politicii românești. Că justiția ar putea atinge chiar și mărimile, care, parcă, și-au mai pierdut invulnerabilitatea. Cândva, aztecii lui Moctezuma au prins curaj abia când au văzut primul spaniol mort (până atunci credeau că aceștia sunt zei nemuritori); așa și noi, odată cu „moartea“ politică a lui Năstase, am prins curaj: „Iată – vom repeta de acum înainte vestea cea bună –, politicienii sunt și ei muritori ca noi ceilalți!“ Incredibil: chiar sunt?

2006

19. Guvernul de pe sticlă

Deci. E clar, fără nici o îndoială: ăștia sunt incompetenți; se încurcă în declarații. Ba n-au pompe, ba au, da' nu știu unde le țin, ba știu, da' nu sunt bune; ba sunt prea mari, dar puține, ba-s prea mici, deși destule. Ba au pompe de la Aversa, dar le cer ungurilor! Auzi, câtă înjosire pentru Aversa noastră națională: să ceri de la unguri pompe! (Noroc că pompele ungurești sunt tot românești.) În sfârșit – asta e: Băsescu își rade mai întâi meșa, apoi consilierii; prim-ministrul nu dă hoteluri sinistraților, prefectul nu dă nimic, primarii sunt buimaci, ăia de la apărarea civilă n-au decât două bărci (măcar în Delta erau lotci, bănațenii ar fi putut să mai împrumute câteva pe palincă), dar sunt fuduli nevoie mare, „tot Banatu-i fruncea“! Ei bine, să se descurce acum cu „fruncea“ lor de incapabili pe care i-au votat și cu pompele lor minunate de la bozgori!

Cu ăilalți – altă poveste! Au furat, e limpede. Le-a spus-o și tov. Iliescu. Până și din podul lui dom' Năstase de la Corbu au furat. În loc de ciment au pus la diguri gumă de mestecat și le-a luat apa și le-a mestecat. La Mărăcineni au făcut carieră de nisip sub piciorul podului și au vândut nisipul italienilor pe adidași. Aceeași firmă care a surpat podul, acum, cică, îl reclădește. După aia iar îl surpă și așa mai departe. Firma ailaltă a lor a umflat toate contractele și a făcut vile în loc de diguri. Câte vile au fost luate de ape? Nici una? Ei, iată dovada! Propunem ca, pe viitor, vilele să se ridice pe diguri! Sau invers!

Deci. Situațiunea e critică, ăștia-s neghiobi, ăilalți-s hoți, și până la urmă-s toți o apă (că pământ nici nu mai e cu inundațiile astea)! Biserica – nici ea nu stă bine: popii au fost securiști și-s prea păcătoși, că de aia nu i-a ascultat Dumnezeu! Armata se bate și moare ca orbetele prin Afganistan și Irak – vai de mama lor –, în loc să vină aci să facă cu trupurile lor vânjoase dig în calea apelor dezlănțuite! Jalnic!

Și totuși. Avem mare noroc cu presa și mai ales cu televiziunile. Într-o țară „a nimănui“, ăștia se pricep, ăștia fac treabă, numai ei pun osu'. Ei „fac digul“ când pică digul, ei dau bani oamenilor cu „teledonul“ când n-au oamenii bani, și o fac nu așa, oricum, ci numai „din dragoste“. Ei dau „audiența în direct“, ei vin cu medicina în dormitor, te servesc cu norocul din horoscop, îți oferă „surprize-surprize“, te împacă cu nevasta, îți stârnesc simțurile, îți spun ce să mănânci și cum să te îmbraci (sau cum să nu te îmbraci, dacă te uiți mai bine și ești o sclifosită)! Cu ei este „adevărul“, „realitatea“, „gândul“, ba chiar „averea“. Au „100%“ dreptate! Iar pentru rafinați, au „dilema“! Ce mai vreți?

Dar mai ales, știu să-i certe pe „ăștia“ și pe „ăia“ – echidistant –, îi calcă în

picioare, îi strivesc ca pe gănganii, îi fac „guzgani rozalii“ sau „p...i opăriți“! Câtă forță de expresie! Cât adevăr! Îi privesc crunt, nemilos, pătrunzător și îi invită să demisioneze pe loc, dacă vor un zâmbet și o bilă albă. Da, dom'le, asta calitate morală! Asta calitate intelectuală, asta profesionalism!

Soluția e să preia presa țara. Să conducă ei, ca atare, ca și guvernanți. Totul să se facă în direct la televizor – ședințe, aia, tot! Să fie interactiv și cu premii! Cu muzică! Cu reclame la bere Bürger „că e în țara mea“. Să vină Cristoiu președinte, că a făcut filozofia și de la Platon se știe că filozofii trebuie să conducă. Cristian Tudor Popescu să fie la Interne, că e fiară; Sorin Roșca cu serviciile, că are experiență vastă acolo. Pe Hurezeanu să-l punem la Externe, că e băiat fin și se are bine cu nemții. Corina Drăgotescu să fie opoziția, că tot e ea specialistă în PSD, și așa mai departe. Dar cu Turcescu ce facem? Să fie prim-ministru, că e sever, competent și dă bine pe sticlă. Eventual să-i dăm și Cultura și Cultele, că scrie literar cum a făcut amor în noaptea de Înviere! Pe cine punem la Justiție? Propun pe Cristian Ghinea de la *Dilema veche*, care se plângea că Monica Macovei nu l-a întrebat pe el, Cristian Ghinea, cum să reformeze justiția! Deci Ghinea la Justiție, Tatulici la Finanțe, că ne dă ce a strâns cu teledonu', și în rest mai vedem! De purtători de cuvânt facem economie, că-s jurnaliști, dom'le, și o au pe aia cu vorbitul! Numai gândiți-vă la o ședință de guvern, în direct și la o oră de vârf, cu Cristoiu dând indicații, CTP dând blesteme, Tatulici – teledoane și Turcescu – bile!

Care guvern din umbră, dom'le, ca la englezi! *Guvernul de pe sticlă* – asta e salvarea! Deci: ...pauză publicitară...

2006

20. „Katehonții“

În Adevărul literar și artistic din 26 mai, citesc, sub semnătura lui Adrian Papahagi, un articol programatic, intitulat „Generația katehontică“, din care citez un pasaj:

„După «mântuirea prin cultură» în care au crezut părinții noștri, mari devoratori de beletristică, noi preferăm să revenim, cu toată simplitatea, la mântuirea prin credință. Generația noastră este fără îndoială generația așteptată de România, dar nu doar pentru a o scoate definitiv din comunism și din convalescența tranziției, cu întreaga sa cohortă de tare, ci pentru a-i păstra spiritualitatea și credința pe care mulți sunt gata s-o târguiască pe treizeci de euro-arginți. Pentru aceasta, eu văd generația noastră ca pe o generație katehontică, îndreptată împotriva curentului «progresist», de dezintegrare a valorilor lumii vechi care domină azi.“

Mai demult, un alt reprezentant (Cristian Bădiliță) al aceleiași „generații katehontice“ (în grecește, „opritoare“ sau „reținătoare“) ne avertiza pe toți că, dacă nu-i citim cărțile, pierdem definitiv șansa mântuirii. Nu l-am ascultat, vai! De data aceasta ni se sugerează că numai această generație poate opri (katehon) venirea Anticristului, conform referinței la o epistolă paulină (2 Tess, 2, 6–8) la care dl Papahagi trimite semnificativ într-o notă!¹⁰

¹⁰. Vocația apocaliptică a pasajului paulin e limpede: „Căci taina fărădelegii a și început să lucreze; trebuie numai ca cel ce o oprește (katehon) acum să fie luat din drumul ei. Și atunci se va arăta acel Nelegiuit pe care Domnul Isus îl va nimici cu suflarea gurii Sale...“ A. Papahagi a reluat chestiunea în numărul următor din ALA.

La citirea rândurilor de mai sus despre menirea mesianică a „generației katehontice“ (și a întregului articol cu note de subsol cu tot) mi-a fost cu neputință să nu-mi amintesc de vorba celebră a lui Hegel cum că evenimentele pe scena istoriei se joacă de două ori: o dată în chip de tragedie, iar a doua oară în chip de farsă.

Dar nu suntem prea severi cu un grup de tineri merituoși, cu frumoase studii în străinătate, cu rezultate academice notabile, poate cumva frustrați (și nu neapărat fără motiv), și care, pozând puțin, vor să se contrapună celorlalți, altor generații? Nu contest bucuria de a te recunoaște într-o generație intelectuală și într-un grup. Totuși, până unde e legitim gregarismul intelectual? De ce atâta „noi“ în acest text, atâta „zusammen-marschieren“, atâta spirit militant? De ce îi așteaptă, și încă „fără îndoială“, tocmai pe „ei“ România ca să oprească Răul și cum va recunoaște ea semnele elecțiunii „lor“? Ostilitatea acestei „generații“ față de „neostângismul intelectual care domină intelighenția mondială“ poate fi înțeleasă și aprobată, dar înregimentarea lor sub un stindard radical mi se pare profund defectuoasă, cu nimic mai bună decât

*****ebook converter DEMO Watermarks*****

înregimentarea contrară, „neostângistă“. Dacă „katehonticii“ ar fi cu adevărat conservatori și nu doar „antiprogrediști“, ar fi aflat de la Michael Oakshott că a face un *program* antitetic programului stângii înseamnă a cădea în cursă: conservatorismul autentic e fără program, fără înregimentare, fără „noi“, fără doctrină – e o atitudine individuală, spontană și liberă, nu un plan tactic de operațiuni.

Cu atât mai mult detest planificarea a ceea ce trebuie sau nu să credem. E legitim dreptul oricui de a căuta o legătură între cultură și spiritualitate. Dar utopia salvării colective prin credință, ca și în general orice utopie care anunță soluția unică și indiscutabilă, mi-e profund suspectă. Ea ar trebui să pară oricum ridicolă, după catastrofa tuturor ideologiilor secolului XX. Pare oare astfel? Ar fi îngrijorător dacă simțul ridicolului deja ni s-a atenuat!

Nu ne-am întors sau n-am venit unii din noi, mai vârstnici, la credință? Formăm „*pe ansamblu o generație pierdută*“? Suntem apostrofați că, în pofida anticomunismului, a liberalismului, n-am depășit „*libercugetătorismul șaizecioptist*“? Ei și? E rău să fii sceptic, agnostic, liber-cugetător (cine este astfel)? Cine știe! Până vom afla definitiv, refuz categoric să accept acest limbaj milenaristo-patetico-apocaliptic. Vrea dl Papahagi mântuirea prin credință și nu prin cultură? E minunat, dar să n-o prescrie altora, care preferă, Doamne ferește, să trăiască păcătoși și culți. Vor să ne salveze pe noi, țara, omenirea? Nu vreau să fiu salvat nici de Papahagi, nici de Bădiliță și, în general, de nimeni. De peste două sute de ani, Europa trece dintr-o utopie a salvării într-alta și dintr-un milenarism în altul. Catastrofele s-au ținut lanț în lume, dar și la noi, pe măsura multiplicării mântuitorilor. Chiar nu-și aduc aminte „katehonticii“ că și cei pe care îi pun în cadru – Eliade, Cioran, Noica, Vulcănescu – tot pe linia spirituală au pornit, după care au venit deraierea colectivă în politică și rinocerizarea? Și apoi e mai firesc să fim salvați și noi, și toată lumea după placul bunului Dumnezeu și nu după catehismele „katehontice“. S-a trăit în relativă liniște, la noi, și pe oriunde altundeva, atât cât s-a trăit, atunci când profeții somnolau și fanaticii erau luați drept nebuni. Nu-mi convine, deci, ca iarăși nebunii să treacă drept filozofi și insomniacii drept profeți!

Și apoi care e credința propusă? Una care ne cere „*să iubim mai abitir o babă desculță și analfabetă care crede în Dumnezeu decât un funcționar civilizat și liber-cugetător*“. Ce religie e asta, care face distincții atât de fine între oameni? N-o cunosc. Să înțeleg că porunca „iubește-ți aproapele ca pe tine însuși“ se poticnește în civilizație sau în necredință, dar e stimulată de analfabetism? Baba mi-e „aproapele“, iar funcționarul – nu? Dar dacă baba e pură, iar funcționarul – păcătos, nu e el „*mai abitir*“ oaia cea pierdută? Eu unul aș bănuî că ambii trebuie iubiți deopotrivă. Pe de altă parte, poate nu suntem de tot damnați dacă ne gândim și la alfabetizare, modernizare și alte mărunțișuri. Oare cine are aceste preocupări s-a și pregătit să „târguiască

spiritualizarea pe treizeci de euro-arginți“? Înțeleg de aici că aceia care se străduie să pună în practică modernizarea României sunt „iude“. Penibil acest exercițiu de radicalism pe triviale figuri impuse! Dar discursul este și ipocrit: într-adevăr, mai înțeleg din această simpatică analogie că Occidentul, unde „katehonții“ trăiesc, muncesc sau chiar slujesc statul român, este echivalentul unui Sanhedrin criminal. Cum de nu le e scârbă atunci să întârzie printre „arhierei“? A, au acolo biblioteci bune, emulație științifică, slujbe sau burse plătite și ele în euro-arginți! Dar credința lor unde e?

Așadar, schizofrenia „katehontică“ e maximă, ceea ce recunoaște cumva, spre sfârșitul articolului, și autorul. Mă tem că nu-l pot ajuta: e dulce viața în „palatul lui Caiafa“ și cine poate locui acolo e slobod să rămână! Altminteri, cum e la noi se știe: funcționarii sunt pravoslavnici și șpăgari, iar babele, analfabete și desculțe cum le e felul, îl iubesc pe Dumnezeu și pe Ion Iliescu!

2006

21. Galinaceele

Detestabil acest ins, Marian Vanghelie, care, acum o săptămână, s-a răstit la colegul său de partid, fostul ministru de externe Mircea Geoană! Și detestabil partidul care i-a dat propteaua lui Vanghelie odată cu nominalizarea drept candidat la primăria Capitalei! Dragul de Vanghelie! Pentru o dată s-a simțit și el boier! Ce plăcere să te defulezi de frustrările de o viață împrôșcând cu ocări un băiat un pic mai spilcuit precum Geoană! S-a dat, deci, drumul la insulte în PSD! Dați, băieți, înăștia cu studii, cu doctorate, care știu limbi străine, ba chiar știu și limba română! Iliescu e cu voi! „Un președinte, o țară, o revoluție!“ (asta ar fi „ein Reich, ein Volk, ein Führer“, în variantă autohtonă?)

Dar să nu fim prea aspri cu Vanghelie. La urma-urmelor, răsteala la ceilalți, atunci când tu te simți urcat sus pe cotet, e un sport național. Nevoia de „a ne da mari“ răbufnește unde nu te aștepți: micul funcționar se dă mare față de public, marele funcționar – față de micul funcționar și așa mai departe. Mari sau mici, deodată ne vine să executăm o coregrafie războinică; umflăm pieptul nostru „cu șapte inimi“, apoi ne încruntăm sever, producem niște zgomote asemănătoare celor emise de curcanii înfuriați și debităm non-sensuri. Invocăm sinceritatea, adevărul, marile sau micile principii, timpul, viața, reforma, Europa, interesele generale, mai ales interesele generale. Iar de la un anumit nivel în sus, românul care se răstește devine neapărat patriot!

Cum adică – se zborșește președintele tuturor românilor (T.B.) –, vine un anume euro-parlamentar, un neica-nimeni, acolo, un neamț și ne zice nouă în față că suntem o țară coruptă? (Că n-om fi!) Să dea precizări, să dea explicații, că de nu... (Că de nu, ce? Rupem fărâme-fărâme tratatul de aderare la UE, în loc să-l semnăm și să zicem și săru' mâna?)

Cum adică – se burzuluiește primul ministru (C.P.–T.) –, ne zice nouă FMI ce să facem cu economia? Dacă e să ne ducem de râpă, să ne lase, baremi, să cădem singuri în groapă și cu onoarea națională intactă!

Și tot așa o ținem de ani de zile: ba ne-am răstit la FMI, ba la baroneasă (Emma Nicholson), ba la Amnesty International, ba iarăși la FMI, ba la Jacques Chirac, ba știu eu la ce publicație străină infamă. (Că îndată ne-am cumițit, e o altă poveste – tristă și lungă.) Pe scurt, ne știm o națiune tare mândră și demnă și vrem s-o arătăm tuturor și pe loc – la televiziune, dacă permiteți!

Noroc că riscurile nu sunt prea mari. Aerele noastre grandomane de cocoși furioși nu păcălesc pe nimeni: rămânem în fapt niște temătoare galinacee. Dna senator Norica

Nicolai a avut o vorbă mare: Suntem cunoscuți – spunea ea – ca atât de neserioși, că nici măcar Al-Qaida nu ne ia în seamă!

Măcar cu atâta să ne alegem!

2006

22. *Procedura, procedura!*

Dacă, pentru a parafraza celebrele vorbe, „stafia comunismului“ mai umblă și prin România – și umblă încă destul de în voie și liberă –, unul dintre chipurile ei resurgente în ultimul timp se numește „procedura“! Mă refer desigur la formalismul care intervine sistematic spre a bloca – în procese, în dezbateri parlamentare, la CSM etc. – „fondul“. Este tot mai mult „procedura“ cea care amână la infinit rezultatul, care dejoacă eforturile de clarificare, care, în definitiv, refuză aflarea adevărului.

Știu că aici mulți se vor încrunta: respectul procedurii – vor spune ei – e o garanție fundamentală a libertății. Dimpotrivă, comunismul ar fi fost domeniul arbitrariului, unde regulile nu mai funcționau. Firește, la un anumit nivel, așa este. Dar să nu uităm de procesele staliniste: o procedură judiciară bine pusă la punct, respectată în toate detaliile, în spatele căreia se afla, desigur, arbitrariul deciziei lui Stalin. Procedura era necesară pentru înșelarea naivilor, pentru auto-legitimarea regimului și chiar pentru prinderea în capcană a victimelor. Abuzul de procedură, ca și cel de birocrație (de care se apropie), poate fi la fel de dăunător ca și deficitul, deoarece conduce la același rezultat: imposibilitatea de a judeca corect, de a ajunge la adevăr. În fapt, procedura devine atât de stufoasă, încât la un moment dat nu se mai poate trece de ea. Ceea ce – în cazul tribunalelor noastre – este neapărat în avantajul inculpatului bogat și puternic, ai cărui avocați sunt destul de abili (dar și de interesați financiar) ca să descopere continuu vicii de procedură. Cu alte cuvinte, avem o justiție care, prin abuzul de procedură, tinde să apere oligarhia postcomunistă – prin urmare, o justiție „de clasă“.

Încercați să citiți dimineața, după o cafea tare, cu capul limpede, de pildă, o relatare a motivului pentru care Curtea de Apel București a amânat recursul DIICOT pentru arestarea lui Dinu Patriciu. Vă va cuprinde o clasică nevralgie! Veți afla că procurorii făcuseră trei recursuri – unul împotriva lui Patriciu, altul împotriva celor doi asociați americani, altul împotriva tuturor celor trei. Procedurile de citare trebuiau doar să fie diferite în cazul românului și în cazul americanilor! Prea multe recursuri – au spus judecătorii. Mai retrageți, vă rugăm! Câte trebuie retrase? Unul, ca să rămână două – au zis judecătorii. Ba două, ca să rămână unul – crede profesorul Corneliu Turianu. Câte atunci? Care? Poate toate? Suntem în plin Kafka! *Docti certant*. Mă tem că oricâte recursuri ar exista – unul, două, trei –, tot va fi găsit un viciu de procedură. Probabil că cel mai bine ar fi fost să nu fie nici un recurs! Și cel mai bine, să nu se judece procesul deloc, fiindcă e „politic“, cum spune Patriciu! Ba e lipsă de profesionalism – conchide profesorul Turianu –, atât din partea judecătorilor, cât și din partea procurorilor. Dar nu

sunt aceștia – magistrații de la Curtea de Apel, de la DIICOT etc., pentru a nu mai vorbi despre avocați – chiar produsele facultății noastre de drept, unde este profesor chiar dl Turianu? Lucrul cel mai evident pe care se pare că l-a realizat deocamdată magnifica școală românească de drept după 16 ani de libertate și 45 de ani de comunism pare a fi respectul superstițios și generalizat pentru procedură ajunsă „lucru în sine“!

Dar nu cumva are și legislatorul o vină? Ba da, și foarte mare! El a legiferat prost, incoerent și perfid, făcând inevitabile conflictele de interpretare procedurală. Și totuși judecătorul trebuie să apuce să judece și fondul, și nu doar forma, ceea ce presupune ca uneori să interpreteze procedura, să vadă spiritul legii, nu doar litera ei. El ar trebui să distingă între invocarea unui viciu de procedură în favoarea desfășurării în condiții bune și echitabile a procesului și invocarea unui viciu de procedură pentru tergiversarea procesului. Ceea ce presupune curaj, independență nu doar formală, ci și de spirit, temeinică pregătire, ba – aș zice chiar – o doză de înțelepciune.

Și invers: dacă ești corupt și vrei să-l scoți basma curată pe un inculpat „greu“, cel mai eficient este să invoci procedura. Dacă n-ai pregătirea și competența să judeci pe fond un dosar complicat, legat de criminalitatea economică, cel mai comod este să rămâi la formă invocând din nou procedura. Că doar n-ai să te recuzi pentru incompetență! Și dacă pur și simplu ești și tu un om obișnuit care vrei tihnă și nu să te vezi criticat pe sticlă, dacă nu mai ai nervi și diazepam când te presează televiziunile, CSM-ul, Băsescu, Macovei, Bruxelles-ul, dacă de fapt nu binele sau dreptatea obștești te fac insomniac, ci dulcea ta supraviețuire în nișa justiției, ce poate fi mai prudent, mai comod, mai simplu decât eternul răsfăț al procedurii?

Și iată cum, dintr-o stavilă contra abuzurilor, procedura excesivă, confuză, labirintică, nesfârșită devine acoperirea ideală pentru iresponsabilitatea, pentru incompetența și pentru lașitatea unora din Justiție și, în sens mai larg, a societății românești, în meciul pe care ea îl dă pentru un stat de drept. Avantaj plecare, însă: oligarhia postcomunistă!

Și atunci, nu e proceduralismul unul dintre chipurile promovate prin „lifting“ ale bătrânei „stafii a comunismului“?

2006

23. Viitor alternativ

*(articol scris cu o zi înaintea publicării Raportului de țară al CE când totul, chiar și binele, era posibil)*¹¹

¹¹. Firește, foarte repede viitorul alternativ s-a transformat într-un trecut contrafactual.

După publicarea Raportului de țară, care cuprindea și bune, dar și rele, primul ministru a dat tonul declarațiilor: „Am avut mari întârzieri la capitole precum agricultura și finanțele unde, cu regret o spun, miniștrii sunt liberali. Poate îi cerem domnului Vlădescu să-și dea demisia.” Prea târziu: tocmai s-a aflat că dl Vlădescu deja și-a depus demisia irevocabilă și că Gheorghe Flutur se gândește să-i urmeze exemplul. Doar reizbucnirea gripei aviare l-a convins să mai rămână deocamdată, dar cu capul plecat. Democrat-liberalii fac și ei declarații încurajatoare: „Nu credem că e cazul ca colegii național-liberali să fie învinuiți pentru unele neajunsuri. Suntem împreună la guvernare, ce Dumnezeu!” Boc, în plus, recunoaște că scandalurile din interiorul Alianței au contribuit la plantarea stegulețelor roșii în Raport. „Responsabilitățile sunt și ale noastre” – spune el de douăzeci de ori pe minut. Tot atunci, Crin Antonescu zice că adesea s-a pripit, Ludovic Orban nu zice nimic, fiindcă de răgușeală nu mai are glas, Norica Nicolai nu mai are nepoată blondă¹², iar Elena Udrea nu mai e blondă. (Se zvonește că la cererea președintelui.)

¹². Nepoata dnei Norica Nicolai votase în Parlament în locul mătușii și cu cartela acesteia.

Între timp, Geoană dezmente că protocolul cu PRM ar fi fost conform scopurilor „revoluției binelui”; Iliescu, chemat la Tucă, își anunță retragerea din viața politică. Dar marea surpriză a constituit-o „Michi Șpagă” (alias Șerban Mihăilescu), pe care de acum nimeni nu-l va mai numi în acest mod infamant: la Turcescu el a admis cu tristețe că a luat puștile respective, ba chiar și câteva cutii cu alice, că e vinovat și că speră ca odată, după ce va ispăși pedeapsa bine-meritată, să-și poată privi concetățenii drept în ochi. Turcescu s-a muiat de tot și, după ce l-a privit pe Michi drept în ochii înlăcrimați, i-a dat tot coșul cu bile albe pe un an!

Îndată urmează o ședință solemnă a Parlamentului unde Bogdan Olteanu laolaltă cu Nicolae Văcăroiu¹³ recunosc spășiți că adesea Parlamentul a blocat legi anticorupție, așa cum stă scris și în Raport. În aplauzele aleșilor ei o felicită pe Monica Macovei, fără de care stegulețele roșii ar fi fost câte la un „1 Mai muncitoresc” de pe vremuri, și decid să instituie un premiu național pentru merite deosebite în domeniul integrării.

Monica e prima care îl primește și, mulțumind, admite că parlamentarii sunt mai puțin proști decât crezuse. Frunda admite la rândul lui că proiectul lui de lege pentru schimbarea modului de numire al șefului DNA e mai rău decât pretinsese, iar proiectul ajunge la coș din propria sa inițiativă. Parlamentarii mai votează să renunțe la toate veniturile pe o lună în favoarea sinistraților. (Vadim vrea să ceară două luni, însă se răzgândește de teamă să nu pară populist.)

[13.](#) Președinții Camerelor din acei ani.

Dar lucrul cel mai neobișnuit se petrece când președintele revine în țară de la Viena. În conferința de presă spune că suferința l-a pus pe gânduri (dar l-a ajutat și preotul cu care a stat de vorbă despre cele duhovnicești pe patul de spital) și că, în acest moment crucial pentru țară, și-a impus mai multe penitențe, printre care: să nu mai meargă la Golden Blitz timp de un an, mai ales dacă e și Becali prin preajmă, să-l suporte pe Tăriceanu timp de un mandat și să asculte și părerea altora timp de o viață!

2006

24. Cearta standardelor universitare

I

1. De-a lungul anilor, în sistemul universitar românesc numai cine nu a voit nu a devenit conferențiar sau profesor universitar. Și mai ales după ce Parlamentul a dublat lefurile profesorilor, dar nu le-a atins pe cele ale gradelor mai mici, atracția a fost considerabilă. Numeroși impostori, uneori chiar plagiatori, ori universitari mediocri, dar cu bune relații în lumea academică sau politică, au trecut repede de toate piedicile. Nici măcar cerințele existente, relativ modeste, nu au fost uneori respectate. Pe de altă parte, evident, alături de aceștia au promovat pe merit și destui oameni de toată stima.

Cum se întâmplă adesea la noi, un exces într-o direcție a născut un altul – opus: fostul ministru al educației, bine intenționat, dar imprudent, Mircea Miclea, a introdus noi bareme de promovare la titlul de conferențiar și profesor care, dacă ar fi fost respectate, ar fi oprit aproape avansările: de data aceasta nu numai mediocritățile, dar și oameni extrem de capabili ar fi fost lăsați fără doritele titluri: meritul și impostura ar fi rămas în continuare împreună, dar nu înăuntru, ci în afară. În esență, era vorba despre introducerea condiției *sine qua non* ca activitatea de cercetare a candidatului să fie recunoscută internațional (în baza unor articole publicate în reviste de specialitate cu recunoaștere științifică internațională, ISI, cât și a unor granturi internaționale).

Sub presiunea unor universități, descoperind că, în multe cazuri, aceste condiții erau dificil de îndeplinit, iar în alte cazuri aproape imposibil (voi arăta de ce), următorul ministru, dl Mihai Hărdău, a relaxat, îndreptățit, baremurile, păstrându-le totuși mult mai ridicate decât erau în 2005. S-ar zice că s-a ajuns la un echilibru dorit. Ei bine, nu: căci pentru unii jurnaliști, fie rău informați, fie superficiali de la *Cotidianul* (fără îndoială, nu sunt singurii), relaxarea e o trădare a „reformei Miclea”; astfel, s-a construit în jurul acestei teme o campanie demnă de o cauză mai bună.

2. O reformă, oricât de generoasă, eșuează, dacă ea nu are puțință de aplicare. Or, cum ar putea cercetarea românească căpăta peste noapte o „vizibilitate internațională”, în condițiile unei uriașe subfinanțări? Voi lua în considerație un singur aspect, dar foarte relevant: starea principalelor noastre biblioteci publice. Referindu-mă numai la domeniul științelor umaniste (căci nu am nici o competență în alte domenii), trebuie spus că nu există în România o bibliotecă unde să nu descoperi lipsuri masive, grave. La Biblioteca Centrală Universitară din București, de pildă, lipsesc sau sunt incomplete multe din principalele ediții critice ale autorilor antici și moderni, absentează multe din

cărțile esențiale de referință, mai vechi sau mai noi, privitoare la filozofie, teologie, istorie, filologie, politologie sau istoria artei sau a literaturilor. Un clasicist ca mine este disperat să constate că BCU nu posedă nici măcar masiva și indispensabila *Pauly-Wissowa Real-Encyclopaedie der Altertumswissenschaft*. Nu demult, am avut nevoie de celebra corespondență Leibniz–Clarke. Am găsit-o la BCU într-o ediție Leibniz de pe la 1840: scrisorile lui Leibniz erau într-o franceză modernizată, iar cele ale lui Clarke erau traduse din engleză în aceeași limbă. Aproape de neutilizat, ca să nu mai vorbim că erau de necitat într-o revistă cu ștaif internațional! La Biblioteca Academiei – la fel.¹⁴ Am căutat în biblioteca Colegiului Noua Europă: o ediție Leibniz nouă și frumoasă, dar – dezastru, lipsea tocmai volumul cu corespondența în cauză. Ce să mai vorbim despre studii ale unor autori recent, a căror lectură și citare pare indispensabilă pentru redactarea unui articol erudit!

¹⁴. Între timp s-a redeschis Biblioteca Națională. Am verificat catalogul pentru titlurile indicate (și altele) – situația e mult mai rea.

O prietenă de-a mea, medievistă (Anca Crivăț, al cărei *Fiziolog latin* va apărea în curând în prima traducere românească la Polirom), are nevoie să consulte o lucrare a Sfântului Augustin, *Ennarationes in Psalmos*. De negăsit în bibliotecile publice într-o ediție critică nouă, căci venerabila *Patrologie latină* a lui Migne e penibil de folosit sub toate aspectele. Ce va face? Pesemne că din leafa modestă de lector o va comanda în străinătate. Ar fi drept ca Universitatea să-i ceară, pentru promovare, să scrie articole docte în ideea, rezonabilă în alte locuri, că, asemenea texte fiind la îndemâna universitarului, numai lenea sau incompetența pot justifica neutilizarea lor?

O foarte bună studentă a mea pregătește o teză de licență despre figura legislatorului în Epoca Luminilor. Imposibil de găsit în bibliotecă *L'Encyclopédie* pentru a extrage de acolo articolul indispensabil despre *Législateur*. Până la urmă, o cunoștință din Franța i-a făcut un xerox și i l-a trimis prin poștă. Asemenea exemple pot continua la nesfârșit. Asta ca să nu mai vorbim despre laboratoare, utilități, salarii, bani de deplasare și multe alte lucruri, de care colegii noștri din străinătate beneficiază din plin.

3. Standardele inițiale impuse de dl Miclea (și parțial, chiar cele revizuite ale dlui Hărdău) aveau însă și defecte intrinseci: ele erau greu aplicabile unui grup larg de discipline umaniste sau unor părți ale acestora. În ce fel de reviste internaționale să fie publicate rezultatele celor angajați în „studii românești”? Aici trebuie spus imediat și altceva: spre deosebire de domeniul „științelor dure”, în științele umaniste *cartea bate articolul*, ceea ce standardele respective nu recunoșteau. Apoi ele nu țineau seama de faptul că multe din cărțile foarte bune, apărute la noi în ultimii ani în asemenea domenii,

au mici șanse să fie cunoscute în străinătate din cauza dificultăților de traducere a unei scriituri mai literare, a particularităților tratării sau subiectului și că, fie și dacă unele dintre ele vor fi traduse și cunoscute în timp în străinătate, acest lucru se va întâmpla treptat, mult mai încet decât ar fi de dorit pentru ca autorul lor să poată promova academic.

De exemplu: pentru splendidele ei cărți – *Călătorie în Bucureștiul interbelic* și *În intimitatea secolului 19*, Ioana Pârvulescu ar trebui făcută pe loc profesor universitar. Or, cărțile acestea – bazate pe o cercetare laborioasă și profundă, dar alcătuite în baza unei scriituri artistice, aproape chiar românești – desfid toate standardele academice, nu numai pe cele „internaționale“ (unde din pricina subiectului n-au trecut), dar chiar și pe cele românești. Ce-ar trebui să facă? Să rămână etern conferențiar, și asta doar din milă, căci, în varianta „dură“, Miclea, ea nu corespunde nici măcar acestor standarde? Sau luați *Omul recent* al lui Horia-Roman Patapievici – carte admirată, hulită, contestată, discutată, dar invocată mereu – nu valorează ea măcar cât 4-5 articolașe apărute în reviste recunoscute ISI ale unor mediocrități? Chiar și detractorii ei vor trebui să admită. Dar autorul lor nu numai că nu este nici profesor, nici conferențiar, dar nu este nici măcar doctor! Tot fără doctorat este și Andrei Oișteanu, autorul fundamentalei *Imagini a evreului în cultura română*.

În versiunea lor inițială, dar chiar și în aceea revăzută de minister, standardele de promovare neglijează complet un domeniu esențial: edițiile critice, cât și traducerile filologice însoțite de aparat critic și studii interpretative. Fundamentale pentru noi, puțin importante pentru alții, din afară. Recunosc, vorbesc și *pro domo*: dar oare chiar nu pot garanta puncte esențiale pentru avansarea academică traducerii filologice din Platon, Aristotel, Plotin, Porfir, Augustin, Toma d'Aquino, ca și din numeroși alți autori mai vechi sau mai noi, cu care mă îndeletnicesc și eu, și încă câțiva studioși, rău plătiți, beneficiind de puțină considerație publică, iar acum în pericol de a fi evacuați din câmpul cercetării performante de către noua vigență jurnalistică care agită stindardul integrării?¹⁵ Într-o țară în care Platon rămâne tradus incomplet, unde încă nu s-a tradus ediția von Arnim a stoicilor, unde neoplatonismul e tradus fragmentar, unde nici măcar o ediție Aristotel ca lumea nu există, unde aceea a lui Plotin abia acum apare –, pentru a nu mai vorbi despre impresionantul corpus de texte latine medievale, cvasi-inexistent, cu a căror traducere și comentare se ostenește acum Alexander Baumgarten –, e aproape rușinos ca unii să invoce indiscriminat și monoton drept condiție *sine qua non* de promovabilitate academică presupusa „vizibilitate internațională“! Că această „vizibilitate“ este de dorit nu încape îndoială. Dar ea se va obține diferit, în funcție de domenii, de autori, de calitate, în perioade mai lungi sau mai scurte, în medii

internaționale diferite, ținându-se seama și de circumstanțe imprevizibile. Iar contribuțiile vor fi diferite. Parafrazându-l pe Aristotel, să spunem că unii creează azi instrumentele științifice (ediții, comentarii, traduceri) pe care alții le vor folosi mâine și că nu-i vom avea pe aceștia din urmă dacă nu vor exista primii.

15. Între timp, standardele s-au mai ameliorat în această privință.

4. În încheiere, o remarcă generală: într-o epocă în care multora le place să-și zică postmoderni, s-ar cuveni să se admită fără reținere pluralitatea modalităților de a scrie și de a aborda temele, măcar în domeniul științelor umane. De pildă, cred că numai obtuzii sau răuvoitorii mai pot contesta că se poate scrie filozofie deopotrivă analitic, erudit, aforistic, eseistic, dialogic, edificator etc. Toate aceste modalități – ilustrate de atâtea ori de monștri sacri – rămân valabile în sine, iar meritele lor trebuie apreciate după standarde specifice, și nu universale. Numai că, pe măsură ce o scriitură se îndepărtează de limbajul referențial, analitic, ea devine tot mai greu traductibilă într-o limbă de circulație, și, mai ales, tot mai anevoie de apreciat cu cântarul, adecvat unui alt tip de discurs, al „contribuției” punctuale, cantitative.

Din păcate, în evaluarea lucrărilor, obsesia criteriilor cantitative tinde să conducă la o standardizare birocratică, la un deficit de flexibilitate, la pasiunea universalizării unei unice experiențe, la impunerea unui pozitivism șablonard și nerod. Până una-alta, indiferent dacă vor fi sau nu promovați, indiferent dacă sunt străluciți sau impostori, universitarii români vor trebui anual să completeze zeci și sute de pagini de formularistică stupidă (evaluându-se pe sine, evaluându-și colegii sau subordonații), întocmite de birocrăția ministerială în cea mai sinistrală limbă de lemn, și care a învățat numai ce-i mai rău de la echivalentul ei european. Că va câștiga de aici „vizibilitatea cercetării internaționale” a cercetării românești rămâne de văzut.

Cândva, un istoric a caracterizat astfel Imperiul Roman târziu: „tiranie temperată de asasinat”. În termeni comparabili, ce se întâmplă în sistemul universitar românesc este: *birocratizare fără precedent temperată de corupția dotată cu toate precedentele!*

II

Există o „normă universală” de evaluare în științe?

1. Citirea articolului dnei Alina Mungiu-Pippidi *Pentru criterii universale în Academie*, 22 / nr. 842, venit ca răspuns la articolul meu *Cearta standardelor universitare*, 22 / nr. 841, m-a făcut să nu mă mai recunosc! Credeam că prin tot ce am scris am pledat pentru raționalitate și obiectivitate. Fals – îmi impută dna Mungiu-Pippidi: în mod retrograd mă opun „adoptării standardelor universale în acreditarea

valorii academice“. Am încercat să scot în evidență meritul intelectual și efortul, în parte nerăsplătit, al unor confrăți; ei bine, se insinuează că favorizez „păstrarea unui anumit monopol al atribuirii faimei și prestigiului intelectual în România pentru câteva rețele de intelectuali“ necompetitivi pe plan internațional. Altfel zis: fac jocul „boierilor minții“!

Exemplific cu unele cărți remarcabile ai căror autori se întâmplă să nu fie doctori, vrând să arăt cu asta doar că nu trebuie să idolatrizăm titlurile și criteriile standard. E rău, „bagatelizez“ doctoratul – mă trage de urechi președinta SAR – după care insinuează că respectivii pesemne n-au fost în stare „să achiziționeze anumite norme academice“. (Faptul că H.-R. Patapievici și A. Oișteanu nu au doctoratul ține, pe cât știu, de circumstanțe personale, de neimputat instituției, dar și fără vreo legătură cu „normele academice“ sau cu vreo neputință a lor de a fi „*scholar*“ – cum scrie cu o uluitoare suficiență dna Mungiu-Pippidi.)

Am argumentat împotriva universalizării birocratice a unei unice experiențe evaluative din câteva discipline exacte la ansamblul standardelor academice, mai ales la disciplinele umaniste; preopinenta mă ceartă că sunt „parohial“. Mă plâng de starea bibliotecilor noastre și de faptul că marile ediții critice și instrumente de lucru filologice rămân descompletate: pesimism deplasat sau incompetență mascată – zice dânsa și mă expediază pe Internet (unde, la liber cel puțin, nu poți găsi nici un fel de ediție critică, de pildă). Oftez că ne lipsesc multe cărți necesare. Mi se atrage atenția, cu mansuetudine, că le putem comanda. (O, da, dar nu pe gratis!) Iar dacă nu mi-e destul, mi se propune ca paliativ SAR-ul și câte o vizită anuală la Oxford sau Harvard spre documentare! Câtă filantropie!

Credeam, naivul de mine, că am mai progresat și noi în ultimul timp în ceea ce privește domeniile socio-umane. Greșit – sunt taxat –, căci „nivelul de evaluare a ceea ce se produce la noi ca literatură în științele socio-umane a regresat față de 1990“. Era deci „mai bine pe vremea lui Ceaușescu“? Cum să nu o crezi pe Alina Mungiu-Pippidi care citește cu regularitate NYRB și TLS? De altminteri, nu e nici o speranță: *noi* avem o cultură „latină și subiectivistă“, în timp ce *ei* au o cultură „anglo-saxonă și obiectivistă“. Cam etnicist discursul și nu foarte universalist! Oricum, prin ce mister au ajuns să fie citați, iubiți, idolatrizați în universitățile americane Eco sau Vattimo, dar mai ales Derrida și Foucault e greu de priceput în termenii propuși de dna Mungiu-Pippidi. Să fie atunci termenii ei nedemni de un *scholar*? Să răzbată în ei, vai, subiectivismul – latin, slav, turc, trac etc. –, sau mai degrabă să sune în ei – și fără culoare etnică – superficialitatea și insinuarea răutăcioasă?

2. Dna Mungiu-Pippidi (ca și, parțial, „reforma Miclea“) pleacă de la o premisă

falsă asupra căreia atrăgeam atenția în articolul precedent: *că ar exista standarde universale, uniforme și obiective pentru toate științele*. Or, cel puțin încă de la W. Dilthey se știe că așa ceva nu există. Iar când am scris că disciplinele sau grupele de discipline au în tot mai mare măsură standarde epistemice și axiologice diferențiate (ba chiar în cadrul aceleiași discipline precum filozofia există standarde diferite), ea, răstălmăcind sensul pe care l-am dat acolo cuvântului „universal“, vrea acum să convingă cititorul că aş pleda pentru „o lume românească cu criterii academice originale, nu universale, în care fiecare grup are normele lui, deci nu pot fi niciodată eliminați impostorii“. Or, eu vorbeam despre specificul disciplinar, ba chiar despre diversitatea din cadrul uneia și aceleiași discipline și nu despre specificul etnic sau de grup!

Dar nu e invenția mea că evaluarea rezultatelor cercetării trebuie făcută diferențiat după domenii, flexibil, mai degrabă calitativ decât cantitativ, ținându-se seama de cazurile individuale, că uniformizarea unor punctaje și a unor norme abstracte de performanță este dăunătoare și că ceea ce e valabil în unele discipline nu e în altele. Trimit, ca exemplu, la o anexă a *Convenției colective*, intervenită între *Universitatea din Montréal* și *Sindicatul general al profesorilor* (www.sgpum.umontreal.ca), care schițează cadrul standardelor de promovare academică. Ce citim aici?

„Evaluarea activității de cercetare a unui profesor trebuie să se facă în funcție de contextul general al cercetării în disciplina sa, ținându-se cont și de stadiul ei de dezvoltare la Universitatea din Montréal“ (2.4.1). Parohialism?

„Comunicarea rezultatelor cercetării (adică lucrările după care se face evaluarea, *n.m.*) poate lua forme diferite potrivit cu sectoarele, *respectiv dacă este vorba despre științe umane, exacte, despre discipline artistice sau literare* (subl. mea). Mai mult, în interiorul unei discipline date, formele de comunicare sunt adesea *variate și complementare*“ (2.4.2). Am spus eu altceva?

„Evaluarea activității de cercetare trebuie să se refere în primul rând la calitate și în al doilea rând la cantitate.“ Printre criteriile de calitate, regăsim la Montréal, dar nu și la București, în regulamentele „Miclea“ (variantă inițială sau variantă diminuată):

„Noutatea cunoștințelor dobândite“, „originalitate, creativitate, inovație, valoare artistică“, „contribuția la dezvoltarea disciplinei“ etc. Așadar, o mare varietate de elemente calitative care țin seama de diversitatea disciplinară (2.4.4). Apoi, multă flexibilitate: „O cercetare de foarte bună calitate poate fi judecată echivalentă cu mai multe lucrări valabile, dar de calitate mai redusă“ (2.44.). Cum atunci să nu fii critic la adresa contabilității rigide propuse de MEC și pe care o denunțăm?

Cei de la Montréal, dar nu și cei de la București (pe care îi apără înfocat dna Pippidi) *sunt contra metodelor de evaluare cantitative* „de tip formulă matematică, dat

*****ebook converter DEMO Watermarks*****

fiind, printre altele, diversitatea unităților Universității“ (2.44.b). În schimb, ei preferă o „metodă semi-cantitativă, dar globală și a posteriori“. Se explică: „în studiul unui dosar echilibrarea (dintre calitate și cantitate) ar trebui să se exprime a posteriori și global și nu sub o formulă matematică“¹⁶. Între timp, noi, universitarii români aflați pe buza reformei, trebuie să reînvățăm matematica elementară pentru a putea să calculăm un punctaj pletoric și în parte arbitrar ca să nu rămânem corijenți la evaluare! În fine, granturile de cercetare, devenite în România condiție *sine qua non* de avansare în toate disciplinele, sunt considerate la Montréal valabile „în mod special pentru sectorul științelor exacte“; de asemenea, se recomandă ca acest element „să fie apreciat ținându-se cont de tipul de cercetare și de media stabilită în cadrul disciplinei“. Adică nu indiscriminat, cum s-a propus la noi! De fapt, tot spiritul sistemului de evaluare de la noi – centralizator, uniformizant, cantitativ, birocratic – merge în răspărul sistemului canadian.

¹⁶. La fel de anti-cantitativ sunt văzute lucrurile la Rutgers State University din statul New York, SUA (<http://ruweb.rutgers.edu/oldqueens/FACpromotion.shtml>): „Informed judgments concerning a faculty member's accomplishments can be made only by qualified colleagues. Such *subjective* judgment by persons competent to evaluate duties, responsibilities, services, and accomplishments will protect the interest of professors themselves, the department, the college, the University, and the students *better than any objective rating that could be devised*“ (subl. mea).

3. Că cei de la MEC nu înțeleg caracterul complex, divers, cu specificități reciproc ireductibile – departe de o universalitate abstractă și uniformă – al cercetării în epoca noastră, că dispun de măsuri „inginerești“ e supărător. Dar incomprehensibil pentru mine e că Alina Mungiu-Pippidi a putut să scrie în astfel de termeni: „Dacă mai mulți oameni nu pătrund în Occident este pentru că ei nu gândesc în termeni academici contemporani, ci în termeni depășiți și nu acceptă sistemul drastic de publicare, cu referenți anonimi..., cu solicitări de a rescrie *până când textul devine perfect, clar și inatacabil în fiecare cuvânt*“ (subl. mea). Să luăm filozofia: las deoparte „perfectul“, care, oricum, nu e pentru sublunaritatea noastră. Dar ce e în acest domeniu „inatacabil în fiecare cuvânt“? Nimic. Ce e „clar“? Depinde. E *Tractatus*-ul lui Wittgenstein clar? Dacă da, de ce nu l-a înțeles nici măcar Bertrand Russell și de ce nu s-a ajuns nici azi la un consens măcar asupra semnificației generale a operei? Dacă Rudolf Carnap ar fi fost recenzentul lui *Was ist Metaphysik* a lui Heidegger, el ar fi respins textul pe considerentul că autorul comite gafe logice și e *unsinnig* (în afară de sens). De altfel, a și făcut-o la modul teoretic (și nu practic, din fericire) în *Depășirea metafizicii și analiza logică a limbajului*. Dna Mungiu-Pippidi preferă un „stil neînflorit unde fiecare frază contribuie clar la ceva“. De acord, e o posibilitate. Există însă și alte stilistici. Ce facem cu Nietzsche? Oare el ar „trece vreun review în Vest? „Metodologie nu are, nu *****ebook converter DEMO Watermarks*****

construiește argumente, paragraful întâi poate fi pus în locul paragrafului cinci și cartea tot la fel ar fi etc.“, în plus nu e nici *politically correct*! Să nu se înțeleagă de aici că pledez pentru confuzie. Să nu se înțeleagă nici că am ceva cu referenții anonimi. Dar sper ca ideile lor să semene cât mai puțin cu cele ale Alinei Mungiu-Pippidi!

Lipsa de claritate caracterizează, până una-alta, chiar textul acesteia. Ce sens are fraza: „Nu cred că România în sine ar trebui să fie obiect de studiu de nivel academic“? Există ceva numit „România în sine“, desprins de contextul regional, istoric etc., precum „Egalul în sine“ sau „Frumosul în sine“? Iar dacă o astfel de entitate platoniciană nu există, să vrea autoarea să spună că n-ar mai trebui să studiem România deloc?

Oare despre cărțile scrise la noi în ultimul timp chiar nu se poate spune nimic aici care să nu fie subsumabil intereselor unui „grup de prestigiu“? Atunci ce au făcut celebrii tineri care și-au făcut doctorate în străinătate și pe care îi salută cu entuziasm dna Mungiu-Pippidi? Unde le sunt recenziile „obiectiviste“, model Harvard? Ce fac studenții genialoizi cu „articole omologabile“ și cărți? Rezultatele lor par modeste de vreme ce am fi în declin chiar față de 1990, când se știe cât de bine stăteam. Să fi fost valoarea lor „nimicită“ de aceste malefice grupuri? În realitate, unii s-au dovedit valoroși, alții – nu. Nimic neobișnuit, doar dna Mungiu-Pippidi e în plină contradicție. Apoi este fals că publicul nostru nu citește. Unele cărți – de exemplu cele pe care le-am menționat în primul articol – chiar au avut succes la public. Enervează asta pe dna Mungiu? E adevărat că se scrie și multă maculatură. Este adevărat că sunt și mulți impostori. Se scriu însă și articole care îi denunță. Dar oare actualele norme academice sunt de vină că avem destui plagiatori, compilatori sau nulițați pe post de profesori universitari, sau ani de zile de încălcare sistematică a normelor? Tot „rețelele de intelectuali“ or fi de vină pentru plagiatul lui Beuran?¹⁷

¹⁷. Între timp, s-au adăugat și Ioan Mang, Victor Ponta și Ecaterina Andronescu. Dna Mungiu a devenit ceva mai puțin severă. Vezi nr. 67 „Grădina lui Candide“.

De fapt, celebra farsă a lui Alan Sokal și Jean Bricmont (v. *Intellectual Impostures*, London, 1998), care au strecurat la o revistă academică americană de prestigiu un puzzle fără sens, cules harnic din faimoși autori postmoderni și scris după toate regulile în jargonul universitar american din științele sociale, arată că orice reguli, ipostaziate fără discernământ, devin și ele permeabile la impostură.

Se scrie la noi „parohial“? Se scrie și parohial. Dar cărțile amintite în primul articol (și aș fi putut invoca destule altele) nu aveau nimic „parohial“. Și apoi este ceva „parohial“ în a te ocupa cu Aristotel, Augustin, Bonaventura, Leibniz, „omul recent“ sau „relativismul contemporan“ etc.? Desigur, asemenea subiecte, vechi sau noi, interesează

mai puțin pe sponsorii care vin cu fonduri la SAR, și în general pe sponsori, dar chiar merităm unii dintre noi o „lustrație“, cum scrie dna Mungiu-Pippidi, fiindcă nu dorim să ne pliem unei inadecvate, pretinse „norme universale“ pe care un minister prost sfătuit și prost informat ne-o propune?

Mă tem că Alina Mungiu-Pippidi nu știe de fapt nici ce, nici despre ce vorbește. Dar o face, în schimb, într-un mod insinuant și superficial. Oricum, nu foarte „academic“ după nici un fel de norme – vechi sau noi!

III

Din nou, standardele universitare

Articolul meu, „Cearta standardelor universitare“, și cel de replică al d-nei Alina Mungiu-Pippidi, „Pentru criterii universale în Academie“ (la care la rândul meu am răspuns într-un număr ulterior prin „Există o «normă universală» de evaluare în știință“), au produs, în câteva săptămâni, un fluviu de luări de poziție atât în 22, cât și în *Observator cultural*. E clar că problema evaluării cadrelor universitare, a cercetării interesează, chiar pasionează, iar poziția adoptată mai întâi de mine, apoi de dna Mungiu-Pippidi a contrariat sau a stimulat pe mulți.

a) Notez mai întâi diversitatea respondenților: din țară, din străinătate; ingineri, medici, fizicieni, politologi, filozofi, teologi; vârstele lor par și ele destul de diferite. Pozițiile lor, diverse, ca și stilurile argumentării: de la adresarea directă, amicală, a dnei Mihaela Miroiu (22) până la partizanatul obsesiv anti-Humanitas al lui Bogdan Suceavă. (*Observator cultural*). Unii au utilizat un ton condescendent (Lavinia Stan, Lucian Turcescu, 22), neabținându-se să dea lecții de redactare academică, alții au scris un veritabil manifest împotriva „vechiu-lui“, bazat pe formula „noi vrem“ și „noi nu mai vrem“ (Daniel David, Eugen Brăiloiu, *Observator cultural*). Dl David a făcut parte, de altminteri, din echipa ministrului Miclea, care a compus primele standarde, așa că vehemența sa poate nu e doar academică.) Cineva mi-a explicat că „scientometria“ va „salva România“ și va rezolva majoritatea problemelor care ne frământă (Dan Radu Grigore, 22). Cel mai inovator este, poate, dl Bogdan Dumitrescu, profesor la Politehnică (22), care propune o soluție simplă, dar despre care recunoaște că e utopică: „denominarea“ tuturor profesorilor (adică transformarea lor în conferențieri). Dl Dan Radu Grigore prezintă și un rezumat al listei sale de lucrări: 18 articole ISI, la (numai) 44 de ani! Nu știu dacă „mântuirea prin scientometrie“ este printre acestea.

b) Nu știu de ce – presupun că nu am fost destul de clar – unii dintre autori au crezut că intenționez să apăr impostura, parohialismul sau non-valoarea. Pledoaria mea nu a fost pentru specific în sens de „specific național“, ci în sens de „specific disciplinar“.

Nu cred că se pot aplica direct și birocratic criteriile din fizică în filologie, sau cele din automatică în științele umane. Revistele ISI sau altele de același tip sunt foarte bune și, treptat, vom colabora tot mai mult la ele. Dar nu pot fi ipostaziate pretutindeni în criteriu ultim, așa cum au crezut unii dintre respondenți, dar nu și alții, precum dna Mihaela Miroiu sau dl Ștefan Vianu. Repet ceea ce am mai spus: în științele umane, cartea este mult mai importantă, iar criteriile ministeriale inițiale nu ținneau seama de acest aspect fundamental. Respondenții proveniți din științele „dure“ se pare că nu înțeleg suficient acest lucru.

c) Dar, s-a spus: ce fel de carte? Carte publicată la Editura Humanitas? Și iată cum reapare mai vechea și păguboasa – zic eu – dispută legată de „boierii minții“ (după sintagma publicistică superbă, dar care acoperă o carte mediocră, a lui Sorin Adam Matei). Dl Suceavă, care păstrează o rană mai veche de la Humanitas, nici nu vrea să audă. După dânsul, Humanitas e o editură de doi bani în care nu trebuie să ai încredere, ci să te rușinezi dacă ai apărut acolo. Dar și dl Dan Radu Grigore reia, cumva, ideea. În general, mulți dintre cei care m-au criticat sugerează că aș face propagandă discretă pentru Liiceanu, Pleșu sau Patapievici. Dna Lavinia Stan și dl Lucian Turcescu insinuează că pe aici nu facem știință adevărată, ci publicistică sau eseistică; că răspundem așteptărilor publicului larg, dar nu specialiștilor. Aflăm că suntem prea preocupați de formă, în detrimentul fondului, că nu avem metodă etc. Generalități fără clară referință, pe care nici o revistă ISI nu le-ar accepta! Până una-alta, deoarece editurile românești nu practică sistemul referatelor „oarbe“ (*double blind*), aceste cărți nu ar avea valoare academică. (Dna Stan și dl Turcescu, trăind în America, nu-și dau seama că la noi, în cazul unor autori cunoscuți, sistemul *double blind* ar deveni *single blind*: aș recunoaște dintr-o mie stilul lui Patapievici, al lui Pleșu, al Ioanei Pârvulescu, chiar anonimizate fiind!)

d) În aceeași ordine de idei, a apărut și obiecția, la dna Stan și dl Turcescu, că ne ghidăm în continuare prea mult după „modelul francez“ de intelectual, mai „generalist“, și ignorăm „modelul anglo-saxon“, mai analitic și specializat. Ar fi multe de spus aici, dar mă restrâng la un singur aspect: nu poate exista o lume intelectuală sănătoasă (fie la scară națională, fie la scară internațională) conducându-se numai după un singur model. Mai mult, așa cum observă dl Vianu, intelectualul trăiește în cetate și nu e deloc rău dacă se pronunță din când în când în privința problemelor sale. Împrejurarea că critică guvernul nu e desigur un criteriu de promovare academică, dar faptul că unori o face în mod justificat se răsfrânge pozitiv și asupra prestigiului Universității, ca instituție liberă. Apoi, așa cum observă dl Cătălin Avramescu, nu trebuie să-i uităm pe studenți. De la cine au aceștia de învățat? Aș spune că deopotrivă de la profesorul „anglo-saxon“ și de la cel „francez“. Dar dacă este așa, atunci criteriile de promovare pentru ambele

tipuri nu pot fi comune decât în mică măsură, ceea ce am susținut eu.

e) De fapt, în România ultimilor 16 ani s-au publicat destule cărți remarcabile, interesante, unele chiar foarte bune, și nu din motive de „specific național”. Desigur, au fost și controverse serioase în legătură cu unele dintre ele, dar asta le subliniază, nu le diminuează semnificația. Am dat și eu niște exemple, a dat și Ștefan Vianu (22, 845), și ele se pot înmulți. Numai că multe dintre aceste lucrări nu au fost validate internațional pe baza criteriilor discutate de respondenți. În consecință, cei care susțin „denominarea profesorilor”, aplicarea imediată a standardelor ISI, care privesc cu neîncredere la ceea ce publică în țară, fiindcă nu se practică sistemul *double-blind*, care văd în orice succes conspirații ale „boierilor minții” etc. trebuie să se pronunțe limpede: oare autorii acestor lucrări nu au ce căuta în sistemul academic, sau, cel puțin, nu mai trebuie avansați? Cu alte cuvinte, fiindcă nu avem nici un criteriu obiectiv (ISI, *double blind*) de a distinge între originalitatea unei cărți de Beuran și una de Pleșu, ambii autori trebuie „denominați”, sau excluși, în favoarea unor tineri validați de doctorate în străinătate? Dacă nu pot răspunde cu „da” la această întrebare, ei trebuie să admită că sistemul propus de ei este, cel puțin deocamdată, greu aplicabil la noi și că amendarea lui – pe care o susțineam – necesară.

Cititorul neprevenit al unora dintre textele respondenților ar putea avea impresia că, în materie de cărți, nu contează la noi decât cu cine ești amic și că orice prostie va avea cronici entuziaste dacă ești din grupul care trebuie. În ceea ce mă privește (și nu reprezint chiar o excepție), această „regulă” nu s-a aplicat. Ultima mea carte, *Când Socrate nu are dreptate*, a fost extrem de cald primită într-o cronică de Andrei Terian din *Cultura*, cu al cărei redactor-șef adjunct de atunci, dl Adrian-Paul Iliescu, tocmai avusesem o polemică dură și ale cărei vederi politice nu le împărtășesc. În schimb, aceeași carte a fost sever criticată de Ștefan Vianu în *Idei în dialog*, condusă de H.-R. Patapievici, revistă al cărei colaborator cvasi-permanent sunt. O recenzie cu destule obiecții a publicat și Sorin Lavric în *România literară*, revistă al cărei premiu l-am obținut totuși pentru aceeași carte.

f) De fapt, ceea ce m-a intrigat în câteva dintre textele respondenților a fost superficiala luare la cunoștință a principalei probleme a sistemului universitar românesc – problemă totuși perfect subliniată de dna Mihaela Miroiu în articolul ei: *lipsa masivă de fonduri alocate educației în general și educației universitare în particular*. Nu mai are rost să reiau această discuție. Dar dacă cei care visează la soluția „scientometrică” ar fi autentici oameni de știință, atunci ar fi necesar ca în „parametrii scientometrici” să introducă neapărat și un coeficient, dat de suma alocată pe cap de universitar sau de student, prin care să se pondereze punctajul total obținut din publicații și brevete. Cred că ne-am descurca binișor în astfel de condiții! Toată

*****ebook converter DEMO Watermarks*****

lumea admite că pentru a obține performanță în economie trebuie făcute investiții. De ce oare, însă, când vine vorba despre educație, cercetare, cultură, se crede că totul se rezolvă numai introducând noi standarde, noi baremuri, noi sisteme (precum „Bologna“), pe scurt, *noi cuvinte*? Să fie vorba despre o prea mare încredere în puterile spiritului? Sau, mai curând, despre un dispreț total?

2006

25. Andropauza

Nu știu de ce mulți români se plâng că politicienii pe care i-au votat nu îi reprezintă. N-au dreptate! Acuma, desigur, dacă dl Cutare se crede reprezentat numai dacă are și el ceva similar caselor lui Năstase, va avea o tristețe. Dar acolo, vreun termopan-două, la care tânjește de doi ani de zile, poate avea chiar și el și, oricum, la îndemnul dnei Cutare și-a pus în gând ca neapărat până la anul să-și ia. Ba chiar o să-și ia și un tablou, o copie desigur, că sunt la modă!

Așadar, eu cred că, la modul general, suntem reprezentați foarte bine: Ludovic Orban, mare viceprimar liberal de primar general neliberal, insultă femeile, colege de partid și de Alianță (o vorbă n-a suflat de Rodica Stănoiu, oare de ce?), și nu se întâmplă nimic la partid sau la Alianță. Bărbații nației sunt încântați, că și ei le insultă cu hotărâre pe ale lor („că bine le-a spus-o, parcă nu știm noi că etc. etc.”); femeile victimizate (dintre care un eșantion politic reprezentativ se afla în sala în care tribunul liberal perora) nu par din cale afară de mânioase: într-un mod reprezentativ, printr-o „falsă conștiință” s-au predat pesemne „patriarhatului”. La partid nu se dă nici măcar o sancțiune. S-au mișcat vreo două-trei feministe să protesteze, dar ele nu sunt reprezentative; parcă nu știm noi că feministelor li se poate aplica vorba lui Nietzsche, adresată „menadelor” wagneriene: „ceva nu este în regulă cu sexualitatea lor: fie duc lipsă de copii, fie, în cazul cel mai acceptabil, de bărbați”!

Poporul român – care are instincte sănătoase – nu iubește nici feministele, nici „corectitudinea politică”: de aceea nu s-a supărat prea tare nici pe dl Iorgovan care găsea homosexuali și masoni prin grupul advers. Iar o bătaie-două prin Parlament nu ar trebui nici ea să-l scandalizeze pe românul reprezentativ, prezentabil și bine reprezentat: nu face el la fel la colțul blocului? Dorm parlamentarii la ședințe? Specialiștii au decretat că sunt la andropauză, bieții! Cum am putea nega reprezentativitatea lor pentru o parte mare a părții virile a nației care înfățișează, pretutindeni unde te uiți, aceleași simptome clasice, derivate cu siguranță din aceleași triste și biologice cauze? Măcar e de sperat că, având în vedere situația, au cu toții vise frumoase și asemănătoare!

Poporului român, într-o mare majoritate, nu-i place nici Securitatea, dar nu-i supărat pe securiștii și turnătorii nației, că sunt și ei oameni, buni români și creștini. Nu-i place corupția, dar n-are nimic cu corupții lui personali, că are și el un fin sau un naș, undeva, la nevoie etc. În general, românul e „pragmatic”, adică face aproape orice pentru termopane mai mari.

La fel sunt și politicienii: morala lor e pragmatic-representativă, ceea ce e foarte bine: toți au clamat nevoia de a răscoli din nou prin dosarele Securității de la CNSAS, dar când a fost vorba de vot, au votat pe dos sau au dat consemn de vot invers, sau Dumnezeu știe ce au făcut, dar tot focul entuziasmului anti-securist s-a stins – tot ca la andropauză. Cam timpurie pentru unii! Dar să nu mi se spună că ce s-a întâmplat recent la Colegiul CNSAS cu aplicarea principiului „una ne înțelegem și alta facem“ nu-i reprezentativ! Că este! Să nu mi se spună că eterna sfadă în Alianță nu-i reprezentativă pentru „sentimentul românesc al ființei“! Că este! Să nu mi se spună că insultele, înjurăturile, mahalaua, vorbirea dezarticulată și presărată cu agramatisme nu sunt reprezentative, că sunt!

Să nu mi se spună mai ales că avem nevoie de „reformarea clasei politice“, de „altfel de politicieni“, de „un alt stil de a face politică“, de vreo „revoluție a binelui“, că simt cum mă cuprind impulsuri ucigașe (foarte reprezentative, de altfel): nu, *noi* nu vrem altă clasă politică, pentru că asta de acum ne reprezintă întocmai – ceea ce e și democratic, și conform standardelor UE –, în vreme ce o alta, „reformată“, mă tem că va voi să-și ia pe alții decât noi ca să-i reprezinte – „corecți-politic“, corecți-corecți, nepătați, care nu înjură, nu beau, respectă femeia, fideli în viață, conștiincioși la locul de muncă și, vai, fără andropauză...

2006

26. Comunismul nu e încă istorie

Asaltul brun-roșu (sau, dacă se vrea, pentru adaptare națională, verde-roșu) executat de C.V. Tudor și pretorienii lui asupra invitaților din partea societății civile (H.-R. Patapievici, G. Liiceanu, A. Pleșu etc.), dar și încercarea lor de a bloca discursul președintelui Băsescu, care condamnă de la tribuna Parlamentului comunismul ca pe un „regim ilegal și criminal“, a fost, fără umbră de îndoială, un act huliganic. Dar, după părerea mea, efectul nedorit de autorul său este, sub un anumit aspect, pozitiv. Voi încerca să explic acest paradox.

Dacă discursul președintelui ar fi fost citit înaintea unei săli calme, dacă el ar fi fost uneori întrerupt de apaluze sau chiar ovații, pentru o mare parte a publicului, mai ales tânăr, el ar fi fost un „non-eveniment“. Pentru oamenii învățați să acorde atenție politicii numai atunci când produce scandal, numai un circ mediatic putea să le atragă atenția că o condamnare oficială a comunismului e un eveniment asupra căruia se cere a se reflecta. Obsedat de conul de umbră în care se află în ultimul timp din pricina lui G. Becali, C.V. Tudor a dorit să devină subiectul principal al televiziunilor și presei (naționale și internaționale). A reușit, dar nu și-a dat seama că tocmai obiectul batjocorii sale va deveni cu atât mai mult subiect de presă. El a conferit o vizibilitate excepțională Raportului, dar mai ales i-a demonstrat fără să vrea actualitatea fundamentală.

Căci multe dintre acuzațiile la adresa comunismului formulate în Raportul „Comisiei Tismăneanu“ și-au găsit brusc confirmarea în comportamentul banditesc al lui C.V. Tudor și al oamenilor săi. Ura pentru libertate, pentru civilitate, proferarea de injurii și amenințări, impulsul irepresibil de a suprima orice opoziție, orice disidență, disponibilitatea de a recurge la violență fizică pentru a soluționa o dispută – toate aceste acte, care demonstrează caracterul totalitar al PRM, au fost întotdeauna mijloacele de acțiune ale PCR și ale partidelor comuniste când acestea s-au aflat la putere. Nici nu mai era nevoie ca CVT să-și mărturisească admirația pentru N. Ceaușescu pentru ca să fim convingși că modul de a gândi al „tribunului“ este bolșevic. Cât despre metode, după amenințarea că îl va arunca de la balconul Parlamentului pe Patapievici, le-am văzut. Și le-au văzut mulți alții, care n-au cunoscut pe viu comunismul și care acum au la ce reflecta. Moștenirea e clară, nu în teorii, ci în acțiuni și fapte. Iar cei care și-au închipuit că azi comunismul e revolut au de ce să-și revadă opiniile.

Pe de altă parte, s-a văzut că Raportul – așa lipsit cum e el de urmări practice

immediate – produce turbare unora când îl aud pronunțat. E ca o hârtie de turnesol care îi face brusc pe unii să se înroșească, de pildă pe cei din PSD. Faptul că N. Văcăroiu nu a făcut nimic pentru a păstra ordinea în sala de ședințe, deși avea această posibilitate legală, împrejurarea că un sofist de doi bani ca Victor Ponta s-a silit apoi într-o emisiune TV să fie „echidistant“ între Vadim și Patapievici, beneficiind de bonomia nemeritată a liberalului Adrian Cioroianu și de judecățile ridicole ale pesedistului Alin Teodorescu, a arătat încă o dată cât de necesar a fost Raportul: am aflat că PSD e încă un partid postcomunist și nu a devenit un partid social-democrat. Prinși în această complicitate jenantă cu PRM-ul, pesediștii au uitat că printre marile victime ale comunismului – consemnate în Raport – au fost și numeroși social-democrați. Scandalul din Parlament a fost bine-venit și din acest punct de vedere, ca să știm că, din păcate, mai e destul până să avem o stângă democratică în România, capabilă să vadă în comunism un inamic ireductibil și nu un strămoș inavuabil.

Dacă Raportul „Comisiei Tismăneanu“ trecea lin, ne-am fi gândit că e aproape inutil, deoarece fie suntem prea buni, fie prea nesimțiți pentru a mai reacționa. Am fi fost în pericol să cădem în complezență și nepăsare. Scandalul mizerabil provocat de Vadim a fost, într-un fel, ca o goarnă ce a sunat deșteptarea: *comunismul nu e încă istorie. Atenție!*

2006

27. O simplă propunere

Saint-Simon a scris cândva, în timpul Restaurației, un pamflet în care făcea presupunerea că o calamitate misterioasă i-ar răpi Franței, deodată, pe toți nobilii – pairs-i, baroni, duci, arhiduci, conți, inclusiv pe toți marii prelați ai regatului. Ce s-ar întâmpla? – s-a întrebat el. Ei bine, nimic. Mai precis, nimic rău: lumea ar trăi mai fericită și mai prosperă, scutită fiind, pe de o parte, de cheltuielile nemăsurate ale nobililor, pe de altă parte, de lipsa lor de contribuție la crearea efectivă a avuției naționale și a valorilor. În schimb, scria Saint-Simon, ar fi un dezastru dacă ar pieri clasa antreprenorială, industriașii, artizanii, inginerii, poeții, artiștii, savanții, dar nobilimea regatului ar rămâne neatinsă.

Saint-Simon era adeptul unei utopii tehnocrate și antreprenoriale – veți spune. Și totuși, zilele acestea m-am gândit că scrierea lui – utopică sau nu – nu era lipsită de miez. Doar că – schimbând ceea ce e de schimbat – nu vom mai presupune nici calamitate misterioasă, nici nobilime, ci numai *vacanță eternă și politicieni*. Pe scurt, ce-ar fi dacă i-am trimite pe toți politicienii într-un concediu fără sfârșit?

Mai întâi, n-am mai avea știri politice. Ați observat, desigur, că în perioadele de vacanță – iarna sau în august – lipsesc știrile politice, iar organizațiile media se dau de ceasul morții ca să umple cu ceva programele. Abia de reușesc, făcând apel la noutăți insipide despre animale de casă schizofrenice, despre farfurii zburătoare și despre secretele de alcov ale celebriților. De unde rezultă, prin extrapolare și inducție, că cei care produc marile evenimente – și care aproape întotdeauna sunt nefericite – sunt politicienii înșiși. Fără ei, ar fi cu siguranță mai puține războaie, revoluții, crahuri financiare, crize economice și sociale, dar mai ales, dacă ar dispărea ei, ar pieri scandalurile politice de felul celor de la noi, cu certuri nesfârșite între partide și indivizi.

Dar cine va conduce, totuși? Ei bine, dar cine a condus acum, când, de sărbătorile de iarnă, mai toți politicienii români au dispărut? Și totuși, am supraviețuit și fără ei viscolului, ninsorii și gerului! N-am văzut, zilele acestea, nici parlamentari făcând sport la zăpadă, nici prim-ministru, nici primar general, nici măcar președinte care să reunească nu știu ce comitet de ninsoare și să dea instrucțiuni. Au fost toți în concediu, plecați departe. Dl Orban a fost prezent, dar mai bine nu era! Circulația pe Autostrada Soarelui și situația aeroporturilor ar fi rămas la fel de bune sau rele, chiar dacă dispărea în Bahamas sau în Papua-Noua Guinee. Și zău că mai bine pleca pe acolo, fie și însoțit de prietenul lui, Videanu, fiindcă nu le-am fi simțit deloc lipsa! Or, trebuie să

învăţăm ceva din toate astea. Şi anume că, în general, nu e nevoie de politicieni: ideile lor sunt de obicei primitive, interesele lor sunt strict de imagine, apetiturile lor sunt strict de putere, primul lor reflex este de a minţi, al doilea de a da vina pe altul, al treilea de a băga mâna în avutul public, iar al patrulea de a ne cere votul pentru toate acestea laolaltă.

Aşadar, ne-am descurcat „rezonabil“ (Videanu dixit) fără politicieni. Până la urmă, au circulat şi tramvaiele, s-a făcut şi aprovizionarea, unii bolnavi izolaţi din satele înzăpezite au fost aduşi cu elicopterul, ba chiar unii cetăţeni au mai dat jos, la lopată, kilogramele depuse zilele acestea. Copiii au fost fericiţi, iar recolta se anunţă bună. A fost iarnă, a fost frumos, a fost zăpadă, a fost pace. De ce nu am învăţa o lecţie şi am aplica-o în viaţă pe mai departe? E imoral? Poate, dar e sănătos şi practic. E rezonabil.

De altminteri, nu propun soluţii radicale – ele ar fi riscante, de altfel. Nu vreau să-i înlăturăm de tot pe politicieni – evident că ei nici nu s-ar lăsa înlăturaţi – , ci propun numai să-i trimitem vreo 11 luni şi jumătate pe an în concediu *plătit* unde vor ei. Le permitem o jumătate de lună pe an să vină înapoi ca să se certe (eventual în timpul caniculei din iulie–august, când *noi* plecăm în concediu) – asta ca să nu susţină că nu am iubi democraţia reprezentativă şi ca să capete un nou apetit de distracţie. Iată, suntem dispuşi chiar să le plătim concediul din buget – numai ca să stea cât mai departe, să-şi conducă motocicletele, iahturile, să-şi poarte bikini pe unde vor, să-şi stabilească reşedinţele în orice paradis terestru. Promitem chiar să-i şi realegem!

A, încă ceva: vrem să-i ia cu ei şi pe analiştii de serviciu ai tuturor televiziunilor, pentru că tot nu vor mai avea ce comenta, iar prezenţa lor – acră, monotună, lăbărţată pe toate ecranele – şi aerele lor de atotştiutori şi de supercompetenţă ne-au obosit rău de tot. Ducă-se!

2006

28. „Răul politic“

Dlui Adrian-Paul Iliescu

Domnule Adrian-Paul Iliescu, am citit cu interes recenta dvs. carte, *Anatomia răului politic*¹⁸, Am aflat cu surprindere din ea că, alături de Lucian Boia, Horia-Roman Patapievici, Mircea Mihăieș, dar și destui alții, precum Mihai Zamfir, Adrian Cioroianu, Dan C. Mihăilescu, Andrei Pleșu (dar nu și C.V. Tudor sau Adrian Păunescu!), am cinstea și eu de a exemplifica, în viața intelectuală contemporană, Răul politic (chiar scris așa cu majusculă de către dvs.). Mai mult, mă onorați cu alocarea unui subcapitol întreg, intitulat „Maniheismul doctrinar“, viziune despre care spuneți că îi afectează pe acei intelectuali care, deși nu sunt fanatici, totuși „considerându-se eroi ai luptei pentru Adevăr (și împotriva Erorii), reacționează nervos ori de câte ori cineva semnalează un element vulnerabil la o doctrină altfel «bună»“.

¹⁸. Editura Fundației Culturale Ideea Europeană, 2005.

De acord cu descrierea efectelor maniheismului. Numai că nu mă regăsesc deloc ca promotor al curentului; în schimb, vă regăsesc pe dvs. și cartea dvs.

În subcapitolul amintit, dvs. discutați o critică pe care o făceam în cartea mea *De la Școala din Atena la Școala de la Păltiniș*, Humanitas, 2004, la adresa unui pasaj din studiul dvs. „Contradicția lui Hayek“¹⁹. Se pune, așadar, întrebarea: sunt discutarea de către mine a textului dvs., contextul, cartea mea și în general filozofia pe care încerc s-o reprezint, mai ales începând cu *Turnirul khazar*, Nemira, 1997, Polirom, 2003, și sfârșind cu ultima carte, *Când Socrate nu are dreptate*, Humanitas, 2005, mostre de „maniheism doctrinar“? Nu cred că o apreciere obiectivă, oricât de critică de altminteri, ar putea ajunge la o asemenea concluzie. (Vezi, de pildă, recenzia lui Andrei Terian *Socrate – contemporanul nostru* din *Cultura*, nr.1/2006.)

¹⁹. În volumul colectiv *Filozofia socială a lui F.A. Hayek*, Polirom, 2001.

Susțineți că „maniheismul este totdeauna conectat cu un refuz de a recunoaște relativitatea lucrurilor“ (p. 269). Desigur, nu agreez relativismul și am încercat în lucrările respective să-l resping. Dar n-am făcut-o de pe o poziție „maniheist doctrinară“, ci dimpotrivă, recunoscându-i meritele și chiar imposibilitatea de a-l contesta riguros numai în baza a ceea ce numesc „proba verității“, adică adecvarea la realitate. De pildă, în *De la Școala din Atena la școala de la Păltiniș* scriu: „singurul criteriu rațional de desemnare a unui proiect (politic, social, cultural) drept realist sau

nu rămâne descrierea propriei noastre relații afective cu proiectul respectiv“ (p. 37). Sau, în *Turnirul khazar*: „ele [textele relativiştilor contemporani] conțin, amestecate cu falsurile, și multe adevăruri. Ele cuprind și foarte multe lucruri serioase, grave, temeinice. Raționalitatea clasică sau aceea a secolului al XIX-lea nu mai pot fi restaurate în vechea și magistrala lor formă; fundamentul lor a devenit prea erodat pentru ca o gândire onestă și independentă să se sprijine pe el“ (p. 9). Unde vedeți aici simptomele unei abordări maniheiste, bazate, cum spuneți, pe principiul *tertium non datur*?

În fragmentul pe care îl incriminați argumentam că e dificil de stabilit dacă proiectul ultraliberal al lui Hayek este sau nu mai bun decât proiectul socialist colectivist *numai* în baza adecvării la realitate a acestor proiecte, pur și simplu pentru că nu avem cu toții un concept unitar despre ce înseamnă „realitate“. Cum nu cred totuși în *simetria* dintre cele două proiecte (simetrie care mi se părea că rezultă și din analiza dvs.), deoarece ea ar conduce la relativism, am încercat să argumentez în favoarea liberalismului în baza a ceea ce am numit în carte „proba responsabilității“ și „opțiunea a doua“: astfel, indiferent de adecvarea la „realitate“ a proiectului, un intelectual care ar susține un proiect colectivist construiește o lume ideală *din care el însuși, ca intelectual, se vede exclus*, ceea ce nu se întâmplă cu intelectualul care susține, precum Hayek, un proiect liberal, deoarece, indiferent de discursul său de „opțiunea întâi“, un intelectual e necesarmente liberal la „opțiunea a doua“ – *aceea a presupuzițiilor discursului său*.

Or, dvs. nu suflați un cuvânt despre toată această analiză, care opune „proba responsabilității“ „probei verității“. Aveți, desigur, dreptul s-o respingeți, dar dvs. practicați ceea ce se numește *ignoratio elenchi*. La fel, afirmați că pretind că n-aș ști că termenul „abstract“ (pe care îl aplicați lui Hayek) ar avea mai multe accepții, dintre care aceea pe care o folosiți presupune că o doctrină „omite anumite categorii importante de date relevante, [...] uniformizează situațiile și schematizează peisajul real, pierzând din vedere anumite aspecte concrete ale domeniului vizat [...]“ (p. 268). Dar atunci ce aveam în vedere când scriam: „probabil însă că prin «abstract» comentatorul (adică dvs.) aici înțelege ceva care este «rupt de viață, irealist», neconform naturii omenești, adică «utopic»“ (p. 165)?

De fapt, în loc să argumentați în baza textului scris de mine, dvs. preferați să-mi atribuiți idei pe care nu le-am susținut, cum ar fi aceea că urmăresc un „adevăr stabil, unic“. Cum explicați atunci că am scris această frază: „Mi se pare legitim și etic să ne încredem într-un proiect de acest tip (care respectă instituția libertății de gândire și a argumentației raționale), mai ales atunci când ne lipsește o măsură limpede și indisputabilă a adevărului“ (p. 147)?

În aceste condiții, aproape că nu mai are rost să semnalez că, pentru a izbuti o mică

lovitură de imagine, calificați titlul cărții mele drept „grotesc“. Chestie de gust! Dar cu asta nu v-ați apropiat câtuși de puțin de reușita argumentației – aceea de a-mi atribui eticheta de „maniheist doctrinar“. În fapt, chiar dvs. reușiți performanța de a încarna maniheismul și exclusivismul pe care le recuzați. Într-adevăr, când scrieți „ca adversar declarat al relativismului, Andrei Cornea nu poate evita acest exclusivism (al lui *tertium non datur*)“, nu vi se pare că susțineți exact teza exclusivistă și maniheistă că *orice adversar al relativismului devine, în mod necesar, un exclusivist și un dogmatic?*

Din păcate, cartea dvs., în pofida a destule pasaje curajoase, interesante și adevărate (de exemplu, cele legate de antisemitismul din România de altădată), mi se pare că păcătuiește adesea printr-o abordare nenuanțată și maniheistă. Printr-un decupaj abil de citate, căutați să-i discreditați pe adversari, precum Lucian Boia, Horia-Roman Patapievici, Mircea Mihăieș. Procedul nu mi se pare recomandabil și, pe alocuri, când alăturați citate din acești autori și din C.Z. Codreanu sau Nae Ionescu, sugerând o filiație între ideologia legionară și autorii pe care dvs. nu îi agreeați, el este de-a dreptul impardonabil. Pe Dan C. Mihăilescu și Ioan T. Morar îi calificați „sicofanți“, iar în Andrei Pleșu vedeți „o vedetă diagnosticată cu anumite mentalități desuete“ (p. 47). Cine e celebritatea medicală care a pus diagnosticul? De asemenea, uneori afișați un dogmatism ce amintește de timpuri revoluate, de exemplu, reproșându-i lui Patapievici că, spre a critica abuzurile democrației, a invocat (în *Omul recent*) istoria biblică despre mulțimea care, înaintea lui Pilat, l-a preferat pe Barabas lui Isus, scrieți: „Exemplul cu Barabas și Isus ne indică adevărata sursă a acestor convingeri: bigotismul“ (p. 319). Nu are rost să mă pronunț aici dacă exemplul a fost sau nu bine ales de dl Patapievici pentru scopul urmărit. Dar a respinge un exemplu pur și simplu pentru că este consemnat în istoria biblică (unde se descrie, în fond, cum o masă neînvățată poate fi manipulată să ceară condamnarea unui nevinovat pe care cu câteva zile mai înainte îl aclama), este într-adevăr o mostră de bigotism – dar din partea dvs.!

Dle Adrian-Paul Iliescu, de-a lungul unei polemici mai vechi pe care am purtat-o în revista 22, am avut sentimentul că sunteți un adversar interesant, civilizat, pertinent, cu care chiar merită să intri în dispută, în primul rând spre propriul profit. Astăzi vreau să vă mărturisesc dezamăgirea mea.

Andrei Cornea

2006

29. Intelectualul șovăielnic

Poți să fii intelectual de stânga în România, în sensul bun al cuvântului, și nu de fațadă? Nu prea. De ce nu? Priviți luxul dezvățat al protipendadei noastre politico-economice, aroganța ei, disprețul cu care tratează sănătatea sau educația, obsesia înăvuirii cu orice chip și fără limite; cred că veți simți așa, ca un imbold revoluționar, să vă alipiți de un partid mai roșu! Numai că – atenție: tocmai PSD-ul a promovat insistent acest tip uman, trădând de fapt idealurile social-democrației. Și apoi, chiar vă doriți să stați alături de Năstase, de Miron Mitrea sau de Hrebenciuc, ba chiar de patronul mineriadelor, Ion Iliescu? Ferească Dumnezeu!

Dar să lăsăm politicienii. Stăm oare mai bine cu intelectualii? Cine sunt la noi intelectualii de stânga? Putem fi alături de ei? Răzvan Theodorescu? Nu! Alin Teodorescu? Nici! Poate cumva cei strânși cândva în jurul lui Bogdan Lefter? Mai simpatici unii dintre ei. Dar nu-mi place spiritul lor de corp, dogmatismul lor. Nu-mi place post-modernismul lor, adesea de fațadă. Oare Sorin Adam Matei e de stânga? Presupun că da. Dar obsesia lui că „grupurile de prestigiu” îl pot explica pe Patapievici mi se pare o formă travestită de sociologism vulgar. Atunci sunt eu de dreapta? Pesemne. Dacă la dreapta stă și Andrei Pleșu, atunci merg și eu acolo. Dar, dacă tot la dreapta stă amicul lui, Sorin Dumitrescu, nu rezist și fug înapoi la stânga. Iar dacă i se mai asociază și acest proaspăt taliban intelectual care pare a fi Cristian Bădiliță, sar încă și mai abitir la stânga. (Dar să nu jignim dreapta: mizeriile resentimentare debitate de Cristian Bădiliță, de pildă împotriva lui Nicolae Manolescu, nu sunt de dreapta; sunt de *România Mare*! Dar *România Mare* e oare de dreapta, sau de stânga?)

Cu politicienii nu merge, cu intelectualii – și mai puțin; mă pot decide atunci mai curând navigând printre idei? Să vedem:

Mă știu profund ostil relativismului, post-modernismului filozofic, cultural, pragmatismului american sau post-structuralismului. Noua stângă intelectuală occidentală, anti-americană, anti-israeliană, pro-palestiniană, care scuză până și terorismul, îmi repugnă profund. Sunt de dreapta, așadar. Dar îl detest totodată pe Bush și, dacă aș fi trăit în America, aș fi votat împotriva lui. Mă consider anti-dogmatic, laic. Am alunecat la stânga, atunci. Sunt pentru secularism; acum chiar alerg pe stânga. Dar nu-mi place egalitarismul promovat chiar și de multe instituții europene: am cotit pe neașteptate la dreapta. Obsesia anti-religioasă și anti-creștină a redactorilor Constituției europene mi s-a părut ridicolă: chiar am parcat la dreapta! Dar obsesiile religios-fundamentaliste de la noi sau din alte părți mi se par deopotrivă ridicole și

periculoase: vai, după atâtea viraje, am sfârșit în șanțul stângii!

— Decide-te odată, omule, ca să terminăm articolul! Prea multe dileme, chiar și pentru revista *Dilema*!

— Nu pot, nu știu...

— Înseamnă că ești un intelectual șovăielnic, că te dai pe după piersic, ba chiar că n-ai curajul unei opțiuni clare, ferme, așa cum măcar o are Bădiliță, de pildă, pe care l-ai criticat!

— De acord! Dar am totuși un model celebru: pe Dumnezeu. Nu Și-a trimis El Fiul să le spună oamenilor că „mai ușor va intra cămila prin urechile acului decât bogatul în Împărăția Cerurilor“? Stângism radical! Dar apoi a virat direct la extrema dreaptă, când nu S-a opus să fie omorât, făcând bucuria vlădicilor. Prin urmare, conchid că și Dumnezeu e un intelectual șovăielnic, că și El se dă pe după piersic; nici El nu e ca Bădiliță, cu curajul unei singure, ferme opțiuni!

Dilema veche

2007

30. Marea pervertire

Mare e puterea oamenilor de a crea lucruri frumoase, dar nesfârșită e puterea lor de a le distruge! Și nu oricum, ci prin denaturare și pervertire. Aproape că nu există idee, valoare, cauză care, în decursul timpului, să nu fi fost întoarsă pe dos, destituită din funcția ei primordială, care să nu fi fost maimuțărită la un moment dat, a cărei menire inițială să nu fi fost desfigurată și abuzată. Fraternitatea oamenilor devenită socialism științific, egalitatea ajunsă decapitare a valorilor, libertatea – rapacitate anarhică, iubirea – sex, știința – agent de distrugere a naturii, prietenia – cârdășie, credința – fanatism, autoritatea – despoție: sunt numai câteva exemple ale acestei nesfârșite și teribile puteri de pervertire de care dispun oamenii. Ei bine, zilele și săptămânile trecute am văzut încă un magistral exemplu: o mână de politicieni corupți până în măduva oaselor, ajutați de slugile lor din presă, încercând să scape de răspundere, prin ascunderea în spatele principiilor statului de drept și justiției!

Abia isprăvită prezentarea la TVR1 a „filmului Remeș“, oastea de strânsură a comentatorilor a început să enumere drepturile omului încălcate ale dlor Remeș, Mureșan etc. Diferiți juriști și avocați (gen Aurelian Pavelescu) au vorbit până la greața noastră despre „prezumția de nevinovăție“; unii editorialiști, ca cei de la *Ziua*, au decis pe loc că totul trebuie redus la „războiul dintre palate“, alții (precum fiorosul Cristian Tudor Popescu) s-au indignat că am fi asistat la un „linșaj mediatic“. Ca și când corupția dată în vileag de imagini ar fi mai puțin corupție fiindcă făptașul era din tabăra lui Tăriceanu! În acest timp, politicienii n-au găsit nici până azi ocazia de a-i exclude din partidele respective (PNL și PNȚCD) pe respectivii domni foști miniștri, chiar dacă ministrul în exercițiu a fost silit să demisioneze. Tenorii bine-cunoscuți ai PNL, cărora li s-a mai adăugat și acest bas al absurdului care este Marian Miluț, președintele PNȚCD, au reluat vechea arie: DNA este politizat, DNA este „poliție politică“, DNA e unealta lui Băsescu, DNA face arestări staliniste.²⁰ Nerușinații, cum de vorbesc ei despre „stalinism“ în acest context?

²⁰. În februarie 2013, dnii Traian Remeș și Ioan Avram Mureșean au fost condamnați definitiv de ÎCCJ la câte 3 ani de închisoare cu executare în dosarul „Caltaboșul“.

A urmat o lungă și fastidioasă discuție despre „etica jurnalistică“, despre „linșajul mediatic“ practicat de TVR1 și apoi iarăși despre „prezumția de nevinovăție“, și iarăși despre drepturile încălcate și mai ales despre cine e marele vinovat de „scurgerea în presă“, de parcă scurgerea în presă ar fi marea problemă a României. Despre corupția miniștrilor, în schimb, ni s-a cerut ca, până nu se pronunță definitiv justiția – adică

*****ebook converter DEMO Watermarks*****

poate 3-4-5 ani, cel devreme –, să facem, cum a spus un clasic în viață, „ciocul mic“! Nimeni n-are voie să zică ceva de rău despre Remeș, Mureșan, Păcuraru, Chiuariu și toți ceilalți, fiindcă, până la proba contrarie, sunt buni. În nici un caz să nu facem presupuneri grave despre dl Chiuariu, deși dânsul dă ordonanțe pentru a-i proteja de justiție pe infractorii sus-puși și în primul rând pe sine însuși! E numai o „linie de argumentare“ a ministrului, a susținut recent, cu echilibristică post-modernă, dl Bogdan Lefter la BBC! Nici în legătură cu dl Tăriceanu, care îl protejează pe ministrul Chiuariu, să nu invocăm decât tot numai „o linie de argumentare“ și nu, Doamne ferește, o complicitate delictuală! Altminteri, cu invective avem voie să copleșim oricât vrem DNA-ul, pe Morar și pe Macovei, care l-a pus acolo unde este. Și, desigur, pe Băsescu!

De fapt, corupții și avocații lor bine plătiți au pervertit în anii aceștia însăși ideea și principiile statului de drept, ajutați de laxitatea legilor și de complicitatea autorităților. În loc ca aceste principii să servească celor onești, au servit hoților; tergiversarea proceselor, formalismul procedural excesiv, lașitatea judecătorilor i-au făcut să scape. Nu oamenii obișnuiți au avut de câștigat cel mai mult de pe urma statului de drept, ci politicienii fără scrupule, oamenii de afaceri veroși – toți capabili să-și plătească avocați dibaci, când nu să-i cumpere direct pe judecători. „Prezumția de nevinovăție“ cenzurează acum postul public de televiziune; alteori, ea a fost pretextul de a amâna destituirile din funcții înalte în cazul îmbogățitorilor peste noapte, al șpăgarilor, al deturnărilor de fonduri comunitare, al beneficiarilor de privatizări frauduloase, al afaceriștilor care câștigă suspect toate licitațiile. Iar când, în fine, s-au găsit câțiva oameni curajoși, precum Monica Macovei, Daniel Morar sau Doru Țuluș, care au început să acționeze cam cum ar fi trebuit de mult să facă cei cu funcțiile lor, aceiași nemernici și complicitii lor au început să zbiere pe toate posturile și în editoriale: încălcarea a statului de drept, poliție politică, justiție stalinistă!

Haideți să ne întrebăm: dacă d-na Rodica Culcer nu ar fi avut curajul să dea înregistrarea cea de pomină, ar mai fi demisionat dl Remeș, deși se știa la Guvern ce învârtise? I-ar mai fi cerut primul ministru demisia? Întrebare retorică: firește că nu. S-ar fi invocat desigur prezumția de nevinovăție, „politizarea justiției“, ecuația Băsescu–Lukașenko etc. În această situație de pervertire fundamentală a sensului statului de drept, dar și a principiilor onoarei, dar și al unei minimale răspunderi guvernamentale, nu e normal ca publicul să fie îndreptățit să vadă o asemenea înregistrare? Ba să vadă și multe altele care mai există, eventual! Atâta vrem: să vedem la televizor faciesul de carasiere sau, după caz, de rozătoare al ipochimenilor! Și nu dl Sassu – fruct acru al concubinajului PNL-PSD – o să ne împiedice invocând în chip ridicol nu știu ce „etică“ profesională și o subit descoperită imparțialitate!

Trebuie să constatăm cu tristețe: după 1989, s-a restabilit inamovibilitatea

judecătorilor în speranța că aceștia vor judeca fără imixțiuni politice. Nu ne-am dat seama că adesea judecătorii iresponsabili, lași sau pur și simplu corupți vor fi printre beneficiarii acestei măsuri și că nenumărați infractori vor scăpa astfel de pedeapsă. S-a înființat Curtea Constituțională pentru a se evita abuzurile puterii: Curtea a devenit ea însăși abuzivă, decizând, de pildă, în disprețul publicului și al ideii de justiție, că foștii miniștri se bucură de aceeași imunitate ca și miniștrii în exercițiu. S-a consacrat dreptul la apărare. El a fost pervertit de avocați pentru a împiedica, prin șmecherii procedurale, să se facă dreptate. S-a consacrat dreptul la imagine; a fost denaturat de cei care vor să oprească privirile indiscrete să le zărească malversațiunile. În general, libertățile și drepturile democratice au fost utilizate perfid de ticăloși și hoți, iar noi am fost prea naivi crezând că, într-un cadru democratic, oamenii vor tinde automat să se comporte decent. Nu numai că mulți – și mai ales dintre cei puternici și bogați – n-au făcut-o, dar atunci când li s-a cerut socoteală, au vrut să ne acopere protestele cu „prezumția de nevinovăție“ și cu „drepturile omului“, încercând să se picteze pe sine în culorile inocenței violate, chipurile, de procurori „neo-staliniști“!

De fapt, acești nemernici și complicii lor, guvernamentali sau nu, ar trebui de două ori condamnați: o dată de justiție, pentru faptele lor; a doua oară de istorie, pentru a-și fi dat atâta silință să pervertească ceea ce pretind că cinstesc cel mai mult: statul de drept.

Numai că justiția e, cum se știe, oarbă. Iar istoria – uitucă...

2007

31. *Bufnița Minervei*

Competența și profesionalismul nu sunt calități recomandabile în lumea politică românească, ba, am zice, dacă acestea se regăsesc la cineva în cantitate mai mare decât cere „cutuma parlamentară“, devin suspecte și apoi detestate. Monica Macovei le are în chip evident, așa cum are și voința de a realiza ceva în privința reformei în justiție. Rezultatul acestor calități profesionale, dar și morale, a fost că a deșteptat o groaznică ură din partea parlamentarilor în general și a senatorilor în particular, care s-au coalizat s-o „trântească“ în bloc prin moțiunea simplă a PSD. Au reușit și cred că tare și-ar fi dorit prim-ministrul să-i spună Curtea Constituțională că trebuie s-o demită. Mai târziu, când dna Macovei s-a împotrivit să semneze celebra ordonanță de amânare a alegerilor europene pe simplul și firescul considerent că, formal, această ordonanță era ilegală, ea a stârnit mânia primului ministru și pe a dlui Radu Stroe, secretarul general al Guvernului. Tel maître, tel valet.

În schimb, ministrul educației, dl Hărdău, tot al PD-ului, ca și dna Macovei, dar bine-cunoscut pentru proasta gestionare a sistemului educațional, un om modest ca dotări intelectuale și abilități profesionale, a „supraviețuit“ unei moțiuni similare pesediste în Senat. Deși voturile contra sa au fost ceva mai multe decât cele pentru, moțiunea a căzut, nefiind susținută îndeajuns. De ce Hărdău a scăpat și Macovei nu? Simplu, pentru că numai competența și verticalitatea trebuie penalizate în România. Dacă, dimpotrivă, nu ai aceste calități, e în regulă. Ești cel mult muștrat cu blândețe. Să fii cenușiu, șters, dar să stai plecat înaintea mai-marilor tăi, să spui prostii și necuviințe, dar cu voie de la partid, să nu te afirmi prin nici un gest de responsabilitate și sinceritate – iată cea mai bună recomandare pentru o ascensiune politică viguroasă. Nici chiar gafa mare nu e o crimă. Ce, credeți că dl Claudiu Săftoiu va avea mult de suferit după ce și-a dovedit totala lipsă de pregătire pentru postul de director SIE? Va fi trimis, drept răsplată pentru prostie, ambasador pe undeva, într-o țară mai puțin la vedere!

În general, problema competenței e ultima care se pune la noi, în viața politică! Mihai-Răzvan Ungureanu a fost silit să demisioneze dintr-o ambiție ridicolă a primului ministru, iar numirea lui Adrian Cioroianu în locul lui nu s-a produs, ca urmare a unei ambiții la fel de ridicole din partea lui Traian Băsescu. Ce să mai vorbim despre Elena Udrea și ambițiile ei! Propunerile de ambasadori care așteaptă acum în comisiile de politică externă ale Parlamentului vor fi respinse sau aprobate, nu pentru motive de competență, ci din nou din ambiție politică. Dar vai de cei strălucitori, valoroși cu adevărat: au toate șansele să fie respinși din principiu, pur și simplu pentru că

inteligența, o gândire independentă, ba chiar și demnitatea sunt o insultă gravă pentru mulți dintre politicienii noștri.

De aici și antipatia, ura chiar pe care unii dintre ei, precum Dan Voiculescu, dar chiar și unii dintre liberali au dezvoltat-o pentru intelectualii mai vocali, mai ales pentru cei care au îndrăznit să le pună în discuție politica și să se plaseze mai curând de partea președintelui decât a lor. Orice semn de insubordonare intelectuală față de „vulgata“ anti-Băsescu a fost pedepsit cu calomnii josnice prin presă și prin remarci batjocoritoare în Parlament, de pildă la adresa GDS, așa cum a făcut dl Crin Antonescu, acest profesor de istorie ratat care se crede Demostene. Să-l liniștim: nu-i Demostene, chiar dacă, din fericire, Băsescu nu-i un nou Filip. Din păcate însă, nici Bucureștiul nu-i Atena: la noi bufnița Minervei nu mai zboară nici în amurg, nici măcar în miez de noapte. Nu mai zboară deloc; au dat-o jos „băieții deștepți“ cu praștia și au declarat-o neconformă cu specificul național și cu normele europene!

2007

32. Cele două coaliții

Traian Băsescu – spun unii comentatori și oameni politici – a divizat societatea românească, în loc s-o unească. Firește, formula ca atare e ineptă și pură demagogie: o societate democratică e prin natura ei divizată și a o dori unită și calmă înseamnă a nu înțelege nimic din natura profundă a unei comunități libere, unde dezbaterile, confruntările, exprimarea unor interese divergente și chiar opuse trebuie să constituie regula. Dacă însă vrem să căutăm un adevăr în chestiunea diviziunii societății, pe care propoziția de mai sus îl ocultează și îl denaturează, dar nu reușește să-l elimine cu desăvârșire, trebuie vorbit astfel: Traian Băsescu a divizat societatea românească altfel decât era ea divizată în 2004, la preluarea mandatului. Lucrul se va vedea, probabil, foarte deslușit la referendumul pentru destituire, dar deja toate sondajele de opinie, fie cele care anticipează votul la referendum, fie cele care simulează intenția de vot, îl ilustrează.

Până la alegerile prezidențiale din 2004 existau – după cum observase cândva și Adrian Năstase – „două Români”: una, mai modernă, mai tânără, mai urbană, mai educată și care vota constant pentru „centru-dreapta” (sau ceea ce în România trece astfel); cealaltă mai rurală, mai vârstnică, mai săracă, mai arhaică, care vota pentru pentru stânga, adică pentru PSD. Între ele – sau mai bine spus în afara lor – exista însă și o „a treia Românie”, incertă, anti-sistemică, naționalistă, care opta pentru PRM, iar acum, mai ales pentru PNG.²¹

²¹. La alegerile din 2012, „a treia Românie” a votat cu PP-DD.

Cei doi ani și jumătate scurși, disputele politice în interiorul și în afara Alianței DA și lupta anticorupție, dar mai ales personalitatea și acțiunile nonconformiste ale lui Traian Băsescu au schimbat considerabil acest tablou, iar suspendarea sa de către Parlament a perfectat schimbarea.

Diviziunea politică esențială din aceste momente nu mai e cea tradițională stânga–dreapta, nici cea (devenită tradițională la noi după 1989) postcomunism–anticomunism, ci cea dintre „oligarhia” majoritară în Parlament și o incertă mișcare populară „anti-oligarhie”, regrupată în jurul lui Traian Băsescu, la care se adaugă PD și PLD. În Parlament, PSD și-a dat mâna și colaborează din plin cu adversarul tradițional PNL. UDMR și PRM au pus în surdină adversitatea feroce care le caracteriza și au votat împreună suspendarea președintelui. PSD, un partid din Internaționala Socialistă, organizează mitinguri laolaltă cu PRM, un partid ultranaționalist și eurosceptic. PNL,

adversar declarat al fostei poliții politice, a acceptat ca președintele comisiei de anchetă pentru suspendarea lui Traian Băsescu să fie Dan Voiculescu, desemnat de CNSAS drept colaborator al Securității ca poliție politică.

De partea cealaltă, regrouparea nu e mai puțin spectaculoasă: cea mai mare parte din electoratul Alianței și al vechii CDR tinde acum să migreze spre Traian Băsescu și spre partidele care îl susțin. Dar acesta din urmă a reușit să atragă – o spun sondajele de opinie – părți însemnate din electoratul tradițional al PSD. Cele „două Români” au căpătat acum deci granițe permeabile și în rapidă deplasare. Cât despre cea „de-a treia Românie”, în interiorul ei s-a produs aceeași separare legată de atitudinea față de Traian Băsescu și suspendarea sa: PRM a pierdut masiv electorat în favoarea lui Becali și PNG. Până la urmă, actul însuși al suspendării a radicalizat spiritele și, sub semnul indignării, a creat o masă transpartinică impozantă de partizani ai NU-ului (pentru suspendare).

Foarte semnificativ este că în această masă se regăsesc oameni dintre cei mai diverși și pe care, în afara adversității comune față de „oligarhie” și a simpatiei pentru Traian Băsescu, nu mai au prea multe lucruri care să-i adune laolaltă: profesori, artiști, scriitori, intelectuali în general, vechi militanți ai Pieței Universității, dar și vechi adversari ai acesteia (precum vechii militanți din PD și chiar Traian Băsescu), tineri *cool* care umplu cu mesaje forumurile jurnalelor, oameni activi din *middle class*, muncitori, țărani săraci, pensionari, mici patroni, numeroși români din străinătate etc. Se poate anticipa că mai toți acești oameni atât de diferiți doresc nu numai revenirea lui Traian Băsescu la Cotroceni, dar și alegeri legislative anticipate și continuarea la maximă intensitate a activităților anticorupție. De fapt, mai distinct sau mai confuz, toți aceștia – printre care destui sunt oameni cu cariere reușite, dar sunt și unii, desigur, cu probleme economice și sociale – doresc restructurarea din temelii a sistemului politic românesc, așa cum s-a constituit el după 1990, pe scurt un fel de „revoluție”, pașnică, dar radicală, care să conducă la o *republică nouă* – fără îndoială, cam utopic imaginată în acest moment, dar care să aibă în centrul ei statul de drept. Cât despre intelectuali, aceștia mai cred că statul de drept, egalitatea în fața legii, o administrație corectă și o competiție fără preferințe nu sunt o imposibilitate în România și că oameni ca Patriciu, Voiculescu, Hrebenciuc, Vadim nu trebuie niciodată să conducă România, direct sau prin interpuși cumpărați sau presați.

Cealalți – așa-ziii „322” și cu toți susținătorii lor – sunt „oligarhii”; ei vor să conserve sistemul existent, mizează pe ordine, stabilitate, progres economic fără seisme – dar și pe un stat controlat de magnații financiari prin rețele de influență disimulate și presiuni economice nemărturisite –, spus mai simplu, pe cumpărarea politicienilor și pe distorsiunea economiei de piață. Problema lor – în ochii celorlalți – nu e că ei doresc

să-i influențeze pe politicieni, ci că vor să-i controleze în ascuns, încălcând legea sau pretinzând impunități și privilegii, încercând să ia în arendă statul liberal, care ar trebui să rămână numai un arbitru imparțial. Unii dintre ei merg atât de departe încât doresc ca justiția să se „privatizeze” – cum a propus Dinu Patriciu – ori pretind un tratament preferențial din partea autorităților – precum cer aceiași Dinu Patriciu sau Dan Voiculescu, pur și simplu fiindcă, susțin ei, plătesc mulți bani la buget și asigură mii de locuri de muncă.

Asta fiind situația, cel mai prostesc lucru pentru un observator al scenei politice românești ar fi, după părerea mea, să reducă disputele actuale la o simplă vrajbă pentru putere, normală între liderii politici. Chiar dacă a fost și așa ceva, s-a mers deja prea departe, mai ales odată cu suspendarea președintelui. Deja avem de-a face cu un război pentru *refondarea republicii*, iar oamenii devin tot mai conștienți de miza în joc. Faptul că, după toate probabilitățile, Traian Băsescu va câștiga referendumul din 19 mai, nu va face decât să relanseze războiul dintre cele două tabere și abia după alegerile generale din 2008 se va putea evalua care partidă a obținut un avantaj. De altfel, probabil că lupta se va încheia fără un rezultat clar, ca multe lupte de acest fel. Mi se pare însă sigur că, orice ar fi, epoca „oligarhiei liniștite” de până în 2005-2006 s-a încheiat.

De pe acum se poate însă spune că, oricare va fi destinul său politic viitor, Traian Băsescu a reușit deja – mai curând instinctiv decât deliberat și programatic – să obțină un rezultat spectaculos și dramatic totodată: ralierea unui părți însemnate deopotrivă a masei populare și a elitei intelectuale în jurul său, cât și în jurul unui ideal generos, deși vag, totul susținut de o indignare comună precisă. Rămâne de văzut ce va reuși să construiască pe această bază – s-o recunoaștem, prea largă ca să nu fie și foarte fragilă.

În particular, această mare regroupare „anti-oligarhică” explică și furia unor parlamentari, precum Crin Antonescu, sau a unor jurnaliști cu afiliere PSD-PNL, împotriva „intelectualilor civici” care scriu și semnează apeluri în favoarea lui Traian Băsescu sau mai precis a mișcării pe care el a declanșat-o. Atacurile imunde din presă apărute în ultimul timp împotriva lui Vladimir Tismăneanu, Gabriel Liiceanu, a Grupului pentru Dialog Social, a altor organizații sau personalități, debitarea unor abjecții care reamintesc de epoca Pieței Universității arată stupoarea unor oameni care la orice se puteau aștepta, dar numai ca intelectualii cu prestigiu să-l prefere pe „marinarul” insolent și prost-crescut în locul spilcuiului domn Tăriceanu nu. Ca să-i calmăm puțin, să le mărturisim că nu ne așteptam nici noi! Dar n-am avut de ales.

2007

33. *Finul și nașul*

Dl Bogdan Olteanu face parte dintre acei politicieni relativ tineri despre care s-a crezut că, odată ajunși în demnități importante ale statului, vor face diferența. Și au făcut diferența. În rău. În raport cu dl Olteanu, Nicolae Văcăroiu, de pildă, președintele Senatului, e un model de corectitudine, tact și prudență. Dar chiar și Adrian Năstase, al cărui loc de președinte al Camerei l-a luat dl Olteanu, pare acum, prin contrast, un personaj serios și responsabil.

Tinerii sunt o șansă, deoarece nu au fost corupți de regimul comunist – s-a spus. Adevărat. Dar au fost corupți de baronii postcomuniști. Au avut alte orizonturi – am crezut noi, naivii – definite de modelele unui mare partid istoric al României. Adevărat din nou, numai că orizontul Brătianu și I.G. Duca a fost uitat din pricina seducțiilor lui alde Patriciu, Fenechiu & Co. Sunt oameni cu carte, care au avut burse în străinătate – ne-am amăgit – când am votat pentru ei. Da, numai că strălucirea demnităților publice, banii, mașinile scumpe, expunerea mediatică le-au sucit mințile, atâtea câte le aveau. În mod surprinzător, acești oameni tineri – mult mai repede decât predecesorii lor – au uitat cine erau și de unde pleaseră. Aceia purtau totuși povara unui trecut discutabil, chiar suspect. Trebuiau mereu să se scuze și să se justifice, chiar dacă o făceau fără convingere interioară. Aceștia – tinerii – nu mai au pentru ce să dea justificări, nici pentru ce să fie prudenți. Aceia erau încă duplicitari. Aceștia sunt cinici. Aceia evitau coliziunile inutile. Aceștia n-au rețineri sau ezitări. Un ministru de Externe sau un președinte de Cameră pesedist risca, dacă se răstrea la ambasadorul Statelor Unite, cum a făcut-o dl Olteanu, să i se strige că e „neocomunist” și că face jocul lui Putin. Domnul Olteanu, în schimb, e senin. Nu înțelege nimic din politica internațională, așa cum nu înțelege nici șeful lui, primul ministru. E tânăr și, în el, „o lume își face încercarea”. A lui e una a nesimțirii. Așadar, suntem în NATO, suntem în UE și putem să scoatem limba la oricine, dacă așa simțim! Că e insultător, că ambasadorul avea dreptate, că nu servește intereselor României – ce contează? Totul e să simțim românește, nu?

Faptul că politica externă a României a mai primit un șoc nu pare să-l privească pe dl Olteanu. Încet-încet, alterăm relațiile cu toată lumea: cu Rusia, cu Moldova în mod tradițional avem probleme, cu Italia le-am căpătat recent, cu America – acum, mâine cine va mai veni la rând? Comisia Europeană, oricum, nu are de ce să ne îndrăgească, deoarece suntem corijenți cam la toate capitolele integrării. Probabil că, pentru o mai bună echilibrare, ar trebui să ne împrietenim cu Iranul lui Ahmadinejad ori cu Venezuela lui Chavez. De ce nu? Dl Cioroianu ar trebui să studieze chestiunea, după ce a „studiat-

o“ pe cea cu deșertul destinat deportării infractorilor. Dar bineînțeles, după ce se va consulta cu petrolistul Patriciu. Tinerii au idei inovatoare.

Cum de s-a ajuns la atâta iresponsabilitate printre acești oameni tineri, așa cum s-a văzut la dnul Olteanu? Cum de s-a ajuns la atâta insolență, precum s-a văzut la domnii Olteanu și Chiuariu? Cum de s-a ajuns la atâta concentrare de incompetență și cinism pe metru pătrat de guvern liberal? Cum de s-a ajuns ca, în funcții importante de stat, să apară în ultimul timp atâția tineri incapabili, cinici, adesea inferiori celor mai vârstnici nu numai în experiență, dar și în pricepere, mânuind o limbă de lemn încă mai noduroasă decât aceia – măști depersonalizate și ridicole, lei cu subordonații, târâtoare cu șefii, gume de mestecat pentru străini?

Cine e de vină? Nașul e de vină. Nașii. Finii. Finii nașilor. Nașii finilor. Nașii nașilor și finii nașilor, ai verilor, ai cumetrilor, mătușilor – și completați lista cum doriți. Pe scurt, de vină e prosperitatea caracatiței clientelare, formată din clanuri cu implantare familiară lărgită și organizare locală și regională. Bogdan Olteanu e fin. Asta e o profesie în România. Liberală. E finul nașului său, Călin Popescu-Tăriceanu. Iată tot ce este, a fost și va fi. Astfel a vrut el să iasă din „preagolul de ființă“, cum ar fi spus Noica, pe care propriile lui însușiri nu-l puteau înlătura singure. În mintea unora, pesemne că a și reușit. Așa s-a întâmplat cu mulți alții, mai mari ori mai mici. Selecția după competență e o vorbă de campanie electorală, iar când un om cinstit și competent are șansa să ajungă într-o funcție importantă, o coaliție de fini și nași îl trântesc la pământ neîntârziat.

Tinerii respectivi au promovat pentru că sunt fini sau au comportament de fini. Și-au slujit nașii. Cum să slujească ei atunci statul, sau interesul public, sau ministerul etc.? Nu poți să servești doi „nași“, nu-i așa? Cum să fie ei dezavuați de marii nași când calcă în străchini? Nu pentru asta sunt nașii, anume ca să pună protecție finilor ascultători? Că junii fini au dus cu ei, acolo sus, „preagolul“ lor, asta e altceva. Că s-au făcut de râs, ne privește pe noi, nu pe ei. Iar că pun interesele naționale în joc, de ce s-ar sinchisi nașii, atâta vreme cât nu le pun în joc pe ale lor?

Vorbim mereu despre reforma clasei politice și, după cât se vede, speranța că ea va fi realizată de tineri s-a ofilit de-a binelea. Reformulez, așadar: vom avea reforma clasei politice atunci când în România a fi fin și a fi naș din profesii – *liberale* sau nu – vor deveni numai simple detalii de biografie privată. Până atunci, rămânem cu circul, cu pagubele – colaterale sau nu – și cu indignarea!

2007

34. A plecat

În fine, a plecat. După ce i s-a dat, practic, un ultimatum de către președinte, după ce punerea sa sub urmărire penală devenise inevitabilă, după ce suspendarea sa din funcție de către șeful statului era aproape sigură, după ce prezența sa în fruntea Ministerului Justiției ar fi creat o situație intolerabilă la Bruxelles, după ce până și unii dintre liberali se pare că se săturaseră de el. În fine, s-a dus! Și totuși mai puțin de un an, a reușit performanța să acopere de rușine noțiunea de ministru al Justiției al României.

A fost parașutat la minister ca să distrugă ceea ce făcuse Monica Macovei în domeniul reformei justiției și să promoveze interesele patronilor săi – Fenechiu, Patriciu, Tăriceanu, Olteanu. Și s-a conformat. A servit credincios. Cam inabil – ce-i drept!

Cum a venit în scaun, a servit guvernul într-o afacere dubioasă cu terenuri ale Poștei Române, semnând avizul unei ordonanțe de urgență pe care predecesorul sa refuzase insistent s-o semneze. Când a simțit că DNA-ul e pe urma lui, a vrut să-l destituie pe procurorul secției a II-a care se ocupa cu corupția demnitarilor – Doru Țuluș. Presiunile externe l-au convins să dea înapoi pe moment.

În septembrie, a găsit o altă soluție: desființarea comisiei prezidențiale care aviza punerea sub urmărire a miniștrilor prin ordonanță de urgență. Scopul: blocarea dosarelor unor miniștri și foști miniștri. Niciodată, cred, vreun ministru și vreun guvern al României de după 1989 nu a legiferat atât de repede, de fățiș și de nerușinat propria sa protecție. Și în chip atât de nesăbuit, dat fiind că, între timp, Curtea Constituțională a infirmat ordonanța de urgență. A revenit această rușinoasă performanță legislativă celor care se pretind urmașii politici ai Brătienilor! Alții se mai fereau, mai aveau mici scrupule formale, țineau la aparențe. El – ca și șeful lui – deloc! La fel, de conivență cu Bogdan Olteanu, nu s-a sfiit să lase să treacă la rezezeală prin Parlament modificările la Codul de procedură penală care lărgeau cu totul ochiurile plasei justiției în cazul marilor infractori.

Aroganța lui, suficiența lui încrezută în combinație cu prostia l-au făcut antipatic în ochii tuturor – presă, politicieni (mai puțin un mic grup de la PNL), public. Se apăra cu un discurs paranoid: marii vinovați pentru problemele sale erau Comisia Europeană, Monica Macovei și Traian Băsescu, deveniți dușmanii lui personali. Chiar și acum, n-a asumat nimic, nu și-a cerut scuze pentru nimic și nu a găsit nimic ce să-și reproșeze. A declarat chiar că, „odată trecută mascarada“, va reveni și va „continua ceea ce a început“. Adică demolarea DNA și servirea dezgustătoare a patronilor săi, asta dacă nu

cumva își va găsi pe alții mai generoși – pe la România Mare, de pildă, al cărui vicepreședinte, Lucian Bolcaș, are pentru el cuvinte de laudă. Evident, se crede cel puțin un Lăpușneanu în dizgrație.

Tinerețea lui, care ar fi trebuit să-l recomande, ni l-a făcut parcă și mai odios. La el prospețimea a însemnat turpitudine morală cuplată cu iresponsabilitate. Omul ne pare un fel de chintesență a ce e mai rău în tânăra generație de politicieni – care par a încarna tot atâtea speranțe irosite: Cosmin Gușe, Lavinia Șandru, Cristian Adomniței, Bogdan Olteanu și alții. Personaje maturizate și formate după revoluție și care, totuși, preiau, ba chiar amplifică viciile predecesorilor. Mai mult parcă decât cei mai bătrâni, acești „juni turci” sunt aroganți, versatili, cinici, demagogi, fără coloană vertebrală, marcați profund de goluri de educație și de competență. Nerăbdarea lor fără margini de a parveni la funcții importante ar putea fi scuzată numai de talent, inteligență și putere de muncă. Dar acolo unde ar trebui să existe acestea nu întâlnești decât vidul cosmic.

Numele fostului ministru, Teodor Chiuariu, nu contează. Va fi uitat în curând. Dar tipul său uman – mă tem că nu.

2007

35. „Merge și așa“

Istoricii trecutului, care nu se sfiau încă de cuvinte, ar fi calificat situația aceasta cu termenul de „decadență“. Istoricii viitorului, mai prudenți, se vor abține de la calificări, dar vor avea dificultăți în a o înțelege. Nouă, celor de azi, lucrurile ne par firești și tocmai asta ar trebui să ne pună pe gânduri.

Mă refer la apatia, mai mult, la greața generalizată cu care întreaga Europă unită se pregătește să participe la alegerile pentru Parlamentul European. Faptul că UE nu stârnește entuziasmul nimănui e pus de regulă pe seama birocrăției de la Bruxelles, pe seama deficitului de legătură democratică cu cetățenii, pe seama excesului de reglementare. Și totuși: desființarea pașapoartelor, circulația liberă, economiile convergente, moneda unică, fondurile destinate țărilor mai sărace din Uniune să nu însemne chiar nimic? Dar mai ales pacea desăvârșită între țările europene, imposibil de conceput acum câteva decenii, nici ea să nu cântărească în talerul interesului?

Nu. Nici măcar ea. Europeanul de azi are memoria scurtă, privirea mioapă și, de fapt, dorește să se elibereze de povara trecutului pur și simplu uitând. E un animal domestic, care nu-i preocupat decât de păscutul pe mica pajiște mănoasă de la picioare. Strămoșul lui jinduia la Indii, la Americi, la Mările Sudului. Era brutal și colonizator, cu priviri scăpărătoare de pasăre de pradă ațintite în depărtare. Britanicul sau francezul mediu aveau perspectiva globală a imperiilor respective. Hărțile lumii erau studiate și pentru că cartografiau mările străbătute de flotele patriei. Ce-i drept, istoria era scrisă partizan și suna diferit de-o parte și alta a Rinului. Dar era măcar studiată intens și cu pasiune, iar modelele ei, bune, rele, mai contau. Și la drept vorbind, cine altcineva decât tocmai națiunile imperiale și colonizatoare au inventat istoria și geografia universale? Herodot și Strabon aparțineau unui popor a cărui primordială operă literară zugrăvește cucerirea, prădarea și nimicirea unui oraș străin, aflat dincolo de mare... și asta numai din pricina infidelității unei femei. Cât de „incorect politic“ fost-ai tu, o, Homer!

Astăzi Europa a devenit o provincie fără capitală. Vede numai la firul ierbii. Gândește mărunț și complezent. Vorbește discret, politicos, doar-doar n-o deranja prea mult pe ceilalți. Singurele sale legături solide cu trecutul sunt date de turism și de asumarea unor culpabilități istorice. Ambele devenite industrii, care – după o etapă necesară și bine-venită – au luat-o razna fabricând produsele respective în cantități sufocante.

Da, Europa s-a specializat în a-și cere scuze: de la africani, că i-a dus în sclavie, de

la amerindieni, că i-a colonizat, de la musulmani, că n-a sucombat semilunii, de la asiatici, că le-a furat diferite invenții. Scuze nesfârșite, bine-venite până la un anumit punct – cine ar putea-o nega? –, dar apoi devenite patologice. Iar pe deasupra, scuze nu lipsite de un oarecare oportunism șiret: unii au petrol, alții sunt numeroși, alții fanatici, alții pun probleme cu imigrația. Scuze unilaterale însă: musulmanii condamnă cruciadele, dar cucerirea Constantinopolului și a Spaniei vizigote le consideră în ordine. Rușii continuă să glorifice imperiul lor și privesc pierderea unor bucăți din acesta în 1991 drept o catastrofă națională. Dacă ar fi în stare, mâine ar reveni de unde au fost izgoniți. Dintre toate civilizațiile, Europa e excepția care își reneagă vechile glorii, adică sinele. Cum să votezi o Europă fără sine?

Știm bine cauza: Europa s-a îmbolnăvit de relativism cultural, cu consecința minimalizării valorii propriilor realizări. Și nu mă refer la nave de război sau la tunuri, deși ar merita, poate, să se simtă mândră de ingeniozitatea celor care le-au construit și pe acestea. Dar de ce s-ar mai prezenta azi europenii să voteze aceasta extraordinară instituție democratică care este Parlamentul European, când unii – precum un mare prelat al Bisericii Angliei – le recită că Sharia nu are nimic inferior legislației europene, care ar putea să se inspire, în anumite puncte, din ea? De ce s-ar mai entuziasma pentru Europa cei îndoctrinați că toate civilizațiile sunt egale și că diferențele dintre ele nu sunt decât „opțiuni” ce nu pot fi ierarhizate și că a o face dovedește rasism? Bunicii lor știau că Europa este menită, nu atât prin arme, cât mai ales prin valori și instituții, să domine lumea. (O convingere similară e împărtășită și azi, cu seninătate, de musulmani, de chinezi sau de ruși.) Dar noi nu mai avem curajul să spunem lumii non-europene că liberalismul, federalismul, democrația parlamentară, secularismul, egalitatea femeii cu bărbatul, toleranța religioasă sunt valori net superioare confucianismului, Shariei, ortodoxiei slavofile și animismelor africane. De ce nu îndrăznim să afirmăm că, în pofida tuturor daunelor aduse, colonialismul european a făcut să progreseze țările colonizate, că multe țări africane nu atinseseră maturitatea politică și culturală la proclamarea independenței și că nefericirile Lumii a Treia au fost încurajate de o decolonizare pripită, exploatată politic de blocul comunist? Dar fără acest tip de curaj ce miză să mai aibă alegerile europene?

*

Și noi, noi românii? Noi, care am cunoscut otrăvurile comunismului, n-ar fi trebuit să păstrăm pasiunea libertății pe care ne-a dăruit-o Europa? N-ar fi trebuit ca noi măcar să privim mai sus? Ei bine, suntem chiar mai mărginiți, mai provinciali. Perspectiva noastră, încurajată de televiziuni, nu mai e nici măcar țara, e județul. În curând va fi

satul. Cui îi pasă astăzi la noi de Europa, afară doar dacă nu este vorba de călătorit, mers la muncă și fonduri? Vesticii măcar au uitat măreția trecută, dar noi nici măcar nu avem ce să fi uitat. Frustrări mari, invers proporționale cu dimensiunea realizărilor – iată-ne portretul. Am traversat noi, primii, vreo mare, precum portughezii, am avut noi un imperiu, precum danezii pe vremea lui Canut cel Mare? Am inventat noi democrația, precum islandezii? E vreo măsură comună între bătălia de la Podul Înalt și cea de la Lepanto? Azi ne luptăm pentru întâietate cu bulgarii și cu ungurii – ce jale!

Și totuși, de una putem fi mândri: vechiul principiu românesc al expedientului, al supraviețuirii fără glorie, celebrul „merge și așa“, pare să fi fost exportat cu un succes uriaș în întreaga Europă unită. Căci ce vedem? Instituțiile europene „merg și așa“, adică fără interes din partea cetățenilor abulici. Administrația lucrurilor înlocuiește politica oamenilor și uite: „merge și așa“! Nu participăm, nu privim dincolo de orizontul local sau cel național, nu comparăm, nu voim, nu îndrăznim, nu gândim și, desigur, nu votăm? Nu face nimic: „merge și așa“!

*Dar cât timp?*²²

²². Și a venit criza. Și n-a mai mers!

2007

36. Opoziția noastră cea de toate zilele²³

²³. Vezi Anexa I.

Apelul nostru, al celor 50 de intelectuali, pare să fi uimit și nedumerit suficient opinia publică, dacă judecăm după reacțiile mai ales indignate pe care le-am primit din lumea politică și publicistică. Ceea ce înseamnă că, mediatic cel puțin, ne-am atins din plin scopul, mai ales că, între timp, pe Apel s-au strâns aproape 3000 de semnături.

Altminteri, s-ar zice că ar trebui să ne fie rușine! Și nu ne este. Câte nu ni s-au spus, pe șoptite, pe strigate, pe mârâite în ultimele două săptămâni! Ni s-au făcut unora și caricaturi, am fost arătați la televiziuni pe post de ciudățenii, am avut parte de editoriale acide sau insinuante, am fost repeziți cu apostrofări înțelepte și am fost striviți sub headline-uri disprețuitoare! Alți intelectuali, care nu semnaseră, s-au manifestat nuanțat sau echivoc în ceea ce ne privește ori s-au încruntat și ne-au muștrat la ore de vârf. Am aflat, din diferite părți, că am acționat necugetat, ca o „turmă“, că am abandonat condiția reflexivă a intelectualului, ba că de fapt nici nu suntem intelectuali adevărați, fiindcă „nu am creat locuri de muncă“ (*Felix cattus dixit*). Delicații au strâmbat din nas reproșându-ne stilistica ori silogistica *Apelului*. Grobienii și-au închipuit că primim telefoane seara de la Băsescu și că luăm poziție de dreptți la mijloc de sufragerie. Cineva ne muștra că l-am confundat pe numitul Băsescu cu Platon, alții că nu distingem în cel dintâi silueta unui nou Lukașenko sau Carol al II-lea. S-a discutat din nou în unele publicații eterna temă de avarie, „intelectualul și politica“, și, desigur, s-au spus lucruri adânci din care oricum tot noi ieșeam cei avariați. Dar cel mai mult ni s-a reproșat că suntem „maniheiști“, că am pierdut simțul nuanțelor și al complexității situațiilor și că susținem fără jenă Puterea și mai ales pe necioplitul ei vârf – Președintele-marinar-jucător. Asta mai ales ne-ar discredita ca intelectuali, dacă nu pur și simplu ca ființe cugetătoare!

S-o recunoaștem: am fost în acest *Apel* într-o câțva maniheiști. Cu bună știință. Eu unul, cel puțin, n-o regret și sper că nici co-semnatarii mei! Există momente când urgența situației vrea punerea în paranteze a nuanțelor, pretinde simplificarea desenului, sacrificarea, fie și momentană, a complexităților. Cum poți lua atitudine dacă îngâni veșnic că nimeni n-are de fapt dreptate, că toți politicienii sunt nemernici și că singurul apel intelectual acceptabil e unul dezincarnat, generic, la raționalitate, știind bine, altminteri, că nimeni nu-l va urma?

Or, noi, cei care am semnat, credem că nu toți politicienii sunt la fel de nemernici și de detestabili. Există grade de abjecție și între acestea trebuie să distingem. Așa cum

*****ebook converter DEMO Watermarks*****

există printre ei grade diferite de prostie sau de corupție. Dar cum să deosebim lucrurile? Avem vreun criteriu infailibil? Scepticul se îndoiește. Există totuși situații vădite care îndreaptă acul busolei înspre nordul maxim al abjecției și stupidității mioape: de pildă, moțiunea anti-Macovei din Senat, îndreptată deopotrivă împotriva persoanei și a reformelor sale. Iar această ticăloșie, despre care chiar putem spune că „a uimit Europa“, a primit de două ori mai multe voturi pentru decât contra – cu mult mai multe ca să treacă –, ba pe deasupra și un vot supranumerar falsificat de un peremist, după câte se pare. Și cel mai grav, am înregistrat trădarea unora dintre senatorii liberali și, poate, din UDMR. Trădare pregătită, de altminteri, în tabăra liberală, din timp, prin declarații ambivalente, prin tonalități critice, indecente pentru momentul respectiv și care au sugerat complicități ascunse cu PSD-ul. Au urmat ezitățile bine-cunoscute ale primului ministru, apelul său inutil la Curtea Constituțională, cedând șantajului opoziției. Dar de fapt, cine mai e Opoziția și cine Puterea?

Delicații se fac că nu-i interesează, zicând că-i totuna, naivii cred tot ce scriu gazetele și ce spun politicienii, iar grobienii au un răspuns simplu: Puterea e Băsescu. Or, nu trebuie să fii maniheist pentru a vedea cine e Puterea. Azi, ea e acea coaliție majoritară transpartinică din Parlament care a votat moțiunea anti-Macovei, care se împotrivește legii ANI și care dorește cu înfocare (și probabil va și reuși) să-l suspende pe președinte măcar o lună de zile, sperând că în perioada de interimat, profitând de complicitatea unui premier laș și a unui președinte interimar „*comme il faut*“, să închidă dosarele periculoase, să elimine oamenii incomozi din justiție și parchete, pe scurt, să facă orice e posibil pentru a păstra privilegiile și imunitățile în mâna oligarhiei politico-financiare, amenințată într-o măsură în acest moment. E o Putere care, chiar și acum, poate legifera cum vrea, poate guverna aproape cum vrea. Mai sunt doar câteva mici piedici, venite de la președintele „jucător“, de la o parte din guvern, de la justiția ceva mai independentă, de la opinia publică și de la Comisia Europeană. Dar se rezolvă, se restructurează, se suspendă!

Ei bine, noi, semnatarii Apelului, nu suntem cu Puterea asta. Nu vrem să fim numărați printre suținătorii ei, ori printre adepții ei, ori printre complicii la ea prin tăcere sau sofisme! Nu vrem să facem compromisuri cu eforturile de restaurație ale acestei Puteri care refuză cu îndârjire, de 17 ani, o republică autentică. Suntem prin urmare cu Opoziția autentică, așa cum am fost de 17 ani. Iată de ce suntem maniheiști, o spunem răspicat pentru cine n-a înțeles-o!

Iar dacă se va întâmpla să ne întâlnim în opțiunea noastră de acum cu o majoritate a publicului care va vota în favoarea președintelui Băsescu (sau a propunerii sale) la cele două referendumuri probabile din acest an, cu atât mai bine! „Viclenia istoriei“ –

*****ebook converter DEMO Watermarks*****

cunoașteți formula celebră a lui Hegel – despre rațiunea istorică care își face opera pe căi paradoxale; viclenia asta e poate și acum la lucru: Traian Băsescu e un ins cu destule cusururi, ca om și ca politician: e impulsiv, guraliv, populist, nu ascultă de sfaturi la timp, e lipsit de diplomatie și de maleabilitate. Face gafe. Vorbește urât despre adversari. Are năbădăi față de presă. Se încrede în Elena Udrea. Etc. Dar poate că istoria se servește chiar și de aceste defecte (ba chiar mai ales de unele dintre aceste defecte) pentru a mai face, prin el și prin noi toți, un pas înainte împotriva restaurației. Problema nu e cât de multe defecte sau calități în sine au Băsescu, Tăriceanu, Geoană, Boc, Orban, Vadim etc. Ci numai: se așază ei de partea mai bună a istoriei, pe versantul la care răzbate, cât de rar, lumina zilei și nu doar aceea a incendiilor? Și mai ales: pot și vor să alerge în sus pe acest versant și cu calitățile, și cu defectele lor?

Până vom afla răspunsul, rămânem în Opoziție – *a noastră, cea de toate zilele*, nu pretinsa opoziție a gazetelor proaste și a politicianilor ipocriți, nu aceea a delicatilor, a naivilor și a grobienilor!

2007

37. Exponatul Năstase

Oare ce-a vrut să demonstreze Adrian Năstase când a poftit câțiva jurnaliști de TV și presă – aleși cu atenție dintre cei care de obicei îl menajează – „la o cafea“, în apartamentul pe care deocamdată procurorii DNA nu-l pot cerceta? Că nu-i pasă de procurorii DNA, în general de justiție? Că statul de drept nu contează la un „boier mare“ ca el? Era deja limpede. Că e foarte bogat, peste cât poate probabil justifica prin salariile sale acumulate de deputat, prim-ministru etc.? Bănuiam cu toții. Că are un muzeu în apartament? Nu merita efortul. Că lumea se împarte pentru el în amici pe care îi „invită la o cafea“ – un fel de manieră discretă de a pune surdina vocilor critice prin seducții de gazdă amabilă – și inamici jurați, precum oameni ca Daniel Morar sau Monica Macovei? Fără îndoială, a reușit să demonstreze asta cu ajutorul neprecupețit și rău plasat al lui Ion Cristoiu, Dan Diaconescu, Răzvan Dumitrescu și al încă câtorva. Dar la ce bun? Că moralitatea multor jurnaliști și a multor instituții de presă e grav deficitară o știam deja prea bine.

Sau a vrut să confuzioneze opinia publică, sugerând „deschidere“, „transparență“? „Curat transparență“, după ce mulți jurnaliști, chiar cei de la postul public TV (singurul accesibil în toată țara), nu au fost admiși! Și apoi, chiar își imaginează insul că lumea nu distinge între procurori și presă, între o anchetă și o șuetă, între o percheziție și o vizită muzeistică? A vrut să vedem cu toții că nu ascunde nimic în termopane? Ridicol! Iar dacă acuzațiile procurorilor se referă la faptul că ar fi primit mită și sub forma unor bunuri aduse din China, n-a reușit decât să intensifice suspiciunile, odată ce au apărut imagini arătând un belșug de mobile, statuete și picturi chinezești.

Poate că a dorit să-și influențeze colegii de deputație care vor vota săptămâna asta dacă să încuviințeze sau nu percheziția? Mulți dintre ei – și indiferent de partid – sunt ei înșiși oameni bogați, proprietari de vile clădite din bani greu de justificat; așa că mesajul discret al lui Năstase către ei ar fi: „Dacă mă susțineți pe mine, vă susțineți pe voi înșivă, fiindcă Macovei și Morar sunt niște turbați care vor să vă ia tuturor casele și să vă dea, la schimb inechitabil, una singură, mare-mare și cu gratii!“ E posibil. Dar efectul poate fi și cel contrar, dat fiind că invidia este un sentiment atât de universal. Plăcerea de a-l vedea trântit odată la pământ pe „marele boier“, pe „al treilea om în stat“, pe fostul premier, pe cel puternic, de a-l ști prins ca pe un găinar ordinar că a dosit șpaga în parchete, termopane, mobile, această plăcere e irezistibilă și poate chiar mai puternică decât instinctul de autoconservare.

Nu știu ce a vrut să demonstreze Năstase. *Dar ceea ce a reușit să demonstreze* – cel

puțin pentru cei care au ochi – nu lasă loc de îndoială: că nu știe să amenajeze cu gust o locuință; că optează pentru cantitate cu orice chip (expune copii după maeștri alături de originale, numai pentru a umple pereții!), pentru confuzie stilistică, pentru ostentație, pentru etalarea nerușinată a lui „a avea“. Că n-a înțeles niciodată ce înseamnă un colecționar adevărat, deși emulația cu Muzeul Zambaccian de vizavi ar fi trebuit să-l învețe ceva.

Pe scurt, a demonstrat că e o mediocritate nesimțită și umflată, ca broasca din fabulă, un parvenit cu luciu subțire de colecționar fin. Dar – *à grand seigneur tout honneur* – a mai demonstrat, la modul simbolic firește, și că el însuși ar merita să fie ales cândva drept exponat cu valoare de colecție într-un viitor muzeu de istorie, spre exemplificarea vieții și operei noii noastre protipendade prăsite viguros pe gunoiul social și cultural lăsat de comunism! Deja ne pregătim să gândim eticheta ce-o va purta acest valoros exponat!

2008

38. Liberalii antieuropeni

Numirea lui Teodor Chiuariu, fostul ministru al Justiției, drept purtător de cuvânt al PNL este, probabil, o eroare din punct de vedere al PR-ului: antipatic, nefotogenic, cu un accent regional pronunțat și cu un trecut politic de ministru extrem de discutabil, Chiuariu nu are cum să ajute partidul în campania electorală. Dar acest lucru pare puțin important pentru liberali, care sunt convinși – și nu fără temei – că alianța lor tot mai pe față cu PSD îi va scoate câștigători ai alegerilor indiferent de figura care reprezintă public partidul.

Gestul rămâne grav din alt punct de vedere: alegerea lui Chiuariu semnalează deriva anti-europeană tot mai pronunțată a coaliției PNL-PSD: după noua lege de numire a procurorilor votată de Senat împotriva avizului Comisiei Europene și înainte cu câteva zile de citirea și votarea în Camerele reunite a unui scrisori deschise redactate de Bogdan Olteanu și Nicolae Văcăroiu, adresată Parlamentului European, în care se vor critica – se spune – ingerențele Comisiei Europene în politica internă a României, reciclarea lui Chiuariu simbolizează tifla pe care PNL și PSD o arată tot mai fără menajamente Europei. Raționamentul lor e simplu și impecabil: Europa unită e în criză: a fost mai întâi referendumul cu rezultat negativ din Irlanda; apoi a venit criza caucaziană și s-a văzut fragilitatea, lipsa de unitate și de hotărâre a Uniunii în ceea ce privește atitudinea față de Rusia. Aceasta a câștigat nu atât din meritele proprii, cât din cauza erorilor europenilor. Șantajul cu petrolul și gazul funcționează, iar antiamericanismul unora dintre europeni, chiar dacă și-a mai pierdut din virulența din anii trecuți, e mereu prezent. În general, nu există o politică externă comună europeană, demnă de acest nume și nici nu sunt șanse să existe, cel puțin pe termen scurt.

Or, de ce oligarhii din România, din PSD, PNL și PC mai ales, nu s-ar inspira din atitudinea rusească în fața acestei slăbiciuni a Europei? Ei știu că, aproape sigur, clauza de salvagardare pe justiție nu se va aplica niciodată, deoarece, sub raport politic, e un act controversat, iar tehnic ea aproape imposibil de adoptat. Faptul că monitorizarea s-ar putea prelungi mai mulți ani nu îi deranjează. Prin propagandă la televiziunile pe care le dețin sau controlează – cvasitotalitatea posturilor cu audiență naționale publice și private –, speră să contracareze efectul negativ de imagine. Se simt stăpâni pe situație și consideră că-l vor putea marginaliza pe Traian Băsescu și că vor putea trata cu dispreț cerințele europene legate de justiție. Și s-ar putea să aibă dreptate. Între timp, interesele lor de afaceri și putere cer o justiție de unde sporii înnoirii semănați de Monica Macovei trebuie să fie înlăturați. Iar dl Chiuariu a servit bine

acestui scop.

Fapt este că până acum elementele reformatoare din România – fie că ele s-au aflat la guvernare, în opoziție sau în societatea civilă – au avut mai multă ascultare și influență datorită presiunii europene, exercitată prin diferite instituții, mai ales odată ce România s-a decis să adere la Uniune. Acum, odată cu sfidarea rusească și deficitul de reacție occidentală, oligarhii români își freacă mâinile și își amintesc probabil de lecția lui Ceaușescu cu „independența“, care este mereu utilizată de potențații români pentru a obține o mai mare autonomie față de aliații momentului: sovieticii, pe atunci, occidentalii, astăzi. Astfel că respectivele elemente reformatoare vor trebui, în viitor, să conteze tot mai mult pe propriile forțe – ceea ce deocamdată cel puțin le pune într-o vizibilă situație de inferioritate.

E o tristă ironie că liberalii români – o lungă perioadă după 1989, campioni ai alianțelor occidentale atât prin doctrină, cât și prin istorie – au ajuns astăzi în situația dezonorantă nu numai de a se alia cu un partid post-comunist precum PSD, dar și în aceea de a transpune în registrul minor al politicii dâmbovițene politica de sfidare a Occidentului practică de Rusia. În fond, cu știință sau fără (dar mai degrabă cu), aceste partide devin tot mai mult, în mod nemărturisit, agenții de influență ai Rusiei imperiale și anti-occidentale din România. Desigur, nu o vor recunoaște deschis, căci rușii rămân impopulari în România. Dar acțiunile lor – fie și aceea, aparent minoră, de a-l numi pe discreditatul domn Chiuariu drept purtător de cuvânt liberal – te lasă pe gânduri. Căci nu poți să nu te întrebi: sfidarea necenzurată a Europei – *cui bono*?

2008

39. Aritmetică

Dacă un om, un singur om comite un delict – să zicem, sparge o vitrină sau, eventual, incendiază mașina staționată la colț (aparținând vecinului care a muncit ani buni ca s-o cumpere) –, el va fi arestat, judecat ca un infractor ce este și închis fără milă. Dacă omul dă foc sau atacă un autobuz în care se află alți oameni, va fi acuzat de tentativă de omor și închis pentru mai mult timp. Nimeni nu se va jena să-l considere pe insul respectiv un derbedeu, iar dacă există victime – drept un criminal. Pedepsa va fi considerată de oricine ca justă, iar autoritatea statală care a impus-o ca legitimă.

Dacă vor fi doi sau trei oameni în această situație, tot nu se va schimba nimic: vor fi doi-trei derbedei, infractori, criminali în loc de unul singur. Și nici dacă vor fi patru incendii sau crime, în continuare nu vor fi decât patru infractori. Și nici dacă vor fi cinci-șase-șapte-opt inși de acest fel care, fiecare în parte, va incendia cinci-șase-șapte-opt mașini, autobuze, lucrurile nu vor arăta altfel: vor fi cinci-șase-șapte-opt infractori de drept comun care vor fi pedepsiți, fără ca cineva să se emoționeze prea tare sau să-i compătimească. Cel mult, va exista o mică știre de fapt divers.

Dar dacă avem câteva mii de oameni care comit exact aceleași infracțiuni, dar multiplicat – ard mii de mașini parcate pe stradă, atacă zeci de clădiri publice cu sticle incendiare, se bat cu poliția etc., de exemplu în suburbiile Parisului și în cele ale altor orașe franceze sau nu –, ce vom avea atunci? Ei bine, vom avea o *revoltă*, scriu apăsător ziarele, insistă posturile de televiziune din toată lumea. Cum adică? Însurate, infracțiunile individuale nu mai sunt infracțiuni, delictelor penale nu mai sunt delictelor? Însurati, înmulțiți, numărați laolaltă, bătaușii, derbedei, drojdia mahalalelor se transformă în *revoltați* pe sistem, pe excluziunea socială, pe autoritățile incapabile, pe rasism? Iar însurate la rândul lor, victimele devin reprezentanții europocentrismului, ai iluminismului defunct, ai capitalismului mondializat? Ce fel de aritmetică este asta care, prin simpla operațiune a însumării, resemantizează delictul sau crima și o botează *revoltă*? Care este numărul magic cu care, multiplicat fiind, asasinatul e metamorfozat în *rezistență armată*, ca în cazul discursului despre organizațiile palestiniene? Câte crime trebuie să adăunăm pentru ca un criminal să fie răsplătit cu titlul de noblete de *militant*, potrivit vocabularului *newspeak* BBC? Oare scuza, justificarea, legitimarea violenței încep de la un anumit număr de infractori în sus? Rugăm să se precizeze care este acela! Sau cumva este nevoie ca infractorii multiplicați să fie musulmani sau africani etc., iar victimele multiplicat neapărat europeni, americani, iudeo-creștini, ba chiar *iudeo-fără creștini*?

Așa s-ar părea, după numeroși publiciști de pretutindeni, chiar și după Alexandru Matei, la noi, care în *Observatorul Cultural* (nr. 37), sub titlul „Tragedia euro-parizienilor Ziad și Banou“, e indignat că „revoltelor spontane“ li s-a răspuns „cu lacrimogene detonate într-o moschee“. Îl supără apelativul „*racaille*“ dat de Nicolas Sarkozy participanților la „revoltele spontane“. Dl Matei crede că Franța nu e „contemporană cu lumea“ și adaugă: „Autoritatea statală, această sintagmă la modă prin secolul al XVII-lea, zgârie urechea celor obșnuiți cu plurilingvismul, cu multiculturalismul, cu viteza noilor mijloace de comunicare.“ Pe cale de consecință, și cum nu mai trăim pe vremea Regelui-Soare, jos cu autoritatea statului, care „zgârie urechea“! Incendierea clădirilor publice devine, astfel, o afacere de estetică, iar aceea a automobilelor private – una de stilistică „multiculturală“ a „excluziunii“ sau a chiar a luptei de clasă, versiunea postmodernă!

Dar să lăsăm acum și estetica, și stilistica, rămânând pe moment în pura aritmetică. Să nu-l întrebăm, deci, pe Alexandru Matei (sau pe alții *eiusdem farinae*) de ce la „bacalaureatul din umanismul iluminist“, cum preafrumos scrie domnia sa, par să fi căzut atât de mulți dintre imigranții sau copiii imigranților din Maghreb și atât de puțini dintre imigranții sau copiii imigranților din Europa Centrală și de Est. De ce, adică, există o problemă „Ziad, Banou“ și gașca lor și nu a existat una Chopin, Chagall, Cioran sau chiar Moscovici și Sarkozy și gașca lor? Bine ar fi, deocamdată, să se înceapă numai cu o explicație: de ce o singură crimă rămâne numai o singură crimă, două crime sunt numai două crime, în vreme ce o mie de crime compun o *revoltă*, cinci mii – o *rezistență*, iar o sută de mii – o *revoluție*?

2008

40. Moderatorul ignoranței

Am trăit s-o vedem și pe asta: un partid politic din România, care a fost la guvernare și dorește să revină, organizând un protest contra unui mare experiment științific internațional, pe motiv că acesta ar putea conduce la sfârșitul lumii! Nu știi ce să faci mai întâi: să te amuzi copios de acest protest ridicol oferit de Partidul Conservator, sau să te înspăimânți de cantitatea mare de prostie și ignoranță debitată de membrii acestui partid cu sprijinul neprecupețit al presei, și nu doar al celei controlate de supermogulul Dan Voiculescu?

Prostia nu doare, nici nu se moare din ea, ci dimpotrivă, pe mulți îi face fericiți. Unul dintre acești fericiți este și senatorul PC Marius Marinescu, fost pedist, despre care înțeleg că a practicat cândva luptele. De data aceasta, a fost invitat la postul Realitatea TV să lupte pentru oprirea super-acceleratorului din Alpi. Invitația a venit de la un principe al moderatorilor de televiziune: Răzvan Dumitrescu. Acesta, care cu siguranță că nu se uită autocritic prea des în oglindă, a organizat dezinvolt o „dezbatere“ în jurul experimentului CERN în maniera în care, cu alte ocazii, organizează talk-show-uri despre Adrian Năstase sau despre inflație. Așadar, l-a invitat pe senatorul PC și, pentru „echilibrarea dezbaterii“, a mai chemat alături o astroloagă și un antropolog. Da – auziți bine –, Marinescu luptătorul, astroloaga și antropologul aveau să lămurească chestiunea bosonului Higgs, a simetriei imperfecte dintre materie și antimaterie, a dimensiunilor „embrionare“ ale Universului, a Big Bang-ului și alte chestii de același tip! Nici un fizician, nici un astrofizician nu a luat parte la dezbatere! Știa prea multe, desigur, erau prea în temă, ceea ce e un mare păcat pentru o televiziune fudulă precum Realitatea TV.

În aceste condiții, discuția a devenit un delir pe trei voci: ex-luptătorul delira cerând imperios ca banii contribuabilului european să fie cheltuiți nu pe acceleratoare de particule, ci pe ajutoare pentru săraci și desemnându-i pe oamenii de știință ca producători de găuri negre; astroloaga delira invocând zodiile, planeta Saturn și pe Nostradamus, iar antropologul delira recunoscând dreptul la delir al astrologiei, pe motiv că este și ea o realitate socială. Cât despre moderator, netulburat de faptul că nu invitasese un om de știință de specialitate, plana cu remarci caustice deasupra întreitului delir.

Probabil că o astfel de emisiune este exemplară pentru o mare parte a jurnalisticii noastre, căreia îi arată două defecte majore ca într-o oglindă măritoare: *ignoranța și suficiența*.

Omenește, cred că înțeleg ce se întâmplă cu acești sărmani jurnaliști. După studii relativ precare și un pic de experiență, dacă au noroc, puțin talent sau un fizic agreabil, ei ajung să-i ia la întrebări și la refec pe cei mai importanți oameni politici ai țării. Și o fac pe sume de bani considerabile – ceea ce e în sine un motiv să crească în propriii ochi. Președinți, miniștri, parlamentari din toate partidele se încolonează cuminți în studiouri și se supun de bine-de rău mofturilor jurnaliștilor, chiar dacă unii – precum Traian Băsescu – îi mai și ocărăsc din când în când (ceea ce, în paranteză fie spus, e adesea în fond, chiar dacă nu în termeni, meritat). Unii politicieni merg până a le căuta favorurile sau îi flatează în direct fără reținere, pentru a nu invoca atenții „mai consistente“. Cum să nu creadă atunci jurnalistul care, zilnic, îi ceartă, îi contrazice și uneori chiar îi potopește cu ocări pe atâția „oameni importanți“ și puternici că nu e și el important, ba încă mai „important“ și mai puternic decât interlocutorii săi? Ce are a face că e ignorant și că în afară de tupeu nu prea mai are alte calități? Ce are a face că a căpătat numai un pospai de cultură? Ce are a face că nu pasiunea adevărului îl muncește, ci doar aceea a ratingului? El se simte un om important, deoarece i se spune asta din partea altor oameni importanți; de aceea, e convins că știe totul și că ideile lui sunt singurele corecte. Cât despre interlocutori, aceștia îi apar ori ca imbecili puternici – și atunci trebuie „folosiți“ –, ori ca imbecili pur și simplu, și atunci pot fi luați în râspăr.

Dar când se întâmplă să aibă de-a face cu oameni cu adevărat importanți – cu savanți, artiști, scriitori, filozofi –, cu oameni care *știu* ceva cu adevărat, care trăiesc și în altă lume decât aceea a imaginii și a ratingului, atunci aplombul obraznic al jurnalistului de trupă pălește. Față de aceștia, „prostul“ e el, ignorantul e el. Atunci, de ce i-ar mai invita la emisiuni unde, cu adevărat, prezența lor ar fi necesară? Cui îi place să apară ignar, incapabil să pună întrebările juste? Dar pentru a pune întrebările juste unui savant sau unui om de cultură autentic, pentru a nu-l întrerupe în mod penibil, trebuie să te pregătești, să fi citit ceva în prealabil, să-i fi dat minții să mistuie și altceva decât buletinele agențiilor de presă. Greu, obositor lucru să înveți! Jurnalistului nostru nu-i place să învețe, deoarece el e convins că știe totul cel mai bine. Și atunci, sub pretextul palid că „specialiștii“ utilizează un limbaj prea tehnic și că publicul nu înțelege nimic, e preferabil să-i ignore pe acești inși bizari cu care, de fapt, nu poți scoate nici un rating mai acătări. Până la urmă, e o chestiune de demnitate personală: în fața unui astrolog, a unui expert în OZN, a unui mistagog, orice jurnalist se poate simți încă egal; înaintea unui astronom sau fizician riscă să se facă de răs de îndată ce deschide gura. Concluzia: știutorul autentic nu-i bun să treacă pe „sticlă“!

La aceasta se adaugă și obiceiul „postmodern“ atât de răspândit de a trata toate opiniile – indiferent de unde ar veni – ca egal îndreptățite: astronomul și astrologul,

*****ebook converter DEMO Watermarks*****

impostorul științific și savantul autentic, medicul și vraciul ar avea cu toții „opinii“, demne în mod egal de a fi ascultate, la fel ca în cazul politicienilor sau al sindicaliştilor. De ce i-ar trata jurnalistul diferențiat? De ce ar invita numai astronomul la o emisiune cu subiect științific și nu astrologul? Nu-i „dialogul“ suveran? De ce să nu dialogheze liber știința și pseudoștiința, înaintea unui public care arareori înțelege argumentele științei? De ce să nu-i pună față în față, lăsând – cum se spune – publicul să decidă? Așa cum publicul e lăsat să aleagă între retoricile politicienilor, să fie lăsat să aleagă și între creaționism și darwinism, între astrologie și astronomie, între magie și fizică, între impostura cea mai crasă și știință. Nu se înscrie un astfel de demers „imparțial“ în etica jurnalistică“?

Cu o asemenea „etică“ ajunge jurnalistul și mai ales moderatorul de televiziune să fie tot mai mult în epoca noastră un vector al ignoranței și al indigenței spirituale, când nu al prostiei pure, flatând și încurajând tot mai mult – vorba lui Kant – „minoratul voluntar“ al publicului. Dar e un minorat pe care, de astă dată, nici un fel de „*Aufklärung*“ nu mai e în stare să-l suprime.

2008

41. Starea de transă

Au votat cuprinși de „o stare emoțională“! Au votat „într-o veselie“ legi populiste, măbind salarii și beneficii în neștire, care nu pot fi suportate de buget și care vor prăpădi economia! Așa s-a exprimat la sfârșitul săptămânii trecute primul ministru, referindu-se la legea care mărea cu 50% salariile profesorilor și cu 74% pe cele ale profesorilor universitari. Au votat toți, în unanimitate, la vedere, mândri, darnici, aliați și inamici sau foști aliați sau foști inamici, inclusiv parlamentarii din guvernul primului ministru!

Ce fel de „stare emoțională“? Ce fel de „veselie“? Erau oare cuprinși de o transă etilică, ca după un banchet monstru la Vila Lac 2, 3 sau 23? Sau fuseseră atinși de tirsul lui Bacchus pe culoarele Casei Poporului? Ilaritatea le era inspirată de vreun demon ieșit pe furiș din fostul birou al lui Ceaușescu? Fuseseră contaminați de un virus euforizant ascuns în pernele fotoliilor? Erau sub influența unui halucinogen, distribuit la bufet? Sau erau posedați de vreun spirit impur împrumutat tocmai de la Tanacu? Dar atunci când, după două zile, și-au votat pensiile mărite, atunci tot în transă erau? Sau erau în delir profetic, previzionându-și trista căruntețe?

Prin urmare, de ce erau „emoționați“ *in corpore* parlamentarii? De ce erau „veseli“? Că fac un bine dascălilor cu prețul dezechilibrării bugetului. Că sunt generoși cu banii altora. Că răspund pozitiv câtorva sindicaliști bezmetici. Că pregătesc un haos inflaționist într-un moment internațional de criză financiară. Că vor binemerita de la alegătorii confuzi. Stranie „veselie“ colectivă! Să fi fost sub hipnoză toți până la unul? Cum se explică altminteri faptul că nici măcar unul, unul singur – de la putere sau de la opoziție, de la PNL, PSD, UDMR ori PDL – nu a avut curajul sau luciditatea să reziste și să spună adevărul, anume că generozitatea fără resurse este inutilă, chiar periculoasă? Cum de n-a părăsit nimeni, demonstrativ, sala de vot?

A fost în transă așadar Mircea Geoană, care pare că și-a pierdut definitiv mințile, auto-intoxicat cu promisiunile electorale proprii, ce cresc în progresie geometrică? A simțit subit vocația mistică Bogdan Olteanu, președintele liberal al Camerei, care a pus legea pe ordinea de zi fără obiecție, de parcă n-ar fi știut care sunt restricțiile bugetare ale propriului guvern? Din poet, a ajuns coribant ministrul finanțelor Varujan Vosganian, care n-a suflat o vorbă despre imposibilitatea acestei legislații înainte, dar care, la o zi după vot – la trezire –, a pretins că ea atentează la siguranța națională și încalcă tratatul de aderare al României la UE? Dar primul ministru? Să fi ignorat ce se pregătește în Parlament? Noii lui prieteni pesediști, aflați în plin delir demagogic, nu-l informaseră

despre bacanala ce urma? Sau omul tocmai plonjase cumva într-o viziune șamanică, călătorind în vis într-o Românie cu un singur prim-ministru etern – el însuși –, viziune din care numai Comisia Europeană avea să-l trezească cu un ghionț? Cât despre ministrul educației Adomniței – care a votat legea în Parlament și a recuzat-o ulterior –, știm ce a pățit: a suferit o dureroasă dedublare de personalitate. În fine, ce s-a întâmplat cu vijelioșii pedeliști? Au picat cu toții sub un descântec magic? Boc a avut viziuni? Blaga a început să vorbească „în limbi”? Dar Stolojan? Nu și-a prevenit colegii de partid din Parlament, fiind pesemne în dialog pe teme de finanțe-bănci cu spiritele de dincolo... Dar ce spuneți despre Băsescu, care cu puțin timp în urmă declarase că va promulga legea? Delira și el?

Dacă lucrurile stau astfel, parlamentarii și, în general, conducătorii noștri sunt în pericol și trebuie făcut ceva: chemați, așadar, de urgență în Parlament, la Guvern și la președinție exorciști, descântătoare, vindecători, vraci, popi, parapsihologi sau pur și simplu psihiatri! Iar dacă problema nu e nici mistică, nici magică, nici bahică, dacă n-a fost vorba despre vreun euforizant secret, ci am avut de-a face doar cu o imensă contaminare colectivă de iresponsabilitate, demagogie, cinism tâmp și lașitate, simțim că suntem și noi cuprinși de o „stare emoțională”. Ea ne cere imperios să le spunem tuturor, „într-o veselie”, următoarele: *în unanimitate ați votat, în unanimitate plecați!* Să nu vă mai vedem zilnic la TV. Să nu vă mai auzim. Să nu mai aflăm nimic despre voi. Dispăreți!

P.S. Subsemnatul este profesor universitar.

2008

42. Final de reprezentație

În fine, în fine, s-a încheiat – sper – cariera politică a lui Călin Popescu-Tăriceanu! Acest mediocru lipsit de orice imaginație, în afară de aceea de a inventa modalități de a se agăța de putere, acest „nimeni“ devenit brusc, printr-un concurs de împrejurări, „cineva“ a ieșit din marea scenă publică. Reprezentația lui s-a sfârșit. Regizorul l-a dat afară din rol. Îl vom vedea în curând, alături de Petre Roman și Emil Constantinescu, invitat la diferite emisiuni de spălare a creierului, unde va explica inconștient și pedant cât de capabil a fost el și cât de neisprăviți și nerecunoscători au fost și sunt toți ceilalți.

Tăriceanu a crezut că e o mare minte politică, deoarece a reușit să guverneze în pofida încercărilor repetate ale lui Traian Băsescu de a-l debarca. Rezistanța lui i-a umplut de admirație pe unii, dar ea n-a fost decât încăpățănare prostească și lipsă de scrupule în alegerea mijloacelor. N-a fost decât un mărunț ambițios, servit de o clică de ambițioși servili; Chiuariu și Adomniței sunt numele de miniștri de care Tăriceanu s-a legat și alături de care va intra în istorie! Laolaltă cu ei a trădat mai toate principiile liberale și mai ales ideea unei alianțe reformiste de centru-dreapta. S-a aliat cu PSD, fără să o admită deschis, din frică de electorat. Scopul lui a fost simplu, de monoman: debarcarea președintelui, chiar dacă planul, fără sens politic și rău pentru țară, era lipsit de orice șansă. Ar fi putut guverna cu PDL în continuare, ar fi putut continua reformele, mai ales pe cele din justiție cu Monica Macovei, ca și pe cele din administrație, din învățământ etc. Dar, se va spune: oare nu face astăzi la fel PDL, care e în alianță cu PSD? Fals: azi, PDL și PSD încearcă să guverneze în împrejurări dificile, deoarece situația post-electorală nu a permis altfel. S-ar putea să nu fie un succes și e aproape sigur că guvernarea Boc va rămâne în amintire ca o epocă de restricții și criză. Dar măcar azi se guvernează. Pe vremea lui Tăriceanu nu se guverna, ci se complota!

Mulți l-au lăudat pe Tăriceanu și fiindcă ar fi asigurat prosperitatea economică. Din nou fals: nici Tăriceanu, nici guvernul său nu au avut nici un fel de merite; lucrurile au mers bine cât timp conjunctura internațională a fost favorabilă. S-a schimbat conjunctura, totul a început să meargă rău. În schimb, găurile din buget, pe acestea Tăriceanu le-a făcut, în ultima parte a anului cheltuind fără reținere în dreapta și în stânga, doar-doar va rămâne la putere. Politică nu numai nechibzuită, dar de-a dreptul iresponsabilă! Acum, în parte lui Tăriceanu trebuie să-i mulțumim că vom împrumuta aproape 20 de miliarde de euro de la FMI și UE! Am fi împrumutat și fără el, probabil,

dar o sumă mult mai mică. Și mai are și nesimțirea să declare că actualul guvern și președintele „se târăsc în genunchi înaintea FMI-ului“!

Dar ce l-a doborât pe Tăriceanu a fost faptul că nu a reușit să readucă PNL la putere după alegeri, deși avea calea deschisă. Pretinzând în mod absurd postul de prim-ministru, Tăriceanu le-a dat mână liberă democrat-liberalilor să negocieze cu PSD un „parteneriat“, care ar fi fost greu de realizat dacă pretențiile celui de-al treilea partid clasat la alegeri ar fi fost rezonabile. Tăriceanu s-a pus pe sine mai sus decât a pus partidul său și a mai avut tupeul să nu demisioneze imediat după formarea alianței PDL – PSD. Pe bună dreptate, partidul s-a descotorosit de el.

Cum va arăta PNL condus de Crin Antonescu? Greu de spus deocamdată. Dar dacă ne ghidăm numai după virulența verbală și ambalajul de metafore anti-Băsescu care au susținut discursul lui Antonescu, nu văd nici o altă schimbare decât una de stil. S-ar părea că PNL a înlocuit la comandă o mediocritate cu gura cusută cu o alta cu gura mare și pe un politician care se crede Brătianu cu unul care se crede pe deasupra și Cicero!

2009

43. Capitalismul și criticii săi

De ceva vreme, mai ales de când criza financiară americană s-a globalizat și efectele ei au început să se facă simțite pretutindeni, a reînceput să se audă cu putere vechiul refren: capitalismul e în declin, ba chiar e terminat. Refren acompaniat de două cuplete, vechi și ele: 1) America e de vină și 2) ne trebuie „altceva“. Antiamericanismul peren, stângismul mascat sau fățiș, tiersmondismul și anti-globalismul endemice simt că iarăși a venit vremea lor, iar corul lor a devenit aproape asurzitor. Și în timp ce mulți oameni se întreabă cum își vor plăti creditele, diferiți ideologi de profesie sau de ocazie, resentimentari, cred că a sosit momentul să i-o plătească Americii cu vârf și îndesat. Și atunci vociferează cât îi țin puterile.

Criză este, desigur, și sistemul financiar-bancar se clatină. Va veni și recesiunea economică, cu toate relele sale – mai ales cu șomaj. Dar să ne fie clar un lucru:

Dacă sistemul capitalist-liberal trece periodic prin crize (ceea ce face parte din natura sa), sistemul socialist a fost (și este, acolo unde a fost menținut) într-o eternă criză, ceea ce, de asemenea, face parte din natura sa. Nu opunem (decât în viziunea trandafirică a ideologilor) un sistem cu crize unui sistem fără crize, ci opunem un sistem cu crize periodice, despărțite de lungi perioade de bunăstare excepțională, unui sistem a cărui criză – și vai, ce criză! – a fost perpetuă și fără pauze.

Dar poate că alternativa nu e chiar socialismul, ci etatismul din Europa occidentală pe care puzderia de antiamericani de aici îl opun cu eroism capitalismului „anglo-saxon“. Desigur, criza financiară provine din America, dar și prosperitatea fără precedent, competitivitatea fără egal, inovația tehnică pe care Europa se străduie din răspuțuri să o dobândească, deocamdată fără mare succes, tot de acolo vin. America sare mai departe și mai sus; de aceea, uneori și cade mai rău. Europa, înghesuită între numeroase reglementări, egoistă și comodă, riscă mai puțin – ceea ce nu înseamnă că și-ar putea rezolva mai bine problemele de fond. Există mai multe feluri de a aborda viața și riscurile. Când Europa a beneficiat de puterea economică, politică și militară a Americii, ea nu s-a ferit de efectele capitalismului „anglo-saxon“. Acum, când are parte și de dezavantaje, ar fi bine să-și păstreze cumpătul.

Dar tocmai s-a dovedit că numai intervenția statului poate să ne salveze! – exclamă unii. Mai întâi că nu s-a dovedit încă nimic. La ora când scriu aceste rânduri, bursele internaționale continuă să cadă, în pofida intervențiilor anunțate de principalele puteri economice ale lumii. Dar chiar dacă intervenția statelor se va arăta benefică până la urmă, încă nu înseamnă că intervenționismul este panaceul economiilor. Până la urmă,

un organism bolnav se însănătoșește nu doar cu medicamente, ci și din propria sa capacitate de apărare auto-reglabilă. Iar după ce s-a însănătoșit, medicamentele sunt inutile și chiar nocive.

O altă idee auzită adesea în aceste zile este imoralitatea capitalismului. Lăcomia – se spune – a adus criza. De acord, dar tot ea a adus și beneficiile capitalismului. De la Adam Smith se știe că tocmai egoismele individuale și urmărirea propriului câștig pot conduce la prosperitatea generală. De fapt, capitalismul este singurul sistem care a reușit să convertească – fie și parțial – egoismul individual în bunăstare generală și, anume nu suprimând acest egoism prin diverse scheme autoritare și moralizare, ci dimpotrivă, lăsându-l să funcționeze între anumite limite extrem de largi. De cele mai multe ori, a reușit; uneori a dat rateuri, și atunci avem crize. Nimic nu e perfect, iar binele și răul nu pot fi întotdeauna complet separate în lumea de aici. Dar să fie clar: nu moralitatea stă la temelia capitalismului.

Criticile la care mă refer, în măsura în care sunt radicale, „fundamentaliste“ și descriu scenarii apocaliptice, sunt pur și simplu ridicole. În sens restrâns, ele nu fac decât să recicleze vechi teze marxist-leniniste, transliterându-le în alfabete ecologiste, anti-globaliste sau postmoderne. În sens larg, ele transferă asupra capitalismului vina firii omenești de a fi așa cum este: nesățioasă și iresponsabilă. Adică transferă vina „originară“ asupra singurului sistem cunoscut care a obținut ceva bun din acest „lemn strâmb“ – vorba lui Kant – care este omul, nu prin asceză și represiune, ci prin libertate.

2009

44. „Eternul Gușe“ și „fascinantul Constantinescu“

La început Dumnezeu a făcut lumina! Apoi am venit noi: s-a făcut ceață, care s-a îndesit mereu. Și, între timp, așteptând să vină noaptea, mai consumăm o bârfă lungă cât toată creațiunea! Iată, în rezumat, cum pare a decurge tema „deconspirării“ la români.

Avem o lege, dar vrem s-o schimbăm înainte măcar de a o respecta. Ce garanții sunt că o vom respecta pe următoarea? Nici de unele. Vrem să desființăm sintagma „poliție politică“. De acord, dar ce vom pune în loc? Cum va fi definită „colaborarea“? Semnarea unui angajament? De acord din nou, dar ce ne facem cu cei care au refuzat apoi sistematic să se achite de obligațiile „patriotice“, de a servi informații „în mod organizat și conspirat“ (după cum suna formula standard)? Nu pot fi puși în aceeași oală cu ceilalți care au servit cu conștiinciozitate, deși nu negăm că au greșit și primii. Dar aceia – persoane importante, ori chiar simpli membri PCR – care nu aveau angajamente, dar turnau direct la marii șefi sau la biroul de partid? În ce formulă juridică vor fi ei cuprinși? Nimeni nu pare a o ști, dar sigur e că dl Marius Oprea vrea să schimbe legea.

Unii au venit cu propunerea stupidă (dacă nu perversă) să se publice pe Internet toate dosarele politicianilor (sau ale persoanelor publice), astfel încât CNSAS să nu mai aibă rolul de a judeca vinovății, ci doar de a arhiva dosare, lăsând „zeul“ public să decidă, că el știe mai bine. Trec peste imposibilitățile legale, dar am convingerea, citind dosarul „Dana“, că o mare parte a „zeului“, mai ales june, nu va înțelege deloc de ce a fost victimizată Mona Muscă, așa că ei vor fi gata să „achite“ o persoană agreabilă atunci și acum, care, aparent, nu și-a făcut decât datoria față de stat și națiune de cadru didactic responsabil, de a iscodi viața studenților greci din Timișoara anilor '70. Și chiar cred că așa se va întâmpla, când li se va cere părerea la vot. Atunci când nivelul general de instrucție al tinerilor scade vertiginos, când cunoștințele mai serioase de istorie, de cultură generală, ba și de logică au devenit, chiar și printre studenți, rarități, cum oare își vor da ei seama că mult invocatul patriotism și apărarea statului, aduse ca justificare acum de Mona Muscă, de ierarhi ai Bisericii, de politicieni precum Dan Voiculescu, de jurnaliști precum Roșca Stănescu etc., erau doar o abilă și ticăloasă „conspirare“ a național-comunismului, în cursa căruia au căzut, în diferite modalități (și uneori nu chiar involuntar), atâția români în anii '60 și '70? A amesteca totul – iată la ce ne pricepem bine, atunci când nu putem gândi clar. Fiindcă nu putem.

Dosarele vin pe rând, în calupuri – ba politicieni, ba jurnaliști, ba preoți. Mașinațiunea lui Băsescu – se țipă. Dar măcar vin, pe când până acum puțină vreme

domnea dulceă pace. Adrian Năstase, care avusese grijă să nu se treacă de „linsul dosarelor“ la CNSAS, acum e un bine plătit analist politic. Nimeni nu-l mai vorbește de rău. Pe de altă parte, se spune că mai sunt dosare ale ofițerilor de informații acoperiți, prezenți, ni se spune, și în presă. Splendidă găselniță! Despre respectivii nu putem afla nimic, nici că da, nici că ba, de parcă ei ar fi „lucrul în sine“ al lui Kant. Așadar, liber la orice fel de supoziții, la toate suspiciunile imaginabile. Dacă cineva a călătorit în străinătate în anii aceia – e suspect. Dacă a mai și publicat altceva în afară de omagii – e și mai suspect. Iar dacă cumva n-are dosar de informator, nici atunci n-a scăpat, căci de unde știm noi că nu e ofițer acoperit, mai ales dacă nu ne-a plăcut politica sa de după 1990? Poate că e sau a fost și spion, poate că e teleportat dintr-un univers paralel. Poate... În particular, constatăm că sofismul transformării unei simple conjeturi în certitudine e întrebuințat chiar și de un fost disident, bolnav de frustrări, împotriva altui fost disident, într-un cotidian central condus de un declarat fost colaborator al Securității! Babilonul e un model de ordine pe lângă toate astea! Deocamdată, o presă iresponsabilă n-a făcut decât să creeze un sindrom al suspiciunii generalizate și al conspiraționismului fără limite, care te justifică minunat, indiferent dacă ai sau nu dovezi.

Dar ca să ne simțim totuși înșeninați – avem nevoie –, ne sunt plimbate la televiziuni și două personaje care nu pot decât să ne bine dispună: să le numim „eternul Gușe“ și „fascinantul Constantinescu“. „Eternul Gușe“ e pozitiv, tonic, binedispus, dar nu fără periodice accente de virilă energie. Atunci devine solemn și declară, pretinde, cere, voiește cu orice preț „reforma morală“ a clasei politice. Dar când e întrebat de unde are cutare informații „de dosar“ despre cutare politician, face cu ochiul hoștește și spune: „de la surse“! Cu alte cuvinte: cel care condamnă vechile „surse“, fiindcă au turnat, utilizează acum noi „surse“, care toarnă la fel de bine, ba chiar ilegal. Iar dacă „reformatorul moral“ va susține că a turna la Secu e una și a turna la Gușe (sau în presa democratică) e alta, îi vom spune că „moral“ tocmai asta înseamnă: să nu faci răul în nici un fel. Căci circumstanțieri, explicații etc. se pot oricând găsi, ca și cuvinte frumoase care să acopere mizerii prea omenești.

Cât despre „fascinantul Constantinescu“, acesta luptă în stilul isteric: ochii injectați, vorbirea sacadată și frenetică; el voiește, vrea, pretinde, cere un singur lucru, dar măreț: capul lui Băsescu (pe care „eternul Gușă“ l-a mai iertat între timp). În absența capului, măcar dosarul, căci știe sigur că actualul președinte a fost informator, sau mai rău, deși fostul președinte n-a văzut dosarul fatidic. De ce oare n-a frunzărit dosarul ăsta pe vremea când locuia la Cotroceni și când Costin Georgescu și Cristian Harnagea erau șefii serviciilor, de el însuși puși acolo, e prea întortocheat ca să înțeleagă cineva. Și totuși e chemat în continuare să comunice aceleași adevăruri fundamentale. Pesemne

că are rating bun, cum nu mă îndoiesc că are și „eternul Gușe“.

Asta spune totul: în „eterna și fascinanta Românie“ „deconspirarea Securității“ e până la urmă o întortocheată chestiune de rating.

2009

45. „Societate civilă“, unde te-ai ascuns?

În ultimul timp, a susține sau chiar a fi susținut în public cauza lui Băsescu a devenit, cel puțin pentru un intelectual, nu doar neconvenabil, dar și incriminant, un gest pedepsit cu vorbe aspre și linșaj mediatic. Într-un recent articol (5.11.2009) din Cotidianul, un anume Toader Ștefan urmează calea deschisă cândva de România Mare pentru a-și nimici adversarii politici: „Fripturiștii lui Băsescu“, scrie el, „erau condamnați din naștere la anonimat“, erau de „o mediocritate intratabilă“ ori „le lipseau opera și recunoașterea“; le lipsea chiar și „popularitatea ieftină“, în vreme ce „scrâșneau în numele unei spoieli de cultură“. A venit Băsescu și brusc – zice autorul, despre a cărui „operă și recunoaștere“ nu am aflat nimic – au fost miluiți cu „funcții, decorații, titluri, mandate și cu acces la banul public“ ca răsplată pentru a fi devenit „cântăreții din suflet ai măririi președintelui“. Numele acestor „mediocrități intratabile“? Pe lista principală: Horia-Roman Patrapievici, Vladimir Tismăneanu, Traian Ungureanu, Cătălin Avramescu, Sever Voinescu, Mircea Mihăieș, Monica Macovei, Teodor Baconski, Andreea Pora... Se pregătesc: Mircea Cărtărescu, Andrei Pleșu, Gabriel Liiceanu!

Veți spune, poate: în galeria turpitudinilor a mai apărut un exponat; nu-i primul, nu va fi ultimul. Să nu ne emoționăm, deci, peste măsură.

Nu-i chiar așa. Mai întâi, articolul nu e decât un vârf al creației jurnaliere a trustului de presă condus de Vântu și care, alături de concurența de la Intact, și-a făcut o profesie din a discredita orice opinie favorabilă președintelui actual – asta când această opinie se mai poate face auzită. Nu e scopul meu să cartografiez aceste gunoarie mediatice, al căror laitmotiv este că președintele Băsescu este un dictator sau un aspirant la dictatură și că, în consecință, oricine îl susține este ori o slugă, ori obnubilat mental, ori ambele. Iar interesul meu pentru oameni ca Nistorescu și Hurezeanu e modest și mă rezum să notez că au devenit (primul în mod vulgar, iar al doilea în mod subtil), din gloriei ale presei românești, exemple jalnice de decădere morală și profesională.

Întreb însă, cu neliniște: unde sunt vajnicele ONG-uri care, mai ieri, țineau sus steagul democrației și al libertății de exprimare? Unde sunt vocile lui Cristian Pârvulescu și Victor Alistar, care erau îngrijorați de „prefraudarea“ alegerilor din pricina referendumului? În ce gaură de șarpe s-a pitit Mircea Toma cu a sa *Agenzie de monitorizare a presei*? Unde este SAR-ul? N-ar fi fost acum momentul unei „coalitii pentru o presă curată“? Nu le cerem, Doamne ferește, să-l susțină pe Băsescu. Le cerem să-și ridice glasul când unii dintre susținătorii lui mai cunoscuți sunt târați în noroi de trusturile de presă. Ei, cei din ONG-uri cel puțin, știu că numele „fripturiștilor“

Cotidianului sunt printre cele care fac cinste țării. Atunci de ce nu o strigă, ca să audă, nu Nistorescu, Roșca & Co., ci opinia publică, derutată de o propagandă deșănțată? Și de ce, în general, ONG-urile nu denunță monopolul mediatic aproape total în favoarea adversarilor președintelui, și care, în plus, îi prezintă pe *intelectualii* susținători drept rebuturi umane? Nu cerem simpatie politică, ci solidaritate împotriva unei prese copleșitoare prin dimensiune și banditești prin metodă. O avem? Nu. „Societate civilă“, unde te-ai ascuns?

Din păcate, auzim, când și când, alte voci. Ele vin, culmea, de la colegi ai noștri, intelectuali stimabili care au alte opinii politice decât noi – ceea ce e perfect legitim. Dar noi am încetat să mai fim stimabili pentru ei: poziția noastră politică este, pentru conducătoarea unui săptămânal (Carmen Mușat), aceea a unor „lachei“ de tip nou, comparabili vechilor „lachei“ ideologici ai lui Ceaușescu. Pentru altcineva, distinsă profesoară universitară, clasicistă, dar și editorialist la murdarul ziar al lui Roșca-Stănescu (Zoe Petre), comparația este cu tiranii greci. Asemeni lor, Băsescu ar fi „acapararea puterii în mod abuziv“ (unde, când, cum?), iar susținătorii săi sunt bolnavi de un fel de „pandemie de gripă porcină“ de „frică, obediență și lipsă de cuviință“.

„Fripturiști“, „mediocrități intratabile“, „noi lachei“, contaminați de „noua gripă porcină“ a „tiranului Băsescu“ – ce ne mai rămâne, deci, după ce am fost aproape alungați de pe platourile televiziunilor, când dintre vechii noștri prieteni unii tac intimidați, alții susură complice? Pesemne, după 6 decembrie, în caz de cădere a „tiranului“, să dispărem complet de pe scena publică, lăsând-o pe aceasta, în sfârșit, curată și devirusată... Asta doriți, voi, corifei ai culturii, directori de ONG-uri, voi, intelectuali iubitori ai adevărului, voi, gazetari cinstiți, mari iubitori ai libertății?... „Societate civilă“, unde te-ai ascuns?

2009

46. *Punctul de inflexiune*

Probabil că mulți dintre pedeliști, ba poate chiar și Traian Băsescu, deși în particular, au recunoscut că dna Monica Iacob-Ridzi a cheltuit iresponsabil banul public, dacă nu și mai rău, refuză să creadă ceea ce se întâmplă și văd în continuare, în toată afacerea, complotul din umbră PSD-PNL, susținut de „mogulii de presă”. Ei își amintesc că lucrările comisiei parlamentare, presărate de insulte de o parte și de alta, au semănat cu o execuție politică; că presa, cu siguranță ostilă din principiu de ani buni la tot ceea ce aduce a Traian Băsescu, a linșat-o mediatic pe dna Ridzi; dar mai ales își amintesc, probabil, că numeroase alte cazuri, în care banii în joc au fost cu mult mai mulți sau importanța personajului politic cu mult mai mare, nu au dus la nici un rezultat concret: personajul a scăpat destul de ușor (vezi cazul Năstase), iar partidul respectiv, după unele pierderi conjuncturale, a rezistat bine. Cei din PDL s-ar putea simți deci frustrați că li se cere sacrificarea ministrului tineretului și sportului, când încă nu s-a dovedit nimic într-un mod imparțial și când în alte situații fapte mai grave sau mai dubioase au fost tolerate până la urmă de presă și de opinia publică.

Dacă gândesc astfel, comit – PDL și mai ales Traian Băsescu – o mare greșeală. Ba aș spune chiar că deja e prea târziu și că greșeala a fost deja comisă. Iar aceasta, din cel puțin două motive:

Mai întâi, acum, spre deosebire de anii trecuți, avem criză. Iată ceva de care atât guvernul Năstase, cât și guvernul Tăriceanu au fost lipsiți, spre norocul lor (și al nostru). De aceea, ceea ce se trecea la ei cu vederea nu se mai trece acum guvernului Boc, chiar dacă acesta personal, este mai onest decât primul și mai competent decât ultimul. Or, în vremuri de criză economică, cum sunt acestea, când șomajul crește amenințător, când veniturile oamenilor scad, când statul are dificultăți serioase în a plăti la timp salariile bugetarilor, când îngrijorarea pentru viitorul imediat crește, există un singur lucru fundamental pe care guvernanții nu trebuie nici să-l facă, nici să lase impresia că l-ar face: să refuze sau să pară că refuză solidaritatea cu societatea. Căci totul poate fi iertat în aceste situații, fie și incompetența, sau inabilitatea, sau lipsa de discernământ. Dar aroganța, disprețul pentru banul public, risipa în scopuri dubioase, ca să nu spunem delapidarea – acestea nu pot și nu trebuie să fie iertate. La întrebarea lui Ion Cristoiu dacă își recunoaște vreo vină în scandalul cheltuirii banilor pentru serbările tineretului din 2 mai, dna Ridzi a răspuns, cu aroganță, ipocrizie și suficiență, că nici una, în afară de inabilitatea de a comunica cu opinia publică. Ceea ce e totuna cu a afirma că e pură ca lacrima și că doar presa o calomniază. Acela era momentul când

Monica Ridzi trebuia demisă (sau determinată să demisioneze), și nu neapărat fiindcă efectiv s-ar fi făcut vinovată de o culpă penală (aceasta încă nu s-a dovedit), ci fiindcă s-a făcut vinovată de cel puțin o culpă politică: incompetența unui ministru în a comunica mediatic în vremuri de criză e impardonabilă.

Al doilea motiv pentru care PDL-ului nu i se trece cu vederea ceea ce s-ar fi trecut mai ușor altor partide, și mai ales PSD-ului, este că acest partid și președintele Băsescu au făcut din ideea unei politici responsabile și ferite de corupție un standard de luptă, cu care au defilat ani buni. *Mutatis mutandis*, se întâmplă ceva similar cu cazul Mona Muscă: colaborarea cu Securitatea a acestei capabile politiciene nu a fost iertată de opinia publică, care nu s-a sinchisit prea mult de problemele mult mai grave ale lui Dan Voiculescu. Dar la Mona Muscă, lumea (sau o anumită lume) se aștepta la mult mai mult, așa cum acum lumea se aștepta la mai mult de la Monica Iacob-Ridzi, un politician tânăr și promițător, decât de la „vechii” și hârșiții prin toate relele Adrian Năstase sau Miron Mitrea. Tot astfel, încercările de colaborare ale PDL din trecut cu PRM sau Vadim Tudor și, mai apoi, colaborarea în Consiliul general al Bucureștiului cu PNG și apoi, iarăși, cu PRM nu pot să nu fi frustrat mai ales acea parte mai luminată a opiniei publice pentru care extremismul politic și naționalismul șovin nu sunt vorbe goale. Aceeași tip de colaborare a PSD-ului (mai demult sau mai recent) nu a stârnit emoții, fiindcă electoratul acestui partid nu are nici aceleași sensibilități, nici aceleași standarde intelectuale.

Combinția dintre aceste două motive a determinat scandalizarea îndreptățită a opiniei publice – chiar dacă presa „mogulilor” a distorsionat unele aspecte. Problema Ridzi a devenit una de autenticității rolului reformist asumat de PDL și de Traian Băsescu, iar prețul de plătit pentru încremenirea în solidaritatea de partid îl va plăti la toamnă președintele. Nu că cei dezamăgiți acum de staza în care se află Traian Băsescu vor vota cu Mircea Geoană; nu, ei nu vor vota deloc, dezamăgiți pe bună dreptate, lipsindu-l pe președinte de un electorat prețios – ceea ce va face victoria sa dificilă.

Ar mai rămâne să ne întrebăm asupra acestei vădite incapacități a lui Traian Băsescu de a acționa rezonabil în acest caz – căci rolul PDL nu poate fi decât secundar, chiar dacă nu și neglijabil. Nu ne-am făcut iluzii că președintele ar avea standarde morale prea înalte și nici că asumarea anumitor teme, cum ar fi deschiderea arhivelor Securității sau lupta împotriva corupției ar fi, pentru el, neapărat o chestiune de conștiință. Dar l-am văzut întotdeauna ca pe un om politic realist, calculat, ținând din ambiție destul de sus și de departe. Iată că acum președintele pare a fi fost lovit de miopie și obnubilare: nu vede ceea ce chiar și unii dintre membrii PDL au început să vadă (chiar dacă nu-și permit, din păcate, să vorbească cu voce tare). Nu vede că este interesul lui direct și imediat să o demită pe dna Ridzi, ba chiar că ar fi trebuit să o facă

deja în urmă cu o săptămână. Nu înțelege că oricum va ajunge acolo, după ce Parlamentul va vota cererea adresată Parchetului de punere sub urmărire penală. Continuă, pare-se, să creadă că totul nu e decât o manevră politică a adversarilor susținuți de presa ostilă și că opinia publică înțelege și trece cu vederea. Se înșală grav.

Să se afle Traian Băsescu în acel punct misterios de inflexiune a carierei, care a despărțit de atâtea ori, la oamenii politici, ascensiunea și succesul de declin și catastrofă?^{[24](#)}

^{[24](#)}. Judecând după cele ce s-au petrecut în cei doi ani care au urmat, s-ar părea că da.

2009

47. Uuf!

Cred că nu suntem chiar puțini zilele acestea cei care, după ce am citit încremeniți „stenogramele Voicu“, aflând cum își negocia acesta intervenția cu afaceristul Cășuneanu, cum obținea promisiuni slugarnice de la doi judecători de la Înalta Curte, între timp așteptând noi cu înfrigurare să vedem dacă Înalta Curte va permite arestarea senatorului PSD și dacă, în sfârșit, protecția CSM asupra magistraților corupți sau suspecti de corupție va mai slăbi în intensitate, nu suntem puțini cei care – așadar – să ne fi zis: „era cât pe-acți să fim înghițiți definitiv de caracatiță“! Și poate vom mai fi zis unii dintre noi: „a meritat totuși să votăm pe 7 decembrie 2009 cu Băsescu, cu toate cusururile lui“, și nu cu Mircea Geoană sau să stăm acasă îmbufnați, teoretizând despre răul cel mic și dictatorul cel mare. Cel puțin așa sper: că unii dintre cei care au căzut în capcana propagandei televiziunilor încep azi să vadă gunoiul ce se ascundea sub minunata alianță PSD-PNL șampilată Johannis, care a pierdut alegerile la numai 73.000 de voturi diferență.

De fapt, tocmai ca să nu se ajungă aici – la arestarea, inculparea și eventual, la condamnarea la închisoare a unor figuri politice importante –, parlamentari, miniștri și foști miniștri, primari – PSD și PNL, susținute de „sponsori“ (Vântu, Voiculescu, Patriciu) – au făcut „totul“: au început, din 2005, prin a-i pune obstacole Monicăi Macovei, când au văzut că aceasta chiar vrea să reformeze justiția și că refuză să intervină pe lângă procurori în favoarea lui Patriciu. S-au mâniat când ea a vrut să înființeze ANI și i-au ridicat Parlamentul împotriva. L-au determinat pe Tăriceanu în 2006 să refuze alegerile anticipate, deoarece exista riscul ca Băsescu să devină prea puternic. Au scos PDL de la guvernare. Au încercat din răspuț să-l schimbe pe Daniel Morar din fruntea DNA atunci când au constatat că acesta își ia munca în serios. Dacă nu au reușit, au vrut, împingându-l înainte pe pionul Chiuariu, să desființeze cu totul DNA pe considerente de „eficiență“ și să-l topească în DIICOT. Numai opoziția Uniunii Europene și rezistența lui Traian Băsescu i-au făcut să dea înapoi. Disperați, au realizat suspendarea președintelui în 2007 și, nereușindu-le demiterea, au vrut să-l înlocuiască cu Geoană prin alegeri în 2009. În final, au încercat și operațiunea „frauda electorală“, în cadrul căreia se spune că senatorul Cătălin Voicu avea un rol important de jucat, și prin care ar fi trebuit să inverseze rezultatul alegerilor prezidențiale. Aproape reușiseră, susținuți de mizeria morală și profesională a unor jurnaliști, de tembelizarea publicului, de fondurile imense puse în luptă, de erorile adversarilor! Aproape avuseseră succes în campania uriașă de a-l demoniza pe președinte,

zugrăvindu-l, dincolo de orice logică și realitate, ca pe un dictator susținut de nemernici, de imbecili și de o mână de „intelectuali arondați“, aparținători, desigur, ambelor categorii.

Așadar, credeți că dacă Geoană câștiga alegerile în decembrie se mai cerea aprobarea Senatului pentru arestarea senatorului Voicu? Credeți că ea mai era acordată – la limită de altfel? Credeți că mai rezista Morar în fruntea DNA sau că mai exista DNA însuși? Credeți că ar mai fi avut palpații azi alde judecătorii Costiniu și Jipa? Aș! Credeți că ați mai fi auzit de vreun protest al judecătorilor pe lângă CSM – prima mișcare autentică „dinăuntrul sistemului“ care cere răspicat o reformă autentică? Credeți că am mai fi citit măcar, pierdute prin presă, „dialogurile“ senatorului? Aș! Voicu domnea azi secretar de stat la Interne, iar Vanghelie făcea și desfăcea miniștri. Chiar credeți că vizita nocturnă a lui Geoană la Vântu a fost un „*acte manqué*“ și că nu s-ar fi repetat la intervale regulate sau când „era nevoie“? Unii sunt supărați că, cică, România primește ordine de la FMI, UE sau americani. Preferați să-și fi luat indicațiile de la Vântu și ruși?

Dar, vor sări unii cu replica: corupți sunt și „dincolo“! Sunt. Și unii, precum Solomon, primarul Craiovei, sau Gutău, primarul din Curtea de Argeș, sunt deja la închisoare pentru fapte de corupție, ultimul condamnat definitiv. Falcă, primarul Aradului, poate și Ridzi, așteaptă la rând. Cel puțin PDL, greu-greu, s-a desolidarizat totuși de oamenii săi închiși și nu i-a aclamat, precum, recent, PNL, care l-a elogiut pe fostul primar al orașului Baia Mare, aflat în pușcărie. Până una-alta, singura instituție din sistemul judiciar românesc lăudată constant de Comisia Europeană este DNA. Iar DNA, condus de un om propus inițial de Monica Macovei și confirmat pe post de Traian Băsescu, s-a dovedit a fi singura piesă care „nu a mers cum trebuia“ în interiorul sistemului mafirot, compus din triumfiul politicieni–magistrați–oameni de afaceri, sistem susținut prin toate mijloacele de PSD și PNL, sub vechile sau noile conduceri. DNA și, într-o anumită măsură, ANI au stricat „jocurile“, au împiedicat acapararea totală a țării, au menținut încă vie firava șansă a vindecării.

Pe scurt, pe 7 decembrie am scăpat măcar de atât, ca dintr-o țară unde expresia „lupta împotriva corupției“ mai are totuși o semnificație să devenim una în care astfel de cuvinte să-și aștepte pur și simplu ștergerea din dicționare, la cererea expresă a unor Voicu, Vanghelie și Costiniu, cu aprobarea unor juriști-megafon ca Mona Pivniceru și spre încântarea televiziunilor-trombon, unde jurnalistul „suflător“ Bogdan Chireac e încă o figură frecventabilă. Fie și prin urechile acului și deloc definitiv, deocamdată am scăpat. Uuuf!

2009

48. Să nu uităm

La urma-urmelor, n-ar fi cazul să ne mai mirăm. „Lemnul“ din care e făcută natura umană este, vorba lui Kant, strâmb. Când primești bani mulți de la un patron pe care oricum l-ai slujit în genunchi de ani de zile, e foarte greu să-i spui „nu“ când e la greu. Desigur, ați ghicit, patronul e „mogulul“ de presă Sorin Ovidiu Vântu, arestat săptămâna trecută și acuzat de a-l fi ajutat sistematic pe mâna lui dreaptă de la FNI, Nicolae Popa, să supraviețuiască în Indonezia, la adăpost de justiția română, care îl condamnase definitiv la 15 ani de închisoare în afacerea FNI. Iar „lemnul putred“ e al celor care, de zile întregi, s-au perindat la Realitatea TV, vociferând spornic că acest om, despre care se crede cu mult temei că a făcut o uriașă avere pe seama a sute de mii de naivi păgubiți de la FNI, e o victimă a lui Băsescu.

Cum se știe, în decembrie anul trecut, chiar între cele două tururi de scrutin prezidențiale, Nicolae Popa, urmărit prin Interpol, a fost arestat în Indonezia. Aflând, Geoană a dat fuga noaptea la Vântu să-l asigure că, dacă va câștiga alegerile – ceea ce la acel moment părea foarte probabil –, arestarea lui Nicolae Popa nu va avea urmări în România. Vântu exulta. Ca și Patriciu de altminteri, lucra deja de câteva săptămâni cu garda jos: nu numai că trimitea în continuare bani lui Popa, dându-i posibilitatea să trăiască îndeștulat la Jakarta, dar vorbea fără fereală la telefon cu el. Nu se mai temea că va fi ascultat – ceea ce și era –, convins fiind că Băsescu e deja terminat și că, de luni (lunea de după alegeri) „toată lumea se pupă pe gingii cu toată lumea“. Nu s-a întâmplat așa. Istoria și-a bătut joc de „mogulul“ înfumurat care se credea invincibil și se pregătea, prin marionetele sale politice, să ia puterea efectivă în stat. Sărmanul Geoană a pierdut – în mare măsură tocmai pentru că s-a aflat că a fost noaptea la Vântu. Ancheta a continuat, s-au strâns probe de natură bancară și, în fine, la sfârșitul lui august, președintele Indoneziei a semnat decretul de extrădare pentru Nicolae Popa. Iar Vântu, împotriva căruia se strânseseră deja probe din ascultarea (legală, permisă de un judecător) a convorbirilor sale telefonice cu Popa, cât și de natură bancară, a fost arestat, fiind învinuit de „favorizarea infractorului“.

Atunci s-a dezlănțuit dezmățul mediatic la televiziunile mogulilor. Invitați importanți și angajați permanent au renunțat, fără ezitare, nu numai la orice etică profesională, dar au părut că și-au pierdut și orice brumă de inteligență. Să dăm nume? Istoria – dacă tot am invocat-o – va trebui să consemneze la capitolul nemernicie prestațiile unui Cristian Tudor Popescu, Bogdan Chireac, Mircea Dinescu, Adrian Ursu, Victor Alistar, Cornel Nistorescu, Doru Bușcu, Adrian Păunescu, pentru a nu mai vorbi despre inși precum

Dan Diaconescu sau Norica Nicolai. Și să nu uităm, desigur, de Emil Hurezeanu, un intelectual fin și un comentator de valoare, devenit șeful echipei de sabotare a justiției, în disprețul principiilor pe care le-a apărât odinioară la *Europa Liberă*.

Să dăm fraze? Cred că mai mult decât orice stupiditate debitată de CTP, Chireac sau Bolcaș, merită de reținut această vorbă de aur a lui Mircea Dinescu, disidentul anticeaușist de odinioară, devenit, ce-i drept, boier mare de Cetate. Dinescu a explicat astfel motivul pentru care îl vizitează des pe Vântu: „Întâmplător, este un mare intelectual“!

Să dăm teme invocate? Sunt banalizate: Băsescu dictatorul. Băsescu=Putin. Vântu=Gusinski al nostru. (Gusinski nu a fost extrădat de Spania la cererea Rusiei.) Băsescu e crud și vrea să se răzbune pentru că e criticat în mod justificat la Realitatea TV (chiar și pe un câine rănit ușor, din eroare, cu un glonț de cauciuc de un polițist la descinderea la casa lui Vântu, deoarece, în fapt, era dezlegat și lătra amenințător). Regimul e la strâmtoare și încearcă să găsească un țap ispășitor. Diversiune a serviciilor din mâna lui Băsescu. Stat polițienesc. Încălcarea drepturilor omului, prin abuzul poliției împotriva câțelului. Politizare a justiției. Utilizare abuzivă a stenogramelor convorbirilor telefonice. Prejudicierea dreptului la imagine. Încercare de a sugruma presa defavorabilă puterii, presă care primește din partea lui Vântu, la despărțire, următoarea recomandare, demnă de un nou Ștefan cel Mare: „Nu închinați nimănui Realitatea TV“! Aproape nu mai merită de adăugat că nici una din aceste acuzații nu a fost în nici un fel dovedită sau măcar făcută plauzibilă și că stenogramele, a căror autenticitate nimeni nu a negat-o, par să ateste că Vântu – cum spunea chiar el – îl „întreținea“ pe Popa în Indonezia, fiind chiar presat de acesta să o facă. Și mai că nu merită de amintit că a pleda pentru cel care te plătește împotriva justiției nu e jurnalism, ci mercenariat sordid.

Opinia publică rămâne, desigur, sceptică, după cazurile Becali, Dan Diaconescu etc., cunoscând corupția magistraților, și, în general, capacitatea sistemului judiciar românesc de a tergiversa la nesfârșit judecarea cazurilor sensibile. Mă despart însă de o poziție precum cea care urmează: în *România liberă*, după ce arăta că nu este vorba despre o arestare politică, editorialistul Cristian Câmpeanu scria, referitor la „războiul declanșat de Băsescu împotriva sistemului (ticăloșit)“, că „dacă ar fi să pariem, cel mai sigur ar fi să pariem pe sistem“. Dimpotrivă, deși victoria acestuia este deocamdată mai probabilă, cred că rațional este să *nu* pariem pe sistem. Fiindcă, dacă vom paria împotriva sistemului, în caz de succes, vom câștiga potul cel mare, în vreme ce, în caz de pierdere, nu prea mai avem de fapt ce pierde.

Iar între timp, să nu uităm de gunoiul verbal produs zilele acestea. Și să-i ținem minte și pe cei care l-au gunoit peste noi.

*****ebook converter DEMO Watermarks*****

49. *Idoli și idolatri*

I. Sorin Adam Matei, autorul mult discutatului volum *Boierii minții*, a lansat săptămâna trecută, la Bookfest, în calitate de coordonator și autor, un volum colectiv, *Idolii forului* (Corint, 2010) – titlu împrumutat din *Novum Organum* al lui Francis Bacon. Colaboratori: Daniel Barbu, Caius Dobrescu, Mircea Flonta, Gabriel Andreescu, Stelu Șerban, Lucian Năstasă- Kovacs, Marius Ghilezan, Vasile Morar, Bruno Ștefan, Alexandru Matei, Istvan Aranyosi, Mona Momescu, Adrian Gavrilescu. Ținta cărții – „demascarea” drept idolatrie a așa-numitei „elite a intelectualilor publici” și susținerea unui „clase de mijloc a spiritului”. Mă voi referi, mai întâi, la articolul programatic al lui Sorin Adam Matei: „Idolii forului. Pentru o clasă de mijloc a spiritului”.

Dl Matei opune două categorii în lumea culturală românească: una, presupus istoricește perimată, aceea a „intelectualului generalist” sau „enciclopedic”, care constituie „elita publică”, servit publicului cultural drept *idol al forului*, și categoria intelectualului specializat, care însă (vai!) nu are aplombul sau oportunitatea să intervină pe piața intelectuală așa cum s-ar cuveni. Cititorul află că în prima categorie se află Liiceanu, Patapievici și, poate, încă câțiva, mai mult aluziv sugerați, afiliați grupului „pălinișenilor” și, mai aproape și mai politic, identificabili cu „intelectualii lui Băsescu”. Defectul lor este că nu au o specialitate (sunt „generalisti”, „amatori”), se autoproclamă „geniali” și sunt educați în „spiritul obedienței oarbe față de maestrul și ideile lor”. Ca „intelectual specializat”, cum se consideră pe sine, dl Matei s-ar fi cuvenit să ilustreze teoria sa cu numeroase exemple, citate și analize. Ceea ce nu o face. Nu aflăm, de pildă, de ce Liiceanu (despre care știam că este filozof și interpret solid al lui Heidegger) nu ar avea o specialitate. Nu aflăm de ce Patapievici, care e fizician și specialist în istoria științei, nu are nici el una și de ce e neapărat „generalist”. Același lucru despre Andrei Pleșu, istoric de artă, autorul, cel puțin, a unei cărți memorabile despre peisajul în pictura clasică europeană. Pe de altă parte, autorul nu se întreabă care ar fi statutul altor „intelectuali publici” și dacă „a fi generalist” e atât de catastrofal. Are Mircea Cărtărescu vreo „specialitate” în afara celei de „scriitor”? Trebuie să fii sociolog, sau medic, sau arhitect, pentru a ți se acorda atenție publică? Dar dacă ești critic literar e de rău? Dar filolog clasic? (O spun în nume propriu, ca să știu unde stau!)

Autorul susține apoi că „intelectualii generalisti” impun cultul „genialității”, cu alte cuvinte, că refuză orice punere în discuție a propriilor idei, pe considerentul că

„geniul“ e infailibil. Nu vedem însă nicăieri ilustrat acest fapt cu exemple adecvate. Uneori se dau totuși exemple, stranii însă: ni se spune, de pildă, că ei, „generalistii“, propun „soluții care cresc prin pură aglutinare“ și sunt evocați Patapievici și Dragoș Aligică cu articole în care se regăsesc și teoria pieței libere, și Dante, și preceptele morale ale Părinților Bisericii. Ar fi fost mult mai salubru dacă S.A. Matei ar fi combătut chiar teoriile respective, căci „aglutinarea“ de teorii, inițial foarte diferite, într-o sinteză, se regăsește și la nume mari, de la Platon la Marx, și nu e clar ce e de obiectat procedeul în sine.

Uneori, totuși, autorul dă referințe: de exemplu, când vrea să arate, cu un citat din *Jurnalul de la Păltiniș*, că „intelectualul generalist“ practică ritualul aservirii necritice față de un maestru spiritual. Oroare, exclamă S.A. Matei, G. Liiceanu însuși a admis că a devenit ceea ce este „datorită slujirii obediente la curțile altuia“! Numai că pasajul respectiv avea un sens de ansamblu foarte diferit: „emanciparea, când e, e cu atât mai puternică, cu cât mai smerită a fost slujirea obediență la curțile altuia“, sună întregul pasaj. Finalitatea ascultării era, deci, *emanciparea* față de maestru (Noica) și nu obediența, așa cum lasă să se înțeleagă S.A. Matei, care pare să uite că a cita corect și complet e o condiție *sine qua non* a intelectualului specialist, nu a celui „amator“!

Lucrul cel mai greu de înțeles în acest text este de ce „clasa de mijloc a spiritului“ nu are mai mult succes public. Autorul nu invocă nici cenzura, nici alte mijloace de constrângere. O conspirație a „Cotrocenilor“, ești tentat să spui. Dar care sunt resorturile ei, pe ce puteri ascunse și demonice se bazează ea, autorul nu pare a fi în stare să spună. Iar noțiunea de „paramodernitate“ e numai o etichetă lipită pe unii autori, nu o demonstrație!

De fapt, Sorin Adam Matei își confecționează un adversar închipuit, pentru a avea în cine să lovească: al său intelectual „generalist“, care se auto-idolatrizează, care ignoră modernitatea și critica, nu se identifică câtuși de puțin cu grupul „învățăcelilor păltinișeni“. Nici Patapievici, nici Pleșu, nici Liiceanu, nici alții, nenumiți, nu au de-a face cu acest scenariu scris și montat de Sorin Adam Matei. Acesta este motivul pentru care citatele și mărturiile lipsesc, așa cum lipsesc și analizele critice aduse operelor autorilor. A spune că în *Despre îngeri* Pleșu „se prezintă pe sine ca un nou sfânt Toma d’Aquino“ (p. 32) e doar o declarație apodictică pe care nu am motive să o cred, atâta vreme cât nu e justificată. Or, nu este. Și aproape întreg articolul este scris în aceeași manieră dogmatică, foarte puțin potrivită cu statutul „clasei mijlocii a spiritului“. Sorin Adam Matei inventează niște idoli pe care apoi, cu o sfântă indignare, tot el îi doboară de pe soclu. Impresionant curaj, măreață faptă!

II. Destui autori (chiar dacă sunt și excepții, precum Mircea Flonta, Vasile Morar,

Bruno Ștefan sau Caius Dobrescu) dintre colaboratorii *Idolilor forului* vor nu numai să-i critice pe cei pe care ei îi numesc „elită” sau „elita autoproclamată (p. 218, Marius Ghilezan), sau, mai pe înțeles, „intelectualii lui Băsescu” (p. 20, Michael Shafir). Dacă, într-adevăr, doar critica ar fi la mijloc, n-am avea motiv de indignare. Dar nu, ei vor să-i strivească. Două mecanisme fundamentale le stau la îndemână: pe de o parte, se străduie să arate că „intelectualii de elită” sunt „rău plasați”, că sunt „nedemocratici” etc. Pe de altă parte, încearcă a demonstra că sunt falși „intelectuali publici”, ba chiar falși intelectuali, pe scurt, că sunt niște nimenea și că publicul e mesmerizat de fantome. Cele două metode sunt adesea folosite împreună. Voi da numai câteva exemple.

Gabriel Andreescu aplică prima metodă, încercând prin creare de confuzii și de alegații fără bază să arate că adversarii sunt fundamentaliști de dreapta, „junk-conservatori” (mai pe românește, „conservatori-gunoi”), care susțin „transformarea regimului actual (Băsescu) într-un regim de autoritate prezidențială... care, pus în practică, ar oferi ocazia afirmării tendințelor politice celor mai reacționare” (p. 76). Care sunt însă argumentele unei atari acuzații dure? Numai insinuarea veninoasă. O mică mostră: „Studenții care făceau coadă la prezentarea *Omului recent* erau, *probabil* (subl. mea), aceiași cu studenții care se adunau sub egida Studenților Creștini Ortodocși din România. Prin acest modest „*probabil*”, iată-l pe Patapievici asimilat neo-legionarilor de la ASCOR! Cu astfel de „argumente” se poate demonstra orice!

Michael Shafir aplică și cealaltă metodă: el consideră că, deoarece „și-au angajat deschis capitalul politic în slujba factorului politic, (intelectualii) s-au autosuspendat de la calitatea de intelectuali” (p. 20). De vină ar fi, în cazul unora (Liiceanu), simplul fapt că nu îl critică pe Băsescu; în cazul altora, precum Patapievici, o agravantă o constituie faptul că e directorul ICR. Or, pentru dl Shafir, directorii de instituții culturale numiți de putere „se transformă din intelectuali publici în funcționari publici”. Autorul nu-și dă seama că e ridicol să susții că *directorul unui Institut cultural național nu ar mai putea fi intelectual* prin chiar asumarea rolului său. Noi am spune chiar că e necesar să fie. Desigur, el este și funcționar public, iar limitele libertății sale de expresie în noua calitate pot fi discutate îndreptățit. Dar a respinge *de plano* (prin folosirea unei definiții prea înguste a noțiunii de „intelectual”) *orice intersecție* a acestor două roluri mi se pare cu totul exagerat. Pe de altă parte, dacă Patapievici a pierdut calitatea de intelectual fiindcă s-a pus în slujba politicului, de ce și-ar fi păstrat-o E. Hurezeanu, care s-a pus în slujba lui SOV? Banii privați sunt aici mai curați decât cei publici?

O combinație a celor două strategii aflăm la Daniel Barbu. Disprețuitor, el scrie că „intelectualii lui Băsescu” sunt „cetățeni superior educați care își afirmă și cărora li se atribuie demnitatea de intelectuali” (42). Altfel spus, ei nu prea sunt „intelectuali”! Vina acestor „cetățeni superior educați” e că nu au „sensibilitate democratică”, mai ales

deoarece ar susține antiparlamentarismul.²⁵ Lasă că poți fi intelectual și nedemocrat sau neliberal: exemple sunt destule, de la Eliade la Sartre sau Chomsky! Dar nu e cazul nostru. Ceea ce susțin ai noștri „cetățeni superior educați” este, de fapt, că parlamentarismul românesc are nevoie de reforme, din pricina corupției sale. Or, asemenea teze sunt privite de dl Barbu cu oroarea cu care catolicul practicant privește acuzațiile potrivit cărora Biserica Catolică ar fi coruptă. „Întrunit în sesiune, proclamă cu fior mistic dl Barbu, Parlamentul acționează întotdeauna *in personam populi*, așa cum preotul celebrează liturghia *in personam Christi*. Iar în bisericile tradiționale, tainele înfăptuite de preot sunt considerate valide, chiar dacă sunt săvârșite în stare de păcat personal. Tot așa și actele Parlamentului configurează *întotdeauna* (subl. mea) voința națiunii, indiferent de defectele personale ale parlamentarilor”(p. 49). În consecință, cei care ar dori să critice Parlamentul și deciziile sale sunt anatemiați ca fiind „un fel de atei ai credinței democratice”. Mai întâi însă, „cetățenii superior educați” au criticat Parlamentul român, *așa cum este el azi*, și nu parlamentarismul ca atare, așa cum le reproșează, fără temeii, dl Barbu. Apoi, comparația dintre liturghie și actele Parlamentului e ridicolă. Reprezentarea politică nu are nimic de-a face cu transsubstanțierea. Apoi, vorba lui J.-J. Rousseau, dacă „voința generală” e infailibilă, ea nu coincide deloc cu „voința tuturor”, adică cu voința Parlamentului, pe care pare să o idolatrizeze Daniel Barbu. Am avut un asemenea caz în 2008, când Parlamentul a votat în unanimitate mărirea salariilor profesorilor cu 50%, lege greșită, neaplicată și neaplicabilă. Așadar, fie, cum crede aparent Barbu, voința Parlamentului coincide *întotdeauna* cu „voința generală” și atunci ea este în mod necesar *failibilă* și trebuie criticată în numele rațiunii, fie, cum credea Rousseau, voința Parlamentului nu coincide decât *uneori* cu „voința generală” și atunci ea trebuie din nou criticată, și anume în acele cazuri când nu coincide, chiar în numele acesteia din urmă.

²⁵. La sfârșitul lui 2012, dl Daniel Barbu a devenit ministru al culturii în guvernul Ponta II.

Cred că suprema aberație din acest volum se află în textul lui István Aranyosi, „Specializarea: cazul intelectualilor filozofi din România. Un exercițiu de logică”. Exercițiul de logică constă în aceea că unor intelectuali precum Pleșu, Liiceanu, Patapievic și G.M. Tamás (care, de altfel, nu aparține spațiului cultural românesc) li se contestă însăși calitatea de a fi intelectuali și, de aici, *legitimitatea autorității lor* înaintea publicului. Motivul, arată autorul, ar fi că nu poate fi intelectual cine nu are un domeniu propriu de specialitate, *chiar dacă, în discursul său public, intelectualul vorbește de regulă în afara domeniului său de specialitate*. Or, cei patru nu ar avea o specializare filozofică notabilă, deoarece prezența lor în ISI și JSTOR, este nulă sau aproape. Fie, să admitem că cei patru sunt niște nulițăți în metafizica internațională de

azi și că, neavând domeniu de specialitate, nu sunt nici măcar intelectuali. Întrebarea este: ce sunt? Misterul, cel puțin în privința lui Pleșu, se dezleagă: el nu este un metafizician serios, nu e filozof, nu e nici intelectual, cum fals crede poporul, totuși „este plăcut la citire, subliniază probleme interesante“, pe scurt, înfățișează „modelul de bunic *realmente înțelept*“! (p. 94) Așadar, Pleșu e „bunic“ și *doar* realmente înțelept! Oare autorul e conștient ce imens elogiu i-a adus lui Pleșu? Când ești „realmente înțelept“ (fie și ca bunic!), mai ai nevoie să produci harnic articole ISI? Și mai există vreun motiv de a contesta preferința masivă a publicului pentru un „înțelept“?

De fapt, toată aberația acestui articol pornește de la ceea ce autorul numește o „propoziție modestă“: „intelectualii se exprimă în arena publică dincolo de aria lor de specializare“ (p. 84). Fie. Numai că, *oprindu-ne aici*, nu rezultă oare că intelectualii publici sunt niște impostori, vorbind despre lucruri asupra cărora nu au nici o competență? Căci a vorbi în afara specializării nu înseamnă oare a vorbi despre ceea ce nu știi? De fapt, dl Aranyosi cade în următoarea dilemă: fie toți intelectualii publici, *inclusiv domnia sa*, sunt niște impostori, deoarece vorbesc despre ceea ce nu știu când ies în arena publică, și atunci ei toți, *inclusiv domnia sa*, trebuie ignorați, iar în acest caz articolul domniei sale e nul; fie că, dacă nu sunt impostori, autoritatea lor – când există – nu are legătură cu vreo specialitate și deci lipsa acesteia nu poate fi invocată. Din nou articolul domniei sale e nul. Răspunsul meu este că autoritatea lor publică nu are legătură *directă* cu o specialitate (dar are de obicei o legătură *indirectă* cu aceasta), ci ține de posibilitatea de a articula clar și expresiv idei generale, de a le insufla un ethos, de a avea cultură, intuiție și discernământ și, poate, mai rar, o anume *înțelepciune* – iar publicul înțelege foarte bine aceasta. Are o astfel de autoritate de a face cu scorul citărilor ISI?

Câtă orbire, câtă rea-credință în acest text ridicol și găunos și, în general, în concepția și în realizarea întregului volum! Voința de a distruge cu orice preț valori pe care le știu superioare întunecă însă rațiunea. *Idolii forului* nu sunt acolo unde autorii îi caută, ci sunt chiar în urâtenia, invidia și rictusul resentimentar din ei înșiși.

P.S.

N-aș fi crezut că recenzia mea „Idoli și idolatri“ la cartea lui Sorin Adam Matei și colaboratorii *Idolii forului*, publicată în două numere succesive din 22, va stârni atâta interes și înverșunare pe forumul revistei! În fapt, prin număr, rânduri scrise, dar aș zice că, uneori, și prin calitate, postările le-au depășit cu mult pe cele pe teme politice. Se pare că, sătul de politică, un anumit public preferă disputele intelectuale.

La capătul acestor discuții, aș vrea să fac o singură remarcă:

1. O corespondentă, care semnează „Otilia Dragomir“, scrie pe forum următoarele:

*****ebook converter DEMO Watermarks*****

„Stimate dle Cornea, îmi exprim dezamăgirea cu privire la implicarea dumneavoastră în apărarea așa-numitului «cartel» al intelectualilor. Dintre toate numele pomenite în respectivul volum, dumneavoastră, care de fapt nici nu sunteți menționat, v-ați asumat rolul de avocat din oficiu. Pe dumneavoastră nu v-a acuzat nimeni de enciclopedism, nici de acaparare a spațiului public, de etalare de competențe false sau de autoproclamare ca instanță morală supremă. Nimeni nu v-a suspectat vreodată de lipsă de specializare, enciclopedism difuz și superficial etc. ... Cred că era o chestiune de minimă asumare a condiției publice, ca să nu zic pe șleau de bărbăție, ca cei «incriminați» simbolic să se apere singuri...”

Într-adevăr, nu „mă gălesc” nominal în volum. Și totuși, întreb, oare intervenția sau neintervenția într-o dispută publică să fie legitimă numai atunci când ai fost tu însuși atacat (sau nu), având de dat (sau nu) o replică, sau când, în general, ai un *interes personal* de susținut? Eu cred, dimpotrivă, că intelectualul public e dator să intervină și în absența unui astfel de interes și că abia atunci el este un autentic „intelectual public”. El trebuie să se facă „avocatul din oficiu” și al cauzelor care nu-l privesc numai direct și personal, a căror soluționare nu-i afectează nemijlocit confortul propriu. Dacă n-ar face așa ceva măcar uneori (căci întotdeauna e peste putință), am mai avea dreptul să-l numim „intelectual public”? De asemenea, a nu replica automat când ești direct și personal atacat poate fi onorabil din aceleași motive: dacă o faci, orice spui poate fi suspectat de reacție „viscerală”, lipsă de „seninătate intelectuală”, dorință de răzbunare. În general, care ar mai fi valoarea „ideilor” pe care le susținem dacă ne batem pentru ele numai atunci când unii ne înjură în gazete, dar tăcem de îndată ce suntem lăsați în pace?

2010

50. Reforma fără sfârșit

A fost o vreme când omul răspundea de unul singur pentru educația pe care o dădea copiilor săi și plătea nemijlocit pentru ea; azi statul asigură, în numele egalității de șanse, o educație generală uniformă, dar și de tot mai proastă calitate. Mai demult, copiii mergeau la școală la 7 ani, apoi au mers la 6, acum vor merge de la 5. Probabil că nu e departe ziua când părinții vor râsufla ușurați că își trimit copiii într-o formă obligatorie și uniformă de educație imediat după naștere. După care se vor plânge că educația a devenit mizerabilă.

Cândva omul era ținut de singur responsabil de felul în care își asigură bătrânețea și bolile. Mijloacele erau două – naturale, personalizate și directe: făcea copii și pune banii deoparte. Între timp, statul – blând sau aspru tiran – ne-a dezobișnuit de ambele. Europeanii fac tot mai puțini copii și se bazează pe anonimatul pensiei de stat, prelevată automat prin taxarea muncii celor activi. Sistemul, azi, se apropie de faliment pretutindeni, dar cetățenii se uită acuzator la stat, care, după ce i-a privat pe ei de responsabilitatea pentru propria lor viață, declară că nu-și mai poate respecta angajamentele luate. La fel stau lucrurile în toate sectoarele – oriunde privim, constatăm permanenta creștere a prerogativelor statului și continua deresponsabilizare a cetățeanului însoțită de recriminări și proteste. Astfel statului i se cere: să asigure locuri de muncă în sectorul public; să țină sub control măcar anumite prețuri (la energie, de pildă); să reglementeze minuțios relațiile de muncă; să investească pentru a crea locuri de muncă în sectorul privat; să distribuie generos ajutoare sociale pentru diferite categorii, dacă se poate tot mai largi; să legifereze în domeniul comerțului, al piețelor, al clădirilor, al sistematizării orașelor, al spațiilor și timpilor de recreere, al educației la toate nivelele, inclusiv universitare; în plus, să nu fie corupt, să nu risipească banul public, să fie competent, să-i ajute pe scriitori și artiști, să promoveze știința etc. De curând s-a trecut prin Parlament o lege prin care statul poate deveni partener al actelor de caritate ale cultelor religioase. Astfel, nu doar că statul reglementează caritatea, dar vrea s-o practice el însuși în simbioză cu Bisericele – tradiționalele dispensatoare de caritate.

Rezultatul este – cum știm cu toții – un stat deopotrivă atotputernic, atotineficient și atotcorupt. Fiecare prerogativă în plus asumată consumă resurse, suplimentează impozitele, sporește birocrăția, crește corupția, mărește volumul și așa imens al reglementărilor. Și bineînțeles, reduce responsabilitatea și libertatea cetățeanului. Dar, cum în mod inevitabil lucrurile nu pot funcționa bine în acest fel, apare și nevoia

irepresibilă de a reforma, de a adăuga încontinuu reguli mai noi la reguli mai vechi, în speranța deșartă că lucrurile se vor îmbunătăți. De aceea, pretindem de la stat nu numai ajutoare sociale, pensii mai mari, locuri de muncă etc., dar și *reformă permanentă*.

Și așa se face că diferența dintre dreapta și stânga la noi pare a se fi redus la aceasta: stânga cere beneficii sociale, dreapta cere reforme sociale, dar ambele cred că *dispensatorul absolut atât al unora, cât și al celorlalte este statul* și că cetățeanul e un zero care nu poate nici să se ajute pe sine, nici să se reformeze pe sine. Dar, așa cum ajutoarele dirijate de sus nu duc până la urmă decât la umflarea bugetelor, la corupție și la lene, tot așa reforma permanentă, dirijată de sus, programată de sus, inventată de sus, născută de sus, înseamnă o legislație tot mai stufoasă care transformă pe cetățean dintr-un potențial agent al reformei într-un „pacient“, incapabil să gândească o reformă la nivelul său în termeni personali și deja dezgustat numai când aude cuvântul fatidic „reformă“. Ceea ce înseamnă că, în fondul lucrurilor, nu se reformează aproape nimic, și atunci se strigă de zor că reforma trebuie luată mereu de la început!

Se mai poate face ceva, în afara visării la utopia anarhistă sau libertariană – abolirea statului? Nu știu. Oricum, e limpede că, pentru a trăi mai bine, trebuie regândit rolul fundamental al statului. Și poate că un prim pas ar fi să luăm la cunoștință, în diferite situații locale și în general, că a aștepta numai de la stat nu numai beneficii directe, dar chiar și nenumărate inițiative reformiste înseamnă a consimți, chiar și în a doua situație (oricum preferabilă), să fim noi înșine neajutorați și lipsiți de inițiativă. Dar pesemne că acesta este și scopul ascuns al politicii: să ne convingă că pentru a afla *cine* e cu adevărat vinovat pentru eșecurile noastre repetate e preferabil să ne uităm la televizor decât în oglindă!

2010

51. Ce ne-a adus capitalismul?

Douăzeci de ani de capitalism! Cu ce ne-am ales din parte-i? Și mai ales ce ne-a adus capitalismul nouă, celor care am trăit o bună parte a vieții sub comunism? Să dăm o listă cu „bunuri și servicii“? Nu ne-ar ajunge spațiul, necum al acestui editorial, dar nici măcar al întregii publicații! Să facem un rezumat al evenimentelor „memorabile“? Nu suntem istorici. Să-l ilustrăm prin figurile sale „reprezentative“? Ar fi instructiv, dar nu suntem romancieri. Să-i rememorăm triumfurile? Nu suntem la putere. Să-i enumerăm eșecurile? Nu suntem în opoziție. Atunci, pentru că iubim filozofia, vom caracteriza darul capitalismului făcut mai ales nouă, celor crescuți „înainte“, prin cel mai filozofic cuvânt dintre toate: *adevărul*.

Capitalismul ne-a spus adevărul. Vi se pare că sună prea bombastic, necuvenit de solemn? Și totuși așa este. Exemplu: și înainte de '90 aveam bani. *Semănau* cu banii, cel puțin. Dar nu erau de fapt bani adevărați. Nu puteai cumpăra cu ei ce voiai: stăteai la coadă și, dacă aveai noroc, „luai“ ceva, nu cumpărai. Vă amintiți că pe atunci lucrurile nu se vindeau, ci „se dădeau“! Apoi, banii nu puteau fi schimbați cu bani străini. Odată cu capitalismul, am aflat adevărul despre bani. Și despre lucrurile care se cumpără și se vând. Și despre inflație. Și despre curs. Și despre credit. Și am aflat adevărul despre prețuri. Pe atunci și prețurile *semănau* numai cu prețurile adevărate. Dar în fapt erau fără legătură cu realitatea: la fel de mari, pretutindeni, pentru aceleași produse, devenite invizibile pentru mulți, dar mult mai mici în magazinele speciale ale nomenclaturii, unde produsele erau perfect vizibile pentru cei puțini. Altminteri, cumpăram ceva care *semăna* a mașină – „Dacia“ sau „Trabant“ –, sau ceva care *semăna* a coniac – „Milcov“ –, mâncam ceva care *semăna* a unt sau beam ceva care *semăna* a cafea („nechezol“), locuiam în ceva ce *semăna* a apartament. (Uneori, nici măcar nu mai *semăna*...) Intram în ceva care *semăna* a magazin, fără să fie – Alimentara –, și economiseam ceea ce *semăna* a bani la ceva care *semăna*, doar *semăna*, a bancă: CEC-ul.

Și munca *semăna* cu munca: oamenii lucrau – „în fabrici, pe ogoare și la planșetă“, cum se spunea. Cât munceau cu adevărat? Nimeni nu avea cum ști! Statisticile erau false, productivitatea muncii raportată era falsă, producția era fără acoperire. Toate *semănau* doar cu conținutul real al acestor cuvinte. După '90, a venit capitalismul și ne-a trezit fără menajamente la adevăr: marile realizări ale producției socialiste s-au dovedit falsuri și propagandă, ale cărei cioburi s-au spart peste noii șomeri și peste inflația din anii postcomunismului.

De asemenea, mai exista în socialism și ceva care *semăna* numai a proprietate privată: oricând naționalizabilă și confiscabilă, privită chiorâș de autorități, permisă ca o concesiune temporară spiritului mic-burghez. Capitalismul ne-a arătat adevărul despre proprietate – și adevărul său ne-a răsturnat lumea: procese de revendicare, privatizarea și toate celelalte.

Dar n-aveam criză, ca acum, în capitalism! Nu, n-aveam criză, *eram* o criză – unică, interminabilă și neîntreruptă –, aceea a unei țări care *semăna* numai a țară!

În general, capitalismul ne-a arătat cine suntem: unii, veroși și corupți interior, au ieșit în public: ticăloșia lor exista oricum, dar era camuflată de „etica socialistă”. *Semănau* cu oamenii cinstiți. Cei născuți pentru a face bani au făcut acum bani: în socialism *semănau* doar cu niște proletari. Alții au pierdut falsa pernă de protecție a salariului fix: s-au prăbușit. *Semănau* doar cu niște oameni capabili. Unii, în capitalism, s-au comportat nesăbuit, crezând că banii pot fi produși din neant și că nu trebuie să fie returnați. Capitalismul i-a pedepsit aspru pe cei care *semănaseră* doar cu niște oameni responsabili – dovadă criza. Toți – buni sau răi – am aflat prețul real al lucrurilor, al oamenilor și al vieții. Am învățat și prețul timpului. Ah, mai țineți minte acel ceva nesfârșit, inarticulat și plumburiu care doar *semăna* a timp – timpul socialist?

...Dar mai țineți minte și acel ceva despre care se vorbea neîncetat – între prieteni, în familie, cu voce joasă, acoperită de radioul dat la maximum, cu ură, cu teamă, cu greutate – care ni se servea zilnic și care abia *mai semăna* a viață?

Capital
2010

52. La moartea marelui pontif al național-comunismului

În urmă cu ceva mai mult de o lună, Herta Müller denunța din clădirea Ateneului Român slaba rezistență a intelectualității românești față de regimul Ceaușescu, aproape inexistența unei autentice disidențe. Vorbele ei tăioase au fost atunci aplaudate cu empatie de asistență, deși mai târziu au fost destui care au considerat că scriitoarea fusese prea intransigentă. Poate că da, în anumite detalii, nu lipsite de importanță de altfel; nu însă, dacă ne gândim la o judecată mai generală asupra societății românești de ieri, dar și de azi.

Căci iată, duminica trecută tot la Ateneul Român a fost expus trupul neînsuflețit al lui Adrian Păunescu, căruia astfel i s-au acordat, fie și nedecarate oficial, onoruri naționale. Nu găsiți de-a dreptul obscenă această alăturare și cu tot ceea ce simbolizează ea – Herta Müller și Adrian Păunescu?

Noi, intelectualii, ne-am războit adesea stabilind grade în „rezistența prin cultură” sau vorbind, cum a făcut-o chiar Herta Müller, de „colaboraționism” prin tăcere. O, vai, ce eroare tactică! Acum abia am văzut cât de rău ne alesesem țintele și cât de puritan-utopice ne erau distincțiile! Îi vedeam pe Mircea Cărtărescu, pe Liiceanu, pe Noica sau pe noi înșine și formulam judecăți aspre, dar uitasem de Adrian Păunescu sau de Eugen Barbu! Și nici acum nu ne-am dezmeticit bine, capabili să opunem un „nu” ferm acestei mascarade de funeralii naționale ce are drept subiect pe *marele pontif* al cultului Conducătorului!

Nu, Adrian Păunescu nu a fost un „colaboraționist”. El a fost un *coautor*, poate printre cei mai importanți, al cultului lui Ceaușescu. Spre deosebire însă de alți coautori, precum Sergiu Nicolaescu sau Eugen Barbu, Păunescu a introdus o aură mistică în acest cult, altminteri lipsit de viață și de inimă, l-a înșuflețit cu o fervoare religioasă în care mulți au văzut nu numai național-comunism, dar și neo-legionarism, epurat firește, de dimensiunea ortodoxistă. Reprezentațiile „Cenaclului Flacăra”, săptămânal preluate de televiziune, nu erau simple supape oferite unui tineret în criză de distracții, ci erau bacanalele mistice pe altarul unui regim care se pretindea ateu și științific. Păunescu n-a fost decât un poet sentimental minor, iar a-l face egalul lui Eminescu sau altor mari poeți, cum s-a făcut zilele acestea, e o blasfemie. Dar a avut geniu de histrion melodramatic și de conducător de mase. Știa să contamineze cu entuziasm debordant mulțimile de tineri, știa să convertească energiile adolescente în adorarea Conducătorului-Dumnezeu, a divinităților false ale Partidului, Neamului, Strămoșilor și, nu în ultimul rând, în auto-adorare. Într-o țară plină de surogate,

Păunescu, profetul unui cult idolatru, a confecționat o mistică-surogat, iar succesul malefic al acesteia s-a mai putut citi până astăzi pe fețele plânse ale unora dintre cei care i-au adus ultimul omagiu.

Iar dacă această neo-mistică ar fi avut măcar un sens pozitiv, eliberator, Păunescu ar fi meritat poate elogi. Dar ea a ținut la înrobirea minților celor tineri, la dogmatizare și autosuficiență naționalistă și șovină. S-a spus că Păunescu a fost un mare patriot român. Fals. Nu e patriot acela care, cu știință, face rău țării sale, iar Păunescu știa desigur despre ruina României practică de regimul Ceaușescu, știa de Securitate, știa de înjosirea culturii, a științei autentice, știa de distrugerea bisericilor și a satelor, de controalele ginecologice forțate. Iar adulația dizgrațioasă practică de el pentru Ceaușescu și „spălarea pe creier” a tinerilor, obținută prin muzică folk, poezie și urlete la ceremoniile „Cenaclului Flacăra” erau răspunsul său de mistagog obsedat de putere la toate aceste nefericiri ale țării sale, căreia nu i-ar fi putut face mai mult rău nici dacă ar fi urât-o. Și când te gândești că azi unii îl mai și consideră un fel de disident! Nu e patriot, de asemenea, omul care, după 1989, a continuat să laude „realizările” unui regim care a sfârșit prin a-și împușca propriul popor. El, care a militat în partidul național-comunist al unui fost prim-ministru al lui Ceaușescu, a arătat că nu a învățat nimic.

Dar nici noi (mulți dintre noi) nu dăm impresia de a fi învățat ceva. Privim pasivi, anesteziați, dezgustați la televiziuni, ascultăm muți elogiile deșănțate ale comilitonilor lui Păunescu, ale unor politicieni interesați de puncte în sondaje, ale celor cândva „spălați pe creier”, ale naivilor care confundă poezia cu versificația. Neglijăm să ne opunem prin cuvântul nostru și prin memoria noastră. În ce punct al lașității generale am ajuns dacă, la numai cinci ani de la rostirea raportului Tismăneanu în Parlamentul României, în care Păunescu era nominalizat printre suținătorii declarați ai regimului „criminal și ilegal”, nu ne strigăm public indignarea împotriva expunerii acestui catafalc, fie și pentru câteva ore, la Ateneul Român? Cum de nu protestăm împotriva înmormântării acestui suprem manipulator de mase între Eminescu și Nichita Stănescu? Da, am ajuns iarăși complici tăcuți cu Răul, așa cum ne-a văzut Herta Müller. Da, am rămas în continuare „un popor vegetal”, așa cum ne-a descris Ana Blandiana. Numai că, spre rușinea noastră, azi nici măcar frica de represalii de pe timpuri nu o mai avem drept alibi...

2010

53. Trecut – prezent

Recitind, zilele acestea, câteva pagini din admirabilele memorii ale lui I.G. Duca, m-am întrebat – banală întrebare – ce-ar fi făcut în zilele de azi oamenii politici din timpurile despre care tocmai citeam (perioada neutralității României, 1914–1916), confrunțați fiind cu problemele noastre – criză economică, inundații, corupție, reformă administrativă, pensii, Uniunea Europeană etc. Dar și invers: ce s-ar fi întâmplat cu ai noștri – cu Bănescu, Antonescu, Ponta, Videanu, Boc, Iliescu și ceilalți – dacă ar fi puși să joace, nitam-nisam, rolurile lui I.I.C. Brătianu, Take Ionescu, Nicolae Filipescu sau Petre Carp?

Negăsind un răspuns simplu, mă voi mulțumi să comentez două pasaje din *Memorii*. Cine vrea va deduce de aici cum „stăm“ față de înaintașii noștri – mai rău ori mai bine.²⁶

²⁶. I.G. Duca, *Memorii*, vol. II, Editura Expres, București, 1993 (editor Stelian Neagoe).

În primul pasaj, Duca reconstituie dezbaterile din Parlament care au urmat Adresei Tronului din toamna lui 1915. Situația era tensionată. Guvernul Brătianu menținea încă România în neutralitate, în timp ce negocia intens cu Antanta. Puterile Centrale făceau intrigi pentru menținerea neutralității. În interior, conservatorii-democrați ai lui Take Ionescu și conservatorii lui Nicolae Filipescu cereau insistent intervenția României de partea Antantei. Conservatorii pro-germani, Marghiloman, Carp, Maiorescu, trăgeau în direcția contrară. Dezbaterile trebuia deci să fie furtunoase.

Totuși, nu ne-am fi așteptat de la Duca să amintească în liniște că primul vorbitor, un oarecare Leonte Moldovan, „a vorbit o zi întreagă... și a reușit să miște adânc adunarea“ (p. 66). (Ia închipuiți-vi-l în rolul său pe „marele“ orator Crin Antonescu, „mișcând“ Camera Deputaților timp de o zi întreagă!) Dar asta-i puțin față de ce a urmat. Duca nu spune cât timp a vorbit apoi Petre Carp – adversar hotărât al Antantei, dar notează că, deși „Camera nu împărtășea vederile lui Carp“, cuvântul său a fost ascultat de toată lumea cu „un întreit respect, cu respectul datorit (*sic!*) vârstei, cu respectul datorit talentului, cu respectul datorit unor convingeri atotputernice“. Avem noi ceva de pus aici în loc? Huiduieli, da, și celebra campanie „Noi vrem respect“! Dar imaginați-vă că, după Carp, a venit rândul lui C. Stere, de asemenea germanofil. Și acesta a vorbit admirabil, zice Duca, și nu una, *ci timp de două zile consecutiv*! Oare l-a întrerupt cineva? Cineva a strigat „afară“? Nimeni n-a făcut-o, dintre adversari sau prieteni! Dar Stere nu a fost o excepție. Tot două zile a vorbit apoi și Take Ionescu,

antantist și adversar al guvernului. Vi-l reprezentați pe Boc vorbind timp de două zile în sir, ținând cu sufletul la gură, ca la teatru, o adunare ostilă politic? Și cine dintre participanții la ședință s-ar osteni să consemneze în amintirile sale ca memorabil un discurs al acestuia sau al lui Ponta? De neimaginat. Veți zice că România se pregătea atunci să intre în război! De acord, dar Duca ne lasă să înțelegem că discursuri de o zi sau două (parlamentare) nu formeau o excepție în parlamentarismul românesc.

Și acum, cealaltă față a lucrurilor: Opoziția pro-antantistă condusă de Take Ionescu și Nicolae Filipescu organizase, în toamna lui 1915, o mare manifestație antiguvernamentală și pro-intervenționistă. Încercând să pătrundă în Piața Palatului dinspre Piața Teatrului (hotelul Novotel de azi), manifestanții sunt opriți de poliție. Ei forțează, „de unde somațiuni, șarjă de cavalerie, panică, încăierare“. E și un mort printre manifestanți. Apoi lumea se împrăștie. Acțiunea opoziției se vedește un eșec. De ce? Se va vedea. Ajuns seara acasă (p. 50), Nicolae Filipescu mai are – zice Duca – „o licărire de speranță“. Asta fiindcă oamenii săi tocmai vin și îi spun: „Coane Nicule, e un mort! — Un ardelean, un bucovinean, un frate asuprit?“ „Se înțelege, comentează Duca, ce campanie s-ar fi putut face în jurul unui atare cadavru.“ „ — Nu, i se răspunde «cu sfială», este doar un biet ovreiaș pripășit. — Doar nu vreți să fac din acesta un erou, martirul unității naționale!“ exclamă Filipescu bosumflat. Duca încheie, calificând incidentul un „lamentabil fiasco“.

„Fiasco“, firește, căci „un biet ovreiaș pripășit“ putea fi, la urma-urmelor, asuprit, dar cum să fie tocmai el „frate“? Ba și „erou, martir“ al cauzei naționale? Cu neputință. Și totuși „ovreiașii“ urmau să fie chemați să-și verse sângele în campania 1916–1918, fără a avea, în majoritate, nici măcar cetățenia română! Viețile omenești cântăreau pe atunci diferit, unii erau „pripășiți“, alții „frați“. „Mica Românie“ era inegalitară, antisemită, șovină. Avea, ce-i drept, talente din belșug; avea, poate, și o anume măreție...

Era mai bine atunci? E mai bine acum?

2010

54. „Infernul sunt ceilalți“

A umbla în aceste zile la vânătoare de vinovați pentru reducerea de salarii, pensii și de diferite ajutoare de stat e un sport național, binefăcător psihologic, dar, din păcate, fără efect în umplerea buzunarelor. Oricum, foarte mulți se pare că știu perfect cine este adevăratul vinovat, așa cum știu să-ți spună pe loc și care e soluția. Fericiți oameni!

Primul la rând – parcă desemnat de soartă și de statură la rolul de vinovat de serviciu – e premierul Boc, apoi vine întregul guvern condus de PDL, apoi președintele Băsescu. (Dacă nu cumva Băsescu la început!) Cei mai generoși sau cu alte vederi politice includ și PSD-ul pe listă, fie pentru anul de participare la guvernare în 2009, fie pentru „moștenirea“ din epoca Iliescu. Un loc fruntaș în rândurile vinovaților îl ocupă, firește, liberalii, în timpul cărora numărul salariaților din administrație a crescut cu vreo 300 000 de angajați și care au mărit considerabil pensiile și salariile. De aici și până la a acuza întreaga clasă politică de incompetență sau, mai rău, de necinste e un pas minim, făcut repede. Firește sunt și unii mai bine orientați ideologic: pentru aceștia de vină e „dreapta“, FMI-ul, finanța internațională ori pur și simplu „contextul“. Stângiștii noștri nu sunt prea mulți, dar încep să se audă totuși încet-încet, în așteptarea momentului când vor mobiliza lumea pe stradă sub o mare de steaguri roșii ca în Grecia. Îi așteptăm cu interes.

Nu-i vorbă, toți aceștia de pe listă au vina lor. Guvernul, de pildă, a greșit mai ales fiindcă nu a reușit de la începutul anului să taie în carne vie cheltuielile cu salariile (n-ar fi fost înjurat mai mult decât acum) și fiindcă nu a comunicat adevărurile dure din timp. Sindicaliștii au fost demagogi și iresponsabili. Cât despre opoziție, să nu mai vorbim! Interesant este însă că nimeni nu pare să fie dispus să întoarcă degetul înspre un altfel de „vinovat“ – el însuși!

Desigur, guvernul Tăriceanu a umflat numărul de funcționari: dar nu l-a umflat cu patagonezi, ci cu români. Clientelă politică? În parte, dar în parte și oameni obișnuiți, care au beneficiat fără să clipească de toate avantajele pilelor și relațiilor și care nu au strălucit de obicei prin competență sau hărnicie. Sunt frații și surorile noastre, unii dintre ei absolvenți performanți de pe la „Spiru Haret“ sau alte universități asemănătoare; să nu ne facem că nu-i recunoaștem! Plimbați-vă prin centrul Bucureștiului într-o zi de lucru pe la 12-13. Orașul geme de lume pe trotuare, străzile sunt blocate de mașini. De unde atâția oameni pe bulevarde în mijlocul zilei de lucru? Din ce trăiesc concetățenii noștri care umplu magazinele, străzile și cafenelele? Faceți aceeași experiență într-un oraș german: lume puțină pe străzi la prânz! Fapt e că ne

place să trăim lejer și să tragem chiulul spornic, dacă se poate – la muncă, la carte, la orice. Și s-a putut.

Sigur, politicienii au încurajat, în mod demagogic, speranțe deșarte. Dar cei care i-au crezut – de exemplu că salariile din învățământ vor crește cu 50% – ei sunt inocenți? Dacă au fost dezamăgiți înseamnă că erau atât de nerozi încât nu pricepeau că o astfel de majorare era imposibilă. Iar dacă știau în sinea lor că e imposibilă, de ce au cerut-o și s-au indignat ipocrit când n-au primit-o?

Dar ce părere aveți despre cei – sute de mii – care s-au pensionat anticipat pe tot felul de motive aiurea, care au mituit doctorii să le dea certificate de boală nejustificate? Ce sunt aceștia? Demnitari, parlamentari, miniștri? Nici vorbă. Sunt țărani, lucrători, funcționari, educatoare etc., „oameni ai muncii de la orașe și sate” și care acum înjură vârtos. Desigur, când ți se ia ce ți s-a dat te superi rău. Dar în acest caz trebuia să nu ți se dea niciodată. N-am văzut pe nimeni autoacuzându-se că a mituit vreun funcționar pentru pensie nemeritată de boală.

Dar cei care dăm și plătim meditații pentru copii? Câți dintre noi am declarat vreodată la fisc aceste meditații – fie în calitate de părinți, fie în cea de profesori? N-am făcut-o? Atunci de ce ne mai lamentăm că bugetul statului e prea strâmtorat ca să ne plătească lefurile întregi? Ce să mai vorbim despre liota de meșteri care îți repară chiuveta, îți montează o lampă, îți repară calculatorul ori îți zugrăvesc casa? Odată chiar mi-am propus să plătesc TVA pentru o astfel de lucrare (era vorba de o firmă care o executa), dar a fost imposibil. Lucrătorul s-a sustras sub pretextul că nu-l prevenisem și că, deci, nu avea chitanțierul la el. Sunt convins că acum înjură și el guvernul! Și câți dintre noi n-am călătorit cu un maxi-taxi fără a primi bilet pentru banii plătiți? Măcar de l-am fi cerut!

Să mai vorbim oare despre cei care cumpără țigări de contrabandă prin piața Obor și prin atâtea alte locuri de la „moldoveni”? Nu mă mai întreb dacă și ei îl înjură pe Boc, deoarece sunt convins că da!

Haideți să o recunoaștem: în general, în România se câștigă binișor mai mult decât stă scris în scripte și se trage chiulul cu și fără scripte. La acest sport național participăm mai toți, săraci și bogați, chiar dacă în proporții diferite. Iar milioanele de mici evazionști fac cel puțin cât unul-doi mari evazionști, dar sunt mult mai greu de prins. Toți o știm, dar nu-i frumos să o spunem la sindicat sau în Parlament. Nu ne-am schimbat de pe timpul coanei Efimița, repetând după ea la unison: „De aia e stat, ca să dea!” Faptul că adesea guvernanții noștri sunt lași și demagogi (când nu corupți) nu e o scuză ca să trișăm la declararea impozitelor, să cumpărăm mărfuri de contrabandă sau să pretindem ajutoare necuvenite. Adăugați la asta contextul internațional mizerabil, criza din Grecia etc. și avem cauza și vinovatul tăierilor de salarii, pensii și ajutoare.

*****ebook converter DEMO Watermarks*****

Dar bineînțeles că e mai amuzant și chiar mai reconfortant să facem bancuri – sărate sau nesărate – cu premierul Boc, să-l urâm pe Băsescu și să-i înjurăm cu năduf pe toți ceilalți în afara noastră și a alor noștri. Fiindcă, vorba lui Sartre: „Infernul sunt ceilalți!“

— Și adică ce, nu-i așa?

2010

55. O obsesie maladivă

Este sau va fi „România în eternitate“? – suntem chestionați în cadrul unei anchete a „României literare“. Oare de ce ne tot frământăm – și încă din vremea tinereții lui Eliade și Cioran, dacă nu de mai înainte – cu asemenea întrebări? Nu-i asta tocmai – insistența cu care le întoarcem periodic pe toate fețele – dovada cea mai bună că e ceva în neregulă cu „eternitatea“ noastră, pentru a spune astfel? Un organism sănătos nu e sâcâit de obsesia bolii; mai mult, el n-are nici măcar conștiința sănătății: funcționează bine și asta îi este îndeajuns. Dar faptul că, deodată, începe să-l preocupe prea mult sănătatea e primul semn prevestitor al bolii... Totuși, „a nu fi în eternitate“ nu e o boală; e mai curând starea firească deopotrivă a oamenilor și a stelelor. Obsesia însă de a nu fi în eternitate e numai a oamenilor și abia ea e maladivă.

Întrebarea îngrijorată în aceste cazuri este de fapt: avem oare un loc asigurat într-o „vitrină“ esențială și indispensabilă a „muzeului imaginar“ al omenirii, fie ea cât de modestă, numai să fie indispensabilă? La fel cum, vizitând un mare oraș turistic, cel mai grăbit ghid nu poate ocoli anumite trasee, tot astfel am dori să știm dacă, atunci când e „vizitată“ omenirea, am putea fi omiși. Asta înseamnă „România în eternitate“, cred: să nu poți fi ocolit de un ghidaj sumar prin istoria și cultura universală.

Răspunsul îl știm cu toții: *Nu, nu suntem o destinație obligatorie*. Nu suntem pe traseul principal. Nu are rost nici să ne mințim, nici mai ales să inventăm ghizi dușmănoși care, în chip ticălos, i-ar abate, chipurile, pe turiști pe alte trasee, privându-i de indispensabile frumuseți. Desigur, într-un ghid turistic pretențios și cu multe detalii – bun pentru rafinați – vom intra, așa cum vor intra și mulți alții. Dar asta nu e intrare în „eternitate“, ci în arheologie.

Luați istoria și puneți între paranteze istoria românilor: Cruciadele s-ar fi făcut oricum și fără noi. Renașterea ne-a ocolit. Ștefan cel Mare putea să nu fi existat laolaltă cu întreaga Moldovă, dar caravelele lui Columb ar fi plutit la fel spre America. Turcii ar fi avansat cam în același mod și fără noi în Balcani și până în Europa Centrală și nu cred că prezența noastră i-a deranjat în mod semnificativ, așa cum ne place uneori să credem. Problemele pe care le-am creat puterilor în secolul XIX au fost minore. Nici primul, nici cel de-al doilea război mondial (în care am avut pierderi uriașe) nu s-ar fi încheiat altfel decât s-au încheiat dacă nu am fi existat pe hartă. Comunismul s-ar fi întins și în absența noastră peste Europa Centrală și de Est, cu nenorocirile știute, și ar fi căzut, când i-a venit ceasul să cadă, chiar și fără aportul nostru revoluționar. N-am participat la colonizarea lumii, n-am creat un imperiu, n-am cunoscut niciodată

grandoarea, nici măcar grandomania poloneză sau maghiară. Praful de pușcă, tiparul, fotbalul, cafeaua, becul electric, sistemul heliocentric au fost inventate sau descoperite fără contribuția noastră. N-am inventat noi algebra ca arabii, filozofia ca grecii, internetul ca americanii, pe Dumnezeu ca evreii. Nici măcar mămăliga sau palinca nu e sigur că sunt născociri autohtone.[27](#)

[27](#). Între timp, am aflat de la dl Andrei Marga că am fi inventat caloriferul!

De fapt, nici măcar geografia (care, se știe, „face istoria“) nu ne-a avantajat. Avem deschidere la o mare aproape fără deschidere și prin teritoriul nostru nu a trecut niciodată un drum indispensabil. Poți ajunge de la Paris la Constantinopol și de la Viena la Moscova ocolind România.

Fără îndoială, putem fi interesați în cultură, ba chiar remarcabili prin unele personalități de excepție: dar cui – în afara nouă înșine – îi pasă sau chiar știe că Brâncuși era român, ba chiar că Eliade sau Ionescu erau români? Vreau să spun: ce aduce nou o asemenea informație străinului care nu e „arheolog“ al culturii? Brâncuși și Ionescu sunt artiști indispensabili ai secolului XX, dar faptul că au fost români e departe de a fi fost indispensabil. Există oare un spirit comun al acestora și al încă câtorva pe care Europa să-l fi recunoscut dintr-o ochire ca „românesc“, așa cum Dostoievski, Cehov, Rahmaninov sau Berdiaev sunt imediat recunoscuți ca purtători ai „sufletului rus“? Există „suflet românesc“ în acest sens? Poate că da, în teorie, dar dacă el nu a intrat în enciclopedii este ca și când n-ar fi. O cultură intră în „eternitate“ nu prin personalități separate, oricât de importante ar fi acestea, ci printr-un *legato*, parte moștenit, parte construit generație de generație. Dar astfel de *legato*-uri formează excepția, nu regula pe lume. Eliade credea că Danemarca intră în eternitate prin Kirkegaard. Se înșela: Kirkegaard putea fi la fel de bine german, dar Hegel nu putea fi decât german, Locke nimic altceva decât englez; iar Descartes – ce altceva decât francez? Îl poți plasa pe Cervantes în altă parte decât în Spania? Îl poți concepe pe Sofocle uitând de Grecia? Pe Chopin – de Polonia? În schimb, Cioran sau Ionescu au devenit mari nu doar în afara României, ci și în afara limbii române. Asta e o nedreptate, vor spune unii. Poate că da, dar menționarea ei obsesivă nu va aduce eternitatea pe prispa noastră.

Indignat, Cioran clama: „Vreau o Românie cu gloria Franței și populația Chinei!“ Dorință absurdă: Franța stă „în eternitate“ cu populația ei, câtă e, cu tot, China – cu gloria ei, câtă e, cu tot. Dar așa cum nu poți avea populația altuia, nu poți avea nici gloria lui. Te poți însă „lipi“ fie de una, fie de cealaltă, fie de ambele. Dovadă că mai târziu, înțeleptit, Cioran a făcut exact asta: s-a adăugat deopotrivă la populația și la gloria Franței.

Și atunci ce ne rămâne? O grămadă de lucruri, chiar și fără să visăm la diferite eternități de împrumut sau neaoșe. De exemplu:

- Să încercăm, fiecare unde suntem, să facem bine ceea ce avem de făcut.
- Să ne purtăm decent, ba chiar, dacă putem, cu compasiune față de semenii.
- Să iubim lucrurile frumoase, de oriunde ar veni.

Pe scurt, ce-ar fi, până una-alta, să ne grădinărim cum se cuvine limitele?

România Literară

2011

55. *Oculă GDS*

După „cazurile Marino“ și „Groșan“, „cazul Breban“ stârnește noi și aprige patimi în viața literaro-intelectuală. A turnat sau nu Breban? Nimic mai puțin clar, deocamdată. Atunci, oare dezvăluirile care îl privesc făcute recent de CNSAS și trimiterea în instanță a dosarului său constituie o conspirație urzită să-l denigreze pe el, dar și pe alți scriitori valoroși? Firește, Nicolae Breban acuză cu vehemență, în Contemporanul, existența unei conspirații menite să-l discrediteze și demisionează din Conducerea Uniunii Scriitorilor. Nicolae Manolescu, într-un editorial din România literară (9 aprilie, 2011), adoptă o poziție prudentă, dar susține că Breban, care a încercat să manipuleze Securitatea, de fapt a căzut singur în cursă și a ajuns, fie și fără voie, agent de influență al acesteia. E corect sau nu, nu știu și probabil că, în faza actuală numai justiția poate aduce oarecare lumină cazului – dacă poate. Dar comparația defavorabilă lui Breban, făcută de Manolescu, cu scriitorul Ioan Es. Pop care, singur și nesilit de nimeni, a recunoscut public un angajament la Securitate, l-a iritat înfiorător pe autorul Bunevestiri.

Ceea ce mă interesează este obsesia conspirativă pe care o au la noi nu numai nenumărați oameni, inclusiv postaci, bloggeri și politicieni, dar și – poate chiar într-o măsură mai mare – intelectualii, scriitorii. În privința dosarelor de Securitate, s-a explicat de nenumărate ori (vezi un interviu recent al dnei Germina Nagâț din 22, 3 mai 2011) că CNSAS a fost obligat prin lege să studieze dosarele celor cu funcții de conducere în diferite instituții publice (precum și Uniunea Scriitorilor), astfel înțelegându-se de ce ele ies în public la un moment dat. De asemenea, au ajuns publice unele dosare pe care unele persoane lezate le-au făcut cunoscute. Pe de altă parte, tot CNSAS a studiat și publicat și dosare ale ofițerilor de Securitate (cca 60% din totalul dosarelor instrumentate), dar aceștia nefiind de obicei persoane publice chestiunea a scăpat atenției și s-a spus mereu că ofițerii sunt uitați cu bunăștiință. Legenda că CNSAS e o instituție cu scop politic, urmărind discreditarea adversarilor actualei puteri, mai ales a adversarilor lui Traian Băsescu, a devenit atât de rezistentă la orice contestare rezonabilă, încât e aproape inutil a exprima îndoieli în privința verității ei.

Dar polemica Manolescu–Breban a avut și ceea ce am putea numi și o victimă colaterală: Grupul pentru Dialog Social. Iată ce scrie, în această privință, Nicolae Breban, într-un text intitulat „Aventurierii politicii românești“:

„GDS și corifeii săi... s-au lăsat atrași într-un mod sau altul de sirenele politicii efective. Înființând organizații sau partide sau, cum o spuneam, pregătind un anume grup

politic pentru a prelua puterea. Nici acest lucru nu ne-ar fi supărat prea tare... dacă nu tot dâșii ar fi introdus în câmpul literelor române ideea politică în forme acute și partizane... În primul rând, folosind CNSAS, unde au activat trei membri importanți ai GDS vreun deceniu și mai bine, pentru a macula nume mari ale literelor române...” (Contemporanul, aprilie 2011, p. 10).

Mărturisesc un păcat capital: mai că mi-aș dori ca lucrurile să stea așa cum sunt prezentate mai sus: mai că m-aș bucura ca GDS să fie un grup puternic și unit, capabil să înființeze partide și organizații politice. Mai că mi-aș dori să aibă resurse financiare corespunzătoare și să exercite prin membrii săi controlul asupra unor instituții precum CNSAS, ba mai mult, să decidă politica la vârf, să facă și să desfacă guverne. Ah, ce fericire, să fii oculta care să tragă de sfori marionetele politicii românești! Ce Vântu, ce Patriciu – GDS să fie explicația! Citindu-l pe Breban, aproape că mi s-a șters din minte pentru un moment că nu mai avem de mult influență semnificativă, că dintre membrii CNSAS la care face aluzie Breban unul nu a fost niciodată membru GDS, altul s-a îndepărtat de GDS de la începutul anilor '90, iar al treilea e și el de mult relativ distant față de grup. (Cât despre Nicolae Manolescu, acesta nu are și n-a avut niciodată vreo legătură cu GDS.) Aș fi vrut eu să uit că revista 22 (organul săptămânal al marilor conspirații antinaționale) abia mai suflă, financiar vorbind, că GDS-ul activ s-a redus la o mână de oameni (aproape la modul propriu), că suntem dezbinați de dispute politice. Cât despre afirmația că GDS ar fi introdus în câmpul literelor române „ideea politică în forme acute și partizane”, ea este de-a dreptul hilară: de parcă mielul Breban și lupul Manolescu au trebuit să ceară aprobarea GDS ca să uite de pacea netulburată care i-ar fi unit altminteri pe veci! Cine s-o mai creadă și pe asta?

Ei bine, toate aceste scorneli sunt crezute și funcționează. Și atunci, zic și eu: poate e mai bine să le încurajăm un pic, nu de alta, dar poate așa vom avea cu ce să plătim impozitele și vom crește cu puțin tirajul *revistei* (al cărei nume, 22, sper că ați observat, are o interpretare aritmologică tare): da, domnilor, suntem oculte, extrem de puternici (slăbiciunea vizibilă e numai o mască), extrem de uniți (divergențele sunt doar pentru naivi) și visăm zi și noapte, ca niște „aventurieri” ce suntem, să dominăm lumea – dacă nu chiar de la început pe aia mare, măcar pe aia micuță a scriitorilor români. Păzea, venim!

2011

57. „Intelectualii lui Ponta“!?

O relativă coincidență face să fi apărut nu demult două cărți, sau mai exact două culegeri de texte, „adversare“, sau poate mai curând complementare: una, îngrijită de Cristian Pătrășconiu, se numește *Noua școală de gândire a dreptei* (volum ce continuă volumul ieșit anul trecut, *Repere intelectuale ale dreptei românești*), Humanitas, 2011; cealaltă carte, numită *Critic Atac*, apărută la Editura Cartier, e o antologie de texte a „noii generații“ de stânga, publicate inițial pe site-ul cu același nume.

Primul volum dintre cele menționate este (ca și *Reperele intelectuale*) o suită de interviuri cu personalități ce s-au afirmat la dreapta sau s-au recunoscut mai curând la dreapta, Unii dintre aceștia au fost sau sunt miniștri (Monica Macovei, Teodor Baconschi, Ionuț Popescu), alții sunt parlamentari sau eurodeputați, precum Sever Voinescu. Nu lipsesc foștii consilieri sau actualii consilieri prezidențiali (Sebastian Lăzăroiu, Cătălin Avramescu), dar, bineînțeles, sunt și dintre aceia care activează în cadrul unor organisme non-guvernamentale, precum Sorin Ioniță sau Cristian Ghinea, ori prezențe publice de alt gen (Mihail Neamțu, Cosmin Alexandru).

Cei de la *Critic Atac* (unii bine-cunoscuți în publicistică, alții mai puțin), precum Vasile Ernu, Cristi Rogozanu, Alexandru Matei, Victoria Stoiciu, Dan Ungureanu, Al. Cistelean, Ciprian Mihali, Gabriel Chindea, Veronica Lazăr, Iulia Hasdeu etc., nu au (încă) „slujbe“ politice. E aici un aspect la care mă voi referi imediat. Deocamdată, notez că mă simt apropiat de mulți dintre cei din *Noua școală a dreptei* (am avut de altminteri o modestă contribuție în volumul precedent, *Repere intelectuale ale dreptei românești*). Pe de altă parte, salut cu interes și volumul „advers“: avem aici un grup consistent de intelectuali de stânga, chiar stângiști uneori, extrem de critici la adresa dreptei „neoliberale“, cum le place să spună: faptul merită remarcat, deoarece până acum 2-3 ani era greu de vorbit în România despre o „gândire de stânga“, unde și atributul, și substantivul să poate fi rostite cu gura plină! Iată că acum ea există și vorbește răspicat. Ne rămâne să o ascultăm și, desigur, să o combatem. Dar măcar avem în fine ceva ce merită a fi combătut cu arme intelectuale!

N-am să deschid polemica acum. Mă voi rezuma să relev un fapt care, paradoxal, apropie cele două grupuri: *adversitatea manifestă, chiar ostilitatea față de PSD și față de USL!* Pentru intelectualii de dreapta – cum am spus –, mulți prezenți la diferite nivele în administrația guvernelor din ultimii opt ani și, pe de altă parte, de mult ideologic adversari ai „socialismelor“ în orice variantă (de la comunism la social-democrație), faptul este perfect normal și așteptat. Dincolo însă, la stânga, situația e mai

curioasă. Iat-o, exprimată în vorbele lui Vasile Ernu (p. 49): „Din păcate, partidul care se declară de stânga nu ne reprezintă. Dacă eu mă declar de stânga și ei se declară de stânga, iar între noi există o prăpastie greu de trecut, atunci cineva are o problemă. Și vă garantez că problema nu e la mine... În acest moment, ei sunt mai degrabă un partid de factură neoliberală.“

Așadar, ce observăm? Că dreapta politică a reușit să aibă de partea ei un număr remarcabil (prin cantitate și calitate) de intelectuali care să-i confere legitimitate intelectuală. Acești intelectuali și-au regăsit de fapt propria viziune în politicile inițiate de Traian Băsescu. Întâlnirea celor două traiectorii a avut loc spontan (chiar dacă nu fără unele asperități) și, printre intelectuali, nu am înregistrat modificări notabile de viziune, care să poată fi calificate drept „oportuniste“. (A vorbi global despre „troc“ aici fără a aduce dovezi concrete e pură calomnie.) Pe de altă parte, stânga politică nu are nimic similar în susținerea ei ideologică (poate cu excepția relativă a lui Vasile Dâncu). Mai mult, cel dintâi grup consistent de intelectuali de stânga, apărut la noi după 1989, contestă radical această stângă politică. De unde putem înțelege că, fie în opoziție, fie poate (de la anul) la putere, stânga politică din România rămâne lipsită de legitimitate intelectuală și – ceea ce e mai grav – nu mai poate invoca acum (odată cu *Critic Atac*) nici măcar așa-zisa propensiune tradițională „de dreapta“ a intelectualului român, obsedat fie de anticomunism, fie de interbelic. Faptul sugerează inconsistența ideologică și de viziune a opoziției politice actuale, dar și debilitatea ei practică.

Așadar există (și deloc în sens peiorativ) „intelectualii lui Băsescu“! Sensul pe care îl dau acestei sintagme este că există intelectuali publici cunoscuți, dintotdeauna filozofic situați la dreapta, care fac sau au făcut și politică sub regimul Băsescu, încercând – cu toate limitările realității – să pună în practică crezul lor teoretic. Pe de altă parte, nu a existat sintagma „intelectualii lui Iliescu sau ai lui Năstase“, nici pe când aceștia se aflau la putere, chiar dacă nu au lipsit intelectualii care să susțină instituțional acel regim, dar (cu excepția poate a lui Adrian Păunescu) angajarea lor ideologică și filozofică explicită la stânga a fost cvasinulă. Oare dacă USL va ajunge la putere vom vorbi despre „intelectualii lui Ponta (sau Antonescu)“? Va deveni Ernu secretar de stat, Cistelecan – eurodeputat, Rogozanu – director de „deconcentrată“? Sper că nu, dar imposibil nu e! Dar oare vor încerca ei sau comilitonii lor să-și aplice tezele lor *de acum* în politica *de mâine*? Asta e imposibil! Orice ar fi, nimeni nu va putea susține că noua stângă de azi din *Critic Atac* se va fi regăsit, *ideologic* și *doctrinar*, în politica PSD–PNL–PC de mâine, fie și parțial. Ernu are dreptate: ori ești un autentic intelectual de stânga, ori cânti partitura Ponta–Antonescu–Voiculescu. A susține că există sau că vor exista „intelectuali ai lui Ponta (Antonescu)“, înainte de a fi o calomnie sau o critică, e numai un banc bun!

*****ebook converter DEMO Watermarks*****

58. *Partidul „adevăraților români“?*

Nu știu dacă oprirea în vamă a tirurilor cu flori importate din Olanda a reprezentat într-adevăr o măsură de retorsiune la adresa Olandei care s-a opus cu îndârjire la aderarea României și a Bulgariei în spațiul Schengen. Lucrul pare plauzibil în pofida dezmințirilor oficiale. Dacă e așa, măsura guvernanților noștri trebuie calificată drept detestabilă și stupidă totodată: detestabilă, fiindcă e ilegală; stupidă, fiindcă e prea neînsemnată pentru a lovi dureros interesele exportatorilor olandezi, în schimb are toate șansele să irite opinia publică olandeză, și așa stârnită de vociferările antiemigraționiste și șovine ale Partidului Libertății.

Acestea fiind zise, m-am uitat săptămâna trecută pe postările la știrea respectivă de pe Hotnews, dar și de pe alte site-uri. Desigur, nu consider că acest grup vocal reprezintă opinia publică românească și nici măcar opinia acelei părți active pe care o numim „societate civilă“. Nu e vorba despre un sondaj de opinie sociologic. Totuși, din cauza impactului tot mai mare pe care îl are comunicarea în spațiul virtual, cred că rezultatul nu trebuie ignorat.

M-am uitat așadar pe postări și am fost îngrozit: mai întâi erau foarte numeroase comparativ. Toate luau drept bună teoria represaliilor, ceea ce dovedește cel puțin lipsa de ezitare cu care lumea își angajează judecata. Până aici nimic foarte grav. Grav mi s-a părut însă că imensa majoritate (ceva în jur de 90%) aproba fără reținere represaliile vamale, adoptate – pesemne – de guvernul român. Și aproba nu oricum, ci cu răcnete de entuziasm: în fine guvernanții noștri au arătat că au „sânge“, exultau unii; nu mai stăm „de capră“ să ne călărească oricine, se felicitau între ei postacii. Pentru alții, olandezii (toți la grămadă) erau niște ipocriți și exploatare ai celor mai slabi. Negustori venali, erau mai răi decât evreii! (Vai de ei!) Nu lipseau insultele și rasismul: batavii ar fi un popor de drogați, homosexuali, degenerați și amestecați cu oameni de culoare, la fel ca și alți vestici, cu nimic mai breji. Cei mai „tari“ postaci îndeamnau la boicotarea produselor olandeze (și mai apoi finlandeze, după ce s-a aflat că nici Finlanda nu ne vrea în Schengen): un curajos anonim dezvăluia lista tuturor mărcilor de bere cu capital olandez din România, alt patriot propunea să ne retragem banii de la ING, alt brav român declara că renunță la aparate Philips, respectiv Nokia (chit că asta ar afecta poate fabrica de la Jucu, dar, nu-i așa „patria cere sacrificii“!).

Probabil că n-ar merita să ne ocupăm prea mult de opiniile unor asemenea jalnici anonimi, dacă n-aș avea sentimentul că ele încep să definească sentimentele unei părți din ce în ce mai largi a publicului nu numai românesc, ci european. De exemplu, am

bănuiala că, în Olanda, știrea despre „războiul lalelelor“ a declanșat o ostilitate similară în spațiul virtual corespunzător, mai ales în rândurile noii drepte populiste și șovine. Același lucru s-ar putea întâmpla și în Finlanda, unde „Partidul adevăraților finlandezi“ a obținut în ultimul timp o influență importantă. Însă, dacă există „adevărați finlandezi“, există și „adevărați maghiari“ (cei din Jobbik), dar și „adevărați francezi“ (votanții Frontului Național), „adevărați danezi“ și tot așa. Dar, în acest caz, pretutindeni vor exista și „falși finlandezi, falși nemți, olandezi, români, francezi, danezi, pe scurt falși –ezi“ etc.“. Cine sunt aceștia? Nu ni se spune limpede încă, dar mă tem să nu aflăm prea curând, fiecare în țărișoara lui.

Pe scurt, se pare că asemenea reacții total disproporționate, ca cele pe care le-am evocat, dovedind frustrare, complexe de inferioritate și spirit de revanșă, încep să se răspândească în Europa, tot mai scuturată de criză economică, dar mai ales aflată în criză de soluții politice și guvernată de lideri ezitanți. Partidul „adevăraților –ezi“ e în plină ascensiune. Desigur, răbufnirile naționaliste, antieuropene, populiste, de extremă dreaptă se revarsă mai întâi asupra imigranților non-europeni, mai ales islamici; dar să ne fie clar: după ce „adevărații –ezi“ se vor război cu non-europenii (și mai ales cu cei mai vulnerabili), va veni rândul esticilor (sau a și venit, așa cum o arată episodul Schengen). Apoi va veni rândul vecinilor europeni, apoi cel al „falșilor –ezi“ din interior. Iar în acel moment, toată Europa se va întoarce cu 50 de ani în urmă. Drogul naționalist produce adicție: după ce ai decis că nu ți-e bine din pricina „străinului“, oricine devine „străin“ și nu te poți opri până nu-i vii de hac, așa cum s-a văzut, nu chiar foarte demult, în Bosnia. Bun, dar Europa nu-i Bosnia, se va spune! Fără îndoială, dar asta nu înseamnă că ar trebui să lăsăm garda jos. Căci să nu ne închipuim, dacă ne referim deocamdată numai la „adevărații români“, cum sunt cei care postează neghiobii, că, dacă ar fi în stare și la un caz de..., cum se spune, ei s-ar limita la gestul relativ nepericulos de a nu mai bea bere Heineken, de a arunca la gunoi brânza olandeză sau la alt gest echivalent!

Iar până una-alta, tot în România poate ar fi timpul să renunțăm la moda intelectuală, demnă numai de „adevărații români“, de a considera că extrema dreaptă, dacă nu e în absolut „mai bună“ decât extrema stângă, este măcar mai justificată, când nu chiar mai legitimă ca „reacție firească“ a națiunii în pericol. Fiindcă nu e nici justificată, nici firească!

2011

59. Principiul incertitudinii

În fizica cuantică există, cum se știe, „principiul incertitudinii“. Una dintre consecințele sale stranie este următoarea: încălcând pentru un moment legea conservării energiei, o particulă poate „împrumuta“ din nimic energie, pe care nu o restituie imediat, ci după un interval de timp relativ scurt. Și, cum energia e masă, rezultă că pot apărea, pentru un scurt răstimp, așa-numite „mase virtuale“: particule a căror existență în ansamblu e „împrumutată“ și care dispar apoi, fără urmă. Ce trebuie reținut neapărat e că „fluctuația“ asta de energie și masă e cu atât mai importantă și durează cu atât mai mult, cu cât particula e mai mică. În lumea cuantică, cei mici și foarte mici sunt fericiți – cel puțin așa îmi închipui! Nimeni nu-i poate supraveghea strict, nu poate depista unde locuiesc ei exact; ei se sustrag oricăror măsurători precise și „împrumută“, când nu te aștepți, deopotrivă energie și masă, amânând restituirea lor și trecând cu dezinvoltură de la virtualitate la realitate și înapoi, fără să poată fi sancționați pe loc de legea aspră a conservării. Ah, cât mi-aș dori să fiu un electron sau un cuarc – asta dacă nu mi se dă voie să fiu chiar un neutrino! Câtă libertate la prichindeii ăia!

Vorbesc așa, fiindcă am un *of*. În lumea noastră mare și greoaie lucrurile stau cu totul altfel. Nu că nu ar funcționa și aici „principiul incertitudinii“, nu că „fluctuațiile“ și împrumuturile restituite la sfântu’asteaptă nu ar exista. (Înțelegeți că mă refer acum la bani, că doar ei sunt energia noastră!) Dar aici, principiul funcționează taman pe dos decât în brava lume cuantică. Acolo să fii mic era bine. La noi, invers. Când ești mic, primești cu mari târguieli un biet împrumut și plătești de îndată cu chin și jale. Ferească Dumnezeu să întârzi! Nici o „fluctuație“ nu e permisă! Dacă nu poți plăti, te fugăresc cu portăreii, îți pun poprire pe bunuri, pe casă și te lasă ca vai de lume. De vrei să fugi, te prind. Poziția ți-o cunosc cu precizie și creditorii pun repede mâna pe tine.

Dar dacă ești un mogul mare-tare, obții mai întâi împrumuturi imense, apoi, când e să le restitui și nu poți sau nu vrei, capeți amânări, termene de grație, scutiri – pe scurt, dispui de „fluctuații“ generoase. Cu cât ești mai mare, cu atât vei restitui mai încet și mai târziu. Vii cu avocați să te apere în procese care durează cu anii, cumperi jurnaliști care te prezintă drept o victimă a Puterii, cumperi politicieni care fac legi în favoarea ta. Bani împrumutați dispar apoi în conturi- fantomă, ba devii tu însuși o particulă fantomatică, o virtualitate care își prelungește indefinit împrumutul de substanță din nimic. Fugi prin lume liber ca un miun prin „camera de ceață“. Nici DNA-ul, nici Interpolul nu-ți pot depista poziția pe mapamond, de vreme ce „principiul incertitudinii“ lucrează de zor pentru tine! Așa cum nu poți închide un electron într-un

loc minuscul, nu-l poți ține la închisoare pe un astfel de „om mare“ prea mult timp...

De aici și regula: ca să aveți de partea voastră principiul incertitudinii, străduiți-vă să aveți „masă“, cât mai multă „masă“! Asta, dacă v-ați decis să trăiți totuși printre oameni și nu printre *cuarci bottom* și *neutrini taonici*! Succes oricum!

2011

60. Față în față cu noi înșine

Zilele acestea o reclamă se lăfăie pe la diverse posturi de televiziune: „Învățământul universitar nu mai e ce-a fost. Acum e mai bun.“ Reclama provine de la acea pseudo-universitate numită „Spiru Haret“, care, după scandalul de acum doi ani, pare să fi renăscut ca pasărea Phoenix.²⁸ O altă știre ne informează că la Iași, Universitatea „Apollonia“ înscrie în anul I absolvenți de liceu fără diplomă de bacalaureat, numai pe baza unei declarații notariale, cum că respectivii vor aduce mai târziu diploma (pe care acum desigur că nu o au și nu se știe dacă o vor avea). Nu știu ce păzește Parchetul în această situație.

²⁸. În 2009, Universității private „Spiru Haret“ i s-a interzis să emită diplome universitare pentru anumite specialități, deoarece nu respecta stardardele impuse de ARACIS.

Exemplele acestea ne arată că „bacul 2011“ e doar un început într-un proces îndelungat și că, dacă MEC nu va acționa decisiv și curajos în continuare, s-ar putea să rămână o excepție. Iar acțiunea trebuie realizată la toate nivelurile.

Aș vrea mai întâi să previn asupra unei erori care se face adeseori în ultimul timp: cumva pentru a se scuza rezultatele slabe ale liceului și chiar ale universităților se spune că se studiază prea multă teorie, că sunt neglijate nevoile practice, ale pieței muncii. Argumentul este valabil în anumite situații. O școală tehnică nu are nevoie de prea multă teorie. Altfel stau lucrurile la matematică sau la istorie. Absolvenți de liceu sau studenți în domeniul socio-uman care au carențe uriașe în ceea ce privește istoria universală, care nu izbutesc să construiască un argument, care nu știu cum să citească o carte de specialitate și care, poate cel mai grav, nici nu sunt conștienți că nu știu toate aceste lucruri și încă multe altele nu pot avea pretenția că li se cere prea multă teorie pentru a căpăta o diplomă, iar a-i încuraja să creadă așa ceva înseamnă să se persiste în încurajarea imposturii și a minciunii.

De fapt, lucrul fundamental este acesta: combaterea imposturii și a minciunii la toate nivelurile.

Trebuie pornit de la teza banală (pe care nimeni n-o combate explicit, dar foarte mulți o nimicesc implicit prin relativizare) că *nu toți suntem la fel de buni la toate*. Trebuie admis există copii dotați la matematică sau la limbi străine, alții dotați la sport, alții la muzică etc. și că pe unii, oricât i-ai umfla cu meditații, nu-i vei scoate studenți autentici (decât poate la „Spiru Haret“ sau în alte locuri similare). Existe elite naturale în toate domeniile și ele trebuie respectate, încurajate și admirate, nu descurajate prin corupție, fraudă și umflarea artificială a notelor. Tot ceea ce avantajează uniformizarea

în învățământ trebuie eliminat. De pildă, repartizarea computerizată a absolvenților de gimnaziu la licee pe baza notelor din timpul școlarizării și a examenului de capacitate încurajează umflarea notelor atât în mod direct, cât și prin mijloace indirecte, precum meditațiile cu propriii elevi. Mi se pare obligatoriu ca liceele autentice să reintroducă examenul de admitere pe care să-l organizeze cu o relativă libertate. Legea actuală permite acest lucru într-o anumită măsură – prea mică, cred. Nu e suficient să aduci camere de luat vederi la examenul de bacalaureat. Este necesar să se facă același lucru și la examenul de capacitate, ca și la diversele teste naționale care se dau în timpul gimnaziului. Profesorii ai căror elevi obțin rezultate proaste la aceste examene nu trebuie sancționați, dacă se constată că le-au dat acelorași elevi note mici de-a lungul timpului și că au informat familiile despre acest lucru. În schimb trebuie sancționați cei care le-au creat elevilor falsa impresie că știu. De multe ori, aici intervin presiunile (sau „atențiile”) părinților, dar și „întrecerea socialistă” între diferitele inspectorate și școli. În general, ideea moștenită din timpul comunismului că toți trebuie „să treacă”, eventual și cu note mari, este o catastrofă. Nu, nu toți trebuie să treacă, așa cum nu toți trebuie să fie studenți și nu toți doctoranzii trebuie să-și ia doctoratul! În general, sistemul educativ trebuie conceput ca unul piramidal, iar piramida trebuie să aibă o pantă relativ importantă.

Ar trebui ca, de urgență, ministerul să comunice ce se va întâmpla cu așa-zisele licee unde n-a trecut nimeni bacalaurea-tul din iulie 2011 sau unde procentul a fost foarte mic. Ele trebuie de urgență convertite în școli profesionale și decis un plan de reorientare pentru elevi. E cazul ca cei care intră la liceu cu note de 2-3 să învețe o meserie utilă în cei doi ani de școlaritate obligatorie pe care îi mai au. Constatarea că la 14-15 ani un sfert dintre adolescenți sunt „analfabeți funcționali” nu mă miră. Este însă inadmisibil să întâlnești astfel de tineri în liceu, ba chiar, aproape la același nivel, câțiva ani mai târziu, prin vreo facultate.

Este în curs procesul de evaluare a universităților. Există riscul ca acest proces – extrem de benefic în esență – să fie denaturat de evaluări cantitative ridicole, de o birocrație tot mai sufocantă care aplică măsuri uniforme și simpliste, ca și de o rea informare și comunicare. Așa cum văd lucrurile acum, riscul major este acela că universitățile slabe (de stat sau private) vor ocoli cu abilitate depunctarea, înscriindu-se cu rezultate științifice deplorabile calitativ, dar de necontestat sub raportul criteriilor cantitative. Capacitatea națională de a „șmecheri” orice sistem pare infinită și mă tem că nici ministrul, nici consilierii săi nu au luat-o suficient în calcul.

Este necesar, prin urmare, ca sistemul de selecție să fie elitar și corect, aplicat cu consecvență la toate nivelurile și continuat cu perseverență în timp. El îi va determina atât pe elevi, cât și pe părinții lor să nu se mai mintă pe ei înșiși. Atunci când ți se

repetă, din copilărie, că tu ești genial, dar că profesorul sau școala, sau „sistemul“, sau Băsescu te persecută din cine știe ce motive obscure, nu ai șansa decât să devii un impostor profesionist.

Și ajungem astfel la politicieni. Celebrul „pact pentru educație“ ar trebui reactualizat, iar politicienii – de la putere și din opoziție – ar trebui să se angajeze că vor continua reformele în curs, desigur ameliorând ceea ce se cere ameliorat. Nu vreau să aflăm la toamnă, sau în vara lui 2012, sau în aceea a lui 2013 că supravegherea cu camere de luat vederi dăunează sănătății sau că Universitatea „Apollonia“ din Iași e mai bine cotată științific, în urma testării realizate de cei peste „200 de specialiști din țară și străinătate“, decât „Al.I. Cuza“, din același Iași. Dacă în domeniul economic există un FMI și o UE care ne supraveghează și dau unele garanții împotriva unei alunecări pe panta populismului, în educație nu există așa ceva. Aici suntem singuri cu propria responsabilitate – mai exact, față în față cu prăpastia propriei iresponsabilități.

2011

61. „Vechiul“ și „noul“ stângism

I

După 1989, negarea, diminuarea ori chiar explicarea în termeni „dialectici“ a crimelor comunismului au devenit tot mai inconfortabile intelectual. Era vechiului negaționism propriu stângismului occidental – prezent atât la partidele comuniste „ortodoxe“, cât și la celebrii „tovarăși de drum“, precum Sartre, Merleau-Ponty, Chomsky, Bernard Shaw și atâția alții –; probabil că s-a încheiat. Sunt prea multe documente accesibile, prea multe mărturii teribile pentru a mai fi negate pur și simplu. De asemenea, a devenit tot mai penibil să negi similitudinea profundă a comunismului stalinist mai ales cu nazismul și în general a comunismului cu fascismul. Un documentar precum *Povestea sovietelor*, al regizorului Edvins Snore, difuzat recent și de TVR, spune într-adevăr cu multă forță o poveste sinistră despre complicitatea și îngemănarea celor două regimuri: e o poveste pe care un intelectual și, de fapt, orice om care vrea să apară drept inteligent și civilizat nu o mai poate refuza.

Numai că, iată: „Negaționismul a murit, trăiască negaționismul!“ O nouă specie de negaționism procomunist e tot mai vizibilă la „noua generație“ stângistă, precum Alain Badiou și Slavoj Žižek, și care începe să aibă și la noi câțiva reprezentanți mai tineri. De fapt, nu e o specie chiar nouă: exista deja sub diverse forme la Troțki și urmașii, la Adorno, dar și în ideologia „socialismului cu față umană“ din 1968, se regăsea și printre reprezentanții așa-numitului „eurocomunism“, printre unii dintre „revizioniștii“ francezi excluși din Partidul Comunist, precum Roger Garaudy, în „Noua stângă“ a anilor '60, deopotrivă antisovietică, antiamericană și pro-tiersmondistă, sau, mai recent, în teoriile unora dintre consilierii lui Gorbaciov, precum Alexandr Iakovlev; ea s-a activat acum, în contextul relativ favorabil al crizei economice, dar și al dispariției sistemului comunismului mondial. „Vechiul“ negaționism procomunist era *de re* – nega faptele sau le edulcora până la desfigurare și s-a discreditat complet. „Noul“ negaționism este *de nomine*: el nu contestă crimele lui Stalin, lui Mao și nici măcar pe cele ale lui Lenin. El susține, pur și simplu, că acestea nu sunt „comuniste“ sau „socialiste“ și, bineînțeles, că nu au nici o legătură cu Marx „cel autentic“. Iată, de exemplu, ce scria Iakovlev:

„Se poate considera ceea ce a făcut Stalin drept o expresie a socialismului? Nu! Dimpotrivă, a fost o contrarevoluție în stare pură!“²⁹

²⁹. A. Iakovlev, *Ce vrem să facem din Uniunea Sovietică*, Humanitas, București, 1991, p. 42.

Expresie a „contrarevoluției în stare pură“, stalinismul poate fi gândit așadar ca foarte apropiat de nazism și fascism, pe care ideologia marxist-leninistă le-a văzut mereu drept structuri și ideologii „reacționare“, introduse de capitalismul în „ultimul său stadiu“ – imperialismul. Iată de ce negaționistul *de nomine*, spre deosebire de acela *de re*, poate privi împăcat *Povestea sovietelor*. În mod paradoxal, atât dreapta liberală (Hannah Arendt, Carl Friedrich), cât și stângismul negaționist *de nomine* sunt de acord că între regimurile de tip sovietic și cele totalitare din Germania, Italia etc. există o profundă înrudire: numai că pentru primii aceasta pleacă de la faptul că ambele tipuri de regimuri sunt „revoluționare“, antiliberale și socialiste, în vreme ce pentru negaționismul *de nomine* ambele seamănă fiindcă sunt „reacționare“ și capitaliste. Cineva ar putea spune că distincția nu e prea importantă, dacă, oricum, masacrele și genocidurile sunt în ambele cazuri recunoscute. Că nu e așa se vede atunci când dorim să știm care este poziția celor două filozofii politice față de democrația liberală. Or, constatăm că din perspectiva dreptei liberale tocmai liberalismul a fost marele inamic deopotrivă al fascismului și al comunismului; dimpotrivă, pentru „noii negaționiști“ *de nomine* liberalismul constituie o formă abia ceva mai „soft“ (dar nu mai puțin criminală în fapt) a fascist-stalinismului, având drept fundament mereu capitalismul modern. Adversarul tuturor acestor regimuri opresive ar fi „autentica revoluție“ sau „autenticul socialism“ – un proiect de viitor. Distincția dintre liberalism și totalitarism se limitează astfel la o nuanță. Așa că nu întâmplător Badiou reproșează liberalilor că „vor să camufleze înrudirea tainică dintre realul politic al nazismului și ceea ce ei (liberalii) pretind a fi neprihănirea democratică“. Iar în continuare, pentru a sublinia această „înrudire tainică“, el susține, de pildă, că azi, „din rațiuni imperiale, din rațiuni care pot fi gândite și sunt gândite, africanilor muribunzi (de SIDA) nu li se vor da medicamentele trebuincioase. Doar albilor democrați“³⁰.

³⁰. A. Badiou, *Secolul*, Editura Idea, Cluj, 2010, p. 11.

Iată și ce scria mai demult un alt stângist *de nomine*, bine-cunoscut în publicistica românească, Claude Karnoouh: „[...] când naziștii, precum bolșevicii înaintea lor, au supus Universitatea scopurilor lor, ne aflăm doar în zorii lumii actuale; era doar o schiță nedesăvârșită a unei realități care de atunci s-a rafinat și s-a diversificat.“³¹

³¹. C. Karnoouh, *Adio diferenței*, Editura Idea, Cluj, 1994, p. 96.

Ne vom îndrepta acum atenția asupra unui text, cred simptomatic, apărut recent în revista online de stânga *CriticAtac* (7.09.2011): „Utopia răului mai mic“ de Al. Cistelecan, o recenzie la o carte a lui Vladimir Tismăneanu, *Despre 1989. Naufragiul utopiei*. Reproșul fundamental pe care i-l face Cistelecan lui Tismăneanu este că,

punând în contrast regimul liberal cu cel comunist, el obține o victorie prea ușoară. În fapt, Tismăneanu ar refuza să analizeze în adâncime lucrurile; dacă ar face-o, ar constata că bolșevismul (ca și nazismul) reprezintă un „capitalism de stat“, prea puțin diferit în fond de „capitalismul de piață“ de azi. Dar, procedând așa cum procedează, Tismăneanu ajunge să constate în mod fals că „[...] nu e nici o alternativă la mizeria capitalismului neoliberal, alta decât mizeria, indubitabil mai mare, a socialismelor de stat“. Or, problema, ocultată de Tismăneanu și de dreapta, după Cistelean, este că aceste socialisme de stat au fost, în realitate... „capitalisme de stat“! De aici și negaționismul *de nomine*, care eliberează autenticul socialism și marxismul de responsabilitate și, dimpotrivă, pune sub acuzare capitalismul sub toate formele. Cred că acest citat este relevant:

„Dacă, pe de o parte, regimurile capitaliste de stat de dincoace de Cortina de Fier s-au autobotezat comuniste și, de cealaltă parte, Marx a scris pe larg (?) despre o posibilă societate comunistă, simpla sinonimie [autorul vrea să spună „omonimie“, *n.m.*] ne scutește [în perspectiva falsă a lui Tismăneanu, *n.m.*] de efortul de a verifica similitudinile dintre cele două. [...] Teoria lui Marx este criminală pentru că regimurile autoproclamate marxiste au fost criminale; la rândul lor, aceste regimuri au fost ideologice pentru că s-au declarat marxiste. Nu are nici o importanță că proprietatea mijloacelor de producție nu a ajuns nicicând în mâinile producătorilor, că legea valorii și structura de clasă au domnit nestingherit vreme de decenii.“

Altfel spus, după Cistelean, „capitalismul de stat“ din Est (rudă bună cu „capitalismul de piață“ din Vest) a uzurpat nobilul nume de „comunism“ și de „marxism“, făcând astfel jocul „reacționarilor de pretutindeni“. Crimele „comunismului“ nu sunt ale comunismului (termeni pur omonimici), ci, de fapt, tot ale capitalismului, sub o altă formă decât aceea – foarte nocivă și ea – cu care avem de-a face în zilele noastre, când criza economică ne atinge dur. Or, capitalismului atât sub forma sa de stat, bolșevic-fascistă, cât și sub aceea liberală i se opune proiectul unei viitoare societăți socialiste autentice. Cum va arăta totuși acest proiect? Badiou, cel puțin, ne oferă câteva indicații: „Un proiect politic grandios, epic, violent.“³² Perfect! Nici Stalin, nici Hitler n-ar fi avut obiecții!

³². Badiou, *op.cit*, p.16.

II

Absurditatea tezei lui Al. Cistelean sare în ochi: faptul că muncitorii nu au proprietatea mijloacelor de producție în comunismul de stat nu apropie acest regim de

capitalismul occidental, „de piață“, ci mai degrabă de sclavagismul oriental pe care Marx îl denumise „modul de producție asiatic“ (și pe care manualele de socialism îl evitau cu discreție). De asemenea, nu știu exact ce înțelege autorul prin „legea valorii“; dar dacă el se referă la celebra teorie a lui Marx, potrivit căreia valoarea unei mărfi este dată de munca socialmente necesară pentru producerea ei, atunci această lege funcționează (*dacă* funcționează) în orice sistem în care are loc schimbul de mărfuri, indiferent dacă el este capitalist, socialist sau feudal. Cât despre „structura de clasă“, desigur că în țările așa-zisului „socialism real“ stratificarea socială a devenit adesea încă și mai impenetrabilă (în cazul nomenclaturii) decât în capitalism, dar asta nu înseamnă deloc că respectivele regimuri au devenit capitaliste prin faptul că ambele sunt inegalitare. Dacă și pisica, și vaca au coadă lungă, asta nu înseamnă că pisica e o specie de vacă! Fără capital liber, fără piață autentică, fără libertate și egalitate juridică, fără libertatea de circulație și de stabilire, fără proprietate privată garantată care poate fi vândută și cumpărată liber nu avem capitalism. Restul sunt sofisme ieftine și pretențioase ale stângismului *de nomine*, și cred că un intelectual care se respectă ar trebui să se rușineze să le producă, și încă în chip polemic.

Revine însă în discuție celebra chestiune dacă Marx este responsabil pentru crimele comunismului și, în general, dacă între marxism și leninism-stalinism există o legătură necesară, lucru contestat de articolul dlui Cistelean. Marx este un autor complex la care, așa cum arăta Leszek Kolakowski, se întâlnesc romantismul organicist, prometeismul revoluționar și scientismul istoricist. Mai simplu, există în Marx, pe de o parte, ideea că lumea poate fi schimbată în mod voluntar, dar și ideea, extrem de diferită, că lumea se schimbă potrivit unor legi impersonale și ineluctabile și că oamenii, deși fac istoria, nu o controlează. Aceste ingrediente extrem de diferite nu au fost niciodată perfect sudate (și nici nu aveau cum să fie), iar marxiștii ulteriori – de la Engels la Stalin (pentru a nu mai vorbi despre Bernstein, Plehanov, Rosa Luxemburg, Gramsci etc.) – au scos în relief unul sau altul dintre ingrediente, creând diferite marxisme, uneori totalmente diferite și care s-au afurisit reciproc, la fel precum ereziile în primele secole creștine. Marx este așadar un „conglomerat“, unde se poate găsi aproape orice și se pot afla legitimări pentru demersuri opuse: putem afla, de pildă, mai ales în scrierile de tinerețe, proiectul generos al unei reconcilierii finale a omului cu natura, cu munca, cu societatea, cu el însuși, prin recuperarea autenticității înstrăinate în societatea împărțită în clase; dar alteori, precum în *Manifestul Partidului Comunist*, se cere mai întâi trecerea prin iad:

„La început, acest lucru (exproprierea burgheziei) nu se poate face decât printr-o încălcare despotică a dreptului de proprietate și a relațiilor de producție burgheze,

adică prin măsuri care, din punct de vedere economic, apar neîndestulătoare și șubrede, dar care sunt depășite în decursul mișcării și care sunt inevitabile ca mijloc pentru revoluționarea întregului mod de producție.“

Prin urmare, la întrebarea dacă „Marx se regăsește în leninism-stalinism“ nu se poate răspunde univoc: „conglomeratul“ marxian în ansamblul său nu se regăsește acolo, însă el nu s-ar putea regăsi de fapt în *nici un proiect politic coerent*, din simplul motiv că este în esența sa contradictoriu și imposibil de pus în practică în ansamblu. Dar un „anume Marx“ a putut fi în mod autentic așezat de Lenin și Stalin la baza sistemului lor terorist, astfel că și Lenin, și Stalin au fost în mod autentic, într-un anumit sens, marxiști.

O altă chestiune, repusă pe tapet mai ales în zilele acestea de criză globală financiar-economică, este dacă, prezicând sfârșitul capitalismului, „Marx a avut, sau nu, dreptate“. Din nou răspunsul nu poate fi decât echivoc: dacă prin „a prezice“ înțelegem ceea ce în științele naturii numim astfel (de exemplu, a prezice o maladie cunoscând anumite structură genetică sau a prezice o eclipsă de soare), atunci pur și simplu nu se poate vorbi despre predicție în cazul „conglomeratului“ marxian, care nu este o știință, sustrăgându-se procedurilor de testare. Vreau să spun că, *orice* s-ar întâmpla cu capitalismul actual, *sub raport științific* Marx nu a putut prezice nimic. Dacă însă îl considerăm pe Marx drept autorul unei importante *gnoze* pseudoștiințifice sau metafizici a istoriei, dacă nu chiar „profetul“ unei religii seculare, atunci desigur că, *orice* s-ar întâmpla (ori nu s-ar întâmpla) cu capitalismul actual, „Marx a avut dreptate“, cu condiția să credem în această gnoză. Dar cu același drept am putea crede în prezicerile astrologiei sau ale cultelor *New Age*, sau ale predicțiilor „calendarului maya“. Să fiu bine înțeles: nu disprețuiesc deloc meritele intrinseci ale acestui sens, să-i spunem „gnostic“, al cuvântului „a prezice“, indispensabil în felul său în sistemul credințelor noastre. Cer însă stângiștilor să nu confunde voluntar sau involuntar cele două sensuri ale termenului, dacă vor să spună ceva coerent și cu sens.

În încheiere: cineva m-a întrebat după citirea primei părți a acestui text cum mai poate fi cineva de stânga în România postcomunistă și capitalistă de azi, atunci când are efectiv această sensibilitate de stânga și vede, pe de o parte, PSD-ul cu viciile sale constitutive, pe de alta, un stângism intelectual sofistic? Răspund: dacă nu se va mulțumi cu critica dreptei, ci se va implica cu sinceritate și fără sofisme restauraționiste și în critica stângii, oricare ar fi aceasta. Și, inversând termenii, aș spune că același lucru e valabil și pentru cineva orientat la dreapta.

2011

62. Despre Oslo, din perspectivă „iudeo-creștină“

1. Am citit până acum cu plăcere și interes articolele dlui Dragoș Paul Aligică, mai ales deoarece le-am găsit originale, evitând locurile comune. Din păcate însă, exact locuri comune am fost surprins să constat în articolul său „Despre Oslo, incorect politic“ din 22, nr. 31/2011.

Să luăm, de exemplu, această frază: „Incidentul de la Oslo este un nou semnal de alarmă, un nou simptom al profunde crize în care se afundă sistemul de guvernare occidental și civilizația occidentală.“ Sunt naiv dacă întreb: se poate califica drept *symptomatic* un accident singular, operă a unui unic dezaxat odios, dar dezavuat de toată lumea, fără complici, lipsit de susținerea unei organizații sau grupări, fără implicarea unor forțe externe? Pentru ce anume violența extremă a lui Breivik trage un „semnal de alarmă“? Pentru pașnica și civilizata Norvegie? Pentru destul de pașnica Europă de Vest, unde nu au fost atentate teroriste majore de mulți ani încoace? Poate mai curând e un simptom pentru Afganistan, unde atentate au loc des, dar Breivik nu locuiește, întâmplător, acolo. Mulți jurnaliști, câțiva politicieni de dreapta (printre care și Iulian Urban la noi) și foarte mulți anonimi pe forumuri cred, ca și dl Aligică, ca și Pascal Bruckner într-un recent interviu, că orice, inclusiv atentatul de la Oslo, poate și trebuie să fie explicat în termeni raționali: prin economie, prin imigrație, prin diferite comploturi, prin rolul serviciilor secrete, istorie; obsesiv, ei caută explicații pentru ceea ce, uneori, pur și simplu nu are așa ceva. *Accidentul*, în sensul propriu al cuvântului, este exact ceea ce încalcă orice regulă, fie și statistică. De aceea Aristotel spunea că nu există „știință a accidentului“.

Știu că e greu să admitem acest lucru. Chiar Einstein opunea indeterminismului cuantic celebrul „Dumnezeu nu dă cu zarurile!“. Și totuși trebuie să ne consolăm cu „zarurile“ la nivel individual – uman, ca și subatomic. Nu putem explica de ce un anume atom de uraniu fisionează mai curând decât un altul (deși, statistic, putem face predicții), așa cum nu putem explica de ce un anume norvegian, spre deosebire de toți ceilalți, alege să tragă cu mitraliera în câteva zeci de adolescenți. Pur și simplu, o face, iar încercarea de a explica acest act criminal prin convingerile sale politice este nesperioasă: nenumărați oameni, deși au convingeri radicale, rămân toată viața cetățeni pașnici. E mult mai plauzibil că, în astfel de cazuri de excepție, convingerile politice au fost un pretext: omul voia oricum să-și ucidă semenii, iar pretextul politic îi servea doar ca platformă de popularitate și justificare morală.

2. Însă, de dragul explicației cu orice preț, cădem în explicații rele: dl Aligică este, ca mulți alții, prizonierul a ceea ce aş numi „argumentul reacției naturale“ (în fapt, o variantă banalizată a organicismului.) Da – se spune –, Breivik a comis o atrocitate, dar, undeva, avea totuși dreptate. Sunt prea mulți musulmani în Europa, multiculturalismul a mers prea departe, identitatea națiunilor este în primejdie etc. În retorica dlui Aligică: „Cât și în câte feluri poți ataca identitatea națională a unor popoare fără să ai o contrareacție? Cât și în câte feluri poți susține politici de emigrare ce subminează profund țesătura socială a țării-gazdă, fără să ai reacții de respingere violente?“

Am mai auzit adesea astfel de explicații „subtile“: după 11 septembrie 2001, se spunea în multe cercuri stângiste și proarabe: da, atentatul a fost sinistru, dar Statele Unite au atras o contrareacție naturală a lumii musulmane prin agresivul lor imperialism. Când explodau bombe în Israel, se spunea la fel, în aceleași cercuri: da, e rău să ucizi copii, dar israelienii sunt imperialiști, iar sionismul e un rasism. Istoricul Ernst Nolte a stârnit mult scandal cândva, susținând că nazismul a fost, ce-i drept, ticălos, dar a fost o contrareacție firească a națiunii la bolșevism. Dar mai ales să nu uităm istoria noastră, unde „argumentul reacției naturale“ a unui organism național atacat a fost utilizat extensiv în așa numita „chestiune evreiască“. În 1866 (când nimeni în Europa nu ar fi calificat civilizația europeană drept „iudeo-creștină“, cum o face acum, generos, dl Aligică), Ion Brătianu declara: „Evreii au devenit o plagă socială pentru România, o plagă de care trebuie să ne scăpăm... Contra evreilor nu voi ridica nici considerația că sunt mai puțin civilizați, ci pur și simplu a marelui lor număr care amenință... naționalitatea noastră, iar atunci când națiunea este amenințată, ea se apără și devine, nu intolerantă, ci prevăzătoare...“³³ Schimbați ce-i de schimbat în discursul antisemit al politicianilor români de pe vremuri: puneți Europa în loc de România, multiculturalismul în locul liberalismului, pe islamici în locul evreilor, Sharia în locul Talmudului, și veți regăsi aproape fără alte schimbări substanțiale discursul extremei drepte europene de azi, discurs pe care cu tristețe îl regăsesc preluat în mod necritic și de dl Aligică: se evocă mase imense de imigranți revărsate de dincolo de frontiere, o cultură străină și neasimilabilă, încercare de dominare (Jihadul), delicvență, parazitism economic și subversiune națională, totul incluzând recriminări patetice la adresa elitelor complice formate din „pigmei politici“. Cu corolarul că, astfel, orice violență sau exacțiune devin un *simptom*, vorba lui Brătianu, „nu al intoleranței, ci al prevederii“ organismului atacat!

³³. Carol Iancu, *Evreii din România de la excludere la emancipare*, Hasefer, București, 1996, p. 73.

3. De aici și tonul apocaliptic al acestor ideologi, cărora le fuge lesne pământul realității de sub picioare: „E chiar atât de greu de înțeles că, dacă emigranții din Londra, Oslo sau Paris propovăduiesc și practică Jihadul, antisemitismul și antioccidentalismul, asta va stârni o reacție pe măsură?“, se avântă dl Aligică. Totul arată însă că cei mai mulți musulmani care trăiesc în aceste locuri *nu propovăduiesc și practică Jihadul*, ci sunt cetățeni normali și relativ bine integrați și că fundamentalismul și extremismul ating numai o foarte mică (deși potențial periculoasă) minoritate. Am avut o bună dovadă nu demult: când Franța, apoi Belgia au interzis să se poarte în public *burka*, n-au existat practic proteste, ceea ce a dovedit că marea majoritate a musulmanilor din aceste țări (inclusiv femeile) nu este ostilă unei integrări sociale de tip republican și secular, contrar a ceea ce predică deopotrivă islamiștii și dreapta radicală.

Îl cred pe dl Aligică când spune că este un „adept al liberalismului, toleranței și diversității“ (și Brătianu era!). Dar, adaugă el, „problema e cu realitatea“. Adică, traduc eu, când cineva e din tribul tău, ești tolerant; când nu e, îl consideri o plagă! Îl cred, de asemenea, când spune că „este de bun-simț să spui că nu poți guverna împotriva naturii umane, a instinctelor elementare ale organizării politice“. O fi „de bun-simț“, numai că marile izbânzi ale omenirii (de la profeții Israelului și filozofii greci până la democrația liberală și știința modernă) nu au fost ale bunului-simț, ci s-au făcut în răspărul acestuia. Știți vorba (deloc „corectă politic“ la vremea ei): „Iar dacă veți iubi numai pe frații voștri, ce faceți deosebit? Oare nu fac și păgânii același lucru?“ (Matei, 5, 28) Atunci, dacă tot apelăm mereu la civilizația „iudeo-creștină“, n-ar fi cazul ca cel puțin să nu mai fim „păgâni“?

2011

63. Țștia ři ăia

Romănul tipic zilelor noastre e un ins veřnic ursuz care priveřte suspicios řn jur ři se răsteřte la toate cele. Ferească Dumnezeu să-ți zică că o duce bine sau că e mulțumit de ceva! Iar dacă řl řntrebi ce-l supără, fiindcă, pe câte řtii, nu řnfruntă chiar atunci o gravă situație personală, řți răspunde indignat, ceva de tipul: așa nu se mai poate! De ce? řntrebi. — Păi nu vezi dezastrul din jur? exclamă, gata să te ia de gât că nu vezi. — A, criza, ři-a scăzut salariul? — Nu, dom'le, mie nu, că sunt řn privat, da' uite cum e cu spitalele, cu școlile, cu administrația, recită el. — řnțeleg, zici. — Nu řnțelegi nimic. — Explică-mi, rogu-te! — Se vede că nu řnțelegi nimic, fiindcă ești dintre ăia orbi care nu văd că Bănescu ři ai lui sunt de vină! — Nu văd, zici intimidat, că numai ei sunt de vină. Poate că... Tu vezi? — Păi sigur că văd! — Unde vezi? — La televizor, unde? Tu nu te uiți la televizor? — Nu mă uit. — Rău faci. E cum řți spun, ăștia au vândut țara! — Cui? řntrebi. — Ȃlora, de la FMI, corporațiilor, capitaliștilor globali! — Ȃștia ălora, deci. — Da, řn plus, Băse e dictator ca řn Belarus. — Dar, řncerci o replică, chiar ambasadorul american a spus că la noi nu e dictatură, fiindcă putem să demonstrăm liniștiți fără a fi řmpușcați de pe acoperișuri ca řn Siria! — Ambasadorul, răspunde românul tipic, care e ři patriot, să-și vadă de ale lui! Urmează ři el instrucțiunile șefilor. Gândește-te, Deveselu, scut antirachetă, interese mari etc.! — Mă gândesc. Păi n-ai spus că să-și vadă de ale lui? Dar dacă „ale lui“ sunt ři ale noastre? faci pe subtilul. — Mai slăbește-mă cu americanii matale, zice, ăia vor mereu să fie hegemoni ři de fapt ei ne-au adus criza asta pe cap! — Dar cu europenii cum e? řncerci o fentă laterală. — Vai de ei! zice. Uită-te řn ce hal au ajuns: euro se duce de răpă řn două-trei luni! Am spus eu de la řnceput că o monedă unică la multe state nu se poate! te atenționează grav. Te concentrezi, dar nu-ți amintești când a spus asta. Totuși mai faci o řncercare: — Dumneata de unde ești așa de sigur că se duce de răpă? — Ei, zice conciliant, poate se duce, poate nu se duce, dar să-ți spun drept nici nu mă interesează: pentru noi, ăștia micii, tot rău o să fie! Sistemul řn ansamblu e greșit. — Sistemul? řntrebi. — Da, capitalismul, așa-zisul neoliberalism. — Ești stângist? řncerci să-l plasezi. — Fii serios, se apără el ca de o gravă insultă! Eu sunt de dreapta, sunt monarhist ca ři taică-meu ři neam de neamul nostru. — Nu știam, spui deferent. Vrei să vină regele? — Ce contează ce vreau eu? zice cu năduf; oricum nu-l lasă ăștia, comuniștii. Lasă că nici cu ăia nu mi-e rușine! De fapt toți sunt totuna. — Cine sunt totuna? řntrebi. — Ȃștia ři cu ăia, zice. Tot nu řnțelegi. Se apropie ca ři când ar vrea să-ți comunice un mare secret: — Da, dacă te uiți mai adânc, ai să vezi că

„neoliberalismul este continuarea bolșevismului cu alte mijloace“, spune sentențios citând dintr-o revistă subțire. Te uiți adânc, strângi și ochii, dar tot nu-i vezi la fel pe ăștia și pe ăia. — Credeam, zici, că diferența de mijloace contează cât de cât. Prefer să fiu obligat să plătesc o asigurare de sănătate privată decât să fiu trimis la Canal. — Ești naiv! exclamă omul enervat, chiar și Soljenițin, ba nu, alt rus, Bukovski, parcă, zicea că nu-i mare diferență...

Schimbi pista: — Atunci susții opoziția? — Fii serios! se stropșește. Păi maimuțoi *ăia* nu-s cu nimic mai breji decât *ăștia* de la putere! Toți sunt niște nemernici, nu degeaba cei din Piața Universității nu-i primesc pe cei de la partide și strigă lozinci împotriva tuturor. Jos toți! — Înțeleg, te luminezi, ții cu societatea civilă! — Lasă-mă, domne, și cu *ăștia*, nu vezi că nici între ei nu se înțeleg! Ba se reclamă unii pe alții pe la televizor, ba se despart, ba formează „coalitii“ cu efect cât o ceapă degerată. Uneori iau bani de la Putere, alteori speră să-i umfle de la Opoziție. Tocmai îi înjura unul la televizor că... — Adevărat, zici, dar totuși unii parcă au ceva dreptate... — Dar de fapt, se evervează din nou omul meu, ei pe cine reprezintă? De ce ei sunt „societate civilă“ și noi nu suntem? și arată spre sine (nu spre tine). — Cine te oprește, spui, să activezi în vreun ONG? — Aș activa, dar am atâtea treburi chiar acum cu slujba, copiii, firma, casa, soacra, că nu-mi vād capul! Și, de fapt, au *ăia* nevoie de unul ca mine care să le spună adevărul verde în față? Și acolo e tot pe aranjamente, îți spun eu... — Scrie petiții pe net, mai încerci să-i propui. — Nu au efect, răspunde. — Dă un exemplu și curăță mizeria de pe trotuar. — Aș face-o, dar am tensiune. — Înregistrează o organizație pentru copiii orfani. — Sunt multe acte de făcut. — Plantează un pom-doi. — Vine seceta și se usucă. Nu vezi, dom'le, că *ăștia* au prăpădit toate sistemele de irigații! Îți spun eu că sunt vânduți toți, revine el triumfător pe terenul favorit. — Doar n-o să-mi spui că era mai bine pe vremea lui Ceaușescu! replici tu. — Măcar pe atunci, zice îngândurat, aveam și noi o speranță! — Care „noi“, zici, dumneata aveai pe atunci doisprezece ani! — Ei, n-o lua chiar așa! Noi, românii! Nu vezi că ne scade și populația! E un genocid! se inflamează din nou.

Cedezi: — Bine, hai să lăsăm politica. Dar omul, deși cam ostenit, musai să aibă tot el ultimul cuvânt. Se uită pe geamurile cafenelei unde tocmai vă beți în tihnă cafelele agrementate cu frișcă și exclamă cu năduf: — În plus și ce vreme nasoală! Au dreptate *ăia* cu fenomenele extreme, că distrugem planeta!

Te uiți și tu. Fenomen extrem: e februarie și ninge...

2012

64. Cine ne tiranizează?

E vremea să ne trezim din coșmarul televizat și să rostim răspicat câteva evidente:

Nu, România nu este o dictatură, nici Băsescu un tiran. Nu, nu asistăm la o revoluție nici ca aceea din țările arabe, nici ca aceea din 1989. Da, e bine că violențele ultrașilor au putut fi stăpânite și trebuie să fie stăpânite și în continuare. Da, jandarmii și-au făcut în general bine datoria. A susține că ei i-au provocat pe huligani e o enormitate. Da, 2-4 000 de oameni manifestează zilnic în întreaga țară (în diferite orașe), marea majoritate pașnici și fără o umbră de program politic. (Nu discut aici despre cei scoși când și când de Opoziție sau de syndicate.) Nu, Piața Universității 2012 nu seamănă deloc cu Piața Universității 1990. Alegerile anticipate în an electoral și cu dificultățile economice știute sunt o diversiune. Opoziția USL nu va salva nația, ci cel mult, dacă va câștiga, ar putea trimite România în faliment. Și, în fine: nu, nu ne vom lăsa cu toții intimidați de isteria televizivă și online în curs.

Vă rog să reflectați la următorul paradox, constatat deja și de destui alții: cum se face că, zilnic, acești 2-4 000 de oameni în toată țara (și 300-500 în București), pe de o parte, repetă mecanic „jos guvernul, jos Băsescu, alegeri anticipate“ (adică „programul“ USL), dar, pe de altă parte, nu acceptă printre ei manifestanți de partid expliciți, se declară împotriva tuturor partidelor, îi gonesc pe liderii politici cunoscuți, precum Ludovic Orban sau Dan Diaconescu, scriu „USL=PDL=mizerie“ etc.? Cum să ții alegeri anticipate în martie-aprilie, când refuzi partidele existente, iar de înființat altele noi nu mai e timp? Sunt ei „antisistem“, cum ni se recită? Dar și alegerile după care strigă țin tot de sistem. Cum își pot închipui acești oameni că fără lideri, fără un program, fără o alternativă politică au altă șansă decât să fie instrumentul cu care USL vrea să accedă la putere? Iar dacă vor USL la putere, de ce n-o spun, că nu-i oprit?

De fapt, demonstranților din piețe nu le-a păsat niciodată de politică și nu înțeleg aproape nimic din tot ce se întâmplă în jurul lor. Nu sunt „societate civilă“ în sensul tare al cuvântului. N-au nici o ideologie, nici măcar una neomarxistă, anarhistă sau anticapitalistă. Își dau seama că sunt instrumentalizați? Probabil, totuși speră că necazurile lor absolut reale vor fi auzite. De cine? De Băsescu, de Boc, de Ponta, de Dumnezeu? Nici pomeneală! De televiziuni! Fiindcă, iată, trăiesc o experiență tulburătoare: grație intoxicării mediatice zilnice au devenit brusc importanți la scară națională și internațională. Au devenit vedete TV! Toată nația stă lipită seară de seară de televizoare ca să-i vadă și să-i audă. Dar, bineînțeles, cu o condiție: să strige „Jos tiranul!“ „Libertate!“, „Anticipate, nu comasate!“ și celelalte. Altminteri, camerele nu

se vor mai focaliza asupra-le! Că le displace taxa auto sau că vor sporurile înapoi e mult prea puțin. Nu are nici o importanță că în realitate nu există nici un tiran și că anticipatele pun serioase probleme constituționale și tehnice! Realitatea nu contează, contează numai „Realitatea“ și suratele ei! Ei știu una și bună: dacă nu strigă „jos!“, vor reveni în neființa anonimatului din care au ieșit.

Să lăsăm ipocrizia deoparte: oamenii sunt de bunăvoie actori într-un show al televiziunilor de știri. Există un fel de pact nescris: *voi ieșiți și cereți demisiile tuturor, noi vă dăm pe post toată ziua*. Asta e tot sau aproape. Căci televiziunile îi pot inspira să strige lozinci antiprezidențiale și să scrie bannere insultătoare, dar nu-i pot face să gândească, nu-i pot învăța constituția, nici să confecționeze alternative politice, să desemneze lideri proprii, să aleagă între cei existenți, nici să inventeze o cultură politică sau civică. Și, de altminteri, nu-i ajută nimeni, nici măcar intelectualii (vorbesc despre cei ostili actualei puteri): ei vorbesc cu patos patriotic despre demonstranți în studiouri sau în gazete, dar n-am văzut pe vreunul cunoscut care să vorbească în piață sau măcar să participe la miting, ca în 1990.

Să nu se înțeleagă de aici că n-ar fi destule de reproșat puterii. Problema este ce i se reproșează: dacă e vorba despre clientelism, despre multă incompetență, corupție, aroganță, exces de zel, sunt de acord cu asta. Dar trebuie să vedem și cealaltă latură: își poate închipui cineva că puterea a adoptat măsurile de austeritate știute din perversiune și că nu le-ar fi evitat, dacă ar fi fost posibil? Iar pe de altă parte: când, cu excepția primelor luni din 1990, au mai fost introduse în România mai multe reforme structurale într-un timp mai redus (nici doi ani întregi)? Legile salarizării, unificarea sistemelor de pensii, cele patru coduri civile și penale, „mica reformă“ din justiție, noul cod al muncii, noua lege a educației, legea asistenței sociale... Și toate astea, într-un moment de gravă criză economică și instituțională europeană! În plus, când, în România în general, membri importanți ai partidului de guvernământ au mai fost arestați și trimiși în judecată pentru corupție, demonstrându-se că DNA nu este un instrument politic al puterii? Că, după toate acestea, societatea românească răsuflă din greu, că dă semne de epuizare nu e anormal.

Protestatarii noștri înțeleg însă prea puțin din marile mize politice și economice în joc; asta când nu le sunt de-a dreptul ostili, cum e cazul „revoluționarilor“. Iar televiziunile, oferind vizibilitate mediatică contra scandări, nu au nici un motiv să-i facă să le înțeleagă, ci, atâta timp cât „revoluția“ face rating, o dau pe post, invitându-i pe demonstranți să strige mașinal în continuare. Trăim sub tirania media, nu a lui Bănescu: iată adevărul verificat seară de seară.

65. Căderea dreptei

De ce în România, când pierde stânga (sau ceea ce în România trece drept stânga), înfrângerea este la limită, smulsă cu dificultate de adversar, în timp ce atunci când e rândul dreptei să piardă, asistăm la o prăbușire și la victorii fără drept de apel ale adversarilor? Ceea ce s-a întâmplat acum la locale (fenomen ce foarte probabil va fi repetat și chiar amplificat la generale) amintește foarte bine de anul 2000 cu schimbările de rigoare: USL în loc de PSD singur, pe locul învingătorului, PDL în locul CDR, pe locul învinsului, Dan Diaconescu, aflat în plină ascensiune, în locul lui Vadim. Dimpotrivă, în 2004, Alianța DA a pierdut de fapt cu puțin alegerile, fiind însă adusă la putere de Băsescu prin manevrele celebrei „soluții imorale”. În 2008, PDL, aflat în ascensiune, a ieșit totuși ceva mai slab decât PSD la numărul de voturi, dar a câștigat alegerile având numai un singur fotoliu de parlamentar în plus. Mai adaug la aceasta și cele două victorii spectaculoase, dar scoase la limită, ale lui Traian Băsescu, în 2004 și 2009, împotriva lui Năstase și Geoană. Iliescu, când a câștigat – în 1992 și 2000 (spre a nu mai aminti de 1990) –, a făcut-o, dimpotrivă, la scoruri confortabile, iar când a pierdut, precum în 1996, a pierdut cu totul onorabil.

Mulți au spus că înfrângerea de acum a PDL se datorează corupției, clientelismului politic, susținerii unor personaje dubioase. Vicii absolut reale. Dar nu tot la fel de reale, ba chiar mai mari erau ele în cazul guvernării Năstase? De ce „corupții lui Boc” au dezlănțuit aproape o furie distructivă împotriva PDL, în timp ce „corupții lui Năstase” nu au produs nimic asemănător împotriva PSD? Pe de altă parte, Silviu Prigoană a fost o alegere cât se poate de rea; dar oare Oprescu să fie atât de valoros încât să merite aproximativ de trei ori mai multe voturi? Poate că se va spune că Silviu Prigoană a fost pleznit, fiindcă fusese alegerea Elenei Udrea. Însă ce imense merite a avut Robert Negoiță – extrem de dubios, scrie presa – ca să câștige de două ori mai multe voturi decât Liviu Negoiță, favoritul Sectorului 3 acum patru ani și acum 8 ani? Desigur, în orașe cel puțin, votul a fost nu doar simplu politic, ci și resentimentar: s-a votat mânios împotriva lui Boc și mai ales a lui Băsescu. (Clujul face o excepție, unde Boc a reușit la limită să redevină primar.)

Fără îndoială că fenomenul despre care vorbesc are legătură – chiar dacă nu și una mecanică – cu faptul că, în România, reformele, atâtea câte s-au făcut și așa cum s-au făcut, au avut două motoare, care s-au susținut reciproc: unul intern – dreapta (în anii '90 era vorba despre Convenția Democratică și despre Emil Constantinescu, în anii 2000, despre Alianța DA, despre PDL singur și despre Traian Băsescu) –; celălalt –

extern (FMI, Uniunea Europeană). Dimpotrivă, stânga a fost fie conservatoare, fie cel mult continuatoare la nivel mai redus a unor reforme deja începute. Motorul extern rămâne în afara acțiunii electoratului, dar cel intern poate fi oricând oprit sau pus pe ralanti.

Majoritatea oamenilor acceptă greu reformele, chiar și atunci când ele nu vin pe fondul unei crize generale, ca acum. Dacă însă se creează și impresia că printre guvernanți sunt prea mulți corupți și că ipocrizia atinge niveluri prea ridicate, frustrarea devine maximă. Pe scurt, cel puțin pentru electoratul urban și mai educat, „corupții lui Boc” au fost mult mai răi decât „corupții lui Năstase”, nu fiindcă așa ar fi fost în realitate (dimpotrivă), ci fiindcă se aștepta mult mai mult de la primii decât de la ceilalți. Defectele s-au văzut printr-o lupă măritoare (cu concursul neprecupețit al televiziunilor de știri); calitățile au devenit invizibile odată cu tăierile de salarii și sporuri. Toți cei care au pierdut din salarii, pensii și altele, toți cei care au falimentat, toți cei care au de plătit rate mari la bănci, toți cei care și-au pierdut locul de muncă au votat mânioși pentru Oprescu, de pildă, deși acesta nu are nici cea mai mică legătură cu nevoile lor și nici nu le va rezolva vreodată. Iar ceilalți, care fie înțeleg mai multe, fie au fost mai puțin afectați direct, s-au simțit descurajați de un partid tot mai rău condus și tot mai incapabil să respecte anumite standarde morale și profesionale, fie și în simpla desemnare a candidaților; ei n-au votat deloc, sau (când nu au votat cu Nicușor Dan) au votat tot cu Oprescu și cei de la USL, fiindcă s-au simțit neglijăți și ignorați în așteptările lor – ce-i drept, destul de mari.

Necazul este că vor pierde și unii, și alții: primii nu vor fi recompensați de guvernarea Ponta–Antonescu; ceilalți vor constata că indulgența lor de azi față de „corupții lui Ponta” va fi foarte costisitoare. Cât despre reforme, deja ele nu mai sunt la ordinea zilei (chiar dacă unele vor trebui continuate, mai discret, sub acțiunea motorului extern).

2012

66. Mahalaua și viziunea

Printre criticii – ceva mai numeroși acum – ai guvernării USL din săptămânile acestea domnește uneori o semnificativă ipocrizie. Acești critici, care susțin că ei apără statul de drept, legea și justiția, au deplină dreptate, având în vedere abuzurile fără precedent la care acestea au fost supuse din partea guvernării USL. Totuși mulți dintre ei se feresc să critice la fel de vehement suspendarea în sine a lui Traian Băsescu, afirmând că plecarea de la putere a președintelui ales nu e un lucru grav, ba chiar că e pozitivă, cu condiția să se respecte Constituția. Ei uită sau se fac că au uitat că bruma de stat de drept și de independență a justiției realizată în ultimii ani s-a datorat nu numai presiunilor Uniunii Europene, ci și rolului de „jucător” al președintelui. Într-un fel, acești critici democrați sunt mai nedreți decât adversarii politici antidemocrați din USL ai președintelui. Aceștia cel puțin știu de ce vor să scape de el: fiindcă reformele pe care le-a inspirat riscă să-i ducă la închisoare pe destui dintre ei.

Aici, mulți vor riposta: dar n-are și Băsescu defecte, ba chiar mari? Ba are, dar, ca să spun așa, ele erau aproape inevitabile. Iată de ce:

Traian Băsescu reprezintă o combinație rară de om politic: l-aș numi un *mahalagi* cu viziune. Fundamentul său este cel al mahalalei (sau dacă vreți al plebei): de aici bancurile lui fără perdea adesea, de aici „hăhăitul” celebru; de aici mai ales spiritul certăreț, de țăță care se ia la harță cu vecina peste gard, de aude toată mahalaua. (Ce altceva au fost intervențiile sale în direct la televiziuni?) Mahalaua, masa („prostimea”) simte bine acest lucru și l-a primit (sau l-a huiduit) întotdeauna pe Băsescu ca pe unul de-al ei, vorbind limba ei. Ați observat plăcerea oamenilor simpli de a se fotografia cu președintele? Vi-i închipuiți făcând același lucru cu Antonescu, cu Năstase, cu Ponta? Ferească Dumnezeu! Când greșește, din nou mahalaua din el îi dictează alegerile: Elena Udrea, de pildă. Stilul său de conducere, perfect natural, cu o autoritate înăscută, este ceea ce mahalaua recunoaște, nu autoritatea dată de funcție. Cum se explică faptul că multă vreme după tăierile de salarii mahalaua a rămas tăcută? Simplu: ea a recunoscut autoritatea naturală a șefului, care e șef nu fiindcă alții l-au instalat, ci fiindcă este un conducător natural.

Peste acest fundament Băsescu a așezat – numai el știe cum – o viziune, și care se întâmplă să fie exact ideea unei părți nu foarte largi a populației: *modernizarea statului*, înțelegând prin aceasta reforme radicale în direcția statului de drept, a unei justiții imparțiale și eficiente, lupta împotriva corupției, un nou sistem administrativ, o nouă constituție, o nouă educație etc. Lucruri importante pentru oamenii unei elite

intelectuale, dar deloc interesante pentru mahala, mai ales în vremuri de criză economică. Paradoxul este deci că acest om, legat prin toate fibrele sale de mahala, s-a pus cu toată puterea, timp de opt ani, în slujba unei viziuni care nu numai că nu era a mahalalei, dar o contrazicea fundamental: mahalaua vrea un stat arhaic, patrimonial, și se împacă bine cu un sistem oligarhic și corupt al baronilor, cu condiția să-i „pice“ ceva. Cum atunci să dirijezi națiunea spre statul modern? Într-un singur mod: preluând ideile părții instruite, dar minoritare și seducând mahalua majoritară și care nu vrea să știe de „idei“, în felul cum numai un om al mahalalei o poate face. De aceea Băsescu a fost, printre politicieni, o *rara avis*. Chiar PDL-ul l-a urmat cu rezerve și poticneli tot mai mari: politicienii de rând știu că trebuie să fie „populari“, dar nici ei nu vor să audă de „idei“. Maxima lor abilitate este să plutească un timp, fără să se răstoarne, în direcția curentului. Băsescu a încercat altceva: să meargă împotriva curentului, păcălind o vreme mahalaua – ceea ce e a făcut din el un om de stat autentic și un lider – singurul pe care l-am avut în ultimii douăzeci și ceva de ani. (Iliescu, care trece drept om de stat, nu a fost așa ceva, deoarece el a preferat să meargă în direcția curentului, iar Constantinescu, adus la putere printr-un concurs rar de împrejurări, a pierdut repede orice control asupra curentului, răsturnându-se cu barcă cu tot.) Dar toate, absolut toate marile reforme din istorie (în lume sau la noi) s-au făcut împotriva curentului. Mahalaua n-a inventat niciodată nimic.

Combinatia aceasta neobișnuită dintre mahala și viziune a fost fericită și indispensabilă pentru progres, dar tot ea i-a adus președintelui necazuri. Nu o dată intelectualii au strâmbat din nas, atunci când mahalaua a răzbătut în comportamentul președintelui: „e prea conflictual“, au zis ei; în schimb, mahalaua s-a înfuriat când „patronul“ i-a cerut să strângă cureaua în numele unei idei. Și astfel s-a născut ipocrizia unora și ura celorlalți.

Fără Traian Băsescu (dacă va fi demis la referendum sau când își va încheia mandatul), „dreapta“, sau mai bine partea reformistă a societății românești, va avea mari probleme. Numărul nu e de partea ei, iar democrația privilegiază numărul. Mahalaua e totuși echitabilă: îi disprețuiește și pe politicienii din „dreapta“, și pe cei din „stânga“. Deocamdată se va dăruia ultimilor, care măcar promit s-o răsplătească mai bine. Cu Băsescu a fost altceva: mahalaua l-a iubit mai întâi, apoi l-a urât; dar nu l-a disprețuit niciodată. Cât despre intelectuali, recunoștința lor e, ca de obicei, călduță. Țipă pe stradă pentru statul de drept, dar destui nu înghit că cel care s-a bătut pentru acesta a avut doar un brevet de căpitan și „școala vieții“ și că, probabil, nici nu l-a citit și nici nu-l va citi vreodată pe Mircea Cărtărescu.

67. Grădina lui Candide

N-ar trebui să mai consumăm spațiu tipografic, timp și efort pentru a argumenta că premierul Ponta și-a plagiat teza de doctorat. A plagiat-o. Punct. Totuși încercările care se fac pentru a ascunde, relativiza și edulcora această situație merită discutate pe scurt.

Mai întâi avem argumentul „guvernamental“, dar reluat și de prieteni ai guvernării: teoria conspirației. Se încearcă derâmarea Guvernului, strigă ei, Guvernul „nu poate lucra în liniște“ din pricina feluritelor scandaluri. „Cineva dorește cu ardoare destabilizarea Guvernului României“, scrie profesorul universitar Vlad Nistor³⁴ într-un editorial din *Evenimentul zilei*. Poate că da, dar vorba aceea, destabilizarea nu e „în chestie“. „În chestie“ e plagiatul presupus al premierului. A plagiat, au nu? Dacă da, cel mai bun mod de evitare a zisei destabilizări ar fi fost să nu fi existat fapta, căci atunci denunțul, oricât de ticălos, nu s-ar fi putut rosti sau s-ar fi disipat îndată.

³⁴. Astăzi parlamentar USL.

Apoi vine argumentul „specialistului“: se zice că trebuie o comisie de specialiști în drept (în cazul ministrului Ioan Mang era vorba despre specialiști în informatică) pentru a se pronunța. Nu, nu trebuie, cel puțin în cazul acestui tip de plagiat primitiv, unde pagini întregi sunt pur și simplu copiate cu modificări minimale. E suficient un ins alfabetizat care să observe coincidența unor texte și lipsa semnelor citării sau a altor procedee editoriale care indică diferența dintre textul altcuiva și textul propriu. Că există plagiate mai subtile, unde se fură ideile, nu cuvintele, e știut, și acolo e nevoie de specialiști. Dar datele disponibile arată că dl Ponta nu a ajuns la acest stadiu. (Altminteri, nu e rău că Universitatea din București a deschis o anchetă; dar să nu confundăm lucrurile.)

Voi trece repede peste argumentul ridicol cum că normele de citare actuale nu existau în 2003. Existau, și de cel puțin 150 de ani. Voi trece și peste acela că menționarea în final, dar fără indicarea paginilor, a autorilor folosiți e suficientă. Nu e suficientă, fiindcă nu se știe care a fost contribuția doctorandului Ponta. Dacă acesta ar fi prezentat o teză din care, în mod explicit, jumătate era atribuită altor autori, nici chiar Adrian Năstase nu i-ar fi putut acorda doctoratul. De asemenea, faptul că nu a existat o plângere a autorilor plagiați de premier nici nu anulează, nici nu exonerează probabilul delict intelectual.

Ajung la câteva dintre cele mai perverse argumente – care țin de relativizarea plagiatului. Unele au fost recent formulate de Alina Mungiu-Pippidi într-un articol

apărut pe Ziare.com, intitulat „Cercul nostru vă prezintă“. Mai întâi notez că domnia sa nu pronunță, în ceea ce-l privește pe primul ministru, cuvântul rușinos „plagiat“, ci zice, mai blând, „compilație“. Dar o compilație nu e obligatoriu un plagiat: poți scrie o carte lipsită de originalitate, dar citând sursele. Nu ești prea isteț, dar nici nu ești hoț. În general, o carte slabă nu-i totuna cu una plagiată. Cariera academică a cuiva, cum scrie dna Mungiu-Pippidi, poate fi nulă (iar asta rămâne de demonstrat într-adevăr, în fiecare caz, de către specialiști din domeniu), fără a fi însă bazată pe fraude. Plagiat, compilație, carieră academică nulă – toate sunt puse la grămadă; și cum originalitatea autentică e rară (și la noi, și pretutindeni), iată că dl Ponta e, comparativ, aproape în regulă. Apoi dna Mungiu-Pippidi se referă la o propunere mai veche a ei (de care nimeni n-a vrut să știe, vai!), aceea de a se verifica pentru plagiat (acum termenul apare) „toate doctoratele și de a se anula toate titlurile de profesor și conferențiar care nu corespund standardelor“. Așadar, să fie verificate doctoratele tuturor cetățenilor români în viață? De ce nu și toate diplomele universitare? De ce nu și cele de bacalaureat, căci fraudă la bacalaureat are o lungă tradiție? Dincolo de legalitatea îndoielnică (mi se pare că ea încalcă flagrant prezumția de nevinovăție) a unei astfel de acțiuni, enormitatea sarcinii depăște orice închipuire. E o propunere maximalistă de tipul propunerilor sovietice pentru dezarmare de pe timpuri: se cerea dezarmarea nucleară „generală și totală“, știindu-se bine că ea era și imposibilă practic, și inacceptabilă pentru Vest, dar că suna bine propagandistic. Și oricum, ea nu rezolvă problema imediată și particulară a plagiatului primului ministru.

În fine, dna Mungiu-Pippidi este foarte indignată că mai mulți universitari din Timișoara au cutezat a iniția o petiție de demisie a premierului (și care a strâns mii de semnături). Aceștia, zice ea, sunt jalnici: mai întâi sunt pedeliști, apoi n-au lucrări cotate ISI și întregul lor departament (de litere sau de științe politice, nu m-am lămurit) zburdă fără ISI. La asta putem spune din nou: nu e „în chestie“! Ce amestec are aici pedelismul, ori dacă au scris lucrări valoroase sau nu, ori dacă au apărut la publicații ISI? Schimbă asta cu ceva situația premierului, dacă a plagiat sau nu? Asta e „în chestie“! După câte știu, cei patru inițiatori de la Timișoara sunt universitari foarte onorabili, dar să admitem că n-au publicații ISI. A, spuneți, fiindcă n-au publicații ISI, titlurile lor ar fi o impostură și ar trebui să se abțină de la petiții! Fie, să le fie rușine! Dar din textul în discuție rezultă și că impostori suntem cu toții: și Ponta, și Mang, și Kovesi, și cei care îi susțin, și cei care le cer demisia. „Dragi tovarăși și prieteni români, ne ia autoarea de sus, precum Gulliver pe liliputani, ... trăiți într-un climat de impostură generalizată și atenția dedicată unor cazuri particulare nu face decât să arate... că sunteți lipsiți de obiectivitatea generală ca să vă curățați!“ Suntem mici și murdari toți, așa e! Numai că, din păcate, „în chestie“ e acum un caz particular „curat-

murdar“, dar care poate ajuta și la curățenia generală: a plagiat, au nu primul-ministru și trebuie să demisioneze? Cine are autoritatea să vorbească? Chiar dna Mungiu-Pippidi. Articole ISI are, partizanate politice cică nu. Numai că, din păcate, domnia sa, după cum declară, scârbită de noi toți, „s-a retras la țară“. Presupun că, întocmai lui Candide, acum își cultivă grădina! Păcat.

2012

68. Vântul dinspre Apus bate slab

În ultima lună și jumătate, noi, cei care ridicăm vocea împotriva abuzurilor și ilegalităților de tot felul comise de noua putere, ne-am simțit încurajați și recomfortați de articolele în general extrem de critice la adresa USL apărute în marea presă internațională, cât și de reacțiile dure față de Guvernul român ale unor importanți lideri europeni, precum Angela Merkel, ori a unor înalți responsabili europeni, precum președintele CE Jose Manuel Barroso sau comisarul pentru justiție și drepturi fundamentale Viviane Reding. Ni s-a părut adesea că guvernarea Ponta–Antonescu a fost prinsă pe picior greșit, că, încercând să forțeze Constituția, să abuzeze de ordonanțe de urgență și să-l demită pe președintele Băsescu într-o manieră expeditivă și la limita legii, ea a subestimat reacția europeană, dar și pe cea americană.³⁵

³⁵. Iată o scurtă cronologie a evenimentelor petrecute în luna iulie a anului 2012:

3 iulie: sesiune parlamentară extraordinară cerută de USL, încheiată cu revocarea Avocatului Poporului, a președinților Senatului și Camerei Deputaților și înlocuirea lor cu oameni din coaliția aflată la guvernare; actele adoptate sunt contestate de PDL la Curtea Constituțională;

4 iulie: USL depune documentele pentru suspendarea din funcție a președintelui Traian Băsescu; Guvernul adoptă o Ordonanță de Urgență, potrivit căreia hotărârile celor două Camere nu mai pot fi supuse controlului CC;

5 iulie: Guvernul adoptă OUG de modificare a Legii referendumului, în sensul că demiterea președintelui se poate face cu votul majorității alegătorilor prezenți la urne, fiind eliminată condiția cvorumului de 50%;

6 iulie: CC avizează parțial motivele înaintate de USL pentru suspendarea din funcție a lui T.B.; T.B. este suspendat din funcție; CC respinge contestațiile PDL;

10 iulie: CC decide că modificările aduse Legii referendumului sunt constituționale, menținând însă condiția cvorumului;

12 iulie: la solictarea UE, este convocată o sesiune extraordinară a Parlamentului pentru modificarea OUG privitoare la Legea referendumului;

16 iulie: T.B. afirmă că va renunța la mandatul prezidențial dacă la referendum se prezintă sub 50% dintre alegători, dar se înregistrează un vot covârșitor împotriva sa;

18 iulie: Parlamentul aprobă modificarea OUG privitoare la Legea referendumului, menținând condiția de cvorum, dar extinzând intervalul orar pentru vot cu două ore;

20 iulie: T.B. îndeamnă electoratul să meargă la vot și „să voteze oricum“;

24 iulie: PDL decide să îndemne electoratul să boicoteze referendumul, poziție inițial respinsă de T.B., care ulterior, după întâlnirea cu membrii GDS, și-o va însuși și el.

Vreau să avertizez în rândurile de mai jos împotriva unor iluzii. Desigur, reacții au fost, și unele din ele – importante. Este foarte probabil că, în absența lor, puterea ar fi demis pe unii dintre judecătorii Curții Constituționale și că referendumul s-ar fi

*****ebook converter DEMO Watermarks*****

desfășurat fără prag de validare. Cu toate astea, documentul recent semnat de liderii USL cu colonelul Dogaru arată că, dacă acceptarea unor cerințe ale UE a reprezentat o retragere, ea a fost numai tactică și că se va reveni la asaltul unor instituții precum CCR, DNA, ANI sau CNSAS îndată ce vor exista oportunități. Cum de și-a permis USL să sfideze tocmai într-un asemenea moment Comisia Europeană? Prostie, nepricepere, ignoranța regulilor diplomației? Poate, într-o anumită măsură. Dar sfidarea în sine nu e nici o prostie, nici act necugetat. Ea se bazează pe o analiză perfect rațională: UE este, în acest moment, bolnavă, având preocupări existențiale, am zice, în zona euro; în general, capacitatea ei și a marilor puteri democratice de a presa România este, în acest moment, mai redusă.

Să privim lucrurile într-o perspectivă mai largă: România nu a rezistat niciodată curentului politic dominant în zona noastră: a fost liberală atunci când guvernele occidentale erau astfel, a fost fascistă, când zona a fost dominată de puteri fasciste, a devenit comunistă, când, vorba lui Mao Zedong, „vântul a suflat dinspre Răsărit“. În fine s-a orientat, mai ușor sau mai greu, spre un sistem democrat-liberal, odată cu falimentul comunismului și a intrat în NATO și UE fiindcă „vântul dinspre Apus a devenit predominant“. În fapt, încă din Evul Mediu, oligarhia românească nu s-a preocupat niciodată excesiv de valori sau de cine stăpânește lumea, cu condiția să-și poată menaja un spațiu autonom intern, care să-i permită perpetuarea la putere.

Or, această oligarhie – reprezentată politic acum prin Parlamentul care l-a suspendat pe Traian Băsescu pentru a doua oară – constată, spre satisfacția ei, că vântul dinspre Vest, chiar dacă nu a conținut, bate mai slab: dificultățile UE, ba chiar previziunile sumbre privind viitorul ei, criza economică mondială, dar și succesul economic al Chinei încep să pună în discuție supremația Occidentului, atât de sigură până acum câțiva ani. Mai întâi, Occidentul este copleșit de sarcina de a face față crizei datoriilor. Apoi e divizat: anumite țări UE au devenit tot mai vocale în a critica „hegemonia“ germană. În acest sens se poate nota, de pildă, că reacțiile la ceea ce mulți au numit „puciul USL“ au fost aproape inexistente din partea Guvernului francez. Iar asta probabil că nu se datorează numai faptului că noul președinte francez e socialist, ci sugerează, mai grav, un început de gripare a motorului franco-german, în condițiile în care reacția oficială germană a fost puternică. Ce să mai vorbim despre tăcerea altor state sudice, precum Italia sau Spania, ale căror probleme economice interne aproape că le fac insensibile la ceea ce se întâmplă în România? A existat, ce-i drept, o reacție viguroasă și eficientă a ambasadorului SUA. Dar puterea de la București are un atu pe care îl poate folosi spre a obține o poziție mai conciliantă a Americii: scutul antirachetă, atât de detestat de Rusia.

În aceste condiții de mare slăbiciune a UE și chiar a NATO, cred că noua putere de la

București se gândește să reînnoade vechea politică de așa-zisă „independență“ a lui Ceaușescu: adică, folosindu-se de rivalitățile dintre blocuri și puteri, rămânând totuși, prudent, într-unul din aceste blocuri (pe vremuri Pactul de la Varșovia, acum NATO și UE), să-și afirme o poziție oarecum excentrică. Scopul? Mai mult spațiu de manevră care să-i asigure, pe termen indefinit, păstrarea puterii și controlul acelor forțe de tip liberal și democratic, la noi în general minoritare, care doresc spargerea monopolului ei și o bună funcționare a statului de drept.

Iată de ce ar fi iluzoriu să credem că „Europa ne va salva“ de USL. Până la urmă, Comisia Europeană „va înghiți hapul“, așa cum parțial l-a înghițit și în privința Ungariei. Criticile vor continua, vor fi monitorizări, rapoarte MCV negative, dar măsuri radicale nu vor fi, căci de fapt – cum se știe bine – ele sunt ca și imposibile, deoarece trebuie luate prin consens de toți liderii europeni, dintre care marea majoritate au rămas tăcuți în ultimul timp în ceea ce privește tulburările politice de la București.

Să nu uităm, pe de altă parte, că pozițiile naționaliste (deopotrivă politice și economice) adoptate în ultimul timp de mai mulți lideri USL sunt împărtășite de multe partide populiste și naționaliste din Europa, a căror audiență populară a fost mult sporită de criza economică. Departate de a ajunge izolată în forurile europene, România uselistă ar putea – cu ceva abilitate – să-și găsească aliați.

Și, bineînțeles, nu putem ignora rolul Rusiei în această reorientare: proamericanismul viguros al președintelui Băsescu pare să fi făcut loc deja unor poziții mult mai conciliante față de Rusia. Probabil că puterea de la București speră la anumite avantaje economice. Dacă le va avea sau nu, nu știe nimeni încă; dar e clar că există aici un spațiu de manevră pe care, în condițiile declinului UE, guvernarea românească îl va explora cu atenție. Care va fi prețul, nu știm; dar e sigur că nu avansul democrației autentice, mai ales dacă el depinde în asemenea măsură de cât de tare și din ce direcție bate vântul!

2012

69. Greșesc popoarele?

(răspuns dnei Carmen Mușat)

Scriam într-un articol trecut (*Este România o „colonie“?*): „Dar, vor sări unii, poporul are încredere în USL, iar Occidentul va trebui să se încline înaintea urnelor de vot! Știm însă că se poate vota greșit, împotriva interesului național: s-a întâmplat în 1990, se va întâmpla, probabil, și în 2012. Voința majorității nu coincide întotdeauna cu «voința generală», vorba lui Jean-Jacques Rousseau.“ Și așa a fost, *unii au sărit* ca arși; de pildă Carmen Mușat, în *Observator cultural* (nr. 393). Foarte indignată pe mine, ca și pe dl Cristian Câmpeanu de la *România liberă*, d-sa are deosebita eleganță de a ne compara cu un tovarăș Cotigă Vasile dintr-o nuvelă a lui Norman Manea, care cerea Partidului să intervină limitând hazardul de la Loto. Nu știu ce părere are dl Câmpeanu, dar eu sunt onorat de îndrăzneța comparație și promit să mă îndrept: voi studia gândirea tovarășului Cotigă Vasile mai abitir decât pe aceea a lui Rousseau Jean-Jacques!

Dar să trecem de la cotigă la lucruri mari, adică la popor. Dna Mușat privește poporul cu aceeași venerație cu care credinciosul îl privește pe Dumnezeu: nu numai că poporul nu poate greși, dar e o blasfemie să susții că ar putea s-o facă. Așadar, și eu, și dl Câmpeanu, și alții care îndrăznim să susținem așa ceva suntem niște păcătoși, zelatori ai Răului, cum scrie dânsa.

Ei bine, voi continua să blasfemiez. Susțin din nou că poporul poate greși votând împotriva propriilor interese fundamentale – ceea ce pare că se pregătește să facă pe 9 decembrie. Treacă-meargă faptul că dna Mușat n-a citit *Contractul social* al lui Rousseau, cu distincția sa dintre „voința generală“, care e infailibilă, și „voința tuturor“, care greșeste adesea, fiindcă poporul „este adesea înșelat, iar atunci pare să vrea ceea ce e rău“ (II, 3). Treacă-meargă iarăși că nu a citit următoarele vorbe ale unui om înțelept – John Stuart Mill – care, de altminteri, avea, filozofic vorbind, puține în comun cu Rousseau: „poporul, așadar, *poate* voi să oprească o parte a sa, iar precauțiile luate împotriva acestei opriri sunt la fel de necesare ca și precauțiile luate împotriva oricărui alt abuz de putere. De aceea, nici atunci când deținătorii puterii sunt în mod normal răspunzători în fața comunității, adică în fața celui mai puternic grup din sânul ei, îngrădirea puterii cârmuirii asupra indivizilor nu-și pierde nimic din importanță“ (*Despre libertate*, 1994, p. 11). Grav este că dânsa și destui alții nu înțeleg istoria și nu văd semnele timpului acestuia.

Nu înțeleg istoria? Ea ne arată că democrația și popoarele au greșit nu o dată când și-

au desemnat conducătorii sau au decis acțiuni naționale: n-a greșit democrația ateniană când a organizat dezastruoasa expediție în Sicilia, când i-a exterminat pe melieni, când l-a ucis pe Socrate? N-a greșit poporul german când, în noiembrie 1932, a acordat 197 de mandate în Reichstag naziștilor și 100 de mandate comuniștilor, lăsând astfel un centru slab și divizat și deschizând calea numirii lui Hitler cancelar de către președintele Hindenburg? Serbia, Croația sau bucățile etnice ale Bosniei nu au votat popular în favoarea secesiunii mai întâi, apoi a războiului interetnic, apoi a acelor care ieri și azi sunt judecați la Haga pentru crime de război? N-au fost Miloșevici, Karadjici, Tujman lideri populari, aleși cu mari majorități? Nu-i un erou în unele locuri și azi Ratko Mladici, călăul de la Srebrenica? Oare fundamentalistii islamici care au câștigat sistematic alegerile în țările arabe în urma „revoluțiilor” de anul trecut reprezintă „voința generală”, sau mai curând o voință majoritară sectară, fanatică, gata să prigonească pe oricine nu se supune? Pe scurt, știm că de multe ori poporul alege fals, iar când alege corect, nici atunci alegerea nu are prea multă legătură cu rațiunea. În raport cu ce alege fals, se întreabă dna Mușat? Desigur, nu în raport cu o „definiție de uz personal a interesului național”, cum scrie ea, ci atunci când cei aleși de popor ignoră un regim autentic liberal, reduc sau anulează garanțiile legale și constituționale, oprimă diferite minorități, sau pun în discuție alianțele externe care susțin aceste garanții, sau au dat deja dovezi convingătoare că ar putea face așa ceva. Asta nu mai e o definiție „de uz personal” a interesului național, sper cel puțin!

Dna Mușat și alții nu văd însă nici semnele timpului: sunt într-adevăr destule semne care arată că un regim USL, bazat pe o majoritate substanțială, nu e dispus să accepte îngrădirile despre care vorbea Mill în pasajul citat. Exemple? Atacurile la adresa judecătorilor Curții Constituționale, propunerea primului ministru de a limita prerogativele acesteia, revenind la sistemul de dinainte de 2003, refuzul Senatului de a accepta o hotărâre definitivă a Înaltei Curți, refuzul primului ministru de a-i demite pe miniștrii găsiți incompatibili de ANI, refuzul ministrului Educației de a sancționa plagiatul primului ministru, propunerile necorespunzătoare ale ministrului Justiției pentru funcțiile de procuror general și șef al DNA, respinse de CSM, nu sunt deloc dovezi de simpatie față de limitările legale și constituționale ale Puterii. Când partidele de guvernământ se solidarizează (ca acum la Năvodari) cu un primar arestat pentru corupție, când procurorii care fac anchete sunt criticați de guvernanți și târați în noroi de acoliții lor, când se stârnește vântul naționalismului pentru a-i combate pe responsabili europeni care au criticat „puciul” din vară, viitorul legii și al Constituției e sumbru, iar posibilitatea ca „poporul să vrea să oprească o parte a sa” nu e mică.

Dar, ne mai apostrofează dna Mușat, „nu prin schimbarea rezultatului alegerilor, nu prin nesocotirea votului popular se poate îmbunătăți starea națiunii”. De acord. Nimeni

nu cere ca rezultatul alegerilor să fie schimbat; ceea ce vrem unii dintre noi este ca el, după ce va fi „citit“ cu atenție de președinte, să fie „interpretat“ în *acord cu Constituția*, pentru a da maximul de asigurări posibile că „poporul nu va oprima o parte a sa“. (Dna Mușat, fiind critic literar, ar trebui să înțeleagă bine acest limbaj!) S-ar putea desigur ca acest lucru să nu fie cu puțință după 9 decembrie. În acest caz (sau în altele) vom continua să blasfemiem, afirmând că majoritatea a votat greșit, neștiind ce face și călăuzită de interesele particulare ale conducătorilor momentului.

Închei propunându-le celor care pun voința majorității exprimate la vot mai presus de orice eroare sau manipulare masivă un mic exemplu, care să-i determine să reflecteze dacă e rezonabil să plece urechea cu atâta religiozitate la acel vacarm adesea confuz, numit de demagogi *vox populi*. În 1920, Partidul Poporului (*sic!*) al lui Alexandru Averescu obținea la urne o victorie zdrobitoare, aproape un plebiscit, pentru ca, numai zece luni mai târziu, să fie înfrânt în chip dezastruos de liberalii lui I.I.C. Brătianu. Cele două consultări populare aveau ceva în comun atât între ele, cât și cu scrutinul tot popular din decembrie 2012: erau organizate chiar de partidul deja ajuns la putere, dar fără alegeri!

2012

70. Gâștele Capitoliului

Întrebări pentru doamna Bianca Burța-Cernat

I

Ceea ce m-a izbit în plex la citirea articolului dvs. „Votul meu contează?!“ din *Observator cultural*, nr. 640 este ura. Ură, combinată cu frustrare, ambele expectorate asupra adversarilor. Iar aceștia nu sunt Băsescu sau politicienii PDL, ci așa-ziii „intelectuali ai lui Băsescu“, identificați mai mult sau mai puțin cu Grupul pentru Dialog Social, pe care îi calificați drept „privilighenți“ (formula veche a lui Sorin Antohi)³⁶, deoarece își doresc anumite privilegii (care anume?) în raport cu „plebeii manipulabili“. Vă simțiți „trasă pe sfoară“ de acești intelectuali pe care i-ați admirat altădată; ei au inventat un „tertip șmecheresc“ pentru a-l salva pe Traian Băsescu, anume boicotul referendumului, în condițiile impunerii cvorumului printr-un „dictat“ extern. Ar fi considerat că „în prezent cauza democrației e un moft“ (deoarece cele 7 milioane de voturi „da“ nu au contat). De fapt, „privilighenții“ nu mai sunt „ai lui Băsescu“ – ați avut revelația asta în curtea din Calea Victoriei 120, când GDS l-a invitat pe Băsescu –, ci, invers, „Băsescu e al intelectualilor“. El a devenit „un Gore Pirgu locuit de fantasmе străine, folosit ca vehicol pentru ideile altora“ – respectiv ale privilighenților, intelighenților, în general intelectualilor „albi“ care tratează democrația drept un „moft“ și trag pe sfoară poporul și pe intelectualii democrați.

³⁶. Vezi 6 „Despre Ghedese și «intelighenții» lui“.

E greu să replici urii care se acoperă cu rea-credință. Ce pot să vă spun? Mai întâi: întotdeauna votul cuiva contează numai până când se numără toate voturile, dar după aceea votul celor care au pierdut nu mai contează ca expresie a voinței naționale, ci contează doar votul opțiunii câștigătoare. Așa e la toate alegerile. Contează, de pildă, în acest sens votul celor care la alegerile generale au votat cu un partid care nu a depășit pragul de 5%? Nu mai contează după numărarea voturilor, dar ar fi contat dacă partidul depășea pragul. Dacă la referendum se depășea pragul, votul dvs. conta, iar refuzul meu de a vota – nu.

Sunteți de acord că opțiunea individuală a cuiva de a boicota un scrutin e perfect legitimă, dar vă indignați că „intelighenții“ „s-au transformat în propagandiști ai boicotului“ – ceea ce vi se pare o dovadă de „colaboraționism“ cu forțele răului. Absurd! Cum e cu puțință ca o opțiune individuală legitimă să devină ilegală atunci când ea încearcă să facă prozești, vrând să determine un curent de opinie? Între cele

*****ebook converter DEMO Watermarks*****

trei opțiuni politice de la referendum trebuie să existe o perfectă egalitate, astfel încât dacă propaganda pentru una dintre ele ar fi ilegală ar deveni ilegală și propaganda pentru celelalte două. Să fie chiar atât de complicat acest raționament? Mai contează pentru dvs. faptul că el a fost confirmat de Curtea Constituțională în unanimitate?

Dvs. însă sugerați că partizanii boicotului (printre care m-am numărat, printre primii) au utilizat „tertipul șmecheresc cu acoperire legală” al boicotului, mizând pe absentism, ceea ce nu-i fairplay. Întreb: Cine a atacat cel dintâi? Cine a vrut să-l demită în mod expeditiv pe președinte, în mijlocul mandatului, în mod abuziv sub raport constituțional, printr-un fel de execuție politică? Guvernul, susținut de o majoritate parlamentară „nesimțită”. Cine a demis Avocatul Poporului pentru ca acesta să nu poată ataca două ordonanțe de urgență, din care una reducea chiar prerogativele Curții Constituționale, care nu mai putea infirma astfel hotărârea Parlamentului de a demite pe președinții Camerelor, acțiune contrară regulamentelor adoptate de Camerele însele? În acest mod Parlamentul se putea reuni în sesiune extraordinară, pentru ca în două zile să-l suspende pe președinte și să-l așeze drept președinte interimar pe Crin Antonescu. Cine, doamnă Burța-Cernat, a făcut toate acestea? Guvernul.

Atunci sintagma „tertip șmecheresc” serviți-i-o acestuia, nu nouă, intelectualilor de la GDS! Legiferarea ad-hoc prin ordonanțe, amenințările cu moartea la adresa unor judecători ai CCR, afirmația făcută de Crin Antonescu că o parte dintre aceștia ar trebui revocați, deși ei sunt inamovibili, insistența de a modifica listele electorale *post factum* pentru ca referendumul să fie validat – toate astea nu cereau o ripostă pe măsură? Nu vă preocupă faptul că ați votat „da” la un referendum inițiat de inși pe care nu un „bășist”, nu un „privilighent”, ci cineva din interiorul Puterii i-a numit ulterior „un grup infracțional organizat”? Ne considerați „colaboraționiști”, dar dvs. și alți intelectuali, în frunte cu dna Zoe Petre, dl Daniel Barbu etc. ce altceva sunteți, când susțineți în mod deschis prin scrisori adresate Comisiei Europene o Putere emanată de acest „grup infracțional organizat”, al cărei prim-ministru e un plagiator ordinar și notoriu în lume, unde președintele Senatului, vremelnice președinte interimar, consideră că principalul său adversar e Departamentul de Stat al SUA, iar „ministerul propagandei” – am numit Antena 3 – e proprietatea unui colaborator dovedit al Securității?³⁷ În locul dvs. m-aș jena să utilizez astfel de stigmat, de teamă să nu încurajez pe unii să mă introducă într-adevăr în categoria revizuită a „idiotilor utili” ai lui Vladimir Ilici!

³⁷. Vezi Anexa II.

Vi se pare că e primejdios să susții că democrația are neajunsuri și că trebuie limitată? Bineînțeles că are neajunsuri și trebuie limitată – aceasta a fost vechea obsesie a tuturor liberalilor adevărați, de la Benjamin Constant, Alexis de Tocqueville

și John Stuart Mill. De asta s-a și inventat ideea supremației constituțiilor asupra deciziilor majorităților, de asta, mai târziu, Hans Kelsen a propus instituția Curților Constituționale. O *democrație nelimitată* înseamnă tirania majorității, sau mai exact tirania unor demagogi care manipulează o majoritate. Că această majoritate a fost și este manipulabilă chiar reprezintă o noutate pentru dvs.? Ce limitează democrația? Statul de drept, în esență. Și apropo, de ce puneți în articolul dvs. „statul de drept” între ghilimele? Știți ce spunea Arthur Koestler? „[...] respingerea unei atitudini sau a unui fapt prin tertipul simplu de a pune cuvintele între ghilimele și de a le da o tentă ironică – toate acestea erau ingredientele unui stil al cărui maestru incontestabil era Iosif Djugașvili...” (Richard Crossman, *Zeul care a dat greș*, Humanitas, 2012, p. 95). Mă abțin de la comentarii...

Și, în fine, dacă după dvs. toate acestea sunt vorbe în vânt, „fantasme de salvare” și „de putere”, cum vă explicați că presa internațională, guvernele german, american, britanic, Comisia Europeană au sărit în barca tezelor noastre, exercitând o presiune puternică asupra Puterii de la București, obligând-o să revină la cvorumul de referendum și să se supună deciziilor Curții Constituționale? Nu cred că vă puteți rezuma la afirmația că „noi bășiștii” am avut un PR mai bun, așa cum a explicat Ponta. Sper că nu veți invoca nici politica de dreapta, când și social-democrația germană i-a dat o palmă premierului român. Vă mulțumește atunci explicația naționalistă cu România „colonie” a Occidentului? Vă place pășunismul autohtonist practicat de corifeii USL și pe care Andrei Marga promite să-l aplice sânguincios la ICR? Oricum, dacă nici UE, nici Germania, nici America, nici Marea Britanie, nici social-democrația germană nu mai reprezintă un standard de democrație, aveți dvs. altul mai bun? Mi-ar face plăcere să ni-l dezvăluiți, nouă „privilighenților”!

Iar între timp, îmi permit să vă dau un sfat: nu mai scrieți sub imperiul frustrării! Evitați regrete ulterioare printr-o tehnică veche: vă opriți, răsuflați adânc și numărați până la zece; apoi abia treceți mai departe...

II

Doamnă Bianca Burța-Cernat, domnule Ovidiu Șimonca,

1. Cele trei pagini însumate în care răspundeți, în *Observator cultural*, nr. 643, articolului meu din 22 ar presupune, drept replică analitică, să scriu o broșură. N-o voi face, așa că vă ofer acest răspuns sumar și foarte incomplet.

Protestați că vă consider mânați de ură, frustrare și rea-credință. Fie, nu e ură, nu-i frustrare, nu-i rea-credință. (Deși nu știu cum să calific unele scoateri din context ale

analizelor mele.) Altceva e însă sigur, anume *orbire*. Aveți ochi, dar nu vedeți, sau vedeți, dar refuzați să înțelegeți. De aceea, „dialogul“ pe care îl propuneți seamănă cu cel care avea loc pe timpuri între intelectualii occidentali prosovietici și adversarii lor. Când aceștia din urmă arătau că în URSS există lagăre de concentrare, ceilalți replicau: de acord, dar în Statele Unite negrii sunt linșați!

2. Las deoparte, doamnă Burța-Cernat, calificarea programului dreptei ca „halucinație politică primejdioasă“. Dinspre stânga tot mai radicală unde vă plasați, el nu are cum să apară altfel. Să vorbim însă despre fapte și lucruri deja întâmplate. Aici metoda favorită a dvs., a ambilor, este relativizarea și comparația nepotrivită:

De exemplu, domnule Șimonca, puneți, mi se pare mie, pe același plan plagiatul lui Victor Ponta și o anumită afirmație mai veche a lui Traian Băsescu, anume că nu va desemna un premier de la USL. De o parte, un fapt incontestabil; de partea cealaltă, o simplă declarație infirmată între timp!

Sau: vi se pare comparabilă schimbarea expeditivă a Avocatului Poporului cu o presupusă lipsă de reacție a dnei Monica Macovei față de „lista lui MRU“. Iarăși, de o parte, un fapt brut; de partea cealaltă (dacă lista acelor bunuri scumpe, întocmită pentru fostul prim-ministru Mihai-Răzvan Ungureanu, e autentică), un simplu gest politic electoral, în cel mai rău caz, prea „politic“.

Dna Burța-Cernat judecă asemănător: decizia irevocabilă a instanței judecătorești cu privire la colaborarea cu Securitatea a lui Voiculescu e de același tip cu „bănuielile“ că și Băsescu ar fi colaborat! Pe de altă parte, ne reproșează că, aplicând standarde duble, am susținut referendumul pentru reducerea numărului de parlamentari și parlament unicameral, propus de președintele Băsescu în 2009 – act după domnia sa nedemocratic –, iar acum am boicotat referendumul de demitere din această vară. Dar a fost referendumul din 2009 neconstituțional? A fost el ilegal? Cătuși de puțin. A fost demagogic? Poate. Populist? Să admitem. În schimb, ceea ce s-a întâmplat în vara aceasta a fost și anticonstituțional, și ilegal, iar după unii bine informați – dna judecător Iulia Motoc în interviul din 22 de exemplu – a fost *o tentativă de lovitură de stat*. Vasăzică, doamnă Burța-Cernat, comparați un gest politic perfect constituțional, fie și populist, cu o încercare de subminare a statului de drept, după care ne reproșați că tratăm cu măsuri diferite cele două referendumuri. Dar pentru Dumnezeu, sunt ele de pus în balanță?

A, nu a fost încercare de lovitură de stat? Bine, dar ilegalități crase, forțări ale Constituției, ordonanțe de urgență abuzive, încercare expeditivă de a anihila prerogativele Curții, presiuni imense asupra judecătorilor acesteia, pentru a nu mai vorbi despre amenințarea cu moartea la adresa dnei Aspazia Cojocaru, au fost? Curtea

o spune, Comisia Europeană o spune, Barroso și Reding o spun, Comisia de la Veneția s-a sesizat și ea; o spun, diplomatic, și cancelariile germană, americană, britanică. Dvs. negați. Totuși, îngrijorarea generală nu vă preocupă? Credeți că GDS-ul l-a chemat pe subsecretarul de stat al SUA, Philip Gordon, la București? Că revista 22 și Angela Merkel s-au coordonat la un Bruderschaft ca să-l pleznească pe Ponta? Cum, reacția europeană-americană e „interesată”? Fie. Dar despre dl Martin Schulz, liderul Parlamentului European și social-democrat, ce părere aveți? I-ați perceput stupoarea? Oare tot Băsescu, tot intelectualii „privilighenți”, tot „inflexibila” Monica Macovei au mutat congresul Partidului Socialist European de la București la Bruxelles? V-ați consolat ușor că Franța, Spania și Italia n-au reacționat. Da, Franța a abdicat sub socialistul Hollande de la vocația apărării libertății, iar Spania și Italia au, pesemne, alte probleme. Pe de altă parte, nu „sfetnicii regelui soare”, cum scrieți, au făcut din România un paria în presa internațională prin articolele foarte critice din *FAZ*, *Le Monde*, *El Pais* etc., ci guvernul pe care, semnând scrisoarea dnei Zoe Petre, l-ați cauționat din plin. Vă mândriți, ziceți, cu scrisoarea respectivă. Mândriți-vă, dar, în contextul dat, adevărurile ei sunt de tipul „în Statele Unite negrii sunt linșați!”.³⁸

³⁸. 1. Vezi Anexa II.

3. Ne dojeniți, doamnă Burța-Cernat, pentru faptul că ne jucăm cu cifrele la diverse scrutinuri, preferându-le pe acelea care ne convin. Ați aflat, frunzărind un număr din 22 din 1992, că pe atunci erau aproape 16 500 000 de alegători în liste, în timp ce acum ar fi ajuns să fie 18 000 000, după care îmi reproșați că chestiunea nu mă preocupă, pentru că nu mi-ar „ieși suficient de rotundă argumentația”! (În trecut fie zis, există cel puțin o explicație „normală” pentru această creștere: îmbătrânirea populației, cu modificarea raportului dintre cei peste 18 ani și cei sub 18 ani, ultimii mult mai mulți în 1992.) „Lucrurile nu sunt deloc limpezi” cu listele electorale, spuneți. N-or fi. Dar – repet până la a deveni plicticos – cine a organizat fuga-fuguța referendumul? „Fantoșa macabră” (Băsescu)? Bubulii lui Pavel Coruț? Nu, ci însuși Guvernul USL. El a alcătuit listele prin centralizarea la Ministerul de Interne a unor date în majoritate de la primarii USL nou-aleși. Așa că lui reproșați-i că n-a studiat arhiva revistei 22, nu nouă! Apoi, când, în pofida fraudelor, nu s-a făcut cvorumul, cine a încercat hoțeste să modifice retroactiv cifrele, prin „mini-recensăminte” etc.? Iarăși Guvernul României. Cine a calificat aceste încercări ca aparținând unui „grup infracțional organizat”? Iarăși „fantoșa macabră”? Nu, ci un secretar de stat de la Interne. Cine a demisionat din Guvernul USL, deoarece nu dorea „să-și petreacă bătrânețea la pușcărie”? Liiceanu, Patapievici, Cornea? Nu, ci ministrul de interne PSD, Ioan Rus.

Mă îngrozește, în fine, doamnă Cernat, că, pentru dvs., problema cedării de

suveranitate către UE *se mai poate supune discuției*. „Gravă” sau nu, ea este, din fericire, deja tranșată și doar dimensiunea ei exactă se mai poate preciza. Cum de nu înțelegeți că, în absența mecanismelor de control al UE, Guvernul Ponta & Antonescu s-ar fi ghidat după „cursul scurt” de guvernare semnat cu colonelul Dogaru? Cum puteți fi atât de lipsită de instinctul pericolului care ne-a amenințat vara asta pe toți și care poate oricând să revină? Mai ales că tocmai noi și cu dumneavoastră, intelectualii critici (indiferent de opțiune), vom fi primele victime!

Teamă mi-e însă că nu voi învinge orbirea dvs. și a amicilor dvs. de idei cu astfel de argumente. Orbirea, din păcate, nu poate fi vindecată cu argumente. Acceptați atunci, în chip de desert al discuției noastre, măcar o mică parabolă:

Pe când, la anul 410, Alaric se apropia de Roma în fruntea hoardelor sale de goți, găștele Capitoliului (sau mai curând stră-strănepoatele celebrelor găște care, prin gălăgia lor, salvaseră cândva Cetatea de gali) se încurajau de zor una pe alta, zicând:

— *Nu va îndrăzni nemernicul să atace Cetatea Eternă! Strălucirea orbitoare a istoriei acestuia face mult mai mult decât toate armatele romane la un loc (care, ce-i drept, nu mai există).*

— *Absolut! Dar dacă chiar va îndrăzni barbarul în negliobia lui, va fi nimicit de îndată, răpus de trăznetele lui Iupiter, care, auzindu-ne protestul vehement, nu va îngădui sfidarea adusă civilizației și sfintelor altare. Ce sunt acești goți față de galii din vechime? Ori față de puni? Un nimic!*

— *Fiți liniștite deci, suratelor găște: orice ar fi, va triumfa rațiunea! De partea noastră sunt găgâitul și toți zeii!*

...*Ba a îndrăznit barbarul și nemernicul: a cucerit Roma îndată, a ars-o și seara și-a ospătat goții cu găscă friptă.*

*

Nu puțini au trăit, de-a lungul timpului, o experiență asemănătoare din cauza iluziilor despre forța civilizației, despre mersul ireversibil al Istoriei, despre rațiunea-care-triumfă-până-la-urmă sau Dumnezeu-care-nu-va-îngădui-sfidarea. Și au constatat, pe speze proprii, că Istoria nu e ireversibilă, viața nu-i rațională, că Dumnezeu s-a inspirat de la Diavol și că uneori civilizația se risipește ca un găgâit de găscă...

2012

Anexa I

Apel pentru respectarea statului de drept și a democrației

Avem, în clipa de față, toate motivele pentru a ne exprima profunda îngrijorare față de situația politică a țării. O serie de evenimente recente pune în lumină unul și același lucru: tendința unor autorități de a ocoli sau încălca principiile și practicile statului de drept și ale democrației. Și mai grav este că aceste derapaje au loc cu acoperire legală, prin forțarea interpretativă a unor paragrafe constituționale ori prin adoptarea de legi și hotărâri a căror legitimitate de fond este extrem de discutabilă. Or, tocmai acest legalism pur formal constituie un motiv de alarmă în plus, deoarece el își poate disimula cu ușurință caracterul antidemocratic, inducând în eroare o mare parte a publicului.

Deși mai sunt puține zile până la 19 mai, data referendumului, este îngrijorător faptul că regulile după care se va desfășura acest scrutin electoral s-au schimbat în ultimul moment. Acest fapt încalcă o recomandare a Comisiei de la Veneția care cere ca legislația referendară să nu fie modificată cu mai puțin de un an înainte de ținerea unui referendum. Simplul fapt că această legislație și felul de a o aplica au constituit până în ultima clipă subiect de dezbateră în mass-media, dar și la Curtea Constituțională reprezintă, în sine, un scandal.

Condamnăm decizia comisiei de cultură și mass-media a Parlamentului, care, sub diferite pretexte „legaliste“, nu i-a alocat președintelui suspendat Traian Basescu nici un timp de antenă propriu la radioul și televiziunea publice în cadrul programelor electorale.

Grave ni se par chiar și tendințele mai generale apărute în cadrul actualei majorități PSD–PNL–UDMR–PRM–PC de a încerca să schimbe regulile jocului chiar în timpul jocului: încercările insistente de a modifica Legea referendumului după începerea procedurii de suspendare, ideea de a-i bara dlui Traian Băsescu revenirea la Cotroceni, sub diverse pretexte, planuri pentru îngrădirea abuzivă a drepturilor electorale ale cetățeanului Traian Băsescu, presiuni manifeste din partea dlor Mircea Geoană sau Dan Voiculescu asupra Curții Constituționale, probabil ca sancțiune fiindcă nu a avizat favorabil suspendarea președintelui.

Atragem atenția în modul cel mai serios că statul de drept nu se reduce la proceduri cu acoperire legală și că Legislativul nu e decât una dintre cele trei puteri ale statului prin care se exercită suveranitatea populară și în nici un caz o putere absolută, care nu mai dă socoteală nici electoratului, nici puterii judecătorești, nici principiilor

universale ale drepturilor omului. Reamintim că și statul comunist avea nenumărate legi și oferea acoperire legală pentru toate abuzurile și crimele, ceea ce nu înseamnă că aceste legi aveau legitimitate. Ar fi extrem de grav dacă, din nou, între legalitatea formală și legitimitate ar apărea o ruptură.

Cerem apăsător Guvernului să organizeze în modul cel mai corect, echitabil și imparțial referendumul de pe 19 mai. Solicităm să se facă toate eforturile pentru a nu-i priva pe numeroșii cetățeni români care trăiesc și lucrează în străinătate de dreptul de vot. În caz contrar, se vor crea imense frustrări destabilizatoare în societate, iar condamnarea României pe plan internațional (criticată deja de presa străină) va aduce prejudicii incalculabile poporului român.

Cerem publicului să se mobilizeze, să se informeze și să se pronunțe prin toate mijloacele pașnice împotriva oricăror abateri de la principiile și practicile statului de drept și ale democrației și, de asemenea, ca la 19 mai să participe la referendum în număr cât mai mare. Credem că numai o participare masivă la vot va bara eficient unele tendințe autocratice ale majorității parlamentare actuale.

Revista 22

11 mai 2007

Semnături:

Raluca Alexandrescu, Sorin Alexandrescu, Dragoș-Paul Aligică, Ioana Alimăneșteanu, Liviu Antonesei, Cătălin Avramescu, Adriana Babeți, Hannelore Baier, Victor Bârsan, Radu Bercea, Mihnea Berindei, Rodica Binder, Corin Braga, Maria Bucur, Ioan Buduca, Radu Carp, Al. Călinescu, Matei Călinescu, Mircea Cărtărescu, Ruxandra Cesereanu, Livius Ciocârlie, Eugen Ciurtin, Andrei Codrescu, Andrei Cornea, Paul Cornea, Aurelian Crăiuțu, Anca Crivăț, S. Damian, Dennis Deletant, Péter Demény, Simona Dimitriu, Vasile Docea, Eugenia Duță, Constantin Eretescu, Radu Filipescu, Florin Gabrea, Tom Gallagher, Radu Pavel Gheo, Sanda Golopenția, Armand Goșu, Stere Gulea, Petre Iancu, Anca Domnica Ilea, Daniel Ilea, Marian Ilea, Sorin Ilieșiu, Gelu Ionescu, Rudy Gheorghe Kleckner, Simone Kleckner-Vrăbiescu, Cristian Lascu, Alexandru Lăzescu, Gabriel Liiceanu, Monica Lovinescu, Silviu Lupașcu, Angela Marinescu, Adrian Mihalache, Alexandra Mihalcea, Florian Mihalcea, Mircea Mihăieș, Mihaela Miroiu, Mihail Neamțu, Eugen Negrici, Virgil Nemoianu, Ioana Nicolaie, Adrian Niculescu, Alexandru Niculescu, Andrei Oișteanu, Anca Oroveanu, Rodica Palade, Șerban Papacostea, Dana Papadima, Andrei Partoș, Horia-Roman Patapievici, Ioana Pârvulescu, Ovidiu Pecican, Horațiu Pepine, Dan Perjovschi, Lia Perjovschi, Andrei Pippidi, Andrei Pleșu, Catrinel Popa, Dumitru Radu Popa, Radu Preda, Tania Radu, Nestor Rateș, Șerban Rădulescu-Zoner, Liviu
*****ebook converter DEMO Watermarks*****

Rotman, Vlad Russo, Lavinia Stan, Măriuca Stanciu, Ioan Stanomir, Elena Siupiur, Ana Șincai, Mihai Șora, Dan Tăpălagă, Vladimir Tismăneanu, Traian Ungureanu, Andrei Ursu, Cristian Vasile, Vasile Astărăstoe, Anca Vasiliu, Ion Vianu, Sorin Vieru, Daniel Vighi, Smaranda Vultur, Felicia Waldman, Christina Zarifopol-Illias, Vlad Zografi, Alexandru Zub.

Anexa II

Scrisoare deschisă către oficialități ale Uniunii Europene

Excelențele Voastre,

Suntem un grup de intelectuali români – savanți, universitari, cercetători în domeniul științelor fundamentale, aplicative și umaniste, scriitori și artiști. Unii suntem veterani ai mișcării democratice din România, alții – reprezentanți ai unor generații mai tinere, dar toți suntem apărători fervenți ai valorilor europene. Mulți dintre noi nu sunt implicați în nici un fel în politică; unii au afilieri și simpatii dintre cele mai diferite. Exprimăm aici un punct de vedere non-partizan. Singurul nostru scop este acela de a apăra principiile democratice și statul de drept, așa cum am făcut-o mereu începând din decembrie 1989.

Suntem acum profund îngrijorați de reacțiile externe la recente evenimente politice din țara noastră. Sperăm ca această scrisoare să ajute la clarificarea oricăror concepții eronate cu privire la situația curentă și că va deschide un dialog în legătură cu viitorul. Căci suntem profund preocupați de recente acuzații care pretind că Parlamentul și Guvernul României ar fi subminat statul de drept și independența justiției în încercarea de a-l demite pe președintele Traian Băsescu. E greu pentru noi să vedem că reprezentanți de seamă ai Uniunii Europene își exprimă poziția ignorând un principiu fundamental al dreptului, *audiatur et altera pars*. Această poziție nu a putut fi formulată decât pe temeiul unor informații înșelătoare sau incomplete cu privire la adevărata natură a situației din România.

Vă rugăm să ne permiteți ca, folosind experiența noastră de cercetare și cunoașterea directă a climatului politic din țara noastră, să vă prezentăm doar câteva puncte pe scurt:

- Curtea Constituțională nu este parte a sistemului judiciar independent din România. Este vorba de o instituție unde numirile se fac politic și care are ca unică vocație arbitrajul în chestiuni constituționale.

Curtea Constituțională a recunoscut că, substituindu-se primului ministru, președintele Băsescu a încălcat principiul fundamental al separației și echilibrului puterilor. Guvernul României nu a mai răspuns în fața Parlamentului, așa cum se întâmplă în toate statele democratice din Uniunea Europeană, ci, în fapt, în fața președintelui, ca în Federația Rusă. Parlamentul a tins să devină o cochilie vidă, atunci când majoritatea guvernamentală nu a avut voie să voteze de câte ori exista riscul unei

opinii disidente. În consecință, așa cum a recunoscut-o Curtea Constituțională, suspendarea Președintelui este conformă cu Constituția României și urmează să fie confirmată sau nu de un referendum național, organizat de asemenea în strictul respect al legii.

Președintele Băsescu vorbește deschis și liber despre rolul său de jucător, în ciuda faptului că un atare rol contravine definiției constituționale a Președintelui României ca mediator. Alte incidente recente confirmă temerile noastre referitoare la modul în care Președintele Băsescu își înțelege competențele:

- În 2009, Parlamentul a votat o moțiune de cenzură împotriva Guvernului, care a fost demis în conformitate cu legea. Președintele a refuzat să accepte propunerea majorității, cum se cuvenea, și nu l-a desemnat drept prim-ministru pe dl Klaus Johannis, primarul municipiului Sibiu, susținut de o largă majoritate, ci a prelungit mandatul guvernului demis, doar ca să fie sigur că o echipă favorabilă îi va organiza realegerea ca președinte al României.

- Președintele a declarat în direct într-un interviu televizat că i-a numit din proprie voință pe cei doi șefi ai Serviciilor Secrete, care, în conformitate cu legea, trebuie să fie numiți de Parlament. De curând a adăugat că „aproape s-a decis“ cu privire la persoana viitorului Procuror General, care în conformitate cu legea este propus de către Ministrul Justiției cu avizul Consiliului Superior al Magistraturii, organism independent.

Acum câteva zile, președintele i-a povestit în direct unui reporter TV că, atunci când cancelarul Germaniei, dna Angela Merkel, l-a întrebat dacă există în Constituția României reglementări privitoare la suspendarea președintelui, el i-a răspuns că nu, nu există. A fost poate o eroare de exprimare, dar cum să lăsăm soarta țării noastre în asemenea mâini? Articolul 95 al Constituției României este explicit, și definește procedura de suspendare, de la inițierea ei la sfârșitul procesului; faptul că în Constituția Germaniei sau a oricărui alt stat din Uniunea Europeană nu există o asemenea prevedere nu are nici o semnificație în această materie.

Iată de ce, în ultimii ani, cetățenii obișnuiți ai României au devenit tot mai îngrijorați de acțiunile întreprinse de președintele Băsescu și de apropiații săi. Ei au fost votați pe baza unui program de justiție, echitate și bunăstare a cetățenilor. Dimpotrivă, președintele însuși a asumat un rol executiv direct când a inițiat tăieri sălbatice ale salariilor și pensiilor, fie că era vorba de profesori, de militari, de cadre medicale, de judecători și funcționari publici, decimând astfel clasa mijlocie în formare. În același timp, fondurile publice care-i plăteau pe clienții partidului dominant au crescut an de an, în disprețul retoricii de austeritate generală.

Poate încă și mai îngrijorătoare au devenit manifestările de intoleranță printre

susținătorii președintelui. Lideri ai partidului care îl susține au declarat că minoritatea romă din România este „genetic programată“ să încalce legea. Ni se repetă constant – în ecou cu declarațiile președintelui – că idealul european al unei societăți care garantează o viață decentă pentru toți este perimat și ar trebui să fie înlocuit de o societate „competitivă“ în care doar cei mai adaptați și mai puternici să supraviețuiască. Această formă brutală de darwinism social este opusul valorilor democratice ale Uniunii Europene așa cum le-am adoptat cu entuziasm în ultimii douăzeci de ani.

Acestea sunt doar câteva dintre evenimentele recente care au făcut să explodeze în iarna trecută demonstrații civice în peste 60 de orașe ale României. Referendumul din 29 iulie este expresia faptului că societatea românească refuză intoleranța și discrepanțele economice din ultimii ani. Sperăm cu toată sinceritatea că acest referendum va dovedi că idealurile democratice au rădăcini adânci în societatea românească, sunt vibrante și pline de viață.

Apreciem din toată inima timpul și preocuparea pe care le cheltuiți pentru examinarea contextului pe care l-am evocat și care privește climatul politic al României într-un moment delicat. Sperăm că declarațiile dvs. de susținere a democrației în România vor reflecta de asemeni aceste fapte complexe și că, împreună, putem continua să lucrăm în interesul nostru comun pentru un viitor democratic, prosper și tolerant deopotrivă pentru România și pentru Uniunea Europeană.

23.07.2012

Semnatori:

Nicolae Anastasiu, Liviu Antonesei, Vasile Astărăstoe, Horia Barna, Vlad Bedros, Corina Bernic, Andrei Bodiu, Valentin-Victor Bottez, Romulus Brâncoveanu, Bianca Burța-Cernat, Anca Calangiu, Ileana Cazan, Paul Cernat, Marius Chelcu, Mihai Chioveanu, Mianda Cioba, Alin Ciupală, Răzvan Constantinescu, Emanuel Copilaș, Marius Costa, Anni Costa, Eugen Cuteanu, Dorin David, Iarina Demian, Georgeta Dimisianu, Nicolae Iordan-Constantinescu, Octavian G. Dului, Șerban Foarță, Ildiko Gabor-Foarță, Monica Ghetz, Marius Ghilezan, Cristian E. Ghiță, Mihai Dinu Gheorghiu, Mihaela Grancea, Andreea Grecu, Ladislau Gyemant, Constantin Hlihor, Octavian Hoandră, Adrian-Paul Iliescu, Eugen Ionescu, Corina Iosif, Florin Lăzărescu, Ion Bogdan Lefter, Sabin Adrian Luca, Ecaterina Lung, Coman Lupu, Alexandru Mamina, Sorin Mărculescu, Tudor A. Marian, Paulina Marian, Alexandra Mitrea, Andrei Muraru, Oana Murăruș, Marina Mureșanu Ionescu, Carmen Mușat, Lucian Nastasa-Kovács, Victor Neumann, Viorica Nișcov, Gheorghe Vlad Nistor, Cristian Olariu, Marius Oprea, Alexandru Pecican, Ovidiu Pecican, Emanuel Petac, Zoe Petre, Zeno Karl Pinter, Cristian Pârvulescu, Ioan-Aurel Pop, Grigore Popescu

*****ebook converter DEMO Watermarks*****

Arbore, Simona Popescu, Iulia Popovici, Mihai Retegan, Zoltan Rostas, Michael Shafir, Cezar Sigmirean, Elena Șaulea, Ovidiu Șimonca, Monica Spiridon, Filip Stanciu, Cornel Apostol Stănescu, Constantin Stoenescu, Ioan Stoiciu, Alexandru Suceveanu, Stelian Tănase, Antoaneta Tănăsescu, Nicolae Șerban Tanașoca, Lucian Dan Teodorovici, Zoltan Tibori Szabo, Nicolae Toboșaru, Florin Țurcanu, Silviu Văcaru, Alexa Visarion, Viorel Vizureanu, Laurențiu Vlad, Felicia Waldman, Daniela Zaharia.

Anexa III

NU vom vota!

În timpuri normale, ar trebui să ne ducem la referendumul din 29 iulie. Implicarea cetățenească se realizează prin vot, nu stând acasă. Dar acestea nu sunt timpuri normale: în câteva zile, USL, alături de aliații săi din UDMR și UNPR, a decapitat ilegal conducerile Parlamentului, a legiferat prin ordonanțe de urgență în mod neconstituțional, a demis un Avocat al Poporului inconfortabil, l-a suspendat pe președinte fără temeii. Numai scandalul imens din presa internațională și presiunile nemaivăzute ale Comisiei Europene, precum și ale unor puteri precum Germania, SUA sau Marea Britanie au încetinit sau amânat în oarecare măsură asaltul USL asupra instituțiilor statului, având drept țintă finală justiția. Acum, în campania pentru referendumul de demitere a președintelui, USL dispune de forțe covârșitoare: cea mai mare parte a primăriilor țării, toți prefecții, deconcentratele. Dispune apoi de mijloace de propagandă puternice prin televiziunile lui Dan Voiculescu. Majoritatea populației, încă traumatizată de măsurile de austeritate ale fostei guvernări, pare să nu înțeleagă bine miza demiterii președintelui Traian Băsescu. Ea nu a devenit suficient de sensibilă la criticile europene și nu realizează suficient implicațiile lor pentru următoarele luni și ani. Deruta și dezorientarea precumpănesc în multe dintre straturile și categoriile sociale.

În această situație, credem că boicotarea referendumului cu scopul invalidării sale este unica soluție rezonabilă pentru cei care, voind să spună NU, doresc totodată să facă și un gest eficient, chiar dacă lipsit de spectacol. USL se teme de invalidare, dovadă prelungirea programului de vot până la ora 23. Dovadă planurile de a atrage la vot prin organizarea de tombale și concursuri. Dovadă mai ales ordonanța de urgență invalidată de CCR. Absenteismul – acesta este punctul slab al celor pe care o parte a presei i-a numit „puciști“! Este cazul atunci să ne folosim în mod legal și legitim de acest punct slab, readucându-l astfel la Cotroceni pe Traian Băsescu, unica forță care s-ar mai putea opune unei preluări totale a puterii.

Se spune însă că, odată revenit la Cotroceni fără un nou mandat popular, președintele nu va avea nici o putere. Fals: va avea toate puterile conferite de Constituție și de legi. Va avea un cuvânt greu în numirea noilor șefi la Parchetul General și DNA, în numirile la Înalta Curte. Va reprezenta România la Bruxelles, conform deciziei Curții Constituționale, decizie încălcată recent de primul ministru Victor Ponta. În sfârșit, după alegerile din toamnă, el îl va nominaliza pe viitorul prim-ministru. Mandatul său popular, exprimat prin votul din 2009, expiră abia în 2014. Este probabil, de altminteri,

că, în cazul invalidării referendumului, Puterea va căuta cu disperare alte mijloace prin care să oprească sau să întârzie reinstalarea președintelui Băsescu, și numai presiuni interne și internaționale considerabile o vor determina să cedeze.

Înțelegem și respectăm motivele pentru care președintele Băsescu nu-și dorește o victorie la „masa verde“. Dar în condițiile date, o victorie, fie și „la masa verde“, valorează mult mai mult decât o înfrângere „pe teren“ – foarte probabilă în cazul în care partizanii lui NU se vor duce masiv să voteze.

Ar mai fi de adăugat și că presiunile internaționale exercitate asupra Puterii de la București au fost în mare măsură și în direcția respectării deciziei CCR prin care se asigură un prag de validare a referendumului. Oare ne vom comporta ca și când toate aceste presiuni au fost de prisos?

Pe scurt, boicotul referendumului constituie un refuz justificat de a cauționa o putere abuzivă și mincinoasă, care modifică regulile în timpul jocului și refuză să precizeze de la început condițiile atribuirii victoriei. Dar boicotul pare a fi mai ales singura politică pragmatică din acest moment în vederea stopării avansului acestei puteri. A vota NU demiterii abuzive a președintelui e, cu siguranță, un gest de responsabilitate civică; dar a NU vota este, în plus, și un gest eficient în aceeași direcție – ultimul care ne-a mai rămas.

Revista 22
24.07.2012